

Norsk Arbeidsmandsforbund

PROTOKOLL

over forhandlingene på det
31. ordinære landsmøte i Oslo

i dagene
20.—25. september 1987

Norsk Arbeidsmandsforbund

PROTOKOLL

over forhandlingene på det

31. ordinære landsmøte

i Oslo

i dagene

20.—25. september 1987

Redigert av
LEIF THORESEN

Referenter:
LISE WINTHER
GEIR ØVREVIK

Forord

Denne protokoll gir et referat av forhandlingene på Norsk Arbeidsmandsforbunds 31. ordinære landsmøte i dagene 20.—25. september 1987. Under landsmøtet ble det laget referat hver dag, som ble trykket og delt ut til landsmøtets deltakere den etterfølgende dag, med anledning til å levere merknader og rettelser til referentkorpset. Referat fra siste dags forhandlinger ble ettersendt representantene med en frist til å sende inn merknader.

På grunnlag av de daglige referater, landsmøtets dokumenter og innkomne merknader er så denne protokollen redigert. Deltakerliste er tatt inn til slutt i protokollen med de endringer som ble anmeldt til fullmaktskomiteen.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Arbeiderbevegelsens
Arkiv
og
Bibliotek

331.81(481)2
A17L
3. ex

Innhold

	Side		Side
Forord	2	Fortsatt vedtektsdebatt	142
Talerregister	5	Dagsordenens pkt. 7 Statsministerens innledning	149
Landsmøtets åpning	7	Debatten	157
Formannens minnetale	7	Ettermiddagsmøtet 23. september	
Åpningstalen	10	Dagsordenens pkt. 4	
Dagsorden	21	LO-lederens innledning	166
Konstituering	23	Debatten	177
Formiddagsmøtet 21. september		Forslagene til dagsordenens pkt. 4	184
Dagsordenens pkt. 2 og 2B		Voteringer	198
Beretning og regnskaper	24	Formiddagsmøtet 24. september	
Muntlig beretning 1987	40	Fortsatt vedtektsdebatt	205
Ettermiddagsmøtet 21. september		Arbeidsmiljøloven, forslag ...	206
Dagsordens pkt. 2 og 2B		Debatt og voteringer	208
Debatten	49	Ferieloven, forslag og voteringer	217
Dagsordenens pkt. 3, vedtektene		Tariffsaker	220
Innkommne forslag	54	Den faglige situasjon	222
Debatt og voteringer	97	Debatt	223
Kveldsmøtet 21. september		Internasjonale spørsmål	231
Fortsatt debatt	105	Forskjellige forslag, voteringer	233
Formiddagsmøtet 22. september		Formiddagsmøtet 25. september	
Vedtektene, fortsatt debatt ...	119	Bevilgninger	267
Dagsordenens pkt. 6		Landsmøtets uttalelser	261
Industriminister Kristensens innledning	121	Dagsordenens pkt. 9 valg	267
Debatt	128	Ettermiddagsmøtet 25. september	
Fortsatt vedtektsdebatt	134	Fortsatt valg	283
Formiddagsmøtet 23. september		Avslutningen	290
		Deltakerliste	293

Rabben, Ole 115, 177
Remmen, Anstein 113, 144, 224, 285
Rodal, Anders B. 35, 98, 103, 108,
115, 149, 251
Rødseth, Knut Jarle 102, 181, 214
Røyrbotten, Bjørg 208

Selvåg, Gudmund K. 99, 146, 218,
245, 246, 247, 249, 279
Seppola, Åge 32
Skotåm, Per-Gunnar 26, 30, 111,
130, 258, 265, 278, 281
Skredderhaug, Ivar 27, 32, 250, 284
Skum, Odd 181
Solberg, Arild 230
Solberg, Hans P. 31, 282
Solvang, Margit 50, 201
Songstad, Magnus 136, 221, 279
Steinset, Finn 115
Steinsvoll, Mellvin 33, 96, 109, 145,
206, 231, 285
Støle, Thorleif P. 266, 280
Svendsrud, Kjell 33, 130, 177
Svensen, Kjell Magne 129, 130,
144, 250, 286

Takseth, Helge 129
Takøy, Hans 199, 262

Tamburstuen, Ole 219, 230
Tunstad, Johan 249, 278
Tuven, Ola 36, 40, 101, 102, 137, 143,
210, 214, 228, 231, 257

Ulvatn, Konrad 255

Westgård, Knut 244, 289
Westvik, Svein 78, 51, 110, 130, 179,
248
Wicken, Per 225, 230, 247

Ødegården, Hilmar 51, 99, 107,
115, 119, 120, 134, 143, 162, 200,
201, 286

Øseth, Odd Egil 28
Øygarden, Endre 119, 148
Øygård, Arvid 103, 113, 134
Øveraas, Harald 7, 10, 29, 34, 40,
51, 97, 99, 101, 105, 116, 121, 128,
133, 135, 137, 138, 144, 149, 165,
166, 201, 202, 204, 209, 219, 222,
224, 229, 231, 246, 248, 253, 261,
262, 263, 265, 291
Øvrebø, Mikal 179

Åros, Stein 28, 115, 161, 162, 254

Landsmøtets åpning

Søndag 20. september 1987

Norsk Arbeidsmandsforbunds 31. ordinære landsmøte åpnet i Fol-
kets Hus store sal søndag 20. september 1987 presis kl. 12.00.

Minnetalen

Forbundets formann *Harald Øveraas* holdt følgende minnetale:

I de 5 år som er gått siden vårt siste landsmøte er det 2674 organisa-
sjonskamerater i forbundet som er gått bort.

Felles for dem alle er at de har gjort en innsats i vår organisasjon ett
eller annet sted i vårt vidstrakte land.

Vi kan ikke nevne alle ved navn, men minnes dem i takknemlighet for
den innsats de har gjort for arbeiderbevegelsen.

Dette gjelder alle enten de har utført sin gjerning stille og ubemerket
eller i mere sentrale posisjoner.

Det er likevel noen navn jeg vil nevne:

Julius Karlsrud, Agder, døde januar 1983.

Karlsrud var ansatt som smed ved jernbaneanleggene. Karlsrud var
en aktiv talsmann for jernbanearbeiderne. Han var medlem av for-
bunds- og landsstyret fra mai 1945 til 1959, da gikk han av for alders-
grensen.

Karlsrud hadde 63 års medlemskap i forbundet og han var aktiv un-
der hele sitt yrkesaktive liv.

Einar Valde døde oktober 1983.

Valde hadde gjennom årenes løp mange tillitsverv i vår organisa-
sjon. Valde var medlem av landsstyret fra 1963—1975 han var hovedtil-
litsmann for Statens Havnevesen (i dag Kystverket). Klubbformann og
styremedlem i avd. 3 — Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening.

Valde var ikke en person som brukte de store og sterke ord, men med
sitt rolige vesen og soliditet innga han stor respekt.

Tidligere gruvesekretær Alfred Haugen døde 25. oktober 1984.

Med lang bakgrunn som fagforeningsformann og tillitsmann hadde
han en solid erfaring da han ble valgt som tillitsmann i forbundet i 1959.

Etter en tid som saksbehandler for rengjøring og Fyr- og merkevese-
net ble han i 1966 saksbehandler for bergverk og mineralsektoren.

Haugen var en pliktoppfyllende tillitsmann og kollega — og han vant
mange venner i fagbevegelsen i inn- og utland.

Jon Nergård døde i 1984.

Jon Nergård var en veteran i arbeiderbevegelsen og hadde nesten 75 års medlemskap i Arbeiderpartiet og satt som formann i Sør-Trøndelag Vegarbeiderforening i mer enn 30 år.

Nergård var medlem av landsstyret fra 1945 til 1959.

Tellef Rislå døde september 1985 (78 år gammel).

Rislå hadde en mangeårig innsats bak seg som aktiv tillitsmann. Han satt som medlem av forbundets landsstyre fra 1967—1975.

Han var hovedtillitsmann for vegarbeiderne i Aust-Agder fra ordningen ble etablert i 1972 til han trakk seg etter oppnådd aldersgrense.

Rislå ble tildelt forbundets diplom for det store arbeid han hadde nedlagt.

Rislå var et menneske som alle måtte like. Han var samarbeidsvillig, men hadde klare standpunkter i sak.

Rislå var en fremragende talsmann for den gruppe han representerte, men hadde også evnen til å se helheten.

Wilhelm Furnes også en av forbundets veteraner døde 16. mai 1986 — 83 år gammel.

Furnes hadde sin arbeidsplass i vegvesenet i Nordland.

Furnes var medlem av forbundets landsstyre fra 1955—1967, og var aktiv tillitsmann lokalt.

Margit Kristiansen døde juli 1986.

Margit var ansatt som renholder ved forbundskontoret, og hadde 25 års tjeneste bak seg da hun gikk av ved oppnådd aldersgrense.

Margit var aktiv med i organisasjonsarbeid i sin forening — Oslo Rengjørings Kvinner Forening — også før hun overtok renholdet ved forbundskontoret.

Da fagbevegelsen i Norge ble satt under formynderskap dannet de en klubb kalt «Den dramatiske klubb», dette for å holde kontakt med medlemmer og drive illegalt organisasjonsarbeid.

Margit ble naturlig nok klubbens formann.

Arnt Trøen — gruve- og anleggsarbeider — døde i desember 1986.

Trøen hadde 75 års medlemskap i forbundet.

Han var en trofast sliter for forbundet gjennom hele sin yrkesaktive tid og levende opptatt av det som skjedde i forbundet også etter at han gikk av som pensjonist.

Kjartan Olsen døde i juni 1987.

Kjartan var en person som spilte på mange strenger.

Han var aldri redd for utfordringer. Enten det dreide seg om amatørteater, redaktør av Svalbardposten — eller som tillitsmann gjorde han en stor innsats.

Kjartan representerte forbundet under kraftutbygging i Australia og hadde i den forbindelse oppgaver som normalt ikke tillegges tillitsmenn, bl.a. som forretter ved begravelser.

Kjartan var medlem av forbundets forbunds- og landsstyre fra 1963—1971.

Han var forretningsfører for Oslo og Omegn Arbeidsmannsforening og medlem av forbundets kontrollkomité.

Kjartan var den type menneske som alle måtte like. Med sitt gode humør og urokkelige tro på fagbevegelsens arbeid virket han alltid overbevisende.

Einar Gerhardsen døde 19. september 1987.

Natt til i går døde Einar Gerhardsen, over 90 år gammel. I sine unge år — som kommunearbeider — var også han medlem av Norsk Arbeidsmandsforbund.

For alle generasjoner i denne salen har Einar Gerhardsen betydd noe spesielt. Han var den store statsmann i alle etterkrigsår, han var den inspirerende kraft, og den søyle som rager over alle andre i vår bevegelse — ja, han var *en del* av norsk arbeiderbevegelse så langt tilbake vi kan huske.

Einar Gerhardsen hadde menneskelige dimensjoner som etter hvert ga ham karakteristikken: den folkekjæreste politikeren Norge noen sinne har hatt. Landsfaderen.

Mange føler å ha mye å takke Gerhardsen for.

I sin storhet var han også en av oss — når du møtte ham i forsamlinger, eller på gata. — Han var ekte og helstøpt som menneske.

Nå er han død.

En epoke i vår bevegelse og vår historie har åndet ut.

Men hans navn vil for alltid bli stående som et av de største i arbeiderbevegelsens historie.

Også blant våre samarbeidende organisasjoner i inn- og utland er det flere organisasjonskamerater som har gått bort.

Uten å nevne navn vil vi også minnes disse — sammen med alle de andre — både de som er nevnt ved navn og de unevnte.

Vi takker for den innsats som de har gjort, og vi har nå ansvaret for å føre videre det arbeid de har avsluttet.

Vi lyser fred over deres minne.

Åpningsprogram

Skuespillerne Arne Lindtner Næss og Else Gro Waalann og amatørgruppa «Rødt lys» fremførte et musikkspill i ord og toner, i hovedsak instruert av Lindtner Næss. Arrangør og kapellmester var Dag Arnesen, ansvarlig for lys Lars Rambøl og programansvarlig AOF's programtjeneste.

Åpningsprogrammet ble avsluttet med en helt ny sang tilegnet Norsk Arbeidsmandsforbund, skrevet av Lindtner Næss, framført av hele ensemblet, og høstet sammen med programmet for øvrig langvarig og taktfast applaus.

Forbundsformannen sluttet seg til applausen da han takket for kulturprogrammet, og syntes det var hyggelig å få nyskrevne viser. Han ønsket de medvirkende lykke til videre, og overrakte hver og en blomster.

Det hele ble rundet av med allsang — «Der er kraft i vårt forbund» før forbundsformann *Harald Overaa*s holdt følgende åpningstale:

Åpningstalen

På landsstyrets vegne har jeg den glede og ære å ønske representanter og gjester velkommen til Norsk Arbeidsmandsforbunds 31. ordinære landsmøte.

Det har gått 5 år siden vi sist var samlet.

For 5 år siden innledet jeg med å si at vi lever i en vanskelig tid — både nasjonalt og internasjonalt. En tid der krig, undertrykkelse og sosial uro preger nyhetsbildet. Det samme kan sies om den verden vi ser rundt oss i dag.

Tirsdag for en snau uke siden våknet Norge til en ny politisk virkelighet. Et ytterliggående, reaksjonært høyre-parti var over natta blitt Norges tredje største. Fremskrittspartiet, som er fagbevegelsens politiske fiende nr. 1 her i landet, framsto som valgets store seierherre. Skulle dette partiet noensinne få fullt gjennomslag for sin politikk, ville vi få et klassesamfunn med utstrakt offentlig fattigdom — og også materiell fattigdom for store grupper. Med andre ord: Et samfunn der en sterk og rik elite vil gjøre flertallet av oss til treller.

Fremskrittspartiet er egoistenes parti. Og jeg vil om en stund nedlegge den påstanden — og begrunne den — at Fremskrittspartiet også er de bevisstløses parti.

Ikke nok med at matvare-subsidiene skal fjernes, at skattene skal reduseres til det absolutte minimum, at alle stats-aksjer skal selges, at Post- og Televerk og andre offentlige virksomheter privatiseres, og at grensene skal stenges for mennesker på flukt fra fengsel, tortur og en sikker død.

Som fagorganiserte er det nå på tide at vi får øynene opp for at over 12 pst. av den norske befolkning har gitt sin stemme til et parti som vil avvikle Landsorganisasjonens innflytelse på inntekts- og fordelingspolitikken her i landet.

I Fremskrittspartiets program for 1985—1989 sies dette med rene ord på denne måten — og jeg siterer:

«*Fremskrittspartiets målsetting er:*

— *Å bryte arbeidstaker- og arbeidsgivermonopolene slik at lønnsoppgjørene desentraliseres til den enkelte bedrift.*

— *At alle lover og regler som regulerer arbeidsmarkedet oppheves med mindre de av medisinske eller sikkerhetsmessige årsaker bør beholdes.*

— *Å privatisere alle former for arbeidsformidling.*

— *At bestemmelser om overtidarbeid fjernes slik at overtid baseres på full frivillighet.*

— *Gi arbeidsgivere større råderett over hvem de ønsker å ansette i en stilling og hvem de på saklig grunnlag ønsker å si opp.*

— *Innføre obligatorisk uravstemming før organisasjonene iverksetter streik eller lock-out.»*

Programpostene fra Carl I. Hagens parti slår mot oss som et ekko fra den lovgivningen Thatcher har innført for å knuse fagbevegelsen.

Det store tankekorset for oss etter kommunvalget er dette:

Hvorfor har tradisjonelle velgere som normalt tilhører arbeiderbevegelsen forlatt rekkene og gitt sin stemme til Carl I. Hagen?

Hvorfor handler arbeidsfolk mot sine egne interesser?

Valget er blitt karakterisert som et protest-valg. Og det kan så være — men jeg tror det er for enkelt å slå seg til ro med dette. En velger som er misfornøyd med sin regjering, burde lett finne andre måter å protestere på.

Her tror jeg vi må gå dypere i sjelene i våre rekker for å finne den fulle og hele sannhet om det som skjedde under kommunevalget. For det første møtte en ny generasjon av velgere ved urnene denne gangen. Denne ungdommen er blitt født inn i et samfunn der de stadig har fått høre at *solidaritet* er noe som eksisterte i arbeiderbevegelsen i gamle dager. For fem år siden sa jeg at det skulle undre meg om ikke denne framstillingen av solidariteten i vår bevegelse, er et ledd i en strategi fra våre motstandere — en strategi som går ut på å gjenta, og gjenta, at solidariteten er borte — slik at folk etter hvert tror det.

I så fall har Carl I. Hagen høstet fruktene av den strategien.

For det andre er det ingen hemmelighet at det er sterke rasistiske strømninger i den norske befolkning. Ikke nok med at Carl I. Hagen har profittert på dette grumset i folket — han og hans parti har også bidratt til å piske opp et fremmed-hat som kan få farlige konsekvenser.

For det tredje stiller jeg spørsmålet om arbeiderbevegelsen selv må ta noe av ansvaret for flukten til Fremskrittspartiet. Med dette mener jeg å sette søkelyset på vår egen evne til å *bevisstgjøre* medlemmene. Har vi forsømt oss på områder som kultur, opplysning og informasjon?

En ting er jeg overbevist om:

Ideologien må bringes sterkere inn i den delen av vår virksomhet. Uten en sterk ideologisering vil vi ikke lykkes i å bevisstgjøre våre medlemmer om hva Carl I. Hagen og hans parti egentlig står for.

For fem år siden sa jeg at den daværende Willoch-regjeringen var i ideologisk slekt med Reagan og Thatcher — men Carl I. Hagen er en enda nærmere slektning av disse to.

Fremskrittspartiets valg-seier har gitt oss en kraftig vekker om at vi også i vårt land har sterke politiske krefter som vil nedkjempe våre elementære faglige rettigheter. Slike rettigheter slås ned med stor brutalitet i utviklingsland og militærdiktaturer. Men vi behøver ikke dra lenger enn til Storbritannia for å se hvordan et konservativt regime i Europa ved lovgivning — og bit for bit — har fratatt fagbevegelsen anerkjente rettigheter — og dermed innflytelse.

De samme krefter er virksomme over alt. Nå gjelder det å være på vakt mot det vi ser utvikle seg i vårt eget land.

Ser vi på landsmøte-mottoet, «VÅR FRAMTID — DITT ANSVAR», er dette i virkeligheten en appell om solidaritet. En appell til den enkelte om å vise solidaritet for å sikre en framtid i fellesskap. Høyre-kreftene har alltid forsøkt å splitte fellesskapet i vår bevegelse.

Men en enda større trussel mot vår framtid er fremdeles atomvåpne. Fremdeles krever produksjonen av masseutryddelsesvåpen enorme ressurser av kapital, teknologi og forskningsinnsats. Fremdeles sluker denne våpen-produksjonen så veldige ressurser, at det ikke blir tilstrekkelig å sette inn som hjelp til den fattige verden.

Den storstilte militariseringen setter også verdens-samfunnet i stadig dårligere stand til å løse konflikter — uten å gjøre det ved voldelige midler. Denne måten å løse konflikter på har en farlig spennings-effekt i en verden med stadig flere masseutryddelses-våpen.

Rustnings-vanviddet øker ikke bare kløften mellom rike og fattige land — det øker også kløften mellom rike og fattige i de land som deltar i kapprustningen. Dette er konsekvensen av at kapital kanaliseres vekk fra sosiale formål og over i krigsindustrien.

Nå synes det endelig å være håp om å få til en nedrustningsavtale når det gjelder atomvåpen. Når det omsider ser ut til å lykkes med å få til en historisk avtale på dette området, er det skremmende å oppleve at «haukene» straks kaster seg frampå med krav om økte bevilgninger for å styrke den konvensjonelle militærstyrken.

Slike utspill må arbeiderbevegelsen stå samlet om å bekjempe — for slike utspill inngir ikke tillit. Og tillitsskapende virksomhet er en viktig faktor for å skape en tryggere og bedre verden å leve i.

For 5 år siden hadde vi en høyre-regjering og stor arbeidsløshet, sett med våre øyne — og den økonomiske politikken som ble ført — gikk klart i retning av en fordeling som er i strid med fagbevegelsens grunn-syn.

Når man setter sin lit til markedskreftenes frie spill og unnlater å styre kredittpolitikken, vil dette nødvendigvis ramme de svakeste i samfunnet. Slik er høyre-politikken. Og det burde ikke overraske noen at Høyre førte høyrepolitikk.

Men atmosfæren fra Willoch-epoken er stadig til stede i vårt samfunn. Spekulasjons-økonomien og «Yappe-kulturen» har blomstret. Ja de holdninger som her kommer frem, har hatt virkninger langt inn i miljøer som vi ikke skulle vente lot seg rive med.

Nå må regningen etter den borgerlige regjeringen betales. Vi har forståelse for at det ikke er gjort på ett budsjettår å rydde opp

i økonomien etter at den borgerlige regjeringen kastet kortene. Men det skal heller ikke legges skjul på at vår tålmodighet er påtakelig når det gjelder å få sterkere styring med økonomien.

Det har funnet sted en maktforskyvning — fra de politiske myndigheter til kreditt- og finansinstitusjonene. Den maktforskyvningen må reverseres.

At bank, forsikring og finansieringsselskaper driver etter forretningsmessige prinsipper og ønsker maksimal fortjeneste, kan ikke være overraskende. Det må imidlertid være like klart at det er myndighetenes plikt å ha styring over rente- og kredittpolitikken — fordi dette er viktige instrumenter for hvordan velstand og velferd fordeles.

Når landsstyret aksepterte en moderasjonslinje ved årets mellomoppgjør, var dette betinget av at dette skulle gjelde alle. Ikke minst at de som hadde høstet fordelene under den økonomiske politikken som var ført, måtte bære sin del.

Landsstyret forutsatte videre at myndighetene satte inn virkemidler for å senke rentenivået, spesielt på boliglån — redusere inflasjonen, og ta skritt til en skatteomlegging som begrenser rentefradraget og gi større rettferdighet.

Det står mye igjen før disse forutsetninger er innfridd.

Prisstigningen synes å ha avtatt noe, om ikke nok — men rentenivået er uakseptabelt høyt. Vår holdning til det kommende tariffoppgjør vil være avhengig av hva hvilke tiltak som settes inn mot renta.

Rentenivået har ikke bare negativ virkning for den enkelte — men for hele vår industri og den kommunale økonomi.

Får vi ikke prisstigningen og rentepolitikken under kontroll, vil vi få store vansker med å opprettholde sysselsettingen. Full sysselsetting er fagbevegelsens overordnede målsetting. Det er en menneskerett å kunne ha et arbeid. Ut fra denne vurdering er det av sentral betydning at det blir ført en økonomisk politikk som trygger disse rettigheter.

Det er ikke — og kan ikke være — fagbevegelsen alene som skal bære ansvaret for at målsettingen om full sysselsetting oppfylles. Det overordnede ansvar må og skal ligge hos de politiske myndigheter.

Og myndighetene kan gjøre noe med renta. Regjeringen kan bruke den renteerklæringa den har adgang til, og på den måten fastsette rentenivået — og i alle fall boligrenta.

En sak må imidlertid finne sin løsning ved kommende tariffoppgjør — nemlig nedsatt fleksibel pensjonsalder. Vi kan ikke lenger være bekjent av at en rekke av våre medlemmer avslutter sin yrkeskarriere med en følelse av at de opptrår urealt overfor samfunnet. Det er en kjent sak at mange forlater yrkeslivet med en blanding av arbeidsledighetsstrygd — sykepenger — attføring, og i noen tilfelle et tilskudd fra bedriften.

En undersøkelse fra Norsk Gerontologisk Institutt viser at 40 pst. slutter i arbeid før fylte 67 år. 35 pst. holder ut til aldersgrensen, mens 25 pst. arbeider ut over 67 år.

Dette mener vi dokumenterer at pensjonsalderen er for høy. Den generasjon som nå er i 60-årene og arbeider i tunge yrker med skift og

turnusarbeid, sliter for mye. De som ønsker å arbeide ut over pensjonsalderen, tilhører gjerne høystatusgrupper.

Jeg vil ikke påstå at det er et galt regnestykke som er lagt frem når det gjelder kostnadene ved å senke pensjonsalderen. Derimot vil jeg tillate meg å stille spørsmål om grunnlaget for beregningene er riktig ut fra det vi vet om praksis i dag. I realiteten dekker det offentlige allerede pensjon for store grupper under 67 år. Det er bare det, at det heter ikke pensjon.

I de tilløp til debatt vi har hatt om prioriteringer ved kommende tariffrevisjon, synes man å merke at særinteresser teller mer enn fellesskapstanken. Særinteressene gjør seg så visst ikke bare gjeldende i grupper utenfor fagbevegelsen. Vi har et behov for en diskusjon innen vår egen familie for å avklare hva vi vil, og hvordan vi ønsker samfunnsutviklingen skal skje.

Vi kan få debatter om oppgjørsformer og ulike innretninger på tariffoppgjør — dette er selvsagt nyttig nok — men jeg tror vi også må legge andre dimensjoner på våre framtidige drøftinger. Det er nødvendig å avklare hvilken rolle vi som fagbevegelse ønsker å inneha — nasjonalt og internasjonalt. Med de endringer som nå skjer i aksellererende tempo på kommunikasjonssiden, blir verden mindre og mindre. Sammenhengene mellom det som skjer i andre deler av verden og påvirkningene på forholdene i vårt eget land blir stadig klarere. Derfor må vi i våre vurderinger kaste blikket ut over vår egen arbeidsplass i langt større grad enn tidligere.

I den siste landsmøte-perioden har vi hatt store problemer i deler av gruveindustrien. For deler av denne er det fortsatt få lyspunkter. Dette er ikke noe spesielt for Norge. Selv om det er til liten trøst, så går de samme problemene igjen verden over.

Det er beklagelig å måtte si det, men jeg tror vi må være så realistiske at vi erkjenner, at verken sulfid — eller jernmalmgruver har noen lang framtid her i landet.

Det er derfor maktpåliggende å sette inn tiltak for å etablere alternative arbeidsplasser i områder der slik gruve-virksomhet går tapt.

Dette betyr ikke at vi er pessimistisk når det gjelder norsk bergindustri generelt. Vi har i dag gruve-virksomhet som går meget godt økonomisk og med et solid ressursgrunnlag.

Norge er rikt på mineraler, og ved en større satsing på kartlegging, prospektering og forskning er vi overbevist om at det vil bli startet opp ny industri.

De fleste har lett for å glemme at bergverks-næringen består av noe langt mer enn sulfid- og jernmalmgruver. Næringen omfatter alt fra sand og pukk til høyverdige mineraler som gull og platina — for bare å nevne noe av spennvidden.

Det er i dag tvingende nødvendig at arbeid med å få kartlagt landets ressurser intensiveres. Til dette trengs økte bevilgninger til Norges geologiske undersøkelse.

Skal vi planlegge for framtida, må vi vite hva vi har å planlegge på.

Bergindustri gir arbeidsplasser og virksomhet i områder som normalt har det største behovet for industriarbeidsplasser.

I første del av landsmøte-perioden hadde vi en dramatisk nedgang i anleggs-virksomheten. En nedgang som har påført samfunnet store utgifter i form av tapt kvalifisert arbeidskraft.

At vi i dag har en høy aktivitet, er vi selvsagt glad for — men vi skulle gjerne sett at man bestrebet seg på en jevnere virksomhet. Vi tror ingen er tjent med de store svingninger vi opplever i anleggs-virksomheten.

Skadevirkningene ser vi tydelig når det gjelder kraftutbyggingen, som går i rykk og napp. Noen kan tro at vi ønsker alt rennende vann lagt i rør. Dette er selvsagt *ikke* tilfelle. Vi ønsker en balansert kraftutbygging, der også miljø- og verneinteressene ivaretas. Disse ting lar seg også forene.

At vi også i framtida vil ha behov for mere energi, kan det ikke herske tvil om. Vi ser gasskraft bare som et supplement til vannkraften.

De verdier som skapes ved bygging av et vannkraftverk, er verdier som kommende generasjoner får glede av — og jeg er ganske sikker på at de vil sette pris på det som er gjort.

Med dette som bakgrunn håper jeg at vi skal få bedre kontinuitet i konsesjonsbehandling og utbygging av den vannkraft vi ønsker utbygget. Ingen er tjent med at vi mister den kompetansen vi har på dette område. Det gjelder alle områder som har med energiforsyning å gjøre.

Vannkraft er for øvrig også den eneste fornybare ressurs — og den energikilde som ikke forurenser. Ett av alternativene til vannkraft og gasskraft vil være atomkraft. Etter Tsjernobyl og en lang rekke uhell ved andre kjernekraftverk vil det neppe bli aktuell politikk i overskuelig framtid å bygge kjernekraftverk i Norge. Det skal vi være glad for. Vi skal også være glad for at myndighetene nå later til å innta en strengere holdning til miljø- og naturforurensninger. Naturen er et av de største aktivum dette landet har. Når fisken dør i våre vassdrag på grunn av sur nedbør, er dette et sykdoms-symptom på naturen som burde mobilisere oss langt sterkere enn hittil til forsvar av den naturen vi alle setter så stor pris på — i ferien.

Fagbevegelsens oppgaver spenner med andre ord over et bredt register i dagens verden — og slik må det være om vi skal makte oppgaven:

Å ivareta medlemmenes interesser, i videste forstand.

Spørsmålet om hvilken organisasjonsform fagbevegelsen bør ha, er like gammel som fagbevegelsen selv. Det er viktig at organisasjonen tilpasser seg den tid vi lever i — og den bedrifts- og samfunnsstruktur vi har.

Sett i forhold til den debatten vi har hatt om organisasjonsstrukturen har det ikke skjedd noen revolusjonerende endringer. Jeg tror imidlertid at tidspunktet nå er inne til å ta dette mer alvorlig.

Utgangspunktet for våre vurderinger må være at vi skal styrke fellesskapet. Det betyr at vi hele tiden må ha som siktemål at vi skal

bevare LO som et samlet overordnet organ for fagbevegelsen.

Får vi en utvikling med grupper — eller om man vil — blokkdannelse, er jeg redd for at man gjør norsk fagbevegelse en «bjørnetjeneste». En slik utvikling vil lett føre til at LO svekkes.

Det må ikke bli slik at vi blir mere opptatt av å sikre egne gruppeposisjoner og egne særinteresser og glemmer helhets-tanken. Vårt forbund har hatt — og har stadig — det synspunkt at den beste løsning for å ivareta både det samlede fellesskap, og samtidig bli mer fleksibel overfor nye yrkesgrupper, vil være et forbundsløst LO.

Med den utvikling vi har sett i det siste, er vi blitt ytterligere styrket i dette synspunkt.

Men i vårt arbeid for å finne fornuftige organisasjonsmodeller må vi også sette vår egen organisasjon i stand til å fungere på en mest mulig rasjonell måte, slik at vi kan ha mest nytte av både våre menneskelige og økonomiske ressurser, og samtidig gi bedre service for medlemmene.

Når vårt 31. ordinære landsmøte avholdes under mottoet «*Vår framtid — Ditt ansvar*» — er det også ut fra erkjennelsen at vi må få en drøfting om vår egen organisasjon — og vi mener med dette den samlede fagbevegelse.

Med den utvikling som har skjedd, må vi avklare med oss selv hva slags samfunnsutvikling vi ønsker. Solidariteten, som er selve fundamentet i vår bevegelse, forplikter oss ikke bare å tenke på oss selv, men bistå de som lever i nød, fattigdom og undertrykkelse. Vi kan alle bidra til å gjøre tilværelsen bedre. Hver enkelt har et ansvar som ikke kan skyves over på andre.

Vi har noen hektiske dager foran oss. Det er mange saker som skal diskuteres og danne grunnlaget for vårt arbeid i den kommende landsmøteperioden. Jeg regner med at det kan være delte oppfatninger om både det som er gjort — og det som skal gjøres.

Jeg har imidlertid den tillit til landsmøte-deltakerne at diskusjonen blir ført i en saklig og verdig tone, slik det sømmer seg organisasjonskamerater i mellom.

Jeg håper de vedtak som blir gjort vil tjene vårt fellesskap, og bli til nytte for våre medlemmer.

Med dette ønsker jeg igjen representanter, gjester og pressen velkommen, og erklærer det 31. ordinære landsmøte i Norsk Arbeidsmandsforbund for åpnet.

Forbundsformannen sa at forbundet hadde den glede å ha mange innen- og utenlandske gjester fra søsterorganisasjoner. Han ba om at gjestene måtte reise seg etterhvert som han nevnte dem, men at forsamlingen sparte applausen til slutt — både for å spare tid og for at applausen kunne bli desto kraftigere.

Vi står foran en hektisk og hyggelig uke. Jeg har inntrykk av at mange av de problemene vi sliter med i fagbevegelsen er de samme her i landet som i andre land. Det er derfor nyttig å komme sammen og lære av hverandre. Det internasjonale samarbeidet i fagbevegelsen er noe

av det aller nyttigste og tillitsskapende for fremtiden, sa Øveraas som presenterte gjestene etter tur. Etterpå applauderte landsmøtet.

Gjestene hilser

Øveraas sa at noen av gjestene også ville hilse landsmøtet og han ga først ordet til generalsekretær *Jan Olyslægers* i MIF (Gruveinternasjonalen).

Kjære venner,

Det er meg en stor glede å få delta på Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte og jeg takker for den vennlige invitasjonen.

Et landsmøte er en veldig viktig hendelse i en organisasjon. Ikke bare fordi den vurderer tiden som har gått, men også fordi fremtidsutsiktene blir diskutert og klarlagt. Et landsmøte er på samme tid en videreføring av ledelsen og et nytt trinn i kampen om større sosial rettferdighet og bedre levestandard for arbeiderne.

MIF håper dere får et resultatrikt landsmøte og ønsker det beste for fremtiden. Jeg vil gjerne understreke at Norsk Arbeidsmandsforbund spiller en viktig rolle i det internasjonale solidaritetsarbeidet.

Denne solidariteten kommer til uttrykk i tilfeller som f.eks. den store streiken blant gruvearbeiderne i Sør-Afrika. Jeg ser det som min plikt på vegne av de internasjonale gruvearbeiderne og Gruvearbeiderforbundet i Sør-Afrika (NUM), takke dere for den solidariske støtte og spesielt den finansielle hjelpen dere ga til sør-afrikanske gruvearbeidere og deres familier.

Apartheid-systemet i Sør-Afrika, bestemt av en minoritet, har gjort den svarte befolkningen til en befolkning uten rettigheter og nektet dem et liv som er menneskeverdig.

Apartheid har ingen rett til å eksistere i denne verden, det er umenneskelig, udemokratisk og kriminelt. Det opprettholdes av den hvite minoriteten som tilegner seg retten til å undertykke folket med vold og gjøre dem til slaver. Vi har alle en plikt til å medvirke til å gjøre slutt på apartheid-systemet.

Adskillelsen av familier er en av de verste uttrykkene på apartheid. Kvinner og barn må bo i såkalte «homelands» mens mennene jobber hundrevis av kilometer borte på fremmedarbeiderkontrakt. Disse arbeiderne kan bli oppsagt og ført til områder forbeholdt svarte mennesker. Menn og kvinner er uvitende om det som skjer med medlemmene av familiene deres. Mennene bor i leire på gruveområdet under oppsyn av sikkerhetspolitiet til gruveeieren. Rommene de sover i er i en elendig forfatning. Forholdene som disse svarte gruvearbeiderne lever under hindrer enhver utfoldelse og utvikling av menneskelig verdighet. Det er ikke rart at den svarte gruvearbeiderorganisasjonen NUM først og fremst kjemper for avskaffelse av kontraktarbeid og sammenføring av familiene. NUM har eksistert i 5 år og har utviklet seg til å bli den sterkeste organisasjonen i Sør-Afrika. NUM har i det samfunnsøkonomiske liv i Sør-Afrika tvunget gjennom en rett til å eksistere, og gruve-

sjefene har vært nødt til å anerkjenne denne retten. I dag forhandler Gravedepartementet og de store selskapene med den svarte gruveorganisasjonen om lønn, arbeidsforhold, sikkerhetsproblemer osv.

NUM er den eneste organisasjonen som har tvunget fram en høyelse av lønnen som er høyere enn inflasjonen. Gradvis forbedrer NUM skjebnen til de svarte gruvearbeiderne og gjør livet i apartheid-systemet mer levelig.

En virkelig frigjørelse for den svarte arbeider er bare mulig når apartheid forsvinner og vi alle kan delta i kampen. Vi krever at det blir tatt økonomiske sanksjoner mot Sør-Afrika. NUM og C.O.S.A.T.U. har klart erklært seg for å ta sanksjoner, fordi slike tiltak kan tvinge den hvite minoritet til å komme med innrømmelser og de midlertidige skader som er knyttet til slike sanksjoner er mindre enn konsekvensene av apartheid.

Noen stiller spørsmålet om NUM har tapt kampen for høyere lønn og bedre arbeidsforhold.

NUM var sterk før streiken og er også sterk etter streiken fordi de svarte gruvearbeiderne usvekket har støttet og stolt på NUM.

NUM har realisert:

- at 300 000 svarte gruvearbeidere streiket og fortsatte denne kampen i tre uker.
- at 300 000 svarte gruvearbeidere til tross for voldelige inngrep av sikkerhetspoliti og gruveselskap, og til tross for den vedvarende trusselen og faktiske berøvelsen av retten til å arbeide, har stått samlet bak organisasjonens ledelse og har begynt å jobbe igjen akkurat da NUM ga tillatelse til det.

Denne kampen er bare et skritt på den lange veien til sosial og politisk rettferdighet i Sør-Afrika. Denne kampen vil fortsette med uforminskert styrke til de svarte arbeidernes rettigheter blir anerkjent, til apartheid forsvinner.

MIF og dens tilsluttede organisasjoner gir denne kampen deres fulle støtte, fordi den er rettferdig, fordi apartheid med alle de forferdelige konsekvensene dette umenneskelige systemet har, ikke har rett til å leve og må forsvinne. Vi er og vil forbli solidariske til NUM og det svarte folk i Sør-Afrika.

Jeg takker for oppmerksomheten dere har gitt disse ord!

Gruveinternasjonalen (MIF) og jeg kan være fornøyd med responsen så mange organisasjoner har gitt til vår appell for solidaritet med de svarte gruvearbeiderne i Sør-Afrika og Namibia.

Over hele verden har mennesker sendt brev om støtte til NUM og MUN, protester har blitt sendt til de sør-afrikanske regjeringer og til gruve-eierne i Sør-Afrika og Namibia.

Jeg er glad over i dag å kunne si at org. lederne i Namibia har blitt satt fri og at MUN har meddelt at våre solidariske aksjoner har vært en viktig del i dette. Jeg takker spesielt N.A.F og LO som har deltatt meget aktivt i denne aksjonen.

Harald Øveraas takket for talen og håpet at Olyslægers og andre som besøker Norge for første gang vil få et positivt inntrykk av landet og folket under oppholdet.

Han ga så ordet til *Ole Knapp* som hilste landsmøtet på vegne av LO og de innenlandske gjester.

Ole Knapps hilsningstale

På vegne av LO og innenlandske gjester hilser L.M. og samtidig takker for invitasjonen.

Norsk Arbeidsmandsforbund — et navn med historiens vingesus over seg — bare navnet forteller at dette forbundet er en del av selve grunnfjellet i norsk fagbevegelse. Det er et av de eldste og mest tradisjonsrike forbund vi har. Under oppbyggingen av norsk fagbevegelse var det også i en lang periode landets største. Det var her arbeidsfolk organiserte seg.

Men også i vårt moderne samfunn spiller forbundet en stor rolle. Du finner medlemmer som bygger betongplattformer til Nordsjøen, som passer på samfunnets verdier mens vi andre sover, som holder høyfjellsveier åpne vinterstid, som gjør rent på våre arbeidsplasser, bygger veier og tunneler og som tar tunge tak på landets utposter.

Forbundet gir et tverrsnitt av det norske samfunn og samler seg i et mangfold av aktiviteter. Landsmøtet er derfor en viktig begivenhet — ikke bare for medlemmene, men for hele samfunnet. Landsmøtet er en betydningsfull politisk signalpost.

Ved åpningen av dette landsmøtet kan vi se tilbake på et valg, som er et alvorlig varselskudd for den demokratiske arbeiderbevegelse. Nå kreves det full mobilisering for solidaritets og fellesskapsløsninger, mot egoisme og intoleranse. Regjeringen er på rett lei. Oppryddingen pågår for fullt etter Willoch-kalaset. Dette arbeidet fortjener fagbevegelsens støtte.

Tatt i betraktning at det ikke er parlamentarisk flertall i Stortinget for en A-regjering, er resultatene som Gro og hennes jenter og gutter har oppnådd rimelig gode. Ta prisutviklingen: Her startet regjeringen med et utgangspunkt hvor prisøkningen etterhvert måtte beskrives med to-sifrede tall. Prisstigningen er i de senere måneder redusert betraktelig. Neste år kan vi komme ytterligere ned mot det nivå som våre konkurrenter er på — og hvor vi også må være. Stadig flere snakker nå om en prisstigning på bare 5 prosent neste år. Men selve Svennestykket på Regjeringens opprydningsarbeide, kommer noen dager etter at dette landsmøtet er avsluttet.

Jeg tenker på statsbudsjettet som legges fram i begynnelsen av neste måned. En viktig sak blir skattepolitikken. Det er klart at det i Stortinget er flertall for en overgang til bruttoskatt, som vil redusere fordelene av store rentefradrag og andre fradragsposter. Dermed kan vi få et mer rettferdig skattesystem. I fagbevegelsen går vi ut ifra at dette blir fulgt opp i det statsbudsjettet som nå kommer. Her ligger også løsningen på et dagsaktuelt og sterkt krav fra fagbevegelsen — senkning av renten. Fagbevegelsen har rett til å stille krav for Fagbevegelsen deltar aktivt i gjen-

reisningen av norsk økonomi. Vi dokumenterte det gjennom vårt moderasjonsoppgjør i vår — en linje som også i hovedsak er blitt fulgt opp lokalt.

Hva skal så være budskapet framover?

Dette landsmøtet er *ett* av de mange faglige organer som skal diskutere det. Dette er en av de mange viktige saker, som skal behandles her. Derfor fulgt med spenning. Lange dager venter dere. På vegne av Landsorganisasjonen i Norge og de innenlandske gjester, har jeg med dette gleden av å hilse landsmøtet og ønske dere lykke til med forhandlingene, beslutningene og det sosiale samvær som hører til slike samlinger.

Ha et godt landsmøte!

Forbundsformannen takket for gode ønsker og sa at han var klar over at man hadde slitsomme dager foran seg, men også interessante dager. Han håpet at gjestene ville trives sammen med forbundet. Om ikke vi kan lære dere så mye, kan vi kanskje lære noe av dere. Jeg regner videre med at jeg har landsmøtets fullmakt til å utvise vanlig gjestfrihet. Landsmøtet hadde ingen innvendinger i så måte. Overaas ga så ordet til formannen i fullmaktskomiteen, hovedkasserer *Ola Tuven* som refererte protokollen fra fullmaktskomiteens møte 14. september:

Fullmaktskomiteens protokoll

År 1987, den 14. september ble det avholdt møte i fullmaktskomiteen.

Fullmakter med fortegnelser over representanter og vararepresentanter til forbundets 31. ordinære Landsmøte ble gjennomgått. Fullmakter fra alle avdelinger unntatt avd. 111 Løkken Gruvearbeiderforening var innkommet til riktig tid.

Resultatet av valget fra Løkken Gruvearbeiderforening var ringt forbundet til riktig tid.

Representantenes medlemskap er kontrollert av forbundets medlemskartotek.

Fullmaktskomiteen anbefaler landsmøtet å godkjenne alle representantenes fullmakter, herunder også representanten fra Løkken Gruvearbeiderforening.

Alex Jessen
(sign.)

Ola Tuven
(sign.)

Randi Sivertsen
(sign.)

Vedtak:

Fullmaktskomiteens innstilling enstemmig godkjent.

Forbundsformannen supplerte gjestelisten nok en gang før han ga ordet til nestformannen *Arnfinn Nilsen* som foretok navneoppprop.

Forbundsformannen takket Arnfinn Nilsen. Han så ut over salen og syntes det nesten ikke var til å tro: gjennomsnittsalderen i forsamlingen

er 42,57 år, noe yngre enn ved siste landsmøte. — Det går den rette veien, vi blir yngre og yngre.

Han la fram følgende forslag fra landsstyret til dagsorden:

Dagsorden

Norsk Arbeidsmandsforbunds 31. ordinære landsmøte 20. september 1987 og påfølgende dager.

1. Landsmøtets åpning og konstituering

- Fullmaktskomiteens godkjenning
- Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden
- Valg av 3 ordstyrere og 4 sekretærer
- Valg av komiteer:
  - Valgkomité
  - Budsjettkomité
  - Redaksjonskomité

2. Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter

- Beretning for 1982 - 1983 - 1984 - 1985 - 1986
- Regnskap for 1982 - 1983 - 1984 - 1985 - 1986
- Revisjon- og kontrollkomiteens rapport for samme tidsrom
- Muntlig beretning for 1987

3. Vedtaktene

Innkomne forslag

4. Fagbevegelsen i framtiden

Behov og muligheter
Innkomne forslag

5. Forskjellige forslag

6. Norges behov for industri

Muligheter og fremtidsutsikter

7. Den politiske og økonomiske situasjon

Innkomne forslag

8. Bevilgninger

9. Valg

- Tillitsmenn
- Forbundsstyre
- Landsstyre
- Kontrollnemnd
- Landsorganisasjonens representantskap
- Statstjenestemannskartellets representantskap
- Tariffråd
- Representanter til LO-kongressen

10. Avslutning

Denne dagsorden ble godkjent uten merknader. Møtelederen fikk fullmakt til eventuelle rokkeringer i rekkefølgen av punktene. Han la så fram følgende forslag til forretningsorden:

Forretningsorden

1. Landsmøtets forhandlinger er åpne for pressen. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til galleriet som tilhørere. Landsmøtet beslutter om en sak skal holdes for lukkede dører. Representantene må forevise adgangskort ved inngangen.
2. Til å lede møtet velges 3 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 formiddag og fra kl. 15.00 til kl. 18.00 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger under samme sak. Unntatt for innlederne begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen og tredje gang. Ordstyreren har for øvrig — når han finner det påkrevet — rett til å stille forslag om ytterligere begrensning og strek ved de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak. Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.
5. Forslag skal leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den avdeling representanten representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsorden oppførte saker, kan ikke behandles.
6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 20 representanter forlanger det, foregår avstemningen skriftlig.
7. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse. Protokollen for siste møtedag oversendes forbundsstyret til godkjenning.
9. Referat fra foregående dags møte trykkes og forelegges den påfølgende dag.
Godkjent uten merknader.
Øveraas refererte følgende forslag til møtefunksjonærer og komiteer under landsmøtet:

Møtefunksjonærer og komiteer

Dirigenter:

Arvid Øygård, Ingvald Almklov, Jens Tveit Aga.

Sekretærer:

Per Ingebrigtsen, Kikki Tindberg Jacobsen, Marian Valberg, Wenche Spjelkavik.

Fullmaktskomite:

Ola Tuven, Randi Sivertsen, Alex Jessen.

Budsjettkomite:

Ola Tuven, Johan Klunderud, Magny Hansen, Ruth Samuelsen, Per J. Olsen.

Redaksjonskomite:

Harald Øveraas, Arnfinn Nilsen, Stein Åros, Helene Granbo, Kirsten Bjørnflaten, Oddvar Stølen, sekretær.

Valgkomite:

Thorleif P. Støle (form.) Forbundsstyret. Bjørn Tiller, Maskin. Øivind Høgmo, Private anlegg. Einar Tretnes, Statens anlegg. Agnes Kvilvang, Bergverk. Paul Løvdal, Veg. Thoralf Årdal, Veg. Oddveig Frisli, Renhold. Ann Helene Instebo, Renhold. Elbjørg Klimpen, Renhold. Harder M. Nilsen, Vakt.

Ingen ba om ordet og innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forbundsformannen foreslo at man avsluttet landsmøtet denne åpningsdagen med allsang, men ga først ordet til hovedkasserer Ola Tuven, som ga noen praktiske opplysninger om reiseregningene som skulle leveres neste dag ved lunsjtider.

Opplysningssekretær *Sven Petersen* ledet allsangen «Ta hverandre i handa og hold!» med tekst og melodi av Stein Ove Berg.

Landsmøtet hevet kl. 14.30.

Formiddagsmøtet mandag 21. september

Landsmøtet ble satt presis kl. 09.00 med *Jens Tveit Aga* som dirigent. Han foreslo at man startet dagen med allsang. Sven Pettersen var forsanger for «Frihetens forpost». Nestformann Arnfinn Nilsen foretok navneoppopp. Han sa at resten av uka ville forretningsførerene få ansvar for «vareopptellingen». Han presiserte at han bare leste opp de med stemmerett og ba representantene svare høyt og tydelig.

Protokoll fra søndagens møte ble referert ved sekretær Sven Pettersen og godkjent uten merknader.

Dirigenten takket så for tilliten «på vegne av dirigenter og sekretærer og håpet på et godt samarbeide med salen» slik at de 283 saker kan bli behandlet på beste måte.

Han redegjorde først for framgangsmåten når representantene skal be om ordet. I de tilfeller det måtte bli bruk for tellekorps, foreslo han at den person som sitter nærmest midtgangen ved hvert bord, sørger for opptelling av stemmene ved sitt bord. Det ble vedtatt.

Han tok opp forslag om røykeforbud. Dirigentene hadde først tenkt å kjøre en liberal linje, men av hensyn til dem som helsemessig blir plaget av røykingen, ble det foreslått røykeforbud, med innlagte 10-minutters røykepauser. Han henstilte til representantene å vise respekt for tidsskjemaet og overholde tidsfristene, av hensyn til seg selv og dirigentbordet.

Han gjorde oppmerksom på at matpausen var satt til kl. 13–15. Det har allerede vært diskutert når man skal legge inn kveldsmøtet i kjøreplanen, og han varslet at kveldsmøte kunne bli aktuelt i dag. Ellers ville han nå antyde kveldsmøte onsdag, det er avhengig av hvor langt man når fram på sakskartet.

DAGSORDENS PKT. 2

Beretninger

Man gikk over til behandling av beretningene, og dirigenten refererte avsnittene i beretningene, og det var anledning til å tegne seg til avsnittene etter hvert som de ble referert.

Årsberetningen for 1982 ble godkjent uten merknader. Det samme ble årsberetningene for 1983 og 1984.

DEBATT

Årsberetningen for 1985

Stein Larsen, avd. 9, tegner seg til avsnittet bergverk, mineral & skiferindustrien og sa at han på vegne av Nordens Klippe ville takke for den moralske og økonomiske støtte som foreningen fikk vår og høst 1985 da de måtte gjennomføre en såkalt ulovlig aksjon for å bevare arbeidsplassene og bosettingen i Sydvaranger. Den støtten vi fikk fra forbundet hadde en enorm betydning for vår utholdenhet under konflikten. Norden Klippe fikk støtte fra over 1000 fagforeninger i inn- og utland.

1985 var et valgår etter fire år med Willoch-regjeringen. Det var viktig for Høyre å vise sin industripolitikk i praksis før valget, og den ville vise handlekraft overfor statsbedriftene, og i særdeleshet mot gruvebedriftene som de vurderte som store milliardsluk. Tidlig i 1985 stanset man driften på det østre felt.

Det gjaldt Østmalmen, den malmen som man til da hadde brukt 270 millioner på å frambringe, ble stoppet fordi man ikke visste om det var drivverdig malm. Nordens Klippe og de to funksjonærforeningene gikk til aksjon 2. mai for å fokusere på hva som ville bli konsekvensen av dette — stans i all gruve drift. Østmalmen var ikke noe mål i seg sjøl å få i drift, men nødvendig for å ha å leve på inntil de store malmforekomstene i Vestmalmen ble klare.

— Vi tapte den aksjonen, men gikk ut av den med rak rygg etter fem uker, for vi visste vi hadde gjort det vi kunne. På høsten 1985 la Industridepartementet fram den langsiktige planen for Sydvaranger, og den såkalte gruveplanen slo fast at vi hadde rett da vi sa Østmalmen måtte i drift.

I forbindelse med kampen om Østmalmen, satte vi også pris på den støtta vi fikk fra forbundsledelsen, og vi forstår at den ikke kunne gå ut og bakke opp en ulovlig konflikt, men den burde kanskje vært litt mindre ivrig i arbeidet for å få oss tilbake, sa Svein Larsen.

Han kunne imidlertid ikke forstå og akseptere at forbundsledelsen valgte feil side i 1985 da det gjaldt å velge framtid for Sydvaranger. Vi kjempet for full drift og at alle arbeidsplasser skulle opprettholdes i påvente av at staten og de private hadde klare alternativer for nye arbeidsplasser. Da valgte forbundsledelsen feil side og støttet Industridepartementet som stoppet et av to pelletsverk. Dette ble utnyttet av den daværende industriminister, Petter Thomassen.

— At forbundsledelsen gikk i mot oss og støttet industriministeren oppfatter vi som en skam, i strid med den oppgaven forbundet har: å gi støtte og solidaritet til arbeidsfolk i kamp.

Vi ble møtt med argumenter om at våre krav ikke var realistiske og at vi ikke kunne få flertall i Stortinget for vårt alternativ. Når ble det slik at fagbevegelsen på forhånd må ha garanti fra motstanderen for våre krav? Er ikke hele fagbevegelsens historie en beretning om at vi har stilt «urealistiske krav», og at vi har fått nederlag, før vi har vunnet fram?

Stein Larsen satte fram følgende forslag:

Pkt. 2a. Beretning for 1985.

«Landsmøtet beklager sterkt den rollen som flertallet i forbundsledelsen spilte høsten/vinteren 1985 i forbindelse med kampen for framtida til A/S Sydvaranger.

Landsmøtet konstaterer at det driftsopplegget som Stortinget vedtok i mars 1986 — etter forslag fra den borgerlige regjeringa — hittil har ført til at over 300 arbeidsplasser er gått tapt uten at nye er etablert i nevneverdig omfang.

Grubeforeningen Nordens Klippe førte en viktig kamp for å opprettholde arbeidsplassene i gruveindustrien inntil det faktisk var opprettet nye arbeidsplasser.

På denne bakgrunn beklager landsmøtet at forbundets ledelse ga sin støtte til den borgerlige regjeringens opplegg for å nedlegge arbeidsplassene ved A/S Sydvaranger. Forbundets ledelse sviktet på en av de mest sentrale oppgavene for fagbevegelsen: å vise solidaritet og støtte arbeidsfolk i kamp for sine arbeidsplasser og ei trygg framtid for sitt lokalsamfunn.»

Rolf Knoph, avd.10, Sulitjelma, sa at forbundsledelsens håndtering av Sydvaranger-saken har skapt sterk uro. Der gikk forbundsledelsen mot sine egne medlemmer som kjempet med ryggen mot veggen. I beretningen kan en lese at forbundsledelsen her ikke hadde tillit til sine egne medlemmer, men støtter seg til styrets argumenter.

— Oppe i nord trodde vi at hensikten med en sterk bevegelse er at vi skal ha en sterk sentral støttespiller når det blir lokale problemer, sa Knoph, ikke at vi skal få nok en motstander.

Han mente forbundet bør bygge om sin argumentasjon og legge vekt på at det er det samfunnsøkonomiske som teller, ikke som her legges vekten på den bedriftsøkonomiske linjen.

Han støttet forslaget fra Stein Larsen.

Per-Gunnar Skotåm, avd. 10, sa at man i Sulitjelma har gått inn for å nedlegge tre gruver, ikke fordi de er tomme, men av politiske årsaker. Det vil ligge igjen 9.220.000 tonn kobber ved Sulitjelma bergverk når man avslutter driften der, til en verdi av 1800 millioner kroner. Så kan man spørre seg: Er det slik at Norge ikke trenger dette kobberet? Nei, vi importerer foredlet kobber for mye mer enn det vi selv produserer av råkobber her i landet. Vi har ønsket å kjempe en kamp for å bevare driften. Vi kan ikke bare leve av gatekjøkken og videosjapper her i landet. Vi har råstoffer, vi har store kraftressurser som mange land kan misunne oss, og vi har høyt skolert arbeidskraft. Det skulle også gi gode forutsetninger for å satse på videreføring av kobberet og andre malmressurser i norske fjell.

Nordens Klippe har ført en kamp for å utnytte sine ressurser. I Nord-Norge har vi hatt en distriktsorganisasjon for 6 bergverk. 5 av disse er enten nedlagt eller vedtatt skal nedlegges. Jeg tror det er svært viktig at vi tenker på hva dette rent industripolitisk betyr for Norge. Hvis vi ikke satser på utnyttelse og videreføring av ressursene, vil Norge tape på dette som industrinasjon. Vi blir kanskje ikke fattigere økonomisk, men vi blir fattigere rent industrimessig, sa Skotåm som ville støtte forslaget fra Stein Larsen.

Olav Jamtli, avd. 125, sa at Mofjellet Grubearbeiderforening hadde vært tidlig ute med støtte til Nordens Klippe og deres kamp for arbeidsplassene. Jeg har forståelse for at forbundet ikke kunne støtte aksjonen

i Kirkenes, men hvorfor gikk forbundet inn for å støtte bedriftsforsamlingens forslag. Dette viser etter min mening at forbundet tok en ovenfra og nedover-holdning til arbeiderne. Han ville støtte forslaget fra Nordens Klippe og ba om at forsamlingen også sluttet seg til forslaget.

Ernst Ditlevsen, landsstyret, sa at han hadde vært til stede under landsstyremøtet 5. november 1985 da man behandlet aksjonen ved Nordens Klippe. Han hadde også vært med i den gruppen som forsøkte å omredigere forslaget fra Nordens Klippe slik at det ble spiselig for landsstyret, men dette lyktes ikke. Nå hadde man den situasjon at de ansattes 4 representanter gikk mot styret i sitt forslag. Som fagforeningstillitsmann har jeg alltid fulgt den linje at det er de ansattes meninger som er de vesentlige og som kommer i første rekke.

Vi skal også huske på at industriminister Petter Thomassen selvfølgelig ønsker å utnytte denne situasjonen maksimalt. Han brukte det effektivt mot oss. Vi var et lite mindretall i landsstyret som støttet forslaget, men jeg vil understreke at vi som tillitsvalgte ikke kan neglisjere de ansattes ønsker.

Møtet ble satt igjen kl. 10.17.

Ivar Skredderhaug, administrasjonen, hadde litt uklart for seg når dette mistillitsforslaget skulle behandles.

Han gikk noen år tilbake i historien. Han hadde sittet i A/S Sydvarangers bedriftsforsamling siden 1980, som regjeringsoppnevnt representant. Han minnet om et program i TV, om denne saken, og intervju med veteraner som satt på trappa til Samvirkelaget i Kirkenes. De pratet om situasjonen (som de kjente fra lenger tid tilbake enn de som er her i dag) og de pekte på at de antakelig gjorde en feil den gangen i 60-åra da man gikk bort fra underjordsdrift. Planer som var lagt og ganger som var gravd, var blitt kullkastet etterhvert som det kom nye folk i bedriftens ledelse.

— Det som kjennetegner dette selskapet er at det hadde mistet totalt tillit fra eierne — staten. Det skar seg mellom alle i selskapet. Vi opplevde styreformenn som trakk seg og begrunnet det med at det ikke ble gjennomslag for forslag om gjeldssanering. Plassen ble stilt til rådighet for andre som eventuelt kunne få det gjennomført.

Vi fikk en ny styreformann, utnevnt av den nye borgerlige regjeringen. Det var et mindretall i styret som gikk inn for at man skulle stanse gråbergsbrytningen av østmalmen, men det er ikke noe nytt at Staten går inn for et mindretall i et selskaps styre. Da jeg skulle delta i bedriftsforsamlingens møte i april 1985, fikk jeg høre i radio at styreformannen var ubrukkelig og måtte kastes. Min holdning har alltid i utgangspunktet vært at vi som mennesker skal kunne leve og fungere sammen. Utgangspunktet var for mange at styreformannen var ubrukkelig og toppledelsen var borte. Jeg tenkte at dette går ikke an. Jeg vet at det jeg nå sier egentlig rammer folk som ønsket å gjøre sitt beste.

En ting er at styrerepresentanter forsvinner. Det kan man leve med, men uten drift i selskapet er det ikke lett å få fatt i folk som vil gjøre en innsats i selskapet og for bergverksnæringen. Jeg greide å få en styreformann som ville satse, likeledes nye styremedlemmer, men problemet var som Norden Klippe alltid har påpekt, at toppledelsen satt i Oslo. Jeg syntes det var i god bedriftsdemokratisk ånd da Odd Sørhus ba meg få i stand et møte med Stein Larsen like utenfor Oslo. Jeg hadde ikke problemer med å støtte Oddmund Holmung som ny administrerende direktør, og jeg tror heller ikke Stein Larsen hadde det.

Det er klart at man kan legge stein på stein og håpe at tauet holder, men før eller siden ryker tauet, og da forsvinner både stein og penger rett i sluket. Det var dette som var i ferd med å skje i Sydvaranger. Vi måtte også ha for øye at ledelsen måtte ha eiernes tillit. Det var ikke bare å plassere en rød kanin som leder i selskapet, uten at jeg skal påstå at ledelsen hadde den ene eller den annen farge. Bedriftsforsamlingen var sammensatt av en borgerlig regjering, sa Skredderhaug før taletiden brått var ute.

Odd Egil Øseth, avd. 206, sa at det er lokalsamfunnene som får lide når gruver får redusert drift og nedlegges. Han ville støtte forslaget fra Sydvaranger og ba om at også andre støttet forslaget fra Stein Larsen.

Jim Tuven, avd. 487, Bleikvassli, slo fast at det står dårlig til med bergverksnæringa, og at strømmen av nedleggelse ofte rammer småsamfunn som er avhengig av drifta. Han støttet fullt ut forslaget fra Larsen.

Odd Olsen, landsstyret, var en av dem som stemte for mindretallsforslaget i landsstyret. Han ville imidlertid ikke i dag stemme for mistillitsforslaget fra Larsen.

Stein Åros, avd. 214, hadde stor sympati i forbindelse med situasjonen i Sydvaranger, Sulitjelma og andre bergverkssamfunn, men sånn som denne debatten var lagt opp fra aktørenes side, var det ikke bergverksproblemer landstyret ble invitert til å diskutere. Han hadde inntrykk av at det legges opp til et skuespill mer for å torpedere forbundsledelsen enn for å støtte bergverksindustrien. Forbundet er en demokratisk organisasjon der alle ledd har rett til å fatte vedtak på et selvstendig, fritt grunnlag. Åros mente mistillitsforslaget var det dårligste bidrag til arbeidet for å støtte de ansatte i bergverksindustrien og ville aldri gå med på å stemme for mistillit til forbundsstyret. Når de anklages for å være kapitalens lakeier, burde det ringe en klokke!

Svein Westvik, avd. 4, konstaterte at Stein Larsens forslag var et rent mistillitsforslag. Sjøl om han hadde sympati for den kamp Nordens Klippe førte, og selv om hans avdeling hadde kritisert forbundsledelsens behandling, ville han ikke støtte forslaget. Han mente Stein Lar-

sen burde ta seg tid til selvransakelse også, — han hadde stått fram på TV sammen med høyremannen Thomassen med kritikk av forbundet. Han trodde det ikke bare gjaldt sak, men at det også var andre ting som lå bak dette forslaget. Mistillitsforslaget retter seg mot en bestemt del av forbundsledelsen men vil ramme hele. Han håpet det ble nedstemt.

Stein Larsen, Nordens Klippe, hadde problemer med å ta innholdet i det siste innlegget. Han ble beskyldt for å stå sammen med Thomassen i kritikk av forbundet. Det var tvert om, Thomassen hyldet forbundet han.

Skredderhaug snakket om at de gamle pensjonistene vet mer enn oss, sa Larsen. Det er rett, vi har full respekt for pensjonistene, og vi hadde deres fulle støtte. Vi har da heller ikke støttet bedriftsledelsens disposisjoner, men hevdet vår mening når vi mente ledelsen drev feil. Der ligger mye av årsakene til problemene.

— Når vi diskuterer framtida er det viktig at vi ser oss tilbake og slår fast om vi har gjort rett eller feil. Vi tror ikke vi er født gruvearbeidere, vi har ikke kjempet for at vi skal flytte stein i all evighet, vi har stilt oss åpne for nye arbeidsplasser. Det vi har kjempa mot, er å legge ned hundrevis av arbeidsplasser før vi får oppretta nye. Vi har sagt at arbeidsplassene i Sydvaranger raseres mye fortere enn noen konsulent kan tenke ut nye på papiret. Og vi fikk rett. Til i dag er nærmere 400 arbeidsplasser falt bort. Det vi har fått, er skipsverftet som beskjeftiger 50—60 personer fra Sydvaranger, som gjør det samme som de gjorde før. Hittil har den omstillingen i arbeidslivet som vi har sett i distrikte- ne ikke vært annet enn nedlegging av arbeidsplasser.

Det er det kampen har dreiet seg om. Dersom forbundet hadde gitt oss støtte, kunne vi ha stått sterkere. Vi er klar over at forbundet ikke kunne støtte en ulovlig aksjon, men vi ønsket den hadde ligget noe lavere i løypa og ikke gått aktivt ut mot oss. Det satte oss uker tilbake, vi måtte mobilisere på nytt, sa Larsen.

Det var mange gamle, trauste fagorganiserte som spurte etter vitsen ved å være fagorganisert, når vi ikke får hjelp av forbundet, som tvertimot faller oss i ryggen den dagen vi trenger det. Vi kom styrket ut av kampen, trass i det som skjedde, sa Larsen.

Harald Øveraas var ikke overrasket over debatten, den var ventet. — De realiteter vi er enige om, og alltid har vært enige om, er at vi vil opprettholde og bygge ut arbeidsplasser i Sydvaranger-samfunnet, sa Øveraas. Som Stein bekreftet, er ikke det vesentlige å flytte fjell. Vi er også enige om at det står dårlig til med bergverksindustrien. — Kanskje dårligere enn dere tror, sa Øveraas. Det vi har vært uenige om, er hvilken strategi vi skal legge til grunn for å oppnå det vi er enige om.

Det er for enkelt å si at vi som tillitsvalgte bestandig har å følge flertallet av medlemmenes ønsker. Vi har som tillitsvalgte plikt til å si både ja og nei. — Vi kan ikke bare fly etter medlemmenes ønsker, men må ha egne synspunkter.

I 1985 var vi uenig med foreningen i strategien. Hvorvidt Petter Thomassen ville utnytte dette eller ikke, hadde ikke noe å si for vår holdning. Jeg er faktisk mer overbevist i dag enn jeg var den gangen om at vår strategi den gangen var riktig, også på lengre sikt, og det vil nok også bli resultatet.

Det er ikke lett å få penger av Staten i dag, og det kan bli enda verre. Kanskje skal man derfor være glad for at Sydvaranger var først i løypa, de var heldige. Jeg har tro på Sydvaranger-samfunnet og denne delen av Norge, men å tro at man skal kunne få store midler til nye arbeidsplasser samtidig som man skal ha tilskudd til bergverksdriften, er vel å vente for mye. Det er for kontroversielt. Jeg tror det skal kunne realiseres å bevare lokalsamfunnet, og da har jeg stor tro — på den måten man har jobbet på i Sulitjelma og Follidal.

Vi støttet foreningen Nordens Klippe inntil dommen i Arbeidsretten forelå. Dommen slo fast at man hadde gjennomført en 5 dagers ulovlig politisk streik, men retten unnlot å ilegge represalier. Jeg tror dette er første gangen i Norgeshistorien at dette har skjedd med en ulovlig politisk streik.

Forbundsformannen understreket at han trodde forbundsledelsens strategi ville gavne Sydvaranger. Han ville i dag beklage at han i landsstyret i 1985 hadde vært så liberal at han hadde tillatt fremmet et forslag. Saken sto ikke på dagsorden, og dette forslaget kunne ha vært avvist av meg. Jeg ba vedkommende om ikke å fremme forslaget, men jeg forsto på ham som om han nesten var nødt til å fremme det likevel. Jeg tror ikke alltid at konfrontasjon er beste måten å finne løsninger på. Ofte kan samtaler og diskusjoner være en bedre vei å gå, og jeg er overbevist om at vårt opplegg var det beste. Vi kommer nok til å oppleve at flere gruver nedlegges, men jeg har tro på at vi kan få ny bergverksindustri i Norge.

Det forslaget som Stein Larsen har fremmet har som konsekvens at dere sitter uten forbunds- og landsstyre i forbundet hvis forslaget blir vedtatt. Jeg er enig i at det er riktig å kritisere, og vi vil alltid være beredt til å ta kritikk, men jeg synes også at det finnes grenser. Jeg ber landsmøtet tenke seg godt om når de vurderer hva som er registrert her, sa forbundsformannen.

Ernst Ditlevsen, landsstyret, sa at den andre modelløsningen aldri hadde vært forsøkt. Jeg vil også understreke at fordi om jeg støttet Nordens Klippe og mindretallet i landsstyret den gangen, vil jeg ikke kunne være med å støtte et mistillitsforslag på forbundets ledelse.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, sa at bergverksindustrien er ute å kjøre mange steder i landet. Ofte er gruvene hovedarbeidsplassen i et avsideliggende lokalsamfunn. Når først gruva trues, trues gjerne hele lokalsamfunnet. Det er også bakgrunnen for at man i Sydvaranger og i Sulitjelma har kunnet mobilisere hele lokalbefolkningen i sin faglige kamp. Det er vår plikt å søke backing av forbundet i vår kamp, sa

Skotåm som ikke likte formannens forsøk på å sette Sulitjelma opp mot Sydvaranger. Sulitjelma var tidlig ute med å støtte Nordens Klippe ved at vi bevilget 100.000 kroner fra Kampfondet.

Agnes Kvilvang, avd. 142, sa at hun reagerte voldsomt på det som skjedde nå allerede under beretningsdebatten. Allerede nå foreligger et mistillitsforslag. Jeg hadde sett frem til å komme sammen med gode kolleger for å drøfte bergverksindustriens fremtid i Norge. Selv kommer jeg fra Svalbard, og vi har ikke så mye kontakt ellers med andre bergverk i fastlands-Norge. Hun kunne ikke støtte mistillitsforslaget mot forbundsledelsen. Svea Gruber og Gruve 3 er ennå ikke nedlagt på Svalbard, og hun trodde hun trygt kunne si at uten forbundsledelsens innsats ville dette vært vanskelig å få til. — Det er takket være dagens forbundsstyre at vi har fått tilstrekkelig hjelp. Vi må ikke havne i den situasjon hver gang vi har problemer at vi skriker: «Mamma, er det mer penger å få?»

Bjarne Jørgensen, avd. 4, viste til formannens hilsningstale hvor det ble pekt på av våre fiender at det ikke lenger var noe solidaritet igjen i fagbevegelsen. Han viste til forslaget fra Stein Larsen og sa at han ikke kunne støtte dette. Vi har hatt styremøte i avdeling 4 og hadde en livlig diskusjon om forslaget, men fant at vi ikke kunne støtte det. Han foreslo at Larsen trakk mistillitsforslaget.

Knut Lauweng, avd. 5, sa at det under debatten var gjort forsøk på å diskvalifisere de som hadde støttet forslaget fra Stein Larsen. — Man forsøker å stemple de som støttet forslaget politisk. Det er da noen her som har sagt at medlemmenes interesser skal komme først for oss til-litsvalgte. Han støttet forslaget fra Stein Larsen og sa at det var grunnlag for sterk kritikk.

Per Johan Olsen, avd. 9 sa i sin åpning at landsmøtet burde holde seg for god til å mistenkeliggjøre de delegater som kritiserte forbundsledelsen. Det som er realiteten er at gruvesekretæren satt i bedriftsfor-samlingen og stemte mot de ansatte og for det borgerlige opplegget og å halvere bedriften. Han har også brukt McKinseys egne tall og plan-sjer for å redegjøre for sitt syn og sine konklusjoner. På dette grunnlag har vi fremmet mistillitsforslaget.

Hans P. Solberg, avd. 17, sa at han var helt ny i landsmøtesammenheng. Han trodde at man overspilte noe i debatten. Det var ikke forbundsledelsen som var problemet, det var gruvesekretæren. Jeg kommer fra en liten plass med en gruve som går godt. Vi har ingen problemer. Det er greit med kritikk mot forbundet, men å fremme et mistillitsforslag synes jeg er å ta for hardt i. Jeg kunne kanskje støtte et punkt om at landsmøtet beklager dette, men ikke et rent mistillitsforslag mot forbundsledelsen. Det håper jeg forsamlingen stemmer imot.

Jørn Karlsen, avd. 5, sa at det sikkert var grunnlag for noe av kritikken fra Nordens Klippe, men han syntes det var gått for mye politikk i saken. Jeg oppfordrer de andre i avdeling 5 til å stemme imot forslaget fra Stein Larsen.

Dirigenten foreslo strek satt med anledning til å tegne seg i den forestående pausen. Dette ble enstemmig godkjent.

Møtet hevet for røykepause kl. 11.00.

Møtet ble satt igjen kl. 11.15.

Bård Kristiansen, avd. 4, Nordland, pekte på at situasjonen i Sørvaranger ikke er så ulik mange industristeder i Norge. Det som er spesielt med Nord-Norge er at en rekke av industristedene er avhengig av bare én bedrift, derfor er det viktig at vi i utgangspunktet står sammen om å bevare arbeidsplassene her. Det virker også som et press for å få opprettet nye arbeidsplasser. Dersom vi ikke klarer det, blir disse lokalsamfunnene totalt fri for arbeidsplasser, og fraflyttingen øker.

— Det er galt å si at det ikke nytter, vi har beviser på at det går an, sa han, og nevnte Kjøpsvik som eksempel. Dersom Industridepartementet og Norcem hadde fått det som de ville, ville Norcem-fabrikken og Kjøpsvik som samfunn vært vekk. Vi må stå sammen om å bevare det vi har, inntil vi får ny virksomhet.

I utgangspunktet var han ikke enig i mistillitsforslaget, men hadde revurdert sin oppfatning etter Øveraas' innlegg. Han hadde ventet spent på om forbundsformannen tok imot kritikken, men istedet hevdet Øveraas i dag at det standpunkt som ble tatt, var riktig.

— Jeg hadde ventet å få klare linjer her, men på grunn av formannens uttalelse, har jeg ikke annet alternativ enn å stemme på Larsens forslag, sa Kristiansen.

Strek

Dirigenten foreslo strek satt, med anledning til å tegne seg under neste innlegg. Det ble vedtatt.

Åge Seppola, landsstyret, beklaget denne uverdige åpningen på landsmøtet, og mente at Nordens Klippe burde ta en god del sjølkritikk på behandlingen av denne saken. Han syntes formannen på en ypperlig måte hadde redegjort for hvordan en slik sak ikke bør behandles. At Nordens Klippe i dag kommer med slike anklager, har sitt grunnlag i deres egen takling av saken, mente han, og ba Nordens Klippe om å trekke forslaget. Hvis ikke, ba han landsmøtet stemme i mot.

Ivar Skredderhaug, administrasjonen, sa at det bød på vanskeligheter når en blir så godt informert at en vet hva en sak egentlig dreier seg om, og må vurdere den på helt konkret grunnlag.

— Det kunne ha vært lett for meg å unngå denne kritikken, det kunne ha vært lett for meg å gå med Nordens Klippe, men konsekvensene ville da sannsynligvis ha vært at Sydvaranger var blitt stoppet før 1990. Og da var det min forbannede plikt å gjøre som jeg gjorde, sa Skredderhaug. Han trodde Sydvaranger nå hadde en ledelse en kunne stole på. Den har planene klare. Han hadde ellers sett det som viktig å få frem nye ting, og nevnte KIMEK. Det ville være til fordel for Kirkenes om dette prosjektet blir mottatt på en positiv måte og får muligheter til å utvikle seg i Sørvaranger.

Skredderhaug minnet om at forbundet i 1985 skrev til industrikomiteen i Stortinget og ba om ytterligere bevilgninger til å gå under jord i Vestmalmen, men det ville ikke Nordens Klippe være med på da. I disse dager slåss Nordens Klippe med nebb og klør for å gå under jord. — Den gang ville knapt noen, unntatt Fremskrittspartiet ha våget å gå imot det i Stortinget.

Han minnet også om utspillet angående jernmalmslig fra Sverige. Skredderhaug beklaget at han var nødt til å gå imot sine egne.

— Det er ikke min stil. Jeg kommer fra Follidal, der vi var vant til å stå last og brast sammen, slik de også gjør i Sydvaranger, men vi var i tillegg vant til å lytte på råd og bruke de krefter som kunne hjelpe oss til å trekke de riktige konklusjoner, sa Skredderhaug. Det har vært tungt å være gruvesekretær i denne tiden, og det er ikke lettere i dag med den situasjonen vi har i bergverksindustrien.

Mellvin Steinsvoll, forretningsfører avd. 3, var klar over at det er sårt å miste arbeidsplasser. Det vet vi også i Møre og Romsdal, sa han, og minnet om Rausand. — Men samtidig må vi være realistiske, sa han, og mente forslaget fra Stein Larsen, ikke ville gi annet resultat enn å ødelegge samholdet. I denne saken har forbundsledelsen gjort hva den har kunnet, og den har gjort riktig.

Kjell Svendsrud, avd. 36, Oppland, sa at det i innlands-Norge har vært nødvendig å ta i bruk forskjellige midler for å skape arbeidsplasser i distriktet. Det var forståelig at Nordens Klippe ville ha garantier for nye arbeidsplasser, men han oppfattet det slik at den garantien står iallfall ikke på forbundet. Mistillitsforslag er en alvorlig sak, og han støttet derfor Seppolas oppfordring til Nordens Klippe om å trekke forslaget.

Rolf Knoph, avd. 10, Sulitjelma, trakk paralleller mellom Kirkenes og Sulis. Det har stått mye rart om Sulis i avisene, den ene dagen samfunnet berget, den andre dagen død. Fakta er, at det er kommet i gang to prosjekter, det ene har én ansatt overført fra gruve, det andre har 12, mens det totalt er mellom 120 og 150 arbeidsplasser som er forsvunnet i bergverk. Problemet er ikke planer om nye prosjekter fra konsulente, men de er på tenkestadiet, og de er positive så lenge konsulent-

firmaene får offentlige midler å arbeide med. Han hadde likevel sterk tro på at en del av prosjektene ville bli realisert, problemet er hvorvidt vi er i stand til å holde gruvene i gang så lenge.

Han merket seg at forbundsledelsen står på det standpunkt som ble tatt, selv om det sier seg villig til å ta kritikk. Han visste ikke hvordan et forslag skulle formes, uten at det ble tolket som mistillit dersom man ønsket å gjøre det. Han selv ville støtte forslaget fra Larsen utfra det syn at forbundsledelsen hadde valgt feil i denne saken. Han oppfattet ikke det som mistillitsforslag, men kritikk i forbindelse med en bestemt hendelse.

Stein Larsen kunne ikke følge oppfordringen om å trekke forslaget men presiserte at det ikke var ment som mistillit.

— Det vi har forsøkt, er å få en diskusjon om forbundets rolle og standpunkt i en viktig sak. Ledelsen bør være så voksen at den tar mot kritikk fra landsmøtet, uten å stille sine plasser til disposisjon. Det er et gammelt knep. Verken landsmøtet eller for den saks skyld Nordens Klippe vil at ledelsen skal ta sine hatter og frakker og gå. La forsamlingen få si sin mening om denne saken på fritt grunnlag, sa Larsen, og var skuffet over Øveraas' innlegg. I dag sysler industridepartementet med planer om å stoppe driften ved Sydvaranger, to—tre år tidligere enn Stortinget har bestemt.

Hva med fremtidig underjordsdrift i Sydvaranger? Dagens ledelse i Sydvaranger begynner nå å stille spørsmålsteget ved underjordsdrift i det hele. Man snakker nå om at det må utvikles nye produkter som skal bære utgiftene ved underjordsdrift. Det er dette dagens ledelse står for, og jeg tror den dagen kommer da underjordsdrift også er en urealistisk tanke, dessverre.

Harald Øveraas sa at han i debatten var opptatt av at man ikke snakket forbi hverandre. Jeg sa at vi gjerne tar imot kritikk, positiv kritikk. Vi er som tillitsmenn ikke vant til å få ros, ikke så flinke til å gi det heller. Slik skal det vel også være, men problemet er at foreningen kjemper for en linje som forbundet er uenig i, både landsstyre og forbrundsstyre. Vi burde i en slik situasjon gå inn for å kommunisere. Men når dette ikke er mulig, hva skulle forbundet gjøre. Det er den letteste løsningen av alle å si at forbundet støtter foreningen. Men vi var uenig. Forbundets ledelse har vært opptatt av hele Sydvaranger-samfunnets fremtid totalt sett, og jeg mener at vårt standpunkt var riktig. Det ville vært uansvarlig å følge en annen linje, og jeg er mer overbevist i dag enn den gang at vi valgte en riktig linje. Jeg tror det er muligheter i fremtiden også for Sydvaranger-samfunnet. Hva er egentlig alternativene?

Noen sier at de ikke er sikker på at dette er et mistillitsforslag. Jeg ha vanskelig for å være i tvil om dette. Men uansett, la oss ikke komme i den situasjon at vi stempler hverandre politisk, slik vi gjorde i 50-årene.

Arnfinn Nilsen, nestformann, sa at han ville ta ordet av flere grunner. Han syntes at det i forslaget fra Stein Larsen lå en dimensjon som gikk på saklig/usaklig kritikk av forbundets ledelse. Det er også stilt spørsmålsteget ved valg av strategi og metoder. Hvis dette forslaget blir vedtatt, vil det ikke bli flere muligheter til å ta ordet under dette landsmøtet, sa Nilsen, som refererte et kort avsnitt fra formannens åpningstale søndag. Her sa Øveraas blant annet: «Jeg tror vi må være så realistiske at vi erkjenner at hverken sulfid- eller jernmalmgruver har noen lang framtid her i landet. Det er derfor maktpåliggende å etablere alternative arbeidsplasser i områder der slik gruvevirksomhet går tapt . . . »

Flere har vært inne på at forslaget fra Stein Larsen ikke innebærer noen mistillit. Jeg nevnte strategi og arbeidsmetoder og Skredderhaug var inne på at i den situasjon gruveindustrien er i, er det ikke så mange alternativer å velge mellom. Vi kan i en slik situasjon velge mellom å stå på krava, eller som formannen sa, prøve å delta i diskusjonen. Det var også det det sto om i Sydvaranger-debatten. Forbundet anerkjente konflikten i det lengste, og den ble også stemplet som lovlig. Om den lengste «lovlige» ulovlige konflikten her i landet til da. Mine holdninger er helt klare på dette punkt. Jeg syntes vi i forbundet var for snille. Jeg synes ikke det er gangbart at vi har et uklart forhold til ulovlige konflikter. Det har jeg ingen sans for.

Så til spørsmålet om å tolke dette som mistillit eller ikke. Jeg hører ikke til dem som ikke tåler kritikk fra talerstolen eller som tyr til trusler i en slik sammenheng. Hva er det som står i forslaget fra Stein Larsen, er det noen som er i tvil om hva som menes? Når vi i forbundsledelsen blir satt i bås med borgerlige politikere som ønsker å nedlegge arbeidsplasser, da er grensen nådd. Stein Larsen burde ha nok faglig og politisk erfaring til å formulere seg annerledes hvis dette ikke er ment som noen mistillit til forbundets ledelse. Han måtte kunne formulere seg slik at det ble forstått.

Debatten på dette punkt var dermed avsluttet.

Private anlegg

Sigfred Pedersen, avd. 12, viste til rammeavtalen om grunnopplæring i forebyggende verne- og miljøarbeid og sa at Bygning etter denne avtalen hadde fått to nye regionale verneombud. Han hadde ikke inntrykk av at forbundet hadde fulgt opp avtalen med tilstrekkelig styrke. Det het seg at det skulle utarbeides kurspakke og at verneombudene skulle trekkes med i opplæringen. Er det utarbeidet en unik kurspakke og avvirket slike kurs i det hele tatt. Hvor står denne saken i dag, spurte Pedersen.

Anders Bjarne Rodal, forbundsstyret, sa at bakgrunnen for denne avtalen var at den gamle ikke var god nok. Man startet forhandlinger med et forbund og en arbeidsgivermotpart, og dette har rimelig nok tatt sin tid. Det er vedtatt at det skal utarbeides en kurspakke og at det-

te skal utsendes. Når det gjelder valg av kursledere skal dette utpekes for hvert kurs og godkjennes av partene. Han planlegger nå en ukers kurs for de som skal være kursledere. Saken er på gang.

Voteringen

Stein Larsens forslag ble satt opp mot beretningen for 1985. Dirigenten gjorde oppmerksom på at landsstyre og forbundsstyre ikke hadde stemmerett til beretningene. Beretningen for 1985 vedtatt med overveldende flertall — Stein Larsens forslag fikk bare en håndfull stemmer.

BERETNING FOR 1986

Miljøarbeidet

Johan Klunderud, avd. 2, viste til at Bygning hadde fått flere verneombud i perioden, og at det ifølge beretningen arbeides med å få flere i Arbeidsmannsforbundet. Hvorfor har forbundet lagt seg så lavt i denne saken. Jeg synes at forbundet med dette undervurderer betydningen av de regionale verneombud, både som kontaktpersoner for forbund og for forretningsførere. Han fremmet i tråd med dette følgende forslag:

«Landsmøtet ber administrasjonen arbeide for at forbundet igjen får samme antall verneombud som Bygning, ved at vårt forbund får to regionale verneombud til.»

Ola Tuven sa at det på kort sikt kan se ut som om det er gjort mer i Bygning enn i NAF. Vi ønsker imidlertid å bygge ut ordningen og for andre grupper, men det kan være ulike vurderinger ute og går. Bygning hadde krav om to nye verneombud, og vi støttet dem i dette. I fremtiden er det vår oppgave å få fondsstyret og Arbeidstilsynet med på en utvidelse av vår ordning. Vi må da etablere et flertall for dette og ikke minst sørge for skikkelig argumentasjon før vi kan regne med å få dette gjennomført.

Votering

Beretningsdebatten for 1986 var dermed avsluttet.

Dirigenten spurte om Klunderud kunne godkjenne at hans forslag ble oversendt det nye forbundsstyret uten realitetsbehandling, og dette ble godkjent. Forslaget enstemmig oversendt det nye forbundsstyret.

Møtet hevet for pause kl. 12.00.

Dagsordens pkt. 2 B

Regnskap for 1982 - 83 - 84 - 85 - 86

Hovedkasserer *Ola Tuven* innledet om regnskapene for perioden 1982-86. Han sa at han ville presentere regnskapene i en ny form — med hjelp av overhead denne gangen. Tidligere refererte man hovedtallene i de fem regnskapene, men denne gangen skal hvert regnskap

ledsages av korte orienteringer. Jeg vil også redegjøre for forutsetningene for regnskapene og understreke de største postene i regnskapet. — Jeg håper også at de fleste bak i salen kan makte å følge med på overheaden, sa *Tuven* innledningsvis.

Det nye i oppstillingen av regnskapene er at årets regnskapstall står til venstre, fjorårets til høyre slik at det er lett å sammenligne.

Revisormerknader er også medtatt i regnskapene.

Kontingenten er grunnlaget for forbundets økonomi. Den utgjør i dag 1,6% av brutto lønn. For økonomien i forbundet er derfor et stabilt medlemstall nødvendig. I perioden fra 1/1-1982 til 1/6 1983 sank medlems-tallet i forbundet med 1536 medlemmer og dette tilsa et tap på 1,9-2 millioner kroner. Slik prognosene da var for sysselsettingen, fant forbundet det nødvendig å gå til innstramminger. Vi hadde da som målsetting å bli mer resultatorientert både i forbundet sentralt og i avdelingen. Vi satte oss klare mål og sammenlignet ved årets slutt målene med oppnådde resultater. Noe av det som det ble reagert mest mot var reduksjon i bilholdsordningen, men gjennom avtaler med Landsbanken ble ikke skadevirkningene store for de som ønsket å skifte bil oftere. Man kom også frem til en reiseavtale med NSB som man sparte en del penger på.

— Vi nådde ikke målsettingen om 40 000 medlemmer ved landsmøtet i 1987, sa *Tuven*. Når det gjelder utsiktene framover, så er det full sysselsetting i de fleste av våre overenskomstområder, men også en del truede skyer som vi skal være oppmerksom på. Bergverk er svært utsatt, det er liten utsikt til utvidelse for statsansatte, arbeidsplassene i bygg og anlegg går for fullt, men utviklingen må følges nøye, sa han, og konkluderte med at det økonomiske grunnlaget for en fornuftig, ansvarlig drift skulle være tilstede i kommende periode.

Han viste til plansjen over medlemsutviklingen i årene 1982-86, som understreker hvor viktig det er med medlemsverving. I denne perioden har forbundet fått 24 000 nye medlemmer, men har samtidig hatt en medlemsavgang som er nesten like stor. Det er derfor en stor oppgave å holde medlemstallet stabilt.

Neste plansje ga oversikt over driftsutgifter for forbundet sentralt: I 1982 - 6,4 millioner, 1983 - 5,6 millioner, 1984 - 6 millioner, 1985 - 6,5 millioner, 1986 - 6,5 millioner.

— Vi ser av trenden i dette, med prisstigningen ikke tatt i betraktning, at vi har klart å holde utgiftene nede, sa *Tuven*.

Det faglige arbeid, med kursvirksomhet og fagblad som de største postene, viste disse summene for de fem årene i rekkefølge: 3,2 - 3,0 - 3,5 - 3,7 og 4,6 millioner.

For kursaktivitet, fagblad og informasjon er beløpene 2,0 - 2,6 - 1,9 - 2,7 og 2,8 millioner.

Det har vært en stigning i prisen på ukekurs. Mens den i 1984 lå på 2300 kroner i snitt pr. deltaker, var den i overkant av 4000 i 1986.

Kontingent til LO og Kartellet kan variere noe etter antall medlemmer, men selve kontingenten er fastsatt av LO og kartell. Beløpene for de fem årene er henholdsvis 4,0 - 4,7 - 4,4 - 5,3 og 5,4 millioner. For

1986 var denne kontingenten pr. medlem kr. 207, mens den i 1987 er 245. Bevilgninger og tilskudd til avdelingene står i perioden oppført med henholdsvis 4,8 — 5,2 — 5,7 — 6,4 og 6,8 millioner.

Grunnforsikring og Kollektiv hjemforsikring: 10,1 — 11,0 — 11,4 — 11,6 og 12,6 millioner.

Mens grunnforsikringen er stabil hele perioden viser Kollektiv hjem en stigning, på grunn av at folk får mer og mer i hjemmene sine.

Premiene er de samme i 1987 som i 1986, nemlig 129 for grunnforsikring og 260 for Kollektiv hjem.

Kampfondet har hatt følgende utvikling, år for år i perioden: 15,3 — 15,3 — 17,6 — 19,5 og 23,4.

I 1983 vedtok landsstyret å fravike reglene om prosentvis avsetning til fondet, på grunn av likviditetssituasjonen i forbundet.

I perioden har fondet økt med ca. 52,4 prosent. Avsetningen til fondet har år for år fordelt seg pr. medlem til 530, 540, 611, 689 og 815 kroner.

Inntekter og utgifter fordeler seg med henholdsvis 29,3 og 30,3 millioner i 1982, 34,4 og 33 millioner i 1983, 34,9 og 33,9 millioner i 1984, 38,5 og 36,6 i 1985, 43,3 og 37,9 i 1986.

Inntektene fordeler seg med følgende i kontingent: 29 — 32,3 — 35,4 — 37,7 — 42,7 millioner.

Andre inntekter, renter og aksjer: 1,6 — 1,7 — 2,0 — 2,6 og 4,3 millioner.

Forbundets kapital, — kampfond og forbundskasse. Tallene er følgende for perioden: 18,8 — 20,1 — 23,5 — 27,4 — 36,7 millioner.

Balansen, — kontingent, aksjer, obligasjoner, utlån: 20,5 — 23,5 — 23,5 — 24,3 og 33,8 millioner — og inn i neste periode med 45,4 millioner.

Dirigenten takket Tuven før han ga ordet til *Tom Røisi*, som la fram følgende revisjonsberetning:

Revisjonsberetning

Forbundets regnskap er i landsmøteperioden revidert av Landsorganisasjonens revisjonskontor.

Regnskapene omfatter:

— Forbundskassen

— Kampfondet

Revisjonen har foregått kontinuerlig og er utført i samsvar med forbundets vedtekter, samt gjeldende regler om revisjon og god revisjonsskikk.

Under revisjonen er det påsett at det foreligger tilfredsstillende bilag som grunnlag for regnskapsføringen.

Kasse, bank og postgirokontroll er foretatt fire ganger hvert år og har ikke gitt grunn til merknader fra revisjonens side.

Det er påsett at de verdier som er oppført i balansen er tilstede og at renter er inngått på de rentebærende konti.

Forbundet har i landsmøteperioden gått over til EDB-drift av regnskapene og dette har til tider medført endel vanskeligheter, men det syntes som om anlegget nå fungerer etter hensikten.

Forbundskassens regnskap for 1982 viste et underskudd på kr. 957 041,30 mens kassens regnskap for de 4 øvrige år viser et samlet overskudd på kr. 9 692 757,61.

Kampfondets kapital har økt fra kr. 13 876 567,68 pr. 1/1-82 til kr. 23 470 356,18 pr. 31/12-86, dette uten at det ble avsatt til kampfondet i 1983.

Kassens egenkapital pr. 31/12-86 er:

— Forbundskassen kr. 13 256 276,68

— Kampfondet kr. 23 470 356,18

Økonomien er således vesentlig styrket, og gjør det mulig for forbundet å ivareta medlemmenes interesser på en bedre måte på de forskjellige områder. Samtidig er det lagt opp betydelige midler til styrking av konfliktberedskapen.

I samsvar med vedtektene har revisjonen sammen med kontrollkomiteen gjennomgått de enkelte årsregnskap og avgitt beretning til landsstyret som har innstilt regnskapene til godkjenning av landsmøte.

For øvrig mener revisjonen at de fremlagte regnskap er tilstrekkelig spesifisert, slik at de gir et tilnærmet riktig bilde av driften i de enkelte år og av forbundets økonomiske stilling ved hvert årsskifte.

Regnskapene for årene 1982, 1983, 1984, 1985 og 1986 kan fastsettes som forbundets regnskaper.

John O. Grave la fram kontrollnemndas innberetning:

Kontrollnemndas innberetning for 1982 — 1986

Kontrollnemnda har i perioden 1982 — 86 holdt i gjennomsnitt 2 møter pr. år.

Møtene er holdt i forbundets kontor hvor nemnda har hatt fri adgang til alt det materiell som de har ment har vært nødvendig for nemndas arbeid.

Nemnda har videre kontrollert at bevilgninger har hatt hjemmel i møtevedtak og ellers vært i samsvar med vedtektene og de retningslinjer som er trukket opp av landsmøte.

Landmøtevedtaket om opp-prioritering av agitasjon/organisering blant maskinentreprenørene har utviklet seg til å bli en aktivitetskampanje som dekker hele organisasjonsfeltet til forbundet.

Kontrollkomiteen ser med tilfredshet at både forbundskassen og kampfondets økonomi er vesentlig styrket. Dette på bakgrunn av at forbundet fra 1982 — 86 har gått ned med 183 betalende medlemmer.

Kontrollnemnda vil anbefale at regnskapene for perioden 1982 — 1986 blir godkjent som forbundets regnskap.

John O. Grave

Ruth Haugnes

Arvid Dyng

Johan Khunderud, avd. 2 tok ordet til kontrollnemndas innberetning, og heftet oppmerksomheten ved aktivitetskampanjen og medlemsvervingen. Det ble lagt opp til en aktiv kampanje, men den mistet etter-

hvert driven, uten at han egentlig kunne si hva det skyldtes. Han mente det kunne komme av at det ikke ble satset nok krefter og midler til å skaffe grunnlagsmateriale for kampanjen. Vi burde trekke den lærdom av det, mente han, at en aktivitetskampanje bør gå over en begrenset tid og kjøres forholdsvis hardt i denne perioden. Han mente vi kanskje hadde vært for lite moderne markedsinnrettet i kampanjen. Det forundret ham at forbundsstyret, eller landsstyret, bare hadde vedtatt at kampanjen skulle fortsette. Da må det også legges til rette en strageti å kjøre videre på.

Kjell Holst, forretningsfører avd. 5, ville snakke både for sin syke og friske mor, sa han. Han hadde merket seg at regnskapet viste en meget positiv utvikling i perioden, noe som hadde gitt forbundet en meget stor grad av handlefrihet når det gjaldt solidaritetsvirksomhet og faglig arbeid. Han ville imidlertid ta opp situasjonen på avdelingsplan. Regnskapet viser nedgang i utgifter til kontorhold sentralt, mens avdelingene antakelig har hatt 100 prosent økning i disse utgiftene i perioden. Det gjør det aktuelt å se på fordelingsnøkkelen, mente han, og ba representantene være obs. på denne posten når landsmøtet siden skal behandle forslag fra avdelingene om endring av fordelingsnøkkelen og forslagene om organisasjonsarbeider tilsatt i distriktene. Han trodde det ville være effektivt for å få medlemstallet opp og dermed økt kontingentinnang.

Ola Tuven fikk ordet til avrunding. Vervekampanjen har ikke direkte tilknytning til regnskapet, men han ville likevel si at han mente det var galt å satse på isolerte krafftak. Medlemsvervingen må være en kontinuerlig prosess, og her må alle medlemmene delta. Han minnet om at forbundet har fått 24 000 nye medlemmer i perioden, og mistet 24 000 medlemmer i samme periode. Denne medlemsrullingen viser hvilken stor oppgave vi har når det gjelder å verve medlemmer.

Regnskapene for 1982, 1983, 1984, 1985 og 1986 ble deretter enstemmig vedtatt.

Ordet ble så gitt til *Harald Øveraas*, som ga denne muntlige beretning:

MUNTlig BERETNING

Virksomheten i forbundet hittil i år har naturlig nok vært preget av landsmøte-forberedelsene.

Forberedelsesarbeidet foran et slikt møte er omfattende og krever ekstra innsats, da dette nødvendigvis kommer i tillegg til den ordinære saksbehandling og virksomhet forbundet har.

Vi har gjennom denne prosess fått erfare hvor sårbare vi er med den struktur vi har i administrasjonen når noen av medarbeiderne får lange sykefravær.

Spørsmålet om å forbedre informasjon og kommunikasjonen mellom forbund – avdeling og medlemmer er en av de saker vi har vært opptatt av.

Informasjon er og vil stå sentralt i både nåtid og framtid.

Vi vet at den form som tidligere ble nyttet ikke lenger holder mål.

Vi må finne bedre presentasjonsformer, slik at den informasjon vi skal formidle har en form og innhold som gjør den nyttig for mottaker.

Ved ansettelse av en ny informasjonsmedarbeider håper vi å kunne forbedre oss på dette området.

Med den omlegging vi har foretatt vil vi kunne nytte de menneskelige ressurser og erfaring på en bedre måte, og derved gjøre en bedre jobb for medlemmene.

Mellom-oppgjøret i vår endte, som alle kjenner til, med at avtalene ble prolongert.

Landsstyrets behandling av dette spørsmål var imidlertid entydig i sin uttalelse om hvordan vi burde forholde oss.

Ut fra den situasjon vi var i, ville det være urealistisk å stille vesentlige lønnskrav med bakgrunn i den lønnsutvikling som fant sted 1. avtaleår.

Det ville også etter vår mening være å gjøre seg til latter om vi skulle komme i den situasjonen at vi hadde blitt sittende i mekling, om hvorvidt vi skulle ha 5 eller 10 øre i generelt tillegg. Jeg tror ingen ville ha forstått dette.

Det er jo også et tankekors at vi med den lønnsvekst vi hadde i 1. avtaleår p.g.a. inflasjonen ikke fikk reallønnsvekst.

En slik utvikling vil måtte føre til problemer for sysselsettingen om den får fortsette, da virkeligheten jo er slik at vi også skal selge det vi produserer.

For oss var det imidlertid viktig at vi ved dette ikke rørte ved garanti-bestemmelsen. En avtalebestemmelse som står sentralt for de lavlønne, men som ikke Arbeidsgiverforeningen er like begeistret for.

RENHOLDINGSSEKTOREN

Renholdsgruppen er antallmessig den største gruppen i forbundet.

På grunn av at vi for dette område oppretter avtale for hver enkelt arbeidsplass er det et omfattende arbeid som ligger bak for å holde kontroll med avtalekartoteket.

Det kreves derfor en nøyaktig oppfølging og rapportering fra avdelingene, skal dette fungere.

Vi vet at med den store gjennomløpning vi har, både av arbeidsplasser og medlemmer på dette område, er det ikke noen lett oppgave å klare og holde oversikten. Det er derfor nødvendig at vi alle bistår hverandre med denne oppgave.

Av hensyn til refusjonsordningene til arbeidsgiver fra lavlønnsfondet er vi opptatt av at det ikke skal tas ut mere, enn hva de har krav på.

Ved siste tariffrevisjon fikk vi inn bestemmelser i avtalen som begrenser noe den suverene rett arbeidsgiver har hatt til å fastsette arbeidstiden.

Selv om vi ikke er helt fornøyd og gjerne hadde sett at vi hadde en annen nemndsammensetning enn hva tilfellet er, kan vi idag ikke si

hvordan den vil fungere, da det ikke er kommet inn tvister til behandling for nemnda.

Det står fortsatt mye arbeid igjen for å få bygget opp et organisasjons- og tillitsmannsapparat i denne sektor.

Selv om vi har noen større bedrifter i bransjen er de fleste små, og det er stor spredning på medlemmene, dette er med å vanskeliggjøre arbeidet med å bygge opp et tillitsmannsapparat.

Det forsøk som er gjort for å finne en modifisert tilpasning til Hovedavtalens bestemmelser på dette område har vært lærerikt, og de som har stått sentralt i dette arbeid — det sentrale tillitsmannsutvalg i ISS, har gjort en utmerket jobb.

Det er imidlertid en generell oppfatning at vi må finne fram til endrede og bedre modeller skal forholdene for de tillitsvalgte bli tilfredsstillende.

På grunn av saksbehandlers sykdom har det ikke vært kapasitet nok i forbundet til å følge opp, og ta nye initiativ for forbedringer for denne yrkesgruppe i år.

Jeg vil likevel ved denne anledning nytte anledningen til å takke alle som har medvirket til at vi har klart å håndtere både tvistesaker og de problemer som har oppstått på en anstendig måte.

Takken går både til kontoransatte i forbundet, som har gjort et stort arbeid, og til avdelingene og tillitsvalgte ute.

PRIVATE ANLEGG

Den sterke aktiviteten innenfor anleggsoverenskomsten fortsetter også i 1987 og derav problem med for få fagfolk har dessverre ført til en økende innleie og kontraktørvirksomhet i visse deler av landet. Dette pulveriserer arbeidsgiveransvaret, forsinker fagarbeiderutviklingen og kan redusere brakkestandarden.

Lønnsutviklingen har så langt vi har oversikt ligget på et rimelig positivt nivå.

Arbeidstidsreduksjonen pr. 1. januar 1987 ble stort sett gjennomført uten spesielle problem der pendlernes interesser ble imøtekommet.

Brakkeutvalget som ble nedsatt i forbindelse med tariffrevisjonen 1986 vil i nærmeste framtid legge fram sitt arbeid, noe som på sikt kan forbedre brakkestandarden, ikke bare innenfor EL-bedrifter, men også ved Statkraft og Statens Vegvegen.

Arbeidsutvalget som har arbeidet med en såkalt entreprenøroverenskomst mellom EL, Bygning og vårt forbund har hatt en rekke møter. Arbeidet fortsetter uten at noe stort gjennombrudd som som vi kan akseptere er framkommet.

KRAFTLINJE

Innenfor kraftlinjefirmaene har aktiviteten vært sterk. Den faglige aktivitet har også bedret seg.

Lønnsutviklingen har vært relativ positiv. Arbeidstidsforkortelsen er gjennomført etter en sentral rammeavtale, men lokalt avtalte ordninger tilpasset den enkelte bedrift.

Brakkeutvalget, nedsatt ved tariffoppgjøret 1986, har hatt flere møter og det forutsettes at arbeidet skal være fullført før april 1988 med forhåpentligvis enighet om en bedre brakkestandard.

VAKTSEKTOREN

1987 har innenfor vaktsektoren vært preget av stor uro som en følge av nyetableringer og oppkjøp av bedrifter.

Ved årsskiftet startet ISS opp med virksomhet innenfor vakt med å kjøpe opp Drammen Vaktelskap, Drammen Alarmkompani og et mindre selskap i Skien.

Med denne etablering ble det noe paniske forhold, og oppkjøp skjedde over en lav sko.

Securitas A/S har kjøpt opp flere bedrifter. Som f.eks. Safety, Fredrikstad Vaktkompani og Autogard som de største.

Vi har også registrert at mindre selskaper har vært på handlemarkedet.

Om dette totalt har hatt noen innflytelse på antall selskaper på landsbasis kjenner vi ikke sikkert til, men det er færre selskaper med tariffavtale enn tidligere på grunn av dette.

For bransjens fremtid kan det hende at dette har vært en sunn prosess. Jeg *understreker* — kanskje en *sunn prosess*.

Autorisasjon har vært et sentralt spørsmål i bransjen helt siden 1980. Etter flere år med utredningsarbeid, og en negativ holdning for den borgerlige regjering, har det nå blitt vedtatt et lovutkast.

En kan vel si at vi er noe skuffet over lovutkastet, men det er ingen grunn til fortvilelse før forskriftene til loven foreligger.

Det meste skuffende er vel at lovutkastet foreviser politietaten som autorisasjonsinstans. Vårt felles ønske og flertallsinnstillingen gikk inn for en oppnevnt nemnd med mulighet også for oss til å ha innflytelse som autorisasjonsinstans.

Men som sagt, vi får forsøke så godt vi kan med å påvirke til det beste angående forskriftene.

Utover dette har situasjonen i bransjen stort sett vært som tidligere.

BERGVERK

Bergverk har også i år fortsatt store problemer. Både Løkken Verk A/S og Mofjellet Gruver stoppet til sommerferien. Det hadde etter hvert blitt umulig å finne malm som var drivverdig.

Sulfidmalmgruvene har slitt med lave priser i mange år og man har ingen tegn idag som tyder på at prisene vil bedre seg, slik at kjente forekomster lar seg bygge ut — å sette i drift.

I det siste året har problemet med kullgruvedriften på Svalbard vært diskutert mye, og behandlet i Stortinget.

Det har vært problemer med å få til en riktig driftsstopp i Sveagruven, slik at man ikke ødelegger for mye av forekomsten for ettertiden. Det kan være muligheter for drift i Svea en gang i framtiden.

Videre har vi tillatt oss å stille spørsmål ved store investeringer i gruve 7. Vi håper at et nytt styre, som blir utnevnt i nærmeste framtid, nøye vurderer spørsmålet sammen med Longyearbyen Arbeiderforening.

A/S Sydvaranger har sine problemer å stri med. Vi ser det som en av våre oppgaver å bidra til å opprette bosetning og sysselsetting i Sørvaranger kommune. I denne sammenheng ser vi Kimek og trekant-samarbeidet mellom Norge — Finland og Sovjet som et banebrytende samarbeid — vi som nasjon kan lære av og som kan utvikle seg videre. Vi tenker her på nye samarbeidsprosjekter på tvers av landegrensene.

Jernmalmdriften vil likevel være hovedaktiviteten i framtida og vi bør bestrebe oss på å fortsette gruvedriften under jord inn i det nye århundret. En prøvedrift under jord bør settes i gang snarest.

Det som nå utvikler seg i Sulitjelma med AOF som en av hovedattraksjonene når det gjelder å tilføre lokalsamfunnet nye kunnskaper ser vi som uhyre interessante. Å utvikle et lokalsamfunn fra typisk tungindustri, som gruvedrift er, og over til mer datamaskinkunnskap er en banebryting som hele arbeiderbevegelsen må støtte opp om, og hjelpe AOF med.

Vi unnlater selvfølgelig ikke å nevne at dette arbeidet støttes opp av offentlige myndigheter som arbeider med å få fornuftige tiltak lagt til Sulitjelma.

I den siste tiden har det dukket opp en ny konstellasjon av bergverksinteresse i Norge.

A/S Norsulfid søker konsesjon på overtakelse av Grong Gruber og Follidal Verk.

De som står bak er det finske gruveselskapet Outokompu. Outokompu er kjent fra gruvedriften i Bidjovagge og som eier 50% av virksomheten i Løkken Gruver.

Søknaden om konsesjon foreligger i departementet, men juridisk avdeling har stilt en del spørsmål som selskapet må svare på før konsesjonssøknaden går til høring i kommunen.

Forbundet har hjulpet tillitsmenn i begge bedriftene med kontaktmøter i Industridepartementet og med kontakter i det politiske miljø.

Lederen av Follidals-prosjektet har på vegne av kommunen, bedriften og fagforeningen kontakt med forbundet for å være sikret nødvendig rådgivning på tidligst mulig tidspunkt i denne for lokalsamfunnets viktigste sak. Juridisk avdeling i LO er involvert.

Arbeidet med mange av problemene i bergverksnæringen er ofte av en slik karakter at den ikke egner seg for behandling i massemedia.

Vi har i den senere tid dessverre fått opplysninger som tyder på at støvlunge-problemet igjen er tiltakende.

Vi hadde håpet at dette var et tilbaketrukket stadium, men alt tyder på at så ikke er tilfelle.

Med bakgrunn i dette er spørsmålet om endrede og bedre undersøkelser av de som er utsatt for støv i sitt arbeid, tatt opp med Direktoratet for statens arbeidstilsyn.

Det er helt klart at den undersøkelsesmetode som er praktisert fram til nå ikke kan godtas lenger.

I det hele tatt er det ganske tydelig at dette er et spørsmål som må tas langt mer alvorlig enn hva tilfellet har vært i de senere år, og tiltak må settes inn umiddelbart hvis vi skal unngå at flere blir påført skader.

STATKRAFT

Antall ansatte i Statkraft er betydelig redusert fra årsskiftet. Grunnen til dette er avslutningen ved Ulla-Førre.

Ved overføringsanleggene er mannskapssituasjonen nå noenlunde stabil. Problemet her er at konsesjonsbehandlingene tar alt for lang tid.

Etter forhandlinger og megling ble tariffoppgjøret høsten 1986 ved uravstemningen i januar 1987 godt mottatt. Spesielt nytt ved dette oppgjøret er at Statkraft yter 20 øre pr. arbeidet time som skal brukes til velferd ute på anleggene. Klubbene disponerer beløpet og bestemmer hva det skal brukes til.

Arbeidstidsforkortelsen er gjennomført uten problem.

Vannkraftutbyggingsperioden synes nå å avta. Svartisutbyggingen som nå er vedtatt utbygd kan dessverre bli Statkrafts siste vannkraftanlegg.

Arbeidet med erstatningssaken for de etterlatte ved skyteulykken på Ulla-Førre er nå avsluttet og der fikk forbundet for første gang gjenomsalg for at en statsinstitusjon erkjente ansvar på objektivt grunnlag, og det ble gitt et akseptabelt erstatningsoppgjør.

BRAKKEBETJENING – STATKRAFT

Noe forsinket ble justeringsoppgjøret for brakkebetjeningen gjennomført og ny overenskomst er trykket.

De sosiale bestemmelsene er kommet på linje med Statkrafts anleggsoverenskomst med hensyn til antall hjemreiser o.s.v.

I forbindelse med arbeidstidsforkortelsen samt arbeidstidsordninger for de som bor på brakkene har det oppstått meningsforskjell med hensyn til kokkenes bemanning. Et utvalg ledet av en frittstående husøkonom er i arbeid med en uttredning som forbundet senere må ta stilling til.

OFFENTLIG SEKTOR

For statssektoren ble det heller ikke krevd generelle tillegg fra 1. mai 1987.

Det ble imidlertid reist krav om lønnsregulering høsten 1987. Grunnlaget for kravet var lønnsutviklingen for privat sektor i 3. kv. og at eventuelle tillegg ble gjort gjeldende fra 1. oktober 1987.

Etter flere forhandlingsmøter fikk vi følgende resultat:

«Når tallene for lønnsutviklingen i den private sektor for 3. kv. 1987 foreligger ved årsskiftet, opptas forhandlinger om eventuelle lønnsreguleringer. Forhandlingene føres på grunnlag av prisutviklingen og en sammenligning av lønnsutviklingen for statstilsatte og lærere med lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Eventuelle lønnstillegg gjøres gjeldende fra 1. januar 1988.

Forhandlingene skal være sluttført i 1. halvdel av januar 1988.»

I denne løsningen ligger også at vi har tatt med resten av avtalen for 2. avtaleår. Eller med andre ord muligheten for mekling og konflikt er tilstede.

Hvordan et oppgjør på dette tidspunkt vil virke inn på krav, tilbud og forhandlingsklimaet ved hovedoppgjøret 1. mai 1988 er for tidlig å ha noen mening om.

Når vi tar med normering/justeringsoppgjøret 1. september og 1. oktober 1986 vil de fleste av våre medlemmer på statssiden ha fått en nogenlunde rimelig lønnsvekst fra 1986 til 1987.

Egen-bemanningen i vegvesenet har også i denne perioden vært en hovedsak for oss.

Ved landsmøte i 1982 hadde vi 7100 aktive medlemmer på vegsiden, mens vi nå er nede i 6300 — en reduksjon på 800.

Årsaken til dette er nedskjæring på investeringssiden, og mer bruk av innleie og entrepriser. Forbundet har gjennom budsjettbehandlingen og ved revisjon av vegplanen tatt dette opp med Vegdirektoratet, og politisk forsøkt å gjøre noe med utviklingen, uten at vi kan vise til de store resultatene.

Vegbudsjettet for 1988 er nå til politisk behandling, og vi vet ennå ikke noe sikkert om utfallet av den. Det vi imidlertid kan si er at forslaget på tross av et stramt investeringsbudsjett inneholder endel positive signaler.

På tross av dette frykter vi for reduksjoner etter at dette har vært gjennom den politiske prosessen.

Jeg nevner også det fine samarbeidet vi har hatt og har med samferdselsminister Kjell Borgen. Han fortjener honnør for den åpne og positive holdning vi blir møtt med når vi tar opp disse problemene med ham.

For bygningsavdelingen har fått noe av de samme problemene, om det ikke blir økning i forhold til budsjett-forslaget. Anleggsbudsjettet med inneværende års reduksjon vil bli redusert med 1/3 fra 1986 til 1988. Om dette fortsetter vil denne avdelingen snart bli borte.

Vi har etter flere års forhandlinger nå fått revidert hovedavtalen for staten. Denne avtalen skal vare til utgangen av 1990, og er ikke revolusjonerende endret. Bortsett fra at organisasjonene nå må ha minst 10 % av medlemmene i virksomheten for å komme til bordet. Om de ikke har det, må flere forbund under samme hovedorganisasjon samarbeide for å oppnå det.

Vi ser positivt på dette, både fordi vi innenfor LO-familien får et tettere samarbeid om saker, og fordi informasjon- og drøftingsmøter nå blir mer rasjonelle og matnyttige. Slik det har vært med opptil 15—16 fagforbund med flere representanter hver i møtene er systemet tungrodd, og gir ikke det største utbytte.

Den nye hovedavtalen er på de fleste områder en rammeavtale der etatene skal inngå særavtaler, og vi skal i løpet av høsten ha forhandlinger med etaten om revisjon av medbestemmelsesavtalen.

KYSTVERKET

Bemanning og sysselsettingsproblematikken er fortsatt det største problemet generelt sett innenfor havneavdelingen.

For fartøysiden er situasjonen mer stabil og det er derfor roligere i forhold til budsjettsituasjonen på dette området.

Uten at enkeltsaker skal nevnes må en kunne si at Kystverket med sine godt og vel 400 medlemmer, fordelt over 5 distrikter, har utrolig mange saker til behandling. Det kan virke som om distriktsledelsen ikke er særlig opptatt av å løse noen problem i eget hus, men overlater de aller fleste problemer til Direktoratet sentralt. Hadde Kystdirektoratet vist like liten vilje til å løse saker ville det vært utrolig mange formelle saker. Heldigvis blir mye løst på uformell måte med Direktoratet.

Når det gjelder det tariffmessige henvises det til offentlig sektor generelt.

Det mest interessante — og kanskje viktigste som har skjedd — er en invitasjon til å drøfte organisatoriske endringer av havneavdelingen.

Som kjent har det de siste 10 år vært en halvering av aktivitet og ansatte i denne sektoren, og alt har kun pekt nedover.

Det er derfor med både spenning og frykt at det nå vil bli ført formelle drøftinger om en total omlegging av anleggsvirksomheten.

Det er for tidlig å antyde noe om resultatet av disse drøftingene, men vi må innstille oss på vesentlig endret driftsopplegg. Dersom disse drøftinger og eventuelle endringer kan sikre arbeidsplassene i havneavdelingen må vi se positivt på dette, og forsøke å påvirke resultatet så godt som mulig. Signaler kan tyde på en noe mer konsentrert driftsenhet.

STUDIEVIRKSOMHETEN

Kursvirksomheten 1. halvår 1987 ble noe mindre enn planlagt. Dette skyldes i første rekke vansker med rekruttering til enkelte faglige grunnkurs og utsettelse av etpar bransjekurs. Alle kursene er overført til høstens kursplan, slik at totalt deltakerantall forventes å bli vel så høyt som foregående år.

Når det gjelder korte kurs i avdelingene er antallet omtrent som planlagt, men også her kommer tyngden av kurs etter landsmøtet. Dette gjelder også faglig grunnkurs, som avdelinger samarbeider om innenfor bestemte geografiske områder. Bekjentgjøring og rekruttering til disse kursene skjer gjennom det lokale apparat der tid og sted bestemmes på relativt kort varsel. Ved at avdelingene får ansvar for gjennomføringen regner vi også med større lokal aktivitet.

Et usikkerhetsmoment i 1986—87 har vært revidering av tilskuddsordningen fra Opplysnings- og utviklingsfondet. De siste 5 år har det vært en nedgang, slik at alle LO-forbundene har måttet yte større egenandel for å opprettholde studievirksomheten. Vi visste faktisk ikke før i mai i år hva vi ville få i tilskudd. Dette har vanskeliggjort planleggingen. Reglene er nå slik at 25 % av Opplysnings- og utviklingsfondet går

gjennom AOF mens 75 % fordeles direkte på Lo-forbundene etter antall yrkesaktive medlemmer i den private sektor.

Mellom staten og Kartellforbundene er det også opprettet liknende avtale der disse midlene nå øremerkes yrkesaktive medlemmer i statlig sektor. Forbundene har derfor fått beskjed om delt revisjonsplikt, slik at forbund med medlemmer både fra statlig og privat sektor må dokumentere hvert sitt kursregnskap for staten og LO.

Selv om dette medfører ekstra papirarbeid, kan vi i hvert fall glede oss over nesten en tredobling i tilskudd til vårt studiearbeid. Planlegging og prioritering av kursvirksomheten for 1988, vil det nye forbundsstyret måtte foreta straks etter landsmøtet.

Dirigenten takket formannen for den muntlige beretningen og sa at landsmøtet skulle settes igjen presis kl. 15.00 selv om man nå hadde beveget seg et stykke inn i lunsjpausen.

Møtet hevet kl. 13.15.

Ettermiddagsmøtet mandag 21. september

Ettermiddagsmøtet ble satt presis kl. 15.00 med *Arvid Øygård* som dirigent. Han ga først podiet til opplysningssekretær *Sven Pettersen* som ledet allsangen: «En gang i fjerne tider». *Dirigenten* opplyste etterpå at det nå ville bli gitt anledning til generell debatt om den muntlig beretningen fra formannen. Først ville han imidlertid referere en hilsen til landsmøtet fra Norges Kommunistiske parti, som hadde følgende ordlyd:

*Til landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund
Folkets Hus, Oslo
Kjære kamerater!*

Oslo 21.9.87

Vi ønsker dere lykke til med forhandlingene og uttrykker vårt håp om at signalene fra Arbeidsmandsforbundets landsmøte vil komme til å virke mobiliserende både på den faglige og politiske arbeiderbevegelsen.

Etter fem år med høyrestyre, og de ekstreme høyrekraftenes sterke framgang ved siste valg, er det vårt håp at høyrebølgen i tida framover vil bli møtt med en sterk venstrebevegelse. Arbeiderbevegelsens styrke ligger i solidaritet, fellesskapsideologien og en klar sosialistisk kurs. Vårt verdigrunnlag bygger på fred — ikke krig.

Lykke til i kampen!

*Kameratslige helsener
NORGES KOMMUNISTISKE PARTI*

Dirigenten opplyste videre at valgkomiteens formann sto klar ved utgangsdøra til møtelokalene for valgkomiteen. Han ba valgkomiteen om å møte umiddelbart.

Dirigenten ba de som ville ha ordet til den muntlig beretning om å tegne seg straks.

Debatten

Kikki Tindberg Jacobsen, avd. 1, sa at hun hadde noen betraktninger om forbundets studievirksomhet som hun ville fremføre under dette punktet. Hvis man så på deltakelsen i ukeskursene de senere år, ville man se at prosentandelen på ukeskursene var sunket år for år. Som formannen var inne på i sin innledning til landsmøtet, må vi styrke den ideologiske skolering og debatt i det norske samfunn. Det makter vi imidlertid ikke å gjøre uten at vi har skikkelig skolerte tillitsvalgte. For å kunne markere arbeiderbevegelsens ideologi sterkere og bedre, er økt skolering av tillitsvalgte viktig. Vi er så heldige å ha mange unge medlemmer i dette forbundet, og jeg synes det må være riktig å ha egne kursopplegg for disse. Vi har ansatt egen opplysningssekretær i forbundet, men han har en nesten umenneskelig arbeidsbyrde og alt for mange reisedager i året. Jeg vet at det vil bli fremmet et forslag om en ungdomssekretær i forbundet under dette landsmøtet. Kunne dette ikke være en tanke at denne ungdomssekretæren også fikk som oppgave å avlaste opplysningssekretæren slik at han kunne få mer rimelige arbeidsvilkår, sa *Jacobsen*.

Asbjørn Fjellhaugen, avd. 6, savnet fremdeles en ting etter å ha fått formannens skriftlige og muntlige beretning.

Når avdelingene holder årsmøte, forteller beretningen om hva styret har foretatt seg, hvilke møter som er holdt etc. Det har vi ikke fått her. Han satte fram følgende forslag:

«Forbundsstyret og landsstyrets virksomhet blir å ta inn i forbundets beretning».

Eldbjørg Klampen, avd. 4 Nordland, hadde ventet at formannen skulle si noe om regionale verneombud for rengjøringsbransjen. Hun siterer hva formannen sa på forrige landmøte, om at kravet om regionale verneombud ikke hadde fått gjennomslag, og at andre virkemidler nå måtte tas i bruk for å få kravet igjennom.

— Hva har forbundet gjort i denne saken?

Johan Klunderud, avd. 7, tok for seg misforholdet mellom tarifflønn og utbetalt lønn. Iallfall i Oslo/Akershus-området er det f.eks. knapt noen som arbeider med anleggsmaskiner som arbeider for tarifflønn. Det er vanskelig å gå ut og verve medlemmer når det ikke er samsvar mellom det som står i overenskomsten og det som faktisk blir utbetalt. Det samme forholdet er på vei inn i rengjøringsbransjen. Der er lavlønns-tillegg ikke noe godt vervegrunnlag lenger, siden arbeidsgiverne utbetaler det til både organiserte og ikke-organiserte. Hva kan vi da by istedet? I rengjøring kunne vi kanskje få et pluss ved å få gjort noe med arbeidsmiljøet. Men da må vi komme på offensiven der.

Det samme gjelder markedsføringen. Bl.a. valgresultatet viser at det kniper med å få markedsført oss sjøl, sa *Klunderud* og reiste en del spørsmål. «Arbeidsmanden» fungerer kanskje godt som medlemsblad

til internt bruk, men har vi muligheter til mer utadvendt agitasjon? Greier vi, med den bemanninga vi har å nå ut til folk? Greier vi å få til mer enn grunnleggende tillitsmannsopplæring?

Dette er ikke godt nok lenger, om vi skal klare å følge opp Brubakken-utvalgets innstilling. Har vi greid å takle det med personalutvikling? Har vi tenkt gjennom det med organisasjonsutvikling og å engasjere ekspertassistanse? Greier vi markedsføringa?

Han fremmet følgende forslag, som han understreket ikke var uttrykk for mistillit:

Innen et år ansetter landsstyret en administrasjonssjef direkte underlagt formannen og forbundsstyret.

Administrasjonssjefen gis ansvaret for den daglige ledelse av forbundets ansatte, person- og organisasjonsutvikling, informasjon, markedsføring, personalspørsmål samt videreutvikling av datasytemer såvel for forbundet sentralt som for avdelingene.

— Jeg tror dette kan bidra til at vi frigjør noe arbeidskraft til oppgaver som hittil har ligget til formannen og hovedkassereren, slik at de dermed kan få mer tid til primæroppgavene, sa Klunderud, som var kjent med at formannen det siste året hadde måttet fungere veldig mye som saksbehandler.

Margit Solvang, avd. 6, gjorde oppmerksom på noe som ikke var nevnt i beretning, nemlig streiken i Fredrikstad, Ingrid Kristiansen. Hun streiket i 8 uker alene, og det har vært en tøff tid for henne også etterpå. Hun fremmet følgende forslag:

Landsmøtet sender en hilsen til Ingrid Kristiansen, Fredrikstad og ønsker henne lykke til i det videre arbeid, og at medlemmene i arbeidsmandsforbundet vil følge med i det som skjer videre.

Ernst Ditløvsen, landsstyret, sa at formannen hadde vært inne på nulloppgjøret i sin muntlige beretning. Da landsstyret drøftet dette, var det på bakgrunn av den økonomiske situasjon og man fant å kunne støtte nulloppgjøret under visse forutsetninger, blant annet en nedgang i renten. Etter at landsstyret vedtok dette, har renten bare gått oppover. Jeg håpet at det fra redaksjonskomiteen på dette landsmøtet vil bli fremmet forslag om dette. Vi må ha en klar uttalelse fra dette landsmøtet om en styrking av Husbanken og Postsparebanken og en senkning av renten på vanlige boliglån.

Arna Karlsson, landsstyret, sa at hun var glad for at formannen i sin muntlig beretning hadde fått avklaring på fordelingen av kursmidlene. Dette har man etterlyst fra myndighetene i lang tid. Jeg håper i tillegg at man fra forbundets side kan foreta en mer utradisjonell fordeling av kursmidlene. Det er kommet synspunkter frem om at en ungdomssek-

retær kanskje kunne avhjelpe opplysningssekretæren noe når det gjelder studiearbeidet. Jeg tror ikke kursvirksomheten øker bare ved å ansette flere sekretærer. Det viktigste er å få medlemmene til å engasjere seg i kursvirksomheten. Det finnes over det ganske land mange av medlemmen som er uskolert. Vi må få til en mer rettferdig fordeling av kursmidlene enn det som har vært tilfelle. Alle må få lik adgang til å delta i kursvirksomheten.

Vi synes det er beundringsverdig alt formannen har maktet i perioden. Vi vet at det er et umenneskelig slit han har bak seg, og jeg håper at det kan bli en bedring i neste periode.

Svein Westvik, avd. 4, understreket betydning av informasjon og kommunikasjon i forbundet. Opplæring og kursvirksomhet — eller mangel på dette — er to sider av samme sak. Vi har ennå ikke fått kursplanen for siste halvår fra forbundet, og dette er naturligvis noe medlemmene konfronterer oss med. Formannen sa ingenting om det faglig-politiske arbeidet i sin muntlig beretning, men jeg merket meg et intervju med formannen bl.a. i Rana Blad før helga, og der understreket formannen betydningen av mer diskusjon om politikk og holdninger. Jeg er hjertens enig i dette, ikke minst på bakgrunn av det begredelige valgresultatet mange steder. Dette har en direkte sammenheng også med kursvirksomheten i forbundet. Men er formannens holdninger også noe som gjelder generelt i forbundet, eller er det ikke det?

Vi får tilsendt valgmateriell fra forbundet, men både ved stortingsvalget forrige gang og ved kommune- og fylkestingsvalget i år mottok vi valgmateriell etter valget. Etter dette kan man begynne å trekke uttalelser i tvil, men jeg håper i det lengste at det dreier seg om en arbeidsulykke, sa Westvik.

Hilmar Ødegården, avd. 1, støttet forslaget om at det ansettes en administrasjonssjef i forbundet — med de store ressurser som forbundet disponerer. Dette er ingen ny tanke, men den er minst like aktuell nå som tidligere. Han ville også støtte forslaget om økt skoling av ungdom og økt kursvirksomhet generelt.

Debatten var dermed avsluttet og dirigenten ga formannen ordet til en oppsummering:

Formannens oppsummering

Harald Øveraas sa i sin oppsummering at det ikke har vært vanlig å gå i detaljer i den muntlige beretningen. Han hadde i pakt med tradisjonen gitt en grov oppsummering av de viktigste sakene på hver enkelt sektor. Den endelige årsberetningen med detaljene skal allikevel behandles i forbundets valgte organer og legges frem for neste landsmøte i forbundet.

Til forslaget om flere ansettelser i forbundet sentralt sa Øveraas at det også tidligere er fremmet mange forslag om ansettelser, ja så mange at vi måtte ha hengt flere ut gjennom kontorvinduene for å få plass

til dem på forbundskontoret. Jeg har stor respekt for landsmøtets avgjørelser, misforstå meg ikke, men jeg tror ikke landsmøtet er det rette forum for å drøfte forbundets administrasjon og hvordan ressursene der best kan utnyttes. Det viktigste er å få utnyttet ressursene på en mest mulig effektiv måte. Jeg må minne om at vi også har fysiske begrensninger i Møllergt. 3 — hvis vi da ikke skal kaste ut Samferdselsdepartementet og betale dem erstatning for dette. Jeg synes at landsmøtet skal ta det litt med ro i denne saken.

Det er snakket om skoloring og avlastning av opplysningssekretæren. Ja, det er nettopp det vi arbeider med. Vi ønsker en desentralisert kursavvikling. Vi ønsker å legge ansvaret for kursvirksomheten mer lokalt, og dette vil nødvendigvis bety en avlastning for opplysningssekretæren. Han vil få mer tid til å tenke bl.a. på organisasjonsutvikling. I dag er vi totalt på hæla, og jeg tror ikke våre problemer kan løses ved bare å ansette flere folk. Hvis vi får til en opprustning av klubbene — selve fundamentet i forbundet — da skal vi greie dette. Hvis vi ikke får rustet opp klubbene, ja, da hjelper det ikke hva vi driver med.

Det var etterlyst rapport om forbunds- og landsstyremøtene. I den endelige beretning vil det bli oppgitt hvor mange møter som er avvirket. Det kan kanskje også være en tanke å ta noe med om saksbehandlingen på de enkelte møtene. Ikke alle saker er like lett å følge opp når forbundet er så nedkjørt som det er. Det ble etterlyst regionale verneombud for rengjøring. Vi har drøftet dette med myndighetene, med departementet da vi hadde en borgerlig regjering. Vi fikk til svar at dette var en sak som partene helst burde komme frem til selv. Dette er vanskelig med den strukturen vi har i bransjen med et konglomerat av arbeidsgivere. Jeg tror løsningen er å gå om lovgivning.

Øveraas kom også inn på de synspunkter Klunderud hadde kommet med om forskjellen mellom tariffert lønn og utbetalt lønn. I regioner med stort press på arbeidsmarkedet, kan det være store forskjeller, men det behøver ikke være det i andre regioner. Vi har naturligvis fra forbundet stilt våre krav, men vi dirigerer ikke resultatene. Spørsmålet er om vi skal gå inn for en normallønnsats eller satse på lokale forhandlinger og akkordsatser. Her er det flere interesser ute og går. Mulighetene for lokale forhandlinger vil mange gjerne beholde. Erfaringene viser vel også at avstanden mellom normert timelønn og akkordsatsene er blitt mindre i den senere tid.

Til Solvang, angående Ingrid Kristiansen. Hun var ikke nevnt i beretningen, det var flere slike som kunne ha vært tatt med, for vi har mange avtaler som er opprettet etter tøffe forhandlinger og diskusjoner. Det er mange som står på med sterk rygg i slike saker, ikke minst jentene. Ingrid Kristiansen var dyktig og sterk, i en strategi som gikk inn.

Ditløvsen hadde snakket om null-oppgjør. Øveraas var ikke enig i betegnelsen, han kalte det prolongasjon, og forutsetningen LO stilte for det, står ved lag. Det ser nå ut til at inflasjonen går ned, og holder prognosene, så er den forutsenting innfridd. Renta er fortsatt for høy, men det er ikke mange dagene før vi får svar på hva som vil skje med den. Rentespørsmålet hører nøye sammen med skattepolitikken, og

klarer man å få flertall i stortinget for det nye opplegget, så er også den forutsetningen innfridd. Vi får et mer rettferdig skattesystem, som vil gjøre at det ikke blir så populært å låne, på grunn av fradraget.

Når det gjelder stipendieordningen og en annen fordeling, så har vi alltid vært av den mening i forbundet nå vil følge de retningslinjer som er vedtatt, uten å lage særordninger. I denne forbindelse er det et problem når det gjelder rengjøring, og et problem når det gjelder anleggsgruppene, som taper penger. Vi har holdt oss til reglene, sa Øveraas, og kunne ikke umiddelbart love at det skal endre seg fordi om vi får andre overføringsordninger.

Så var det dette med mer politikk. Det er politikk vi driver med, men Øveraas hadde følelsen av at det diskuteres for lite framtidsetta politikk på jobben, i spisepauser, på møter og kurs. Han trodde det var for lite, fordi vi nå trenger en ideologisk opprustning. — Jeg føler uro for at dersom vi ikke klarer å få igang denne opprustningen, og den må ta til på klubbnivå, så skal ikke den generasjonen som er på landsmøtet få det godt når den blir gammel, for da vil vi ha fått et helt annet samfunn med andre verdinormer, sa han og understreket igjen hvor nødvendig det var kanskje også med en utvikling av materiell som kan få denne diskusjonen i gang. — Og det blir nok flere enn oss som fokuserer på dette. Da er det politikk og ideologi som må drøftes, ikke nødvendigvis partipolitikk, sa Øveraas som var blitt noe overrasket etter at han på forrige landsmøte snakket om politisering av fagbevegelsen. Da var han innbudt til å innlede på et kurs om temaet, og det som ble diskutert var holdninger for og i mot kollektivt medlemskap. Helt bak mål. Det kjernepunktet som skal diskuteres er ideologi.

Når det gjaldt materiale som var sendt for sent ut, kunne han ikke gi noen forklaring på hvorfor. Det var en klikk som iallfall ikke skyldtes vilje, sa han, og visste han ble trodd på det.

Votering

De framsatte forslag ble tatt opp til votering. Forslaget fra Margit Solvang ble enstemmig vedtatt. Forslaget fra Asbjørn Fjellhaugen ble enstemmig vedtatt oversendt det nye forbundsstyret.

Forslaget fra Johan Klunderud ble vedtatt utsatt til behandling under vedtektens § 6.

Formannens muntlige beretning ble deretter enstemmig tatt til etterretning.

Klokka var nå blitt 15.55 og det ble 10 minutters røykepause.

Møtet ble satt igjen kl. 16.05 og man gikk over til neste punkt på dagsorden.

Punkt 3 - vedtektene. Innkomne forslag

Forbundets vedtekter

Forslag og innstillinger

§ 1.

Forbundets virkeområde

Norsk Arbeidsmandsforbund, som er tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge, er en landsomfattende sammenslutning av medlemmer som kan organisere lønnstakere innen:

1. Anlegg og vedlikehold av veier
2. Anlegg og beskyttelsesrom, lagerrom, hangarer m.v. i fjell
3. Anlegg av flyplasser
4. Anlegg av taubaner og andre transportbaner
5. Asfaltarbeide
6. Bergverksindustrien
7. Befestningsanlegg
8. Bomvakter
9. Brakkebygning i forbindelse med anlegg
10. Brubygging, damanlegg, dokk- og slusearbeid
11. Bygging av bore- og produksjonsplattformer i betong
12. Idrettsanlegg
13. Kalkverk, kalkbrennerier, talkum- og dolomittmøller, pukkverk, steinbrudd og sandtak
14. kraftanlegg og arbeid i forbindelse med kraftoverføring
15. Rengjøringspersonell
16. Statens fyr- og merkevesen
17. Statens Havnevesen
18. Statens Jernbaneanlegg og ombygging av jernbaner
19. Vaktfunksjonærer
20. Vann- og rensenanlegg, hovedvannledninger, hovedkloakkledninger og kabelgrøfter
21. Øvrige grupper som ikke kommer inn under bestemte fag- eller industriforbunds virkeområder

Nr. 1 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Ny Merknad:

«Forbundet er til enhver tid forpliktet til å påse at organisasjonsområdene mellom forbundene er klart avgrenset.»

Motivering:

«Dette gjelder spesielt forholdet til Bygning. Det er uforståelig at Arbeidsmandsforbundet har akseptert at Bygning uten videre får benytte anleggsoverenskomsten for brakkebetjeningen når en vet at anleggsarbeiderne har tatt av sin pott for å kunne heve brakkebetjeningens lønns- og arbeidsforhold opp til et akseptabelt nivå. Et annet forhold er anmeldelse av anlegg. Dette fungerer ikke slik det skal. Vi har flere eksempler på at anlegg ikke er meldt på vanlig måte, med det resultat at Bygning har tatt det som en selvfølge at dette arbeidet var deres overenskomstområde. Det er også uklare avgrensinger ved forsvarsanlegg, kai og havneanlegg og kraftanlegg. For gruppa renhold er det flere eksempler på at vår overenskomst blir nyttet av medlemmer tilsluttet andre forbund.»

Landsstyret innstiller:

Forbundet vil fortsatt arbeide for å få avklaring mellom områdene. Landsstyret kan ikke tiltre at merknaden inntas i vedtektene.

Nr. 2 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 11, nytt tillegg:

... og vedlikehold og reparasjon av slike.

Motivering:

«Vi ser dette som en helt naturlig konsekvens av den aktivitet pkt. 11 innebærer.»

Nr. 3 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

«Brønsementering».

Motivering:

«NC vurderer dette som et nytt framtidig virkefelt. Vi anser det derfor som naturlig at arbeidstakerne engasjert i slike oppdrag skal organiseres i NAF.»

Nr. 4 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

Bespisningspersonell og brakkebetjening ved brakke drift under forbundets virkeområde.

Motivering:

«Vi anser det som selvsagt at nevnte personell uansett valg av løsning for bespising skal stå organisert i og ha tariffavtale med NAF.»

Nr. 5 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

Slep og installasjon av bore/produksjonsplattformer i betong.

Motivering:

«Dette har allerede i mange år vært forbundets virkeområde, noe som skulle tilsi at forbundet definerer også dette som sitt virkeområde.»

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 2, 3, 4 og 5 kan ikke tiltres. Forbundet har ikke hjemmel for ensidig å utvide forbundets virkeområde.

Nr. 6 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Skoleungdom som medlemmer.

(Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.)

Landsstyret innstiller:

Dekkes av Landsstyrets forslag til § 1:

Pkt. 16 og 17, Statens fyr- og merketjeneste og Statens Havnevesen, slås sammen under pkt. 16 og endres til Kystverket.

Pkt. 18 blir 17 osv.

Pkt. 20 helsestudio.

Pkt. 21 vaktmestere i privat virksomhet.

Pkt. 22 fornøysesparker som drives i privat regi.

Pkt. 23 bowlinghaller som drives i privat regi.

Pkt. 24 som tidligere pkt. 21, siste setning: herunder ungdom som er under utdanning som er yrkesrettet mot våre virkeområder.

Formål.

Forbundet har til formål:

1. å organisere lønnstakere innenfor forbundets virkeområde.
2. å påse at de tilsluttede fagforeninger blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom fagforeningene å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne medlemmenes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser.
3. å opprette tariffavtaler (overenskomster) om medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår.
4. å arbeide aktivt for fred og nedrustning.

Nr. 7 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 4:

Å arbeide for å bedre medlemmenes helse og arbeidsmiljø. Etterfølgende punkter forskyves tilsvarende.

Motivering:

I dag snakkes det om livsstandard istedenfor levestandard. Livsstandarden omfatter helse og arbeidsmiljøet til våre medlemmer på lik linje med tariffavtaler, så det er på høy tid at forbundet aktivt engasjerer seg på dette feltet og dermed nedfeller dette i vedtektene.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 8 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 4, endring:

Å arbeide aktivt for fred, nedrustning og all bruk av atom- og kjemiske våpen.

Landsstyret innstiller:

Anses dekket i gjeldende vedtekter.

5. å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og en stadig utvidelse av de demokratiske rettigheter.
6. å arbeide for full likestilling mellom kvinner og menn.

Nr. 9 Avd. 17 Finnmark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 6:

Alle stillingsbenednelser i forbundet forandres til kjønnsnøytrale benednelser. Dette begrunnes ut fra § 2, pkt. 6 og utviklinga i samfunnet ellers.

Landsstyret innstiller:

Viser til forslag nr. 94.

Nr. 10 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 6 tillegg:

... derunder også lik lønn for likt arbeid.

Landsstyret innstiller:

Anses dekket i gjeldende vedtekter § 2, pkt. 6.

7. å arbeide for gjennomføring av økonomisk demokrati ved bl.a.:

- a) at bedrifter, virksomheter, grunnarealer, ressurser og naturområder overføres til samfunnsseie, hvor dette kan bidra til å fremme medlemmers interesser og den alminnelige trivsel.
  - b) å sikre medlemmene en tilfredsstillende innflytelse i samfunnet ved blant annet å arbeide for sterkere kontroll over bedriftenes økonomi og over bank- og forsikringsvesen.
8. å arbeide for en sosialistisk samfunnsordning for å skape større velstand og en rettferdig fordeling av samfunnsgodene.

Nr. 11 Avd. 11 Øst-Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Å arbeide for en sosialdemokratisk samfunnsordning som kan skape større velstand og rettferdig fordeling av samfunnsgodene.

Motivering:

Vi mener den nye ordlyden er mer i samsvar med de øvrige pkt. i denne paragraf.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

9. å arbeide for at organisasjonene alltid er fri og uavhengig.

Nr. 12 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 10:

Å motarbeide kontraktørvirksomhet og privatisering av den offentlig virksomhet.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 13 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 10:

Å arbeide for å bedre medlemmenes arbeidsmiljø i samarbeid med arbeidslivets organisasjoner, offentlige myndigheter og forsikringsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Landsstyret innstiller:

Anses dekket i forslag nr. 7.

Nr. 14 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

Å arbeide for styrking av arbeiderpressen i Norge.

Motivering:

Arbeiderpressen møter en stadig større konkurranse fra borgerlig presse og andre medier, noe arbeiderbevegelsen må søke motvirke ved å styrke arbeiderpressen.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 15 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

Å arbeide for fri barnehage for alle som ønsker plass.

Motivering:

Når det skal arbeides for å oppnå full likestilling må forholdene legges til rette for at dette mål skal bli mulig å nå.

Nr. 16 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:

Tillegg (utvidelse) av formålsparagrafen:

«Å arbeide aktivt for vern av luft, jord, vann.»

Motivering:

Bakgrunnen for forslaget bør nå være så kjent at det knapt trengs kommentarer til dette.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 15 og 16 kan ikke tiltres.

Nr. 17 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:

Forslag til tillegg (utvidelse) av § 2:

«Å arbeide aktivt for en rettferdig global fordeling av livsoppholdene ressurser».

Motivering:

I fagbevegelsens historie har det alltid vært et overordnet mål å fordele ressurser på en rettferdig måte. Fagbevegelsen har i stor utstrekning nærmet seg dette mål i Norge. Men ser en på forholdene globalt sett er det langt igjen. I dag er den enkelte av oss medlemmer mer opptatt av å tilfredsstille et stadig økende materielt «behov» i stedet for å kjempe mer aktivt for resten av den store familien. (Norge er den lille familien). Fagbevegelsen og enkeltmedlemmet må aktivt «presse» Storting og styringsverk til handling i langt større grad enn nå. (La oss få direkte samhandel med utviklingsland, og hjelpe dem til å foredle råvarene selv, dette som et eks. Nå går det meste til store kapitalsterke industrikonsern i den rike del av verden.) En skal ikke undergå at fagbevegelsen jobber med utenlandsproblematikk, men selvfølgelig i altfor liten grad. Dette er og den enkelte klar over. Bevegelsen består av enkeltindivider. Aktiviteten og styrken i ulike engasjement er totalt avhengig av den enkeltes innsats.

Landsstyret innstiller:

Å arbeide for en rettferdig global fordeling av ressurser.

§ 3.

Medlemskap.

A. Opptaking av enkeltmedlemmer.

1. Alle lønnstakere som har arbeid innenfor det virkeområdet som er bestemt i § 1 og som godkjenner forbundets vedtekter, kan være medlemmer av forbundet.

Nr. 18 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:

A. 1 bør lyde:

Alle lønnstakere som har arbeide, eller skoleelver som er under utdanning innenfor de virkeområder som er nevnt i § 1, og som godkjenner forbundets vedtekter, kan være medlemmer av forbundet.

Motivering:

Vi må åpne fagbevegelsen for ungdommen. Dette vil bli vanskelig så lenge det ikke er adgang til å bli medlem av noe forbund før en er ferdig med utdanningen. Utdanningstiden i dag blir stadig lengre. Det gjør at det kan bli sent før ungdommen er ferdig med sin utdanning. En slik vedtektsendring vil være i pakt med Totlandsutvalgets innstilling på linje med vedtak som er gjort i andre forbund.

Nr. 19 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:

A 1, endres til:

«Alle lønnstakere, herunder skoleelver og andre korttidsansatte som har . . .», videre som nå.

Motivering:

Det blir stadig flere av skoleungdom og andre som er i arbeidslivet for kortere perioder som ikke organiserer seg. Ikke minst for å gi disse kjennskap om, og holdning til fagbevegelsen bør det presiseres at de i alle arbeidsforhold skal ha rettigheter og plikter overfor arbeidslivets organisasjoner.

Nr. 20 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 1, endring:

Alle lønnstakere som har arbeid innenfor det virkeområde som er bestemt i § 1, og som godkjenner forbundets vedtekter, kan være medlem av forbundet, også skoleelver og korttidsansatte.

Landsstyret innstiller:

Anses dekket i Landsstyrets innstilling til forslag til § 1.

2. Unntatt herfra er:

- a. de lønnstakere som står tilsluttet et politisk parti som har et nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet hermed.
  - b. de som har tatt arbeid under godkjent arbeidsstans eller er ekskludert av fagforbund tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge. Disse kan ikke bli opptatt som medlemmer uten etter særskilt vedtak av forbundsstyret.
3. Det innføres medlemsbevis i hendig format sentralt fra forbundets hovedadministrasjon. Bevisene utstedes til medlemmene fra de enkelte avdelinger.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 3 endres således: I første setning utgår «sentralt fra forbundets hovedadministrasjon». Ny annen setning: «Medlemsbevis utstedes til medlemmer fra den enkelte avdeling.»

B. Opptaking av fagforeninger og grupper.

1. Alle foreninger av lønnstakere som erklærer at de vil følge forbundets og LOs vedtekter og de vedtak som blir gjort av disse kan opptas i forbundet, såfremt det ikke på forhånd består en forening innenfor forbundets organisasjonsområde, som medlemmene naturlig bør tilslutte seg.
2. Tvist om medlemskap i forbundet blir avgjort av forbundsstyret eventuelt landsstyret eller landsmøtet med adgang til å anke tvisten inn for Landsorganisasjonen.
3. En eller flere fagforeninger på et sted eller innen samme yrkesområde i et distrikt kan opprette representantskap eller stedsstyre (industrigrupper) Myndighets- og administrasjonsområdet for disse fastsettes ved instruks av forbundsstyret.
4. Fagforeninger med minst 150 medlemmer bør danne representantskap.

§ 4.

Forbundets organer.

Forbundets organer er:

1. Landsmøtet.
2. Landsstyret.
3. Forbundsstyret.
4. Kontrollnemnda.

Nr. 21 Avd. 13 Hedmark Arbeidsmannsforening foreslår:

*Nåværende tekst erstattes med følgende:
Forbundets oppbygging.*

Motivering:

Vedtektenes ordbruk må være slik at de som leser dem forstår ordenes betydning.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

§ 5.

Landsmøtet.

1. Landsmøtet er forbundets høyeste myndighet. Ordinært landsmøte skal som regel holdes hvert 4. år på sted og tid som er fastsatt av landsstyremøtet eller forbundsstyret.
2. Vilkårene for at fagforening skal ha rett til representasjon på landsmøtet er som hovedregel at den har stått i forbundet minst 2 måneder før landsmøtet er innkalt, og ellers har oppfylt sine forpliktelser. Foreninger som er stiftet etter denne tidsfrist kan søke forbundsstyret om rett til representasjon.
3. Landsmøtet består av de av foreningen valgte representanter og av landsstyrets medlemmer. Forbundets valgte og ansatte sekretærer og avdelingenes forretningsførere som ikke er medlemmer av forbundsstyret eller landsstyret, eller er valgt som representant, møter på landsmøtet med tale- og forslagsrett. Valg av representanter kan ikke finne sted før dagsordenen er behandlet av de som skal delta i valget av representanter. Til drøfting av landsmøtets dagsorden og valg av representanter, skal det så vidt mulig holdes særskilt(e) møte(r) blant de som har stemmerett. Valgbar som representant er bare den som har vært organisert i forbund tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge i minst 3 måneder før valget foretas, og ellers har sitt medlemskap i orden.

Nr. 22 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Den andre setningen i pkt. 3 bør lyde:

Forbundets valgte og ansatte sekretærer, avdelingenes forretningsførere og regionale verneombud som ikke er medlemmer av landsstyret eller forbundsstyret, eller er valgte representanter til landsmøtet møter på landsmøtet med tale- og forslagsrett.

Motivering:

De regionale verneombud bør her likestilles med forretningsførere.

Nr. 23 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

2 representanter fra R.V.O. møter på landsmøtet.

Motivering:

Landsmøtet har stor betydning for R.V.O. da det er her de blir oppnevnt. Om noen ikke blir oppnevnt på nytt, bør R.V.O. ha representanter til stede som kan forsvare deres sak.

Nr. 24 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3, annet avsnitt endres til:

«Forbundets valgte og ansatte sekretærer, avdelingenes forretningsførere og regionale verneombud som ikke er medlem av . . . » videre som nå.

Motivering:

Reg. verneombud har en så spesiell oppgave i forbundet at de bør være sikret den kontakt og orientering som landsmøtet gir. Samtidig har de i praksis ikke de samme muligheter som andre heltidstillitsvalgte har til å bli valgt som representanter fra avdelingene til landsmøtet.

Nr. 25 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3, endring:

Landsmøtet består av de av foreningene valgte representanter og av landsstyrets medlemmer. Forbundets valgte og ansatte sekretærer, og regionale verneombud og forretningsførere som ikke er medlem av forbundsstyret eller landsstyret, eller valgt som representant, møter på landsmøtet med tale- og forslagsrett osv.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 22, 23, 24 og 25 kan ikke tiltres.

4. Landsmøtet skal bestå av 230 representanter med personlige vararepresentanter som fordeles forholdsvis mellom avdelingene etter gjennomsnittlig antall betalende medlemmer siste kvartal året før landsmøtet holdes. Inntil 5 av de 230 mandater kan brukes som utjevningsmandater. Representasjon skal søkes fordelt mellom de ulike yrkesgrupper i avdelingen. Mindre avdelinger velger i fellesskap representant etter samme fordelingsnøkkel som nevnt foran.
5. Skjemaer for fullmakter sendes fra forbundsstyret. De må være fylt ut og sendt inn til forbundet innen den frist som er satt av forbundsstyret. Fullmaktene skal være underskrevet av to av foreningsstyrets medlemmer. Fullmaktene granskes av en fullmaktskomité valgt av forbundsstyret. Komiteen legger sin innstilling fram for landsmøtet som gjør endelig vedtak om fullmaktens godkjenning.
6. Tiden for landsmøtet skal fastsettes minst 6 måneder før det holdes. Melding om tidspunktet skal sendes foreningene med anmodning om å sende inn forslag som ønskes behandlet på landsmøtet.
7. Foreninger, grupper, klubber, landsstyret og forbundsstyret har rett til å sette frem forslag til landsmøtet. Grupper og klubber sender forslagene gjennom avdelingen, som samordner forslagene og videresender disse med innstilling til forbundet. Forbundsstyret setter fristen for innsendelse av forslag. Fristen må ikke være kortere enn 3 måneder etter at landsmøtet er gjort kjent. Forslag til dagsordenen, forretningsordenen, og de innsendte framlegg skal av forbundsstyret sendes fagforeningene senest 2 måneder før landsmøtet. Representantene skal ha landsmøtedokumentene tilsendt senest 14 dager før landsmøtet.
9. Ved avstemning på landsmøtet har hver representant en stemme. Sakene blir avgjort ved stemmeflertall. I tilfelle av stemmelikhet er forslaget forkastet. Landsstyrets medlemmer har ikke stemmerett i saker som angår ansvarsfrihet for de vedtak de har vært med på som medlemmer av landsstyret og forbundsstyret. Det samme gjelder også saker om tvist mellom forbundsstyret og landsstyret som blir lagt fram på landsmøtet. I slike saker har de bare tale- og forslagsrett.
10. Forbundets kontrollnemnd skal være til stede på landsmøtet hvor dens medlemmer har talerett. Kontrollnemnda har forslagsrett i saker som den har plikt til å uttale seg om etter vedtektene.
11. Forbundet betaler den fastsatte godtgjøring til representantene på landsmøtet.

Landsmøtets myndighetsområde.

Landsmøtet har:

1. å behandle og gjøre vedtak i alle saker som er ført opp på den vedtatte dagsorden. På dagsordenen skal alltid stå behandling av årsmeldinger og regnskaper for landsmøteperioden.
2. å velge forbundets tillitsmenn. Valg av tillitsmenn foregår ved særskilt valg og for øvrig etter reglene i punkt 3. Å velge 31 medlemmer med 26 personlige vararepresentanter til landsstyret.

Nr. 26 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Valg av sekretærer/saksbehandlere.

På landsmøtet velger de respektive sektorene selv sine saksbehandlere/sekretærer. Landsmøtet foretar en formell godkjenning av valgene. Nei til ansettelse – ja til valg av sekretærer/saksbehandlere. Landsmøtet avviser administrasjonens forslag om ny organisasjonsstruktur i Norsk Arbeidsmandsforbund. Landsmøtet understreker betydningen av at landsmøtet fortsatt har makt til å foreta valg av sekretærer for de respektive sektorene i forbundet. Dette er viktig for å forhindre en økt byråkratisering og konsentrasjon av makt i sentrale organer i forbundet.

Nr. 27 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

A. Valg av tillitsmenn:

Det velges en sekretær i tillegg til de som er i dag.

Motivering:

Som situasjonen er i dag kan det være store vanskeligheter med å få tak på våre saksbehandlere. Grunnen til dette antar vi er mye reise- og møtevirksomhet og stort arbeidspress. For å bedre på dette mener vi at en sekretær i tillegg kan avlaste de nåværende på en slik måte at det til enhver tid er noen å treffe på telefonen av forbundets tillitsvalgte når vi ringer på dagtid.

Nr. 28 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2 endring:

Å velge forbundets tillitsvalgte. Valg av tillitsvalgte foregår ved særskilt valg og for øvrig etter reglene i pkt. 3. Å velge 31 medlemmer, inkludert forbundets valgte ledelse, og 1 vararepresentant for hver ledelsesvalgt og 2 vararepresentanter for hver av de øvrige til landsstyret. Vararepresentantene er personlige, unntatt de ledelsesvalgte.

Nr. 29 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2:

At lederne av forskjellige organisasjonsområder skal være valgte sekretærer.

Motivering:

Medlemmene vil ha mest medbestemmelse når de sjøl har valgt sine sekretærer, og vi vil ha den beste garanti for at vi får inn sekretærer som kjenner systemet fra bunnen til toppen.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 26, 27, 28 og 29 kan ikke tiltres.

Nr. 30 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Omorganisering av forbundet.

Forbundets sentrale organisasjon deles inn i 3 seksjoner.

Forbundets nestformann, hovedkasserer og en valgt seksjonsleder leder hver sin seksjon.

Seksjonene er:

1 for offentlig ansatte.

1 for privat ansatte.

1 for administrasjon og regnskap.

Samtidig får avdelingskontorene status som distriktskontor med en ansatt forretningsfører.

I tillegg til oppgavene som forbundets distriktskontor skal kontoret utføre og ha ansvar for samme oppgaver som tidligere i forhold til storavdelingene.

Landsstyret innstiller:

Første del av forslag nr. 30 tiltres. Annen del av forslaget kan ikke tiltres, men oversendes forbundsstyret.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 2, første setning tilføyes: formann, nestformann, hovedkasserer og en seksjonsleder.

2. avsnitt endres til: 26 personlige vararepresentanter endres til 27.

3. Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret, som består av forbundets formann, nestformann, kasserer og 2 forbundssekretærer, samt 8 medlemmer fra avdelingene. Landsmøtet velger de 2 sekretærer som skal være med i forbundsstyret samt en 1. og en 2. vararepresentant. Over halvparten av medlemmene i forbundsstyret/landsstyret skal ikke være fastlønte tillitsmenn. Ved valg av landsstyre skal så vidt mulig alle yrker innen organisasjonsområdet være representert. Det bør tas hensyn til en geografisk fordeling. Ved valg av tillitsmenn kreves absolutt flertall. Har en ikke oppnådd det ved første gangs avstemning, foretas bundet valg mellom de to som har oppnådd det høyeste stemmetall. Får disse to samme stemmetall skal det foretas loddtrekning.

Nr. 31 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3, endring:

Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret, som skal bestå av forbundets formann, nestformann og kasserer, samt 10 medlemmer fra avdelingene. Landsmøtet velger 1. og 2. vararepresentant fra de valgte sekretærene.

Motivering:

Dette gir mulighet for at 2 fastlønte ute i avdelingene kan velges inn i forbundsstyret.

Nr. 32 Avd. 7 Aust-Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Ny tekst:

Over 2/3 av medlemmene i forbundsstyret skal være representanter som ikke er fastlønnede tillitsmenn.

Motivering:

Sikre representasjon fra flest mulig grupper i forbundsstyret.

Nr. 33 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3: Ordlyden endres til:

Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret, som består av forbundets leder, nestleder, kasserer og 10 medlemmer valgt fra avdelingene.

Motivering:

Avdelingenes representasjon i forbundsstyret bør styrkes. Dessuten er øvrige valgte og ansatte med tillitsverv i forbundet sikret innflytelse i forbundsstyret gjennom bestemmelsen i § 10, pkt. 4.

Nr. 34 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3 endres til å lyde:

Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret som består av forbundets leder, nestleder, kasserer og 10 fra avdelingene. Landsmøtet velger en 1. og 2. vararepresentant for administrasjonens representanter. Over halvparten av forbundsstyret skal ikke være tillitsvalgte lønnet av forbundet eller avdelingene. Ved valg av landsstyret skal så vidt mulig alle yrker innenfor organisasjonsområdet være representert. Det bør også tas hensyn til geografisk fordeling. Ved valg av tillitsvalgte kreves absolutt flertall. Har en ikke oppnådd dette ved første gangs avstemning foretas bundet valg mellom de to som har fått flest stemmer. Får disse det samme stemmetall skal det foretas loddtrekning.

Motivering:

Det er nødvendig å styrke avdelingenes/medlemmenes muligheter for å justere vedtak i administrasjonen og å styrke distriktenes og gruppenes muligheter for å øve innflytelse på den linje forbundet skal følge.

Nr. 35 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3, endring:

Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret, som består av forbundets ledelse, nestleder, hovedkasserer og førstesekretær, samt 9 som velges fra avdelingene. Over halvparten osv. . . . Resten av pkt. som før.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 31, 32, 33, 34 og 35 kan ikke tiltres.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 3 endres til: Av disse skal 13 være medlemmer av forbundsstyret, som består av forbundets formann, nestformann, kasserer og 1 seksjonsleder, samt 9 medlemmer fra avdelingene. Velge 1. og 2. vararepresentant til forbundsstyret blant forbundets ansatte tillitsmenn. Resten av punktet uendret.

4. å velge kontrollnemnd på 3 medlemmer. Formannen i nemnda skal velges ved særskilt valg etter de regler som nevnt i punkt 3.
5. å velge representanter med vararepresentanter til LOs og Statstjenestemannskartellets representantskap.
6. å velge tariffråd for de enkelte av forbundets grupper. Landsmøtet fastsetter antallet representanter for de enkelte råd. Forhandlingsutvalget av og blant tariffrådets medlemmer. Medlemmer som slutter i arbeid i den gruppen de representerer, trer automatisk ut av rådet. Dette gjelder ikke for de som er valgt eller ansatt tillitsmann for den gruppe de representerer. Forbundsstyret oppnevner i slike tilfelle nye medlemmer.

Nr. 36 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 6 siste setning bør lyde:

De landsmøtevalgte vararepresentanter trer i slike tilfelle inn som faste medlemmer. Forbundsstyret oppnevner nye medlemmer.

Motivering:

Så langt det er mulig bør det være landsmøtets vilje som bestemmer tariffrådenes sammensetning.

Landsstyret innstiller:

Forbunds-/landsstyre velger nye medlemmer/varamedlemmer etter forslag fra avdelingen/avdelingene.

Nr. 37 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 6, siste setning erstattes med:

Landsmøtet velger 2 vararepresentanter for hvert medlem.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

7. å velge yrkesaktive medlemmer i forbundets organer. Ved oppnådd pensjonsalder eller overgang til annen yrkesgruppe enn det vedkommende er valgt inn for, trer disse ut av sine tillitsverv. Forbundsstyret avgjør tidspunkt for dette innenfor det kalenderår vedkommende slutter som yrkesaktiv.
8. å foreta endringer i vedtektene for forbundet. Benkeforslag om endring i vedtektene kan ikke tas opp til behandling på landsmøtet uten at det har samband med et forslag som er satt fram på vanlig måte.
9. å avgjøre ethvert stridsspørsmål mellom forbundsstyret og landsstyret, mellom den og de tilsluttede fagforeninger eller mellom fagforeningene innbyrdes, om ikke vedtektene fastsetter noen annen måte å gå fram på.
10. å fastsette kontingenten som skal betales til forbundet.
11. å treffe endelig avgjerd i saker om utelukkning av medlemmer.

Merknad 1:

Ved valg av forbundsstyre/landsstyre skal vararepresentanter velges fra samme yrkesgruppe som den som velges som representant. Det samme gjelder ved suppleringsvalg. Ved suppleringsvalg skal vedkommende avdeling ha anledning til å komme med forslag.

Landsstyret innstiller:

Første setning endres til:

Merknad 1:

Ved valg av forbundsstyre/landsstyre og tariffråd velges fra samme yrkesgruppe som den som velges som representant.

Merknad 2:

Pensjonsalder for forbundets tillitsmenn er 65 år med adgang til å gå av fra fylte 62 år uten forringelse av pensjonen.

Nr. 38 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Merknad 2: Tilføyes:

Det skal i landsmøteperioden foretas justeringer av pensjonsalderen for forbundets tillitsvalgte, i tråd med LOs handlingsprogram.

Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres. Viser til landsstyrets innstilling.

Landsstyret innstiller:
Merknad 2 endres til: Pensjonsalder for forbundets valgte og ansatte tillitsmenn er 65 år med adgang til å gå av fra fylte 62 år uten forringelse av pensjonen.

§ 7.

Ekstraordinært landsmøte.

1. Ekstraordinært landsmøte kan innkalles av Landsstyret når det oppstår særlig viktige og uforutsatte situasjoner. Det samme har forbundsstyret plikt til å gjøre om minst halvparten av medlemmene i forbundet krever det.
2. Det bør innkalles med minst 15 dagers varsel og kan bare behandle de saker som var årsaken til innkallingen.
3. Om tiden tillater det velges representanter til det ekstraordinære landsmøte på samme måte som bestemt i § 5. I motsatt fall møter de som var representanter på siste ordinære landsmøte. Landsstyret avgjør med bindende virkning hvilken framgangsmåte som skal nyttes.

§ 8.

Landsstyret.

1. Landsstyret er den høyeste myndighet i forbundet når landsmøtet ikke er samlet. Det gjør vedtak i alle spørsmål som ikke er avgjort på landsmøtet.
2. Landsstyret kommer sammen til møte så ofte forbundsstyret finner det nødvendig, dog minst en gang hvert år.

Nr. 39 **Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:**

Pkt. 2 bør lyde:

Landsstyret kommer sammen til møte så ofte forbundsstyret bestemmer det, dog minst 2 ganger om året.

Motivering:

Samling av landsstyret en gang om året er for lite dersom det skal kunne fungere som forbundets høyeste organer etter landsmøtet. Et landsstyre som samles en gang om året vil ikke ha tilstrekkelig mulighet til å øve reell innflytelse på forbundets drift.

Nr. 40 **Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:**

Pkt. 2 endres til: Landsstyret kommer sammen så ofte forbundsstyret finner det nødvendig, dog minst 2 ganger i året.

Motivering:

To årlige samlinger må være minimum hvis landsstyret skal være i stand til å fylle sin funksjon som «forbundets høyeste myndighet» i landsmøteperioden.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

3. Møtene i landsstyret blir ledet av forbundets formann. Ved stemmelikhet er formannens stemme avgjørende.

Nr. 41 **Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannforening foreslår:**

Nytt avsnitt:

Sakspapirer og dagsorden oversendes i god tid, og senest 14 dager før møte i landsstyret.

Nr. 42 **Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:**

Nytt pkt. 3: (Øvrige punkter forskyves)

Nødvendige sakspapirer og dagsorden sendes representantene i god tid og minst 14 dager før møtet.

Motivering:

Uten nødvendig forhåndsorientering kan ikke saksbehandling i landsstyret bli forsvarlig.

Nr. 43 **Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:**

Nytt pkt. under § 10:

Landsstyret og forbundsstyrets medlemmer og varamedlemmer skal ha tilsendt dagsorden med tilhørende saksdokumenter i god tid før møtet.

Motivering:

Landsstyret og forbundsstyret må ha et rimelig grunnlag for å treffe gjennomtenkte vedtak. Dersom de skal kunne gjøre dette må de ha administrasjonens innstilling og de dokumenter som hører til saken i god tid før møtet.

Nr. 44 **Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:**

Nytt pkt. under § 8:

Landsstyrets og forbundsstyrets medlemmer og varamedlemmer skal ha tilsendt dagsorden med tilhørende saksdokumenter i god tid før møtet.

Motivering:

Landsstyret og forbundsstyret må ha et rimelig grunnlag for å treffe gjennomtenkte vedtak. Dersom de skal kunne gjøre dette må de ha administrasjonens innstilling og de dokumenter som hører til saken i god tid før møtet.

Nr. 45 **Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:**

Nytt pkt. 7:

Sakspapirer og dagsorden sendes ut minst 2 uker før møtet.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 41, 42, 43, 44 og 45 kan ikke tiltres.

4. I landsstyret har forbundsstyrets medlemmer stemmerett i alle saker med unntak av de i § 9.1 nevnte saker.

Nr. 46 **Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:**

Pkt. 4 bør lyde:

I landsstyret har forbundstyrets medlemmer stemmerett i alle saker unntatt de i § 9.1 nevnte saker. Administrasjonens representanter har ikke stemmerett ved behandling av saker nevnt under § 9.5.

Motivering:

Det er i strid med alminnelige habilitetsregler at administrasjonen skal ha stemmerett når det gjelder å fastsette egne lønninger.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

5. Går noen av de valgte landsstyremedlemmer ut av forbundet, inntar varamennene deres plass for resten av landsmøteperioden.
6. Godtgjøring for reiseutlegg, diett og tapt arbeidsfortjeneste i anledning landsstyremøtene blir betalt av forbundet.

§ 9.

Landsstyrets myndighetsområde.

Landsstyret har:

1. å behandle og foreløpig godkjenne årsmelding, regnskap og revisjonsberetning for foregående år.
2. å behandle og vedta generelle retningslinjer for forbundets tariffpolitikk i samråd med § 2.
3. å foreta suppleringsvalg/ansettelse for den inneværende del av landsmøteperioden i tilfelle av at noen av de valgte tillitsmenn er fratrudd, og å utvide tillitsmannstaben ved midlertidig ansettelse dersom det blir nødvendig. Landsstyret kan, om det finner det hensiktsmessig, velge en valgkomité når suppleringsvalg skal foretas.

Nr. 47 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3, siste avsnitt utgår og erstattes med følgende:

«Når suppleringen i forbundet blir nødvendig skal behovet gjøres kjent ute i avdelingene som på den måten får anledning å fremme forslag. Forslagene oversendes en forbundsstyrenedsatt valgkomité som med bakgrunn i de innkomne forslag fremmer forslag overfor landsstyret.»

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

4. å ta avgjerd i saker om utelukkning av medlemmer.
5. å fastsette tillitsmennenes lønninger og arbeidsvilkår etter nærmere drøftelser med tillitsmennene, samt fastsette diett, tapt arbeidsfortjeneste og reiseutgifter.

Nr. 48 Avd. 2 Akerhus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 5 bør deles dersom § 8, pkt. 4 blir vedtatt.

Pkt. 5 bør således lyde:

Å fastsette tillitsvalgtes lønninger og arbeidsvilkår etter drøfting med de tillitsvalgte.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

6. å utlikne ekstrakontingent om dette blir nødvendig.

Nr. 49 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 6.

Å fastsette diett, tapt arbeidsfortjeneste og reiseutgifter. (Etterfølgende punkter forskyves tilsvarende.)

Motivering:

Adminstrasjonens representanter i landsstyret må ha adgang til å være med å stemme over størrelse på dietter og lignende da dette er ytelser som også vil bli gitt resten av landsstyrets medlemmer, samt medlemmer av tariffråd og andre utvalg forbundet har.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

7. å behandle alle saker som er innanket av medlemmer i forbundsstyret i henhold til § 10, pkt. 5.
8. å behandle andre saker som er ført opp på dagsordenen.

§ 10.

Forbundsstyret.

1. Forbundsstyret har sitt sete i Oslo. Det er vedtaksført når minst 7 av medlemmene er til stede. Ved stemmelikhet gjør formannens stemme utslaget.
2. Møter blir holdt så ofte det er nødvendig av hensyn til saksmengden.
3. Til forbundsstyrets møter har medlemmene møteplikt. Uteblir et medlem fra 3 møter etter hverandre uten at det melder gyldig forfall, skal det utelukkes fra forbundsstyret og første varamann rykker da opp som fast medlem.
4. Valgte og ansatte tillitsmenn i forbundet som ikke er valgt av landsmøtet som forbundsstyremedlemmer, møter med tale- og forslagsrett.
5. Om det er meningsforskjell i forbundsstyret har mindretallet rett til å anke følgende saker for landsstyret:
  - a. Utelukkning av medlemmer
  - b. Suspensjon av valgte tillitsmenn
  - c. Anvendelse av forbundets midler
  - d. Utskriving av ekstrakontingent
  - e. Tolkingsvister i henhold til § 1, pkt. 13.

§ 11.

Forbundsstyrets myndighetsområde.

Forbundsstyret har:

1. å lede forbundets virksomhet i samsvar med vedtektene, landsmøtets og landsstyrets vedtak.
2. å tilsette funksjonærer og å forhandle om lønns- og arbeidsvilkår for dem.
3. å forvalte forbundets midler i samsvar med § 12,3 og å gi løyvinger som ikke er fastsatt av landsmøtet eller landsstyret.
4. å påse at medlemmene følger de retningslinjer som er trukket opp for forbundets virksomhet.
5. å lede tariffbevegelsen slik at den blir i samsvar med forbundets og Landsorganisasjonens formål, og de til enhver tid opptrukne retningslinjer.
6. å bistå fagforeninger ved forhandlingene om lønns- og arbeidsvilkår.
7. å følge utviklingen på arbeidsmarkedet og i næringslivet.
8. å innkalle landsstyret og landsmøtet og forberede de saker som skal opp til behandling der.
9. å suspendere tillitsmenn og avsette funksjonærer i samsvar med reglene i § 30.
10. å utlikne ekstrakontingent om dette blir nødvendig.
11. å innstille representanter til Landsorganisasjonens kongress og å lede valget i samsvar med de regler som er anført unde Del III.
12. å avgjøre tvister om tolking av forbundets vedtekter.
13. å påse at det tegnes forsvarlig ansvarsforsikring for den valgte eller ansatte kasserer

Nr. 50 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt.:

Å være avdelingene behjelpelig med å opprette stillingsinstruks for forretningsfører.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Viser til avdelingenes vedtekter § 6.

Landsstyret innstiller:

Nytt pkt. 3: å ansette tillitsmenn etter fullmakt fra landsstyret. (Øvrige punkt forskyves).

Pkt. 9 endres til: Å suspendere valgte tillitsmenn og å avsette funksjonærer og avsette tillitsmenn i samsvar med reglene i § 30.

§ 12

Hovedkontor, firmategning og forvaltning.

1. Forbundet har sitt hovedkontor i Oslo.
2. Forbundsstyret bestemmer hvem som skal forplikte forbundet.
3. Forbundet skal helst anbringe sine midler i bank-, stats-, kommune-, hypotek- eller kredittforeningsobligasjoner. Dessuten kan midler nyttes til kjøp av fast eiendom og tegning av aksjer i foretak som forbundet har interesse av å være medeier i.
4. Alle rentebærende verdipapirer som tilhører forbundet skal oppbevares i bankdepot.
5. Forbundsstyret må til enhver tid påse at forbundets midler anbringes slik at de i påkommende tilfelle kan realiseres hurtig.

§ 13.

Revisjonen.

1. Revisjon av regnskapene i forbundet skal utføres av Landsorganisasjonens revisjonskontor.
2. Revisjonen skal utføre sine oppdrag kritisk og tallmessig i samsvar med god revisjonskikk og for øvrig etter instruks utarbeidet av Revisjonsutvalget og godkjent av Representantskapet i Landsorganisasjonen.
Revisjon plikter å påse at regnskapene føres og gjøres opp overensstemmende med grunnsetningene for en ordentlig regnskapsførsel. Revisjon av alle regnskaper skal foregå kontinuerlig. Kontroll av kassabeholdning, bank- og girokonti skal finne sted uanmeldt til ubestemte tider og minst 4 ganger om året.
Videre skal revisjon minst en gang hvert år kontrollere tilstedeværelsen av verdipapirer, utestående fordringer, andre eiendeler og gjeld. Enhver verdikontroll og revisjonsantegning skal føres inn i en autorisert revisjonsprotokoll og forelegges kontrollnemnda og forbundsstyret. Etter at disse instansene er gjort kjent med revisjonsprotokollen, skal den undertegnes av forbundets formann.
3. Alle regnskaper skal undertegnes av den revisor som har den daglige revisjon og kontrollnemnda.
4. Desisjon av forbundets regnskaper blir foretatt av landsmøtet etter at foreløpig desisjon er avgitt av landsstyret.
5. En av de fast tilsatte revisorer ved revisjonskontoret plikter å være til stede på de møter hvor desisjonen foregår.
6. Kontrollnemnda har i oppdrag å påse at de organisatoriske og økonomiske disposisjoner som blir gjort er i samsvar med forbundets vedtekter og vedtak.
Kontrollnemnda har for øvrig å foreta en kritisk revisjon av forbundets disposisjoner og en tallmessig revisjon i den utstrekning den selv finner det nødvendig. Nemnda kan innkalle de faste revisorer til sine møter.

§14.

Tariffkrav og tariffrevisjoner.

1. Setter forbundsstyret fram krav om ny tariffavtale må kravet godkjennes av sekretariatet i Landsorganisasjonen på forhånd.
2. Plassoppsigelse kan foretas når sekretariatet i Landsorganisasjonen har gitt godkjenning etter pkt. 1.
3. Fører ikke forhandlinger eller mekling fram og forbundet vil sette arbeidsstans i verk, må godkjenning fra sekretariatet i Landsorganisasjonen innhentes.
4. Om en tariffbevegelse omfatter flere forbund eller fag, har forbundet plikt til å overlate ledelsen av forhandlingene til forhandlingsutvalget i samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter § 14, pkt. 5.
5. Fagforening tilsluttet forbundet kan ikke fremme krav om opprettelse av tariffavtale eller si opp tariffavtale uten forbundets godkjenning.
6. Vil en fagforening fremme krav om endringer i lønns- og arbeidsvilkår, skal saken først forberedes av fagforeningen, hvoretter forslaget blir å sende forbundet.
7. Vil en fagforening si opp tariffavtalen eller vil den stille krav om nye tariffavtale, plikter den å sende forbundet opplysning om hvor mange arbeidere som omfattes av avtalen, hvor mange som er organisert, om lønns- og arbeidsvilkårene, om overtidarbeid og om det er inngått akkordavtale som ikke går fram av avtalen. Melding om dette må sendes forbundsstyret innen 2 måneder før avtalen kan sies opp når det gjelder endringer i den avtale som det gjelder.
8. En fagforening kan ikke på egen hånd gå til plassoppsigelse.
9. En fagforening kan ikke på egen hånd iverksette arbeidsstans.

§ 15.

Avstemning over tarifforslag.

1. Tarifforslag skal som regel legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningsresultatet skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene.
2. Har flertallet av de medlemmene som har deltatt i avstemningen stemt for forslaget er det vedtatt. Har flertallet stemt imot, er det forkastet.
3. Omfatter en tariffbevegelse også andre forbund, forholdes som bestemt i Landsorganisasjonens vedtekter § 15, punkt 5-10.

Nr. 51 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Ved avstemning må § 9 i forbundets vedtekter, avstemningsregler, se spes. pkt. 7 i avdelingenes vedtekter, vedlegges avstemningsmateriellet.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 51 tiltres og tas inn i § 27, som nytt punkt 7.

§ 16.

Arbeidsstans.

1. Når samtykke til å iverksette arbeidstans foreligger eller om lockout er varslet, velger alle fagforeninger som berøres av arbeidstansen en streike- eller lockoutnemnd. Foreningen fordeler konfliktstønaden og øver den kontroll som er nødvendig under arbeidstansen.
2. Så lenge arbeidstansen varer må ingen ta arbeid i bedrifter som omfattes av arbeidstansen eller i bedrifter hvor det er erklært ubetinget sympatiaksjon. Tar medlemmene annet arbeid må de gi melding om det til foreningen. Så lenge medlemmene har slikt arbeid faller stønaden bort.

3. Arbeidsstansen kan ikke heves før foreningen som er interessert i den har uttalt seg. Foreningen kan heller ikke heve arbeidsstansen før forbundsstyrets samtykke er gitt.
4. Bare de medlemmer som interessetvisten gjelder, har stemmerett i spørsmålet om iverksetting, avslutning eller fortsettning av arbeidsstans.
5. Ved alle avstemninger følges reglene i § 15 i disse vedtekter og for øvrig avstemningsreglene i fagforeningens vedtekter § 8.

§ 17.

Stønad under arbeidsstans.

1. Arbeidsstans satt i verk på den måten som er fastsatt i disse vedtekter gir alle medlemmene som omfattes av arbeidsstans rett til stønad etter disse satser:
Grunnsats kr. 400,- pr. uke + forsørgertillegg kr. 60,-.
Forbundsstyret kan regulerer satsene opp eller ned under en arbeidsstans dersom dette er nødvendig.

Nr. 52 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1 endres til:

*Arbeidsstans satt i verk på den måten som er fastsatt i disse vedtektene gir alle medlemmer som omfattes av arbeidsstansen rett til stønad etter disse satser:
Grunnsats kr. 600,- pr. uke.
Forsørgertillegg kr. 100,- for hver person som medlemmet er forsørger for.*

Motivering:

Streikestøtten er for lav til å dekke nødvendige utgifter i streikeperioden. Innen utgangen av landsmøteperioden vil forhøyelsen neppe dekke tapt pengeverdi på grunn av inflasjon, og de foreslåtte satser er derfor et minimum som må til.

Landsstyret innstiller:

Tiltres:

Nr. 53 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Satsene reguleres i henhold til prisutvikling.

Nr. 54 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1:

Grunnstønaden heves til kr. 600,-, forsørgertillegget til kr. 120,-.

Motivering:

Bringer ytelsene opp i samsvar med kostnadsutviklingen.

Nr. 55 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1:

Ved arbeidsstans økes grunnsatsen til kr. 600,-, forsørgertillegget til kr. 100,-.

Nr. 56 Avd. 13 Hedmark Arbeidsmannsforening foreslår:

Grunnsats kr. 400,- pr. uke og forsørgertillegg kr. 60,- pr. uke, heves til kr. 600,- pr. uke og kr. 80,- pr. uke.

Motivering:

I forhold til kostnadsutviklingen i vårt samfunn vil også en slik økning være rimelig.

Nr. 57 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1:

Grunnsats kr. 500,- pr. uke samt forsørgertillegg kr. 80,-. Dette for at satsene skal følge den kostnads- og prisutvikling som er i perioden.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 53, 54, 55, 56 og 57 kan ikke tiltres. Viser til forslag nr. 52.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 1, første avsnitt tilføyes: Etter at konflikten har vart i en uke. Forbundsstyret kan i spesielle tilfelle gi stønad fra første dag.

2. For å få rett til stønad må det enkelte medlem ha vært i arbeid på det tidspunkt da arbeidstansen inntrådte og ha betalt kontingent til forbund tilsluttet Landsorganisasjonen i minst 3 mnd. før arbeidsstansen ble satt i verk. I særlige tilfeller kan forbundsstyret fatte vedtak om kortere medlemskap enn 3 mnd. for å få rett til stønad.

Nr. 58 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2, 3 mnd. endres til 2 mnd.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

3. Stønaden betales ikke for første uken arbeidsstansen varer.

Nr. 59 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3 endres til:

«Stønad utbetales fra og med arbeidstansens første dag.»

Motivering:

En arbeidstaker kan bli revet med i streik/lockout uten selv å være direkte part i konflikten. Ordningen med utbetaling fra og med første dag er vedtatt i andre LO-forbund.

Nr. 60 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3 skal lyde:

Stønad utbetales fra første dag.

Motivering:

Vårt forslag om utbetaling fra første dag begrunner seg i at vi her går ut fra dette er medlemmer som må ut i lovlige streiker/lockouter. Det er spesielt nødvendig for vårt forbund å ha regler som ivaretar de medlemmer som blir rammet av slik arbeidsstans. Vi har mange medlemmer i bedrifter som ikke står i noen arbeidsgiversammenslutning. Disse medlemmer kan fortsette i sitt arbeid, men vil til fulle nytte godt av resultatene.

Nr. 61 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3 endres til å lyde:

Stønad betales fra arbeidsstansens første dag.

Motivering:

Det vil være økonomisk uholdbart for de fleste å kunne gå en hel uke uten noen form for stønad under en konflikt.

Nr. 62 **Avd. 9** Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Pkt. 3:

Stønad under arbeidsstans utetales fra første streikedag. Stønaden reguleres slik at satsene til enhver tid tilsvarer det en gjennomsnittlig industriarbeiderlønn vil få i arbeidsledighetstrygd.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 59, 60, 61 og 62 kan ikke tiltres. Viser til forslag nr. 63 samt landsstyrets innstilling til punkt 1.

Nr. 63 **Avd. 5** Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 3 utgår.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

4. Medlemmer som var syke da arbeidsstansen ble satt i verk, har krav på stønad fra den dagen de blir friskmeldt mot å legge fram legeattest om det. Medlemmer som er utskrevet til militærtjeneste da arbeidsstansen ble satt i verk, får stønad fra den dagen de blir dimittert. Se punkt 2 foran.
5. Ved utbetaling av stønad trekkes fra skyldig kontingent.
6. Senest 1 mnd. etter at arbeidsstansen er hevet sender fagforeningen fullstendig og revidert regnskap over de utbetalinger arbeidsstansen har ført med seg.

§ 18.

Særorganisasjoner etc.

Ingen særorganisasjoner, celler eller grupper, eller aksjonsutvalg må dannes, som har til hensikt å sette ut av funksjon de regulært opprettede og valgte instanser innen fagorganisasjonen, eller fremme formål som ligger ved siden av fagorganisasjonens.

§ 19.

Kontingent.

1. Kontingenten er 1,6% av brutto arbeidslønn, lønn under sykdom og militærtjeneste, og av ferielønn. Med brutto arbeidslønn forstås den opptjente lønn som legges til grunn for beregning av ferielønn.

Nr. 64 **Avd. 1** Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1 (tillegg):

Det fastsettes for hvert år en minstekontingent som skal tilsvare forsikringspremien i kollektiv hjemforsikring.

Nr. 65 **Avd. 6** Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1, første setning, endres til:

Kontingenten er 1,7% av brutto arbeidslønn osv.

Motivering:

Økningen på 1,0% brukes til oppretting av ulykkesforsikring.

Nr. 66 **Avd. 9** Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Pkt. 1:

Kontingenten er 1,6% av brutto lønn, eksklusiv ferielønn.

Nr. 67 **Avd. 18** Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1.

Heves til 1,8%.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

2. I ledighetsperioder og perioder fra den dato lønn under sykdom opphører, er medlemmet fritatt for å betale kontingent. Dersom en periode som foran nevnt overskrider 5 måneder, skal medlemmene betale kr. 30,- pr. mnd. inntil vedkommende kommer i lønnet arbeid eller innvilges hvilende rett etter vedtektenes bestemmelser om dette.

Nr. 68 **Avd. 1** Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 2:

Medlemmet er fritatt fra å betale kontingent: A. Fra den dato lønn under sykdom opphører. B. I ledighetsperioden inntil 2 måneder. Ved ledighet ut over 2 måneder betales den til enhver tid gjeldende forsikringspremie for kollektiv hjemforsikring og grunnforsikring, inntil vedkommende kommer i arbeid eller innvilges hvilende rett.

Nr. 69 **Avd. 2** Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2 bør lyde:

I ledighetsperioden og perioder fra den dato lønn under sykdom opphører, er medlemmet fritatt for å betale kontingent. Dersom en periode som foran nevnt overskrider 3 måneder skal medlemmet betale kr. 40,- pr. måned inntil vedkommende kommer i arbeid igjen.

Motivering:

Kr. 30,- pr. måned dekker ikke lenger forbundets utgifter til forsikringer.

Nr. 70 **Avd. 12** Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2, annen setning:

Premiebeløpet i ledighetsperioden endres fra kr. 30 til kr. 40 pr. måned.

Nr. 71 **Avd. 18** Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2 endres:

Fra kr. 30,- til kr. 40,- pr. måned.

Nr. 72 **Avd. 23** Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 2, nytt avsnitt:

Det kreves minst 6 måneders sammenhengende medlemskap for å oppnå 5 måneders friperiode.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 68, 69, 70, 71 og 72 kan ikke tiltres:

Landsstyret innstiller:

Pkt. 2, endres til: 5 måneder endres til 3 måneder, kr. 30,- endres til kr. 50,-.

3. De som ikke oppbeholder lønn fra sin arbeidsgiver under obligatorisk førstegangstjeneste/siviltjeneste i det militære, fritas for å betale kontingent. Det samme gjelder de som går skole.
4. Der avsettes minst 4% av forbundets totale kontingentandel til kampfondet.

Nr. 73 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Pkt. 4: heves til 6%.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

5. Ekstraordinær kontingent kan utskrives av landsmøtet, landsstyret og forbundsstyret.

Merknad til pkt. 1:

Dersom ferielønn ikke tas med i grunnlaget, skal satsen være 1,7%.

§ 20.

Kontingentens innbetaling.

1. Den inntrukne kontingent forbundet mottar fra arbeidsgiver, gjøres opp med 12% til avdelingene i løpet av den 1. måneden etter kvartalets utløp. Den inntrukne kontingent som avdelingene mottar fra arbeidsgiver, gjøres opp med 88% til forbundet i løpet den 1. måned etter kvartalets utløp.

Nr. 74 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Ny merknad til pkt. 1:

Avdelingene mottar tilskudd til lønn og sosiale utgifter for avdelingsansatte etter de til enhver tid gjeldende tariffavtaler. Antall ansatte i den enkelte avdeling godkjennes av forbundet.

Motivering:

Dette for å ajourføre vedtektene i samsvar med gjeldende praksis.

Landsstyret innstiller:

Tiltres med følgende endring i første setning: Avdelingene kan gis tilskott til lønn og arbeidsgiveravgift for avdelingsansatte.

Nr. 75 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe forslår:

Pkt. 1:

Den innbetalte kontingent gjøres opp med 20% til avdelingen og 80% til forbundet.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Nr. 76 Avd. 13 Hedmark Arbeidsmannsforening foreslår:

Tillegg til merknad til pkt. 1:

Avdelinger med under 1000 betalende medlemmer får samme fordeling som angitt i merkna-

den. Merknaden blir da lydende som følgende:

For avdelinger ved bergverk som ikke mottar tilskudd fra forbundet, samt avdelinger med under 1000 betalende medlemmer skal fordelingen være 15% til avdelingen og 85% til forbundet.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Nr. 77 Avd. 220 Linjearbeiderforeningen foreslår:

Tilføyes til merknad til pkt. 1:

For avdelinger ved bergverk og avdeling 220 som ikke mottar tilskudd fra forbundet, skal fordelingen være 15% til avdelingen og 85% til forbundet.

Motivering:

Med 12% kontingentandel til avdelingen har vi ikke den økonomiske bevegelsesfrihet til å drive fagforeningsarbeid som vi ønsker, og da vi ikke belaster forbundet økonomisk med tilskudd, ber vi om å bli likestilt med avdelinger ved bergverk angående tilbakeføring av kontingentandel, for å stå bedre rustet til vårt fagforeningsarbeid.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

2. Ved oppgjør fra forbundet til avdelingene, og fra avdelingene til forbundet, skal de til enhver tid gyldige oppgjørskjema og kontingentlister nyttes.
3. Avdelingene skal sendes fortegnelse over medlemsbevegelsen i avdelingen hver måned.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 3, ny tekst: Avdelingene skal sende fortegnelse over medlemsbevegelsen når endringer skjer.

4. Dersom det oppstår uregelmessigheter av vesentlig betydning ved oppgjøret fra avdelingene til forbundet, skal dette forelegges forbundsstyret som avgjør eventuelle forføyninger.
5. Ekstraordinær kontingent skal innbetales av avdelingen til de tider som er fastsatt av forbundsstyret eller landsstyret.

Merknad til pkt. 1:

For avdelinger ved bergverk som ikke mottar tilskudd fra forbundet, skal fordelingen være 15% til avdelingen og 85% til forbundet.

Nr. 78 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Merknad til § 20:

Landsmøtet nedsetter et utvalg på 5 personer som får i oppdrag å utforme en mer rettferdig fordeling av kontingenten til avdelingene ut fra geografiske, kommunikasjonsmessige, samt medlemsstruktur i avdelingene. Komiteen får også i oppdrag å se på inndeling og antall avdelinger. Komiteen avgir innstilling til det første landsstyremøte etter landsmøtet. Landsstyret får fullmakt til å endre § 20, pkt. 1.

Motivering:

Etter at nåværende ordning med fordeling av kontingenten, samt antall avdelinger er praktisert en del år, viser det seg at de økonomiske grunnlag for å drive den enkelte avdeling er nokså ulikt. Som en mulig måte å forandre dette på er å danne et fond av en viss del av kontingenten. Fondet forvaltes av et fondsstyre som fordeler dette til utjevning på avdelingene ut fra geografiske og kommunikasjonsmessige forhold, samt medlemsstruktur i avdelingene.

Landsstyret innstiller:

Oversendes forbundsstyret.

Nr. 79 Avd. 7 Agder Arbeidsmannforening foreslår:

Mottak av kontingent fra arbeidsgiver som trekker kontingent i lønn. Ordningen med at kontingenten fra større arbeidsgivere sendes forbundet opphører for arbeidsgivere som er villig til å sende trekkliste og kontingent direkte til avdelingene.

Motivering:

Nåværende rutiner med at arbeidsgiver sender trekket til forbundet sammen med listene og senere sender oppgjør og lister til avdelingene er for tungvint. Avdelingene må likevel ved mottak av lister fra forbundet gjennomgå disse og kontrollere at den enkelte er trukket. Avdelingene har ansvaret for purring, stryking og oppfølging. Det vil derfor være langt enklere dersom bedriftene sendte liste og oppgjør til avdelingene direkte og forbundet mottok oppgjør for kontingent fra avdelingen. En slik ordning vil også redusere problemet med lang reaksjonstid fra trekk er foretatt frem til avdelingen mottar lister.

Nr. 80 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:

Det tilbakeføres 3% av innbetalt kontingent til klubbene, uten at dette reduserer tilbakeføringen til avdelingene.

Nr. 81 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt. 6:

Kontingentinnang av langtids sykefravær over trygdekantorene oversendes avdelingen.

Motivering:

Ajourhold av medlemsstatistikken påligger avdelingen.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 79, 80 og 81 kan ikke tiltres.

§ 21.

Forbundet gullnål – forbundets diplom – LO-merke.

1. medlemmer med 25 års sammenhengende medlemskap i forbund tilsluttet LO har rett til forbundets gullnål.
2. Medlemmer med langt medlemskap, og som har vært særlig aktive og dyktige i faglig arbeid, kan tildeles forbundets diplom etter følgende retningslinjer:
  - a. Vedkommende medlem må ha innehatt tillitsverv i sammenlagt 20 år i forbundets/fagbevegelsens organer.
  - b. Forslag om slik tildeling kan fremmes av grunnorganisasjonene eller fra forbundets administrasjon/forbundsstyret.
  - c. Forbundsstyret/landsstyret avgjør tildelingen etter forslag fra administrasjonen.
  - d. Denne ordning avløser den tidligere ordning om æresmedlemskap, slik at de som tidligere har oppnådd æresmedlemskap ikke kan tildeles diplom.
3. LO-merket tildeles medlemmer som har 40 års sammenhengende medlemskap i forbund tilsluttet LO.

§ 22.

Overflytting av medlemsbok.

1. Medlemmer kan overflyttes fra en fagforening innen forbundet til en annen, og fra et forbund innen Landsorganisasjonen til et annet. I slike tilfeller må medlemmet fylle vilkårene for overflytting i Landsorganisasjonens vedtekter.
2. Overflytting av medlemmet fra en fagforeningen til en annen innen samme forbund skjer på den måten at foreningens formann eller kasserer i medlemsboka gir bekreftelse

på at medlemmet har oppfylt sine plikter. I tilfellet medlemmet skal overføres til annet forbund, skal medlemsboka innsendes til forbundet, som foretar overføringen.

Nr. 82 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 2:

Forbundet må arbeide for at medlemmer som blir overflyttet fra en til en annen avdeling innen forbundet blir registrert slik at en samtidig beholder tilknytningen til hjemstedsavdelingen.

Landsstyret innstiller:

Oversendes forbundsstyret.

3. Ved overføring får medlemmet alle rettigheter, som er bestemt i Norsk Arbeidsmandsforbunds lover, i forhold til sitt medlemskap i tidligere forbund.
4. Overflytting skal finne sted innen to måneder etter at medlemmet har tatt arbeid innenfor et annet forbunds virkeområde.

§ 23.

Overflytting av medlemskap innen Skandinavia.

Medlemmer av Landsorganisasjonen i Sverige, Danmark og Norge skal ved flytting mellom de respektive land ha adgang til overføring av medlemskap etter følgende regler:

1. Overføring kan foretas direkte fra det forbund medlemmet er tilsluttet til det forbund som han etter sitt yrke og etter sine kvalifikasjoner skal tilhøre i henhold til vedkommende forbunds og Landsorganisasjonens egne bestemmelser om opptaking.
2. Før opptakelse kan skje, må medlemmet ha erholdt arbeid på det sted opptaking søkes, og medlemsboka må være i kontingentmessig orden og anmeldt fra den organisasjon vedkommende har stått tilsluttet.
3. Medlemmer er underlagt vedtektene i den organisasjon de til enhver tid står tilsluttet.
4. Med overføring av medlemskap følger også rettigheter i de forskjellige kasser, såfremt det er tilsvarende sådanne i begge organisasjoner. Overflyttede medlemmer har i disse tilfeller like rettigheter med andre medlemmer og for så vidt medlemskapets varighet har betydning for størrelsen av understøttelsen, skal det regnes med samlet uavbrutt medlemskap i de forbund som er tilsluttet de respektive landsorganisasjoner.
5. Når et medlem overføres til et forbund som ikke har tilsvarende kasse, hviler hans rettigheter i angjeldende kasse, men trer i kraft igjen hvis han senere kommer tilbake igjen til samme forbund eller et annet forbund med tilsvarende kasse.
6. Ved beregning av rettigheter kan bare telles med kontingent og medlemskap i de forbund som har angjeldende kasse.
7. Intet forbund har forpliktelser utover de kasser de selv har eller utover deres egne vedtekter.

Nr. 83 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:

§§ 23 og 24.

Det må etableres sikre informasjonsrutiner når arbeidskraft går over grensene mellom de skandinaviske land, slik at fagforeningsmedlemskapet automatisk holdes à jour i samsvar med bestemmelsene i nevnte §§. Detaljer i informasjonsordningen må utarbeides i samarbeid med de øvrige landsorganisasjoner, f.eks. gjennom Nordens faglige samorganisasjoner.

Motivering:

Får man arbeidstakerne kontinuerlig fagorganisert, uansett hvilket nordisk land de arbeider i, vil det være en enorm gevinst for organisasjonene, både økonomisk og i forhold til avtaleforhold og arbeidsmiljø.

**Landsstyret innstiller:
Oversendes forbundsstyret.**

§ 24.

Medlemskap for utlendinger.

1. Medlemmer som går av etter oppnådd pensjonsalder, får etter søknad hvilende rett, som har hatt sin medlemsbok i orden i minst 3 måneder, opptas i forbundet om vilkåra ellers er til stede, med fulle rettigheter regnet fra den tid medlemmet ble organsiert.
2. Et medlem fra utenlandsk organisasjon som forbundet ikke har gjensidig overenskomst med og som har sin medlemsbok i orden, kan opptas som medlem uten å betale innskrivingskontingenten. Medlemmets rettigheter blir regnet fra den dag det blir opptatt i forbundet.
3. Utenlandske lønnstakere som ikke har sin medlemsbok i orden må ikke opptas i forbundet før en gjennom forbundsstyret har undersøkt om vilkåra for opptaking er til stede.

**Landsstyret innstiller:
Pkt. 3 utgår.**

4. For utenlandske lønnstakere som blir overflyttet til forbundet, skal det utskrives ny medlemsbok. Denne betales av medlemmet selv.

**Nr. 84 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:
Pkt. 4, siste setning, bør sløyfes.**

Motivering:

Det er ingen grunn til forskjellsbehandling. De inntektene forbundet får av dette betyr ikke noe.

**Landsstyret innstiller:
Tiltres.**

§ 25.

Hvilende rett. (Innvilges av forbundsstyret).

1. Medlemmer som går av etter oppnådd pensjonsalder, får etter søknad hvilende rett.
2. Medlemmer som innvilges syke- eller uførepensjon, eller ved bedriftsinnskrenkning eller av andre grunner får innvilget førtidspensjon, får etter søknad hvilende rett.
3. Medlemmer som ved langvarig sykdom mottar attføringspenger, kan etter søknad få innvilget midlertidig hvilende rett. I slike tilfeller opphører hvilende rett dersom de etter behandling og omskolering kommer i lønnet arbeid.
4. Alle søknader som hvilende rett, unntatt de under pkt. 1, skal være vedlagt gyldig attestasjon.
5. Medlemmer som reiser ut av landet kan søke om hvilende rett og således få beholde sine rettigheter.
6. Om et slikt medlem vender tilbake til landet før det er gått tre år og umiddelbart tilmelder seg et forbund tilsluttet LO beholder det alle rettigheter i forbundet det hadde da medlemmet reiste utenlands.

Nr. 85 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannsforening foreslår:

Fri forsikring for våre medlemmer som har fått hvilende rett grunnet uførhet §§ 25-32. Medlemmer som får hvilende rett på grunn av uførhet får gratis forsikring såfremt de ville hatt 10 års medlemskap i ordningen ved oppnådd ordinær pensjonsalder.

Motivering:

Det å bli ufør og måtte slutte i arbeid før oppnådd pensjonsalder, er en ulykke og belastning, også økonomisk, for dem som rammes av det. Det vil derfor være et håndslag, og en solidarisk handling, at vedkommende får gratis forsikring hvis vedkommende ville oppnådd 10 års medlemskap ved naturlig avgang ved pensjonsalder.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

§ 26.

Kampfondet.

1. Forbundet har plikt på seg til å opparbeide et kampfond som svarer til minst kr. 400,- pr. forbundsmedlem.

**Nr. 86 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Minst kr. 500,- pr. forbundsmedlem.**

**Landsstyret innstiller:
Tiltres.**

Nr. 87 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1:

Ved eventuell forandring av nåværende sats kr. 400,- pr. uke, må dette justeres og stå i forhold til satsene som blir vedtatt.

Nr. 88 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Kampfondet må styrkes.

Motivering:

Forslaget er fremsatt som en følge av forslaget til endring i § 17 - stønad fra arbeidsstansens første dag.

Nr. 89 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1 bør lyde: Forbundet har plikt til å opparbeide et kampfond på minst kr. 600,- pr. medlem.

Motivering:

Inflasjonen har gjort at kr. 400,- pr. medlem ikke lenger er god nok sikkerhet for utbetaling av streikebidrag.

Nr. 90 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1:

Forbundet har plikt til å opparbeide et kampfond som svarer til 1 ukes gjennomsnitt industriarbeiderlønn, netto.

Nr. 91 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Kampfondet økes tilstrekkelig til at det til enhver tid dekker økningen som er foreslått i §§ 17 og 19.

Nr. 92 Avd. 13 Hedmark Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 1, endres til:

... som svarer til minst kr. 600,- pr. forbundsmedlem.

Motivering:

Skal fondet i det hele kunne dekke en større konflikt er det nødvendig å få det opp på et realistisk nivå.

Nr. 93 **Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:**

Pkt. 1:

Kampfondet økes til kr. 600,- pr. medlem. Beløpet indeksreguleres.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 87, 88, 89, 90, 91, 92 og 93 kan ikke tiltres.

Viser til forslag nr. 86.

2. Kampfondets midler skal anbringes slik at de hurtig kan nyttes til stønad når situasjonen krever det.

Landsstyret innstiller:

Ny § 26 b, solidaritetsfond:

Landsstyret/forbundsstyret kan bruke kr. 13,- pr. betalende medlem, avrundet oppad til kr. 400 000,- pr. år til solidaritetsarbeid.

§ 27.

Uravstemning.

1. Forbundsstyret kan gjøre vedtak om uravstemning i viktige saker. Forbundsstyret avgjør etter hvilke regler uravstemningen skal foregå.
2. Avstemningen kan holdes blant alle fagforeninger eller blant bestemte fagforeninger.
3. Avstemningen skal være hemmelig og ordnes slik at alle medlemmene kan avgi stemme.
4. Fagforeninger sender inn stemmeresultater til forbundsstyret. Fagforeningene oppbevarer stemmesedlene inntil det samlede avstemningsresultat er helt klart.
5. Fagforeningsstyret eller stemmestyret har taushetsplikt med hensyn til resultatet av avstemningen.
6. Bortsett fra de saker som er nevnt i § 15 kreves at minst 1/3 av de medlemmene saken gjelder har deltatt i avstemningen for at resultatet skal være avgjørende. I motsatt fall er avstemningen rådgivende for forbundsstyret.

§ 28.

Utelukking av foreninger og enkeltmedlemmer.

1. Fagforeninger som setter seg utover forbundets og fagorganisasjonens vedtekter eller vedtak kan utelukkes fra medlemskap etter vedtak av landsstyret. Slike vedtak kan innen en måned etter at foreningen har fått skriftlig melding om det, påankes til landsmøtet uten at klagen har oppsettende virkning.
2. Enkeltmedlemmer kan utelukkes etter vedtak av forbundsstyret. Slikt vedtak kan innen en måned etter at medlemmet ha fått skriftlig melding om det, påankes til landsstyret uten at klagen har oppsettende virkning. Medlemmet har også rett til å påanke saken til landsmøtet.

§ 29.

Oppløsning av fagforening.

Om en fagforening oppløses, tilfaller alltid foreningens aktiva forbundskassen om ikke forbundsstyret gjør vedtak om noe annet.

§ 30.

Suspensjon fra tillitsverv og avskjed av funksjonærer.

1. Tillitsmenn i forbundet kan suspenderes fra sine tillitsverv av forbundsstyret eller av landsstyret. Suspensjonen kan skje med tap eller bibehold av lønn. Vedtaket om suspensjon må legges fram for landsmøtet til endelig avgjerd. Den suspenderte har i slike tilfelle talerett på landsmøtet.
2. Funksjonærer og ansatte tillitsmenn kan sies opp av forbundsstyret med de frister som er avtalt. De kan avskjediges av forbundsstyret om det mener å ha rettslig grunnlag for det.
3. I tilfelle av suspensjon eller avskjed har landsstyret eller forbundsstyret alltid fullmakt til å treffe en midlertidig ordning med tilsetning av nye tillitsmenn eller funksjonærer inntil saken er endelig avgjort.

§ 31.

Avgjerd av tvister.

Tolking av disse vedtekter og tvister om hvordan de skal forstås kan ikke prøves ved de sivile domstoler. De blir avgjort av forbundsstyret med rett til å klage til landsstyret eller førstkommande landsmøte. På samme måten avgjøres organisasjonsmessige tvistesporsmål som ikke direkte er løst i vedtektene.

§ 32.

Kollektiv hjemforsikring.

Alle medlemmer som innvilges hvilende rett har gratis forsikring så sant de har vært med i ordningen i minst 10 år. Inntil 10-års grensen er nådd, betales den til enhver tid gjeldende årspremie.

§ 33.

«Arbeidsmanden».

1. Der utgis 10 nr. pr. år, slik at juni/juli og november/desember er dobbelt nummer.
2. Forbundets formann er ansvarlig redaktør for «Arbeidsmanden». Bladet skal inneholde stoff av agitatorisk, opplysende og fagmessig art.
3. «Arbeidsmanden» sendes gratis til alle forbundets medlemmer.
4. Der skal være et redaksjonsutvalg på 2 medlemmer i tillegg til formannen. Utvalget velges blant forbundets tillitsmenn.

Landsstyret innstiller:

Punkt 4 utgår.

§ 34.

Oppløsning av forbundet.

Oppløsning av forbundet kan bare skje etter vedtak av landsmøtet med 2/3 flertall.

Diverse endringsforslag.

Nr. 94 **Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:**

Alle benevnelser i vedtektene som henspeiler på personer, f.eks. formann, nestformann m.v., endres slik at man får kjønnsnøytrale benevnelser.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 95 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt. 4:

Forbundsformann og bruk av formann i andre sammenhenger endres til leder.

Nr. 96 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:

Forskjellige steder i forbundets og avdelingenes vedtekter forekommer kjønnsbetingede titler som formann, tillitsmann osv. Formann endres til leder, nestformann endres til nestleder, tillitsmann endres til tillitsvalgt, varatillitsmann endres til varatillitsvalgt, varmann endres til vararepresentant.

Motivering:

Forbundet bør følge opp LO-kongressens vedtak om kjønnsnøytrale titler. Dette er nå gjennomført i nesten alle forbund som har hatt landsmøter etter LO-kongressen.

Nr. 97 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannforening foreslår:

Forbundet og tilsluttede organer får kjønnsnøytrale titler.

Ønsker at landsmøtet vedtar en klar styrking av ungdomskontaktens status innenfor forbundet, avdelingene og foreningene. Vi anser det derfor nødvendig å få ungdomskontaktene valgt inn i de bestemmende organer som fullverdig styremedlemmer. Dette fordi, da vi minst et styremedlem ha hovedansvar for at ungdomsarbeidet blir drevet mer seriøst og ansvarlig enn det som synes å være tilfelle i dag, hvor dette arbeidet ikke har den prioritering det nødvendigvis bør ha, forholdene tatt i betraktning. Vi mener at dette blant annet vil innebære en betydelig styrking for både rekruttering og skoling av de unge arbeidstakere.

Nr. 98 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannforening foreslår:

Forbundet bør bruke betegnelse leder og nestleder etter vedtak fra LO-kongressen 1985.

Nr. 99 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:

Betegnelse «formann/nestformann» endres til henholdsvis «leder/nestleder». Samme endring gjøres i alle andre forbundets og avdelingenes organer.

Motivering:

Vedtektenes betegnelse av tillitsvalgte bør samordnes med LOs vedtekter og praksis på dette området i samfunnet forøvrig.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 95, 96, 97, 98 og 99 anses dekket i forslag nr. 94.

Landsstyret innstiller:

Annen del av forslag nr. 97 anses dekket i Landsstyrets innstilling til § 5, pkt. 2 i avdelingenes vedtekter.

Nr. 100 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannforening foreslår:

Revidering av vedtektene:

Hordaland Arbeidsmannforening ber om at vedtektene i landsmøteperioden bli gjennomgått og redigert med tanke på å få mer oversiktlig og letteste utgave av forbundets vedtekter.

Landsstyret innstiller:

Oversendes forbundsstyret.

Nr. 101 Avd. 13 Hedmark Arbeidsmannforening foreslår:

Seksjonsinndeling.

Vi går i mot forslaget om ny seksjonsinndeling av forbundet som er foreslått igjennom landsstyret.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Nr. 102 Vedtektskomiteen foreslår:

Regler for valg av representanter til LOs kongress. Å bruke alternativ A som valgprosess til LOs kongress.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Del II

Avdelingenes vedtekter

§ 1.

Oppgaver.

Fagforeningen har som oppgave:

1. å arbeide for det formål og etter de retningslinjer og synspunkter som går fram av vedtektene for Norsk Arbeidsmandsforbund, og av vedtektene for Landsorganisasjonen i Norge,
2. å søke å organisere alle lønnstakere som kommer inn under foreningens organisasjonsområde,
3. å vareta medlemmenes interesse på arbeidsplassen,
4. å påse at det blir dannet tillitsmannsutvalg ved de enkelte arbeidsplasser,
5. å behandle spørsmål om opptaging, overføring eller utelukkning av medlemmer,
6. å samle inn lønnsstatistikk til bruk for forbundet,
7. å utbetale stønad under streik eller lockout,
8. å bistå medlemmene eller deres etterlatte ved utbetaling av stønad i samsvar med gjeldende forsikringsrettigheter,
9. å sende til forbundet og den samorganisasjon som foreningen hører inn under, de opplysninger det blir bedt om så sant dette er mulig å skaffe,
10. å slutte seg til det faglige utvalg på stedet i samsvar med vedtektene for de faglige samorganisasjoner,
11. å virke for fremme av opplysningsarbeidet blant medlemmene,
12. å utføre andre oppdrag som blir gitt av forbundet og samorganisasjonen.

Nr. 103 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 2 endres til:

Å virke for fremme av miljø- og opplysningsarbeidet for medlemmene.

Landsstyret innstiller:

Nytt pkt. 13: Å arbeide for et bedre arbeidsmiljø for medlemmene.

Nr. 104 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 12, endres til:

Å utføre samfunnsmessige og andre oppgaver/oppdrag som blir gitt av forbundet og samorganisasjonene.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

**§ 2.
Medlemskap.**

1. Med de unntak som er nevnt i forbundets vedtekter § 3, punkt 2, kan alle lønnstakere som godtgjør at de har arbeid i en av de arbeidsgrener som hører inn under foreningens organisasjonsområde bli medlem av foreningen. Blir de opptatt er de dermed medlemmer av forbundet.

Nr. 105 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsförening foreslår:

Dersom vårt forslag til endring av forbundets vedtekter § 3, A 1. blir vedtatt bør denne paragraf få følgende ordlyd:

Med de unntak som er nevnt i forbundets vedtekter § 3, pkt. 2, kan alle lønnstakere som godtgjør at de har arbeide, og skoleelever som er under utdanning innenfor de arbeidsgrener som hører inn under foreningens organisasjonsområde, bli medlem av foreningen.

Motivering:

Det vil være naturlig at ungdom som er under utdanning innenfor de arbeidsgrener forbundet organiserer får adgang til medlemskap.

**Landsstyret innstiller:
Dekkes av § 1 i vedtektene.**

Nr. 106 Avd. 220 Linjearbeiderforeningen foreslår:

Merknad til pkt. 1:

Arbeidstakere ansatt i Statkraft, som er organisert i NAF tilslutter seg avd. 220 og den skifter navn til: Avd. 220 Statkraftarbeiderforeningen.

Motivering:

Vi ser det som helt naturlig at disse arbeidstakere som er organisert i NAF, som har samme arbeidsgiver og felles overenskomst, står tilsluttet samme avdeling. Vi har i dag Avd. 220 Linjearbeiderforeningen som er en landsomfattende avdeling der en del av disse er organisert, der også ansatte ved kraftanleggene kan tilsluttes. Vi ser enkeltmedlemmets fordel med dette i og med at vi blir en større avdeling, og derved bedre mulighet for å gjøre oss gjeldende hos arbeidsgiver for om mulig å påvirke utviklingen i positiv retning. Tidligere var også NSB med som part ved tariffhandlingene, men ved forhandlingene 1986 brøt de ut og lagde sin egen særavtale.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

2. Vilkår for medlemskap er for øvrig at medlemmet godtar foreningens, forbundets og Landsorganisasjonens vedtekter og vedtak i samsvar med disse.
3. Om en gir uriktige opplysninger eller unnlater å gi opplysninger av betydning for medlemskapet når en blir tatt inn som medlem og på den måten villeder foreningen, kan medlemskapet bli omgjort uten at en har krav på å få tilbake kontingent og avgift som er betalt. Før omgjøring av slikt medlemskap skjer må vedkommende få høve til å forklare seg.

4. Blir det strid om et medlem har rett til å bli tatt opp eller bli stående i foreningen, treffer medlemsmøte avgjerd i saken. Avgjerdsla kan påklages til forbundsstyret.
5. Streike- eller blokadetrytere kan under ingen omstendighet bli medlem før vedkommende har ordnet sitt mellomværende med det forbund som saka hører inn under.
6. Nyinnmeldte skal ha vedtekter, medlemsbok/medlemsbevis og overenskomster.

**§ 3.
Medlemskontingent.**

1. Medlemskontingenten betales i samsvar med forbundets vedtekter.
2. Når arbeidsgiver trekker kontingent, plikter alle medlemmene å være med på dette.
3. Skylder et medlem kontingent for mer enn 5 måneder, tapes alle rettigheter i forbundet, herunder også forsikringsrettigheter i Kollektiv Hjemforsikring og Grunnforsikringen i Samvirke. Avdelingen og forbundet plikter å sende ut strykevarsel.

Nr. 107 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsförening foreslår:

Pkt. 3, 3 måneder endres til 2 måneder.

Nr. 108 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsförening foreslår:

Pkt. 3 bør lyde slik:

Skylder et medlem kontingent for mer enn tre måneder tapes alle rettigheter herunder.

Motivering:

Ved å skjære ned på den kontingentfrie perioden kan forbundet spare store utgifter.

Nr. 109 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsförening foreslår:

Pkt. 3, endring:

Skylder et medlem kontingent for mer enn 3 måned tapes osv.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 107, 108 og 109 kan ikke tiltres.

Landsstyret innstiller:

**Pkt. 3 endres således: 5 måneder endres til 3 måneder. I siste setning tas ordet «forbundet» ut.
§ 5 blir til 4. De øvrige §§ forskyves.**

§ 5.

Årsmøter, representasjonsmøter og medlemsmøter.

1. Ordinært årsmøte bør holdes senest innen utgangen av mai måned. Årsmøtet kan avvikles senere det året forbundets landsmøte holdes. Årsmøtet blir kunngjort med minst 14 dagers varsel. Dagsordenen skal gå fram av kunngjøringa. Andre saker enn de som er ført opp, kan ikke tas til behandling. På årsmøtet skal foretas valg og behandling av regnskap.

Nr. 110 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsförening foreslår:

Ordinært årsmøte bør holdes minst annet hvert år. Dog slik at det alltid avvikles årsmøte det året forbundet har landsmøte. Pkt. 1, siste setning strykes. Ny setning skal lyde: «Årsmøtet skal behandle foregående års beretning, regnskap og revisjonsrapporter.»

Motivering:

Begrunnelse på landsmøtet.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Viser til landsstyrets innstilling til ny merknad til pkt. 1.

Landsstyret innstiller:

Ny merknad til pkt. 1: Fylkesavdelinger som finner det hensiktsmessig å fravike hovedregelen om årsmøte hvert år, kan søke forbundsstyret om dette.

2. Valg av styret skal foregå på årsmøtet. I foreninger med flere overenskomstområder velges styret etter gruppevis fordeling etter innstilling fra gruppene. Funksjonstiden for styret er to år. I foreninger med representantskap velges formann, nestformann og sekretær hvert år blant styrets medlemmer. I foreninger hvor representantskap ikke er opprettet, velges formann, kasserer og 1 styremedlem det ene året, og nestformann, sekretær og resten av styrets medlemmer det andre året.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 2 tilføyes ny siste setning: Avdelingen bør velge ungdomskontakt.

3. Dersom noen av representantene under valg forlanger det skal det være hemmelig avstemning. For å bli valgt må en ha fått absolutt flertall. Oppnås ikke dette ved første gangs avstemning, foretas bundet valg mellom de to som har fått flest stemmer.
4. Årsmøtet velger 2 revisorer/kontrollkomite til å føre kontroll med foreningens regnskaper. Funksjonstiden er to år, likevel slik at en står på valg ved hvert årsmøte. Første gang avgjøres funksjonstiden ved loddtrekning. Ved dødsfall eller ved annen avgang velges ny revisor for resten av funksjonstiden. Valget foregår på første medlemsmøte/representantskapsmøte. Foreninger med mer enn 150 medlemmer skal benytte fagrevisor.

Nr. 111 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pkt. 4, før annen setning inntas:

Årsmøte velger 2 revisorer/kontrollkomite, til å føre kontroll med foreningens regnskaper/ virksomhet. Kontrollkomiteen innkalles 2 ganger årlig ved halvårs og årsregnskap. Kontrollkomiteens oppgaver er å kontrollere årsmøtevedtak og styrevedtak. Det står ellers kontrollkomiteen fritt til å foreta de kontroller de selv ønsker.

Landsstyret innstiller:

Anses dekket i landsstyrets innstilling til ny merknad til pkt. 4.

Landsstyret innstiller:

Ny merknad til pkt. 4:

Kontrollkomiteens oppgaver – se forbundets vedtekter § 13, punkt 6.

5. Et medlem kan ikke nekte tillitsverv som foreningen eller forbundet velger det til.
6. Medlemmer som ønsker saker tatt opp i foreningsmøter skal sende forslag om det til styret.

7. Ekstraordinært årsmøte skal innkalles når styret, eller når minst 25% av medlemmene forlanger det. Forbundsstyret kan også forlange innkalt til ekstraordinært årsmøte. På det ekstraordinære årsmøtet kan bare behandles de saker som har vært foranledningen til innkallinga. Slikt årsmøte kan innkalles med 2 dagers varsel.
8. Formann/forrettingsfører skal i samarbeid med styret og tillitsmenn i grupper og klubber legge opp til hensiktsmessig, aktiviserende møtevirksomhet innen foreningens organer. Dagsorden bestemmes av styret og skal kunngjøres på forhånd. Forslag som er kommet inn fra medlemmer i samsvar med punkt 6 i denne paragraf, skal føres opp på dagsordenen.
9. På ordinært eller ekstraordinært årsmøte samt medlemsmøter blir alle saker med unntak av dem som etter vedtektene krever absolutt flertall avgjort ved simpelt flertall. Når 1/5 av de som har møtt fram forlanger det, skal det holdes skriftlig avstemning. I tilfelle av stemmelikhet er fremlegget forkastet. Når avstemningen gjelder tarifforslag skal den være skriftlig. For øvrig vises til forbundets vedtekter § 27, pkt. 4.
10. De som er medlemmer i andre forbund, kan delta i foreningens møter såfremt de etter Landsorganisasjonens vedtekter har rett til å opprettholde sitt medlemskap i et annet forbund. De har talerett, men ikke stemmerett. I tariffspørsmål har slike medlemmer også stemmerett om saka gjelder deres egne lønns- og arbeidsvilkår.

Nr. 112 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 11:

Det ytes støtte til barnepass for å delta på møter o.l. som avdelingen innkaller til.

Motivering:

Forslaget er framsatt fordi man ønsker å bedre småbarnsforeldres muligheter for å delta mer aktivt i fagforeningsarbeidet.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

§ 6.

Styret.

1. Fagforeningens styre skal bestå av minst 5 medlemmer med varamenn. Forrettingsføreren tiltrer styret med fulle rettigheter. Jmf. dog § 13, pkt. 9 siste setning.
2. Styret leder foreningen i samsvar med vedtektene, landsmøtets og årsmøtets vedtak.
3. Formannen er den ansvarlige leder av foreningen. I foreninger med tilsatt forretningsfører, er den daglige ledelse tillagt denne i samråd med formannen.

Nr. 113 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Nytt pkt. 3 (øvrige pkt. forskyves), skal lyde:

«I tilfelle årsmøte avvikles annet hvert år skal styret foreløpig godkjenne årsberetning, regnskap og revisjonsrapport.»

Motivering:

Begrunnelse på landsmøtet.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

4. Nestformann skal fungere som formann dersom formannen har forfall.

5. Sekretæren fører protokoll og besørger korrespondansen i samråd med formannen. I avdelinger med tilsatt forretningsfører besørger denne korrespondansen i samråd med formannen.
6. Kassereren/forretningsføreren er ansvarlig for føringen av regnskapene for foreningen etter regler som er fastsatt av forbundsstyret.
7. Foreningen velger et studieutvalg på minst 3 medlemmer. Utvalgets formann bør være medlem av styret, eller tiltre styret uten stemmerett.
8. Styret er vedtaksført når over halvparten av styremedlemmene er tilstede. Er det stemmelikhet, gjør formannens stemme utslaget.

Nr. 114 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt. 8

Foreningen velger et rådgivende miljøvalg på minst 3 medlemmer fra forbundets hovedoverenskomstområder lokalt sett. Avdelingsstyret bør være representert i utvalget. Nåværende pkt. 8 og 9 forskyves.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Viser til landsstyrets innstilling til forslag til § 7, punkt 3.

9. Styret har til enhver tid rett til å kreve lagt fram for seg regnskapene. Forbundsstyret kan videre kreves at regnskapene gjennomgås av Landsorganisasjonens revisjonskontor.

Nr. 115 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt.:

Styret utarbeider stillingsinstruks for forretningsfører i samsvar med vedtektene.

Motivering:

Dette er nødvendig for at avdelingen skal kunne utføre sitt arbeid best mulig.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 116 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt.:

Uteblir et styremedlem 2 ganger etter hverandre uten gyldig forfall, tar hans vararepresentant over vervet. I de tilfeller hvor dette inntreffer, oppnevner avdelingsstyret ny vararepresentant.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 117 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannforening foreslår:

Nytt pkt. 10:

Medlemmer av styret som uten gyldig grunn er borte i 3 påhverandre følgende møter, betraktes som uttrådt.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Viser til forslag nr. 115.

Foreninger med flere overenskomstområder.

1. Foreninger med representantskap bør ha følgende organer: Representantskap, styre, arbeidsutvalg, gruppestyrer og klubbstyrer. Representantskapet er foreningens høyeste myndighet mellom årsmøtene.
2. Representantskapet skal bestå av foreningens styre og representanter fra alle overenskomstområder i foreningen. Om det blant foreningens medlemmer fins noen som ikke sorterer under noe bestemt overenskomstområde, kan foreningens styre bestemme en passende representasjon for disse til representantskapet.
3. Arbeidsutvalget består av formann, nestformann, sekretær og forretningsfører.

Landsstyret innstiller:

Pkt. 3 tilføyes:

Arbeidsutvalget fungerer som avdelingens miljøvalg, hvor særskilt utvalg ikke er valgt.

4. Foreningen inndeles i grupper etter overenskomstområder. Et overenskomstområde kan igjen deles opp i selvstendige grupper når det er fordelaktig. Til eventuelle gruppemøter skal klubbene som kommer inn under overenskomstområdet, velge representanter i det antall foreningens styre bestemmer, og slik at hver klubb er representert med minst 1 representant dersom det er mulig.
  5. Omfatter en gruppe flere arbeidsplasser, kan det opprettes klubber på de enkelte arbeidsplasser. Arbeidsplassens tillitsmenn fungerer som klubbstyre. Formannen i tillitsmannsutvalget på arbeidsplassen skal være klubbformann. Det kan også opprettes klubber innen et bestemt geografisk område.
  6. Fordelingen av representanter til representantskapet skal skje forholdsvis mellom yrkesgruppene, slik at alle grupper får minst en representant. Valgmåte og fordeling avgjøres av styret og tilpasses forholdene i den enkelte forening.
Foreninger med inntil 600 medlemmer	45 repr.
Foreninger med inntil 700 medlemmer	50 repr.
Foreninger med inntil 800 medlemmer	55 repr.
Foreninger med inntil 900 medlemmer	60 repr.
Foreninger med inntil 1000 medlemmer	65 repr.
Foreninger med inntil 1100 medlemmer	68 repr.
Foreninger med inntil 1200 medlemmer	71 repr.
Foreninger med inntil 1300 medlemmer	73 repr.
Foreninger med inntil 1400 medlemmer eller mer	75 repr.

I avdelinger med mer enn 1400 medlemmer kan styret i spesielle tilfelle dispensere fra denne bestemmelse med inntil 5 representanter. Representantene med varamenn velges for 2 år om gangen. Foreningsstyret kommer i tillegg til representantskapet. Representantskapets medlemmer har møteplikt til såvel representantskapsmøte som til årsmøter og medlemsmøter. Uteblir et medlem av representantskapet to ganger etter hverandre uten at forfall er meldt, uttrer vedkommende av representantskapet og varamann rykker opp i hans sted.

Nr. 118 Avd. 24 Ulla-Førre Arbeidsmannforening foreslår:

Arbeidstakere som er ansatt i Statkraft, og som er organisert i NAF, går sammen i en forening. Navnet på foreningen kan bli: «Statkraftarbeiderforeningen».

Motivering:

Arbeidstakere som er i virksomhet med utbygging av nye kraftanlegg, og de arbeidstakere

som driver med linjebygg har ganske mye felles. De har samme arbeidsgiver, samme avtaleverk og skal normalt ha felles interesser når det gjelder organisasjonsarbeid. Vi ser det som en fordel at disse arbeidstakere blir tilsluttet samme forening. Med større medlemsmasse skal det også være lettere å få gjennomslag for sine interesser. NSB var tidligere part ved tariffrevisjonene, men ved revisjonen i 1986 trakk de seg ut og laget egen særavtale, slik at det nå er bare linjearbeiderforeningen og kraftutbyggerne som har felles overenskomst.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

7. Før årsmøtet i foreningen holdes, skal det foreligge beretning og regnskap for året, stensilert eller trykt. Beretning og regnskapsutdrag sendes sammen med dagsordenen for årsmøtet ut til klubbene for behandling. Møtet som behandler dette bør være klubbårs møte. På årsmøtet har alle medlemmer adgang med tale- og forslagsrett. Kun de valgte representanter, styret og formannen i studieutvalget har stemmerett.
8. Når foreningen ansetter forretningsfører, skal denne arbeide etter instruks godkjent av forbundsstyret. Det opprettes kontor som bør plasseres på et sentralt sted i distriktet. På enkelte dager i uka skal det være faste kontortider hvor forretningsføreren skal kunne treffes. Forretningsføreren er ansvarlig for regnskapsførselen i foreningen. Det er en forutsetning at han skal besøke foreningens forskjellige arbeidsplasser så ofte det lar seg gjøre. Han skal være arbeidsplassens tillitsmenn behjelpelig med råd og veiledning og likeledes hjelpe til med forhandlinger der dette anses ønskelig. Han skal i størst mulig utstrekning delta på møter som holdes i gruppene og klubbene. Han skal drive agitasjon for å få flest mulig organisert. Han skal videre være forbundet behjelpelig med å få opprettet tariffavtaler der det viser seg nødvendig. Han skal virke som kursleder og i samarbeid med forbundet drive kursvirksomhet og være behjelpelig med å få igang lokalt studiearbeid i alle grupper og klubber.

Nr. 119 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 8 får følgende ordlyd:

Når foreningen ansetter forretningsfører etter innstilling fra forbundet, skal denne arbeide etter instruks godkjent av forbundsstyret. Resten som tidligere.

**Landsstyret innstiller:
Tiltres.**

Nr. 120 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 8, 3. linje nedenfra, bør forandres til:

Han skal i samarbeid med studieutvalget og forbundet drive kursvirksomhet og være behjelpelig med å få igang lokalt studiearbeid i alle grupper.

**Landsstyret innstiller:
Tiltres.**

Nr. 121 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannforening foreslår:

Pkt. 8 bør lyde:

Avdelingssekretær er ansvarlig for regnskapsførselen i avdelingen. Det er forutsetningen at avdelingssekretær skal besøke avdelingens forskjellige arbeidsplasser så ofte det lar seg gjøre. Avdelingssekretær skal og være behjelpelig med råd og veiledning og likeledes hjelpe til ved forhandlinger der det er ønskelig. Avdelingssekretær skal i størst mulig utstrekning delta på møter i klubber og grupper.

Motivering:

Da hverken forretningsfører eller foreningens styre er innstilt på at hun skal måtte foreta kjønnsskifte, finner vi det mest hensiktsmessig at problemet løses ved vedtektsendringer. Slik paragrafen står i dag, brukes hankjønnformen konsekvent om avdelingssekretær. Dette er brukbart så lenge vi har avdelingssekretær av begge kjønn. Vi synes heller ikke at forretningsfører er noen god betegnelse for de funksjoner forretningsførerne har i dag og kunne tenke oss at titlen burde endres til avdelingssekretær.

**Landsstyret innstiller:
Kan ikke tiltres.**

Ved revidering vil eventuelle språklige endringer bli foretatt.

9. Begrensning av biverv:

Forretningsførere kan ikke uten styrets og forbundets godkjenning ta lønnet bistilling i tillegg til stillingen som forretningsfører.

§ 8.

Tariffkrav – tariffrevisjoner.

1. Fagforeningen kan ikke overfor arbeidsgiverne fremme krav om ny tariffavtale, opprette eller si opp tariffavtalen uten forbundets godkjenning.
2. Vil en fagforening fremme krav om endringer i lønns- og arbeidsvilkår, skal saken først forberedes av fagforeningen, hvorefter forslaget blir å sende forbundet.
3. Vil en fagforening si opp tariffavtalen eller vil den stille krav om ny tariffavtale, plikter den å sende forbundet opplysninger om hvor mange arbeidere som omfattes av avtalen, hvor mange som er organisert, om lønns- og arbeidsvilkåra, om overtidsarbeid, og om det er inngått akkordavtale som ikke går fram av tariffavtalen. Melding om dette må sendes forbundsstyret innen 2 måneder før avtalen kan sies opp når det gjelder endring i tariffavtalen.
4. Fagforeningen kan aldri på egen hånd gå til plassoppsing.
5. Fagforeningen kan aldri på egen hånd iverksette arbeidsstans.

§ 9.

Avstemningsregler.

1. Ved avstemning over ny tariffavtale skal stemmesedlene forsegles og oppbevares av styret eller stemmestyret i foreningen (om slikt er valgt) inntil avstemningen innen tariffområdet er avsluttet for alle som skal delta i den.
2. Styret eller stemmestyret foretar deretter opptellingen og fører resultatet inn i protokollen. Stemmeresultatet sendes til forbundet. Foreningen oppbevarer stemmesedlene inntil det samlede avstemningsresultat er helt klart. Resultatet må ikke i noen form offentliggjøres før forbundet har gjort vedtak om det.
3. Rett til å delta i avstemning om ny tariffavtale har alle medlemmer ved bedrifter som tariffavtalen gjelder.
4. I fagforening der medlemmene stadig skifter arbeidsplass, har alle medlemmene rett til å delta i avstemningen.
5. Når en fagforening får seg forelagt en landsomfattende tariffavtale som bestemmer lønns- og arbeidsvilkår for hele faget, har alle medlemmer rett til å delta i avstemningen.
6. Alle stemmeberettigede medlemmer har stemmeplikt.
7. Medlemmer som under arbeidsstans uten gyldig grunn lar være å stemme over forslaget til ny overenskomst mister retten til fortsatt stønad. Tvister mellom en forening og medlemmene om denne bestemmelse avgjøres av forbundsstyret.
8. Forøvrige gjelder § 15 i forbundets vedtekter.

9. Blir det tvist mellom en forening og forbundet om bruken av avstemningsreglene, avgjør Landsorganisasjonens sekretariat tvisten. Unntak herfra er bestemmelsen i punkt 7, 2. setning i denne paragraf.

§ 10.

Arbeidsstans.

1. Om det forbund fagforeningen er tilsluttet, har vedtatt å sette arbeidsstans i verk, eller en lockout er varslet, velger alle foreninger som berøres av arbeidsstansen en streike- eller lockoutnemnd. Foreningen fordeler konfliktsønaden og øver den kontroll som er nødvendig under arbeidsstansen.
2. Så lenge arbeidsstansen varer, må ingen ta arbeid i bedrifter som omfattes av stansen eller i bedrifter hvor det er erklært ubetinget sympatiaksjon. Den som gjør det, er blokade- eller streikebryter. Melding om det sendes straks til forbundsstyret.
3. Forbundsstyret treffer avgjørelse i hvert enkelt høve om navnene på streike- eller blokadebryterne skal offentliggjøres.
4. Tar medlemmene annet arbeid, må de gi melding om det til foreningen. Så lange medlemmene har slikt arbeid, faller sønaden under arbeidsstansen bort.
5. Ingen organisert arbeider må søke arbeid etter endt lovlig streik eller lockout før alle medlemmer som var med i arbeidsstansen har fått igjen arbeidet sitt. De som tar arbeid i strid med dette, rammes av bestemmelsen i punkt 2 i denne paragraf, om ikke forbundsstyret finner grunn til å gjøre unntak.
6. Arbeidsstansen kan ikke heves før foreningen som er interessert i den, har uttalt seg. Foreningen kan heller ikke heve arbeidsstansen før forbundsstyrets samtykke er gitt.
7. Bare de medlemmer som interessetvisten gjelder har stemmerett i spørsmålet om iverksetting, avslutning eller fortsettelse av en arbeidsstans.
8. Ved alle avstemninger følges reglene i § 8 i disse vedtekter og for øvrig avstemningsreglene i forbundets vedtekter, § 15.

§ 11.

Foreningens plikter overfor forbundet og Landsorganisasjonen.

1. Foreningens vedtekter må ikke inneholde noe som strider mot forbundets og Landsorganisasjonens vedtekter, formål eller lovlige vedtak.
2. Ingen særorganisasjoner, celler eller grupper eller aksjonsutvalg må dannes, som har til hensikt å sette ut av funksjon regulært opprettede og valgte instanser innen fagorganisasjonen, eller fremme formål som ligger ved siden av fagorganisasjonen.

§ 12.

Utelukking av medlemmer.

1. Om noen har opptrådt som streike- eller blokadebryter skal vedkommende straks utelukkes som medlem i foreningen.
2. Medlem som handler i strid med fagforeningens, forbundets eller Landsorganisasjonens vedtekter, kan utelukkes etter vedtak i medlemsmøte.
3. Medlem som handler uhederlig eller ukollegialt kan utelukkes etter vedtak i medlemsmøte med 2/3 flertall.
4. Medlemmer som står tilsluttet, eller representerer et politisk parti som har nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet med et slikt program, kan utelukkes av avdelingsstyret.
5. Om en slik sak som er nevnt i pkt. 1, 2 og 3 på dagsordenen, har styret i foreningen plikt til å varsle vedkommende slik at han kan være til stede på møtet og forsvare seg.
6. Den som blir utelukka etter dette vedtak, kan klage til forbundsstyret, som tar endelig avgjørelse. Slik klage må være kommet inn til forbundsstyret innen 2 måneder etter at vedtaket er gjort. Slik klage har ikke oppsettende virkning.

§ 13.

Suspensjon fra tillitsverv, oppsigelser og avskjed av funksjonærer.

1. Såfremt et medlem av styret gjør seg skyldig i straffbar eller usolidarisk handling kan styret med alminnelig flertall suspendere vedkommende fra tillitsvervet.
2. Slik suspensjon skal straks innberettes til forbundsstyret til godkjenning inntil medlemsmøte blir holdt.
3. Godkjenner forbundsstyret suspensjonen, velger styret seg imellom, inntil medlemsmøtet kan holdes, en av styrets medlemmer til å utføre de plikter som pålån den suspenderte.
4. Saken forelegges for første medlemsmøte til behandling.
5. Blir suspensjonen fra tillitsvervet stadfestet på medlemsmøtet, foretar også dette valg av ny tillitsmann i stedet for den suspenderte.
6. Har den suspenderte lønn som tillitsmann, kan suspensjonen skje med eller uten bibehold av lønnen.
7. Den suspenderte kan innen en måned etter at han har fått varsel om suspensjonen påklage denne til forbundsstyret, som kan pålegge foreningen å holde medlemsmøte til behandling av saken.
8. Når suspensjonssaken er endelig avgjort, kan foreningen ta opp spørsmålet om utelukkelse av den suspenderte.
9. Funksjonærer i foreningen kan oppsies av styret med de frister som er fastsatt i tilsetningsvilkåra. De kan avskjediges av styret om det mener å ha rettslig grunnlag for deg. Vedkommende funksjonær har i slike saker bare talerett.

§ 14.

Opplysning av foreningen.

1. Foreningen kan ikke oppløses, deles eller overføres til andre foreninger uten forbundsstyrets godkjenning.
2. Om foreningen oppløses, tilfaller alltid foreningens aktiva forbundskassen.

§ 15.

Talking av disse vedtekter.

Talking av disse vedtekter og tvister og hvordan de skal forstås kan ikke prøves ved de sivile domstoler. De blir avgjort av forbundsstyret med rett til å klage til landsstyret eller førstkommande landsmøte. På samme måte avgjøres organisasjonsmessige tvistesporsmål som ikke direkte er løst i vedtektene.

§ 16.

Særvedtektene.

Om foreningen finner det nødvendig har den rett til å gjøre vedtak om tillegg til disse vedtekter for sin lokale virksomhet. De skal legges fram for forbundsstyret og godkjennes av det.

Del V

Vedtekter for forsikringsordninger

Kollektiv Hjemforsikring.

Denne forsikring gjelder for alle medlemmene i Norsk Arbeidsmandsforbund (så fremt de ikke har reservert seg fra ordningen) etter avtale som gjelder fra 1/1 1969, og senere

endringer, med Forsikringselskapet Samvirke.
Medlemsboka er forsikringsbevis når medlemskapet er i orden i henhold til forbundets vedtekter, og medlemmet ikke har reservert seg. Dersom medlemskapet opphører, gir Samvirke vedkommende skriftlig melding om at forsikringen trer ut av kraft 14 dager etter at meldingen er poststempelt.

Nr. 122 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Medlemsboka er forsikringsbevis: Foreningen foreslår første setning tilføyes: – og medlemmet ikke har reservert seg på det tidspunkt det var anledning til det (1969).

Motivering:

Det er i dag fremdeles en del medlemmer som fortsatt tror at det går an å reservere seg mot Kollektiv Hjemforsikring.

Landsstyret innstiller:

Tiltres.

Nr. 123 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Medlemsboka er forsikringsbevis:

Ny setning tilføyes dette pkt. og skal lyde:

«Det påligger forbundet/Samvirke å orientere alle medlemmer om endringer/tilføyelse til forsikringsordningen».

Motivering:

Avdelingen klarer ikke å orientere alle medlemmer og endringer i forsikringsordningen. Det er vanskelig nok å få de nødvendige endringer fra Samvirke slik at avdelingskontor og nye medlemmer kan bli orientert.

Landsstyret innstiller:

Avdelingen, forbundet og Samvirke bør bestrebe seg for å holde medlemmene orientert om endringer i forsikringsvilkårene.

Debatten

§ 1

Forslag 1.

Per Ingebrigtsen, forretningsfører avd. 4, syntes ikke man kunne la det 31. landsmøtet passere uten å få drøftet forholdene til andre forbund og organisasjonsgrensene. Avdelingen hadde et forslag til merknad, men går med på landsstyrets innstilling. Han ville likevel fremme noen synspunkter. På arbeidsplassen har vi en del problemer når det gjelder hvilket forbund som skal organisere hvem, og han hadde inntrykk av at denne konkurransen forbundene imellom ville bli skjerpert, på grunn av de nye konstellasjoner vi har fått med sammenslåing av forbund og sonderinger som pågår.

– Når vi ser på den tykke boka med forslag, slår det meg at vi kanskje bør endre noe på arbeidsstilen, sa *Ingebrigtsen*. Her er en god del forslag som med fordel kunne vært drøftet i andre fora. Mye tyder på at administrasjonen og ledelsen i avdelingene kommer for lite sammen til drøfting av organisasjonsmessige saker som kanskje burde justeres i takt med endringer i samfunnet. Vi har hatt en lang periode nå, hele fem år, og det er ikke blitt nok kontakt og drøftinger til å holde organisasjonen ajour, mente han, og sammenliknet tillitsapparatet med gjete-re. Noen av sauene har hoppet over gjerdet og andre er kanskje ramlet i bekken under marsjen. Det er viktig å forsøke å få med alle på den vegen vi går.

Melvin Steinsvoll, forretningsfører, avd. 3, sa at det som Nordland har tatt opp her er velkjent. Han var enig med landsstyret i at forslaget om merknad ikke kunne tas med i vedtektene, men spørsmålet er viktig likefullt. I avdelingene erfarer man dette som et stort problem. Det er ikke så bra, når vi går ut for å organisere folk, at potensielle medlemmer får inntrykk av at det er kamp om medlemmene innafor LO. Det kan virke frastøtende. Sjøøl hadde han gått så langt at han hadde latt være å overføre medlemmer f.eks. fra Bygning til Arbeidsmandsforbundet, for å unngå den kampen. Forbundet bør ta sterkere tak i dette problemet, mente han. Han syntes ikke landsstyrets innstilling var klar nok, og håpet forbundsformannen ville gjøre det klarere! Slik at vi kan finne løsninger som kommer medlemmene til gode.

Harald Øveraas sa at han hadde den kanskje noe tvilsomme glede å sitte i LOs organisasjonskomité. Han kunne forsikre om at det slett ikke bare var mellom Bygning og NAF at det var problemer med gråsoner hvor forbundene trekker i hver sin retning. Det gjelder nesten mellom alle forbund. Det er synd at vi ikke er kommet lenger. Resultatet av tau-trekkingen er at medlemmene enten blir uorganiserte eller forsvinner til forbund utenfor LO. Alt for mange har den innstillingen at blir de ikke medlemmer av «vårt» forbund, så er det det samme hvor de går.

I organisasjonskomiteen er det arbeid i gang for å få en større avklaring i disse spørsmålene. I første omgang har man bedt forbundene

om en oversikt på hvilke områder de organiserer. Det er naturligvis enkelt å få et landsmøtevedtak i et forbund om at de og de grupper skal høre innunder forbundets organisasjonsområde, men det skjer som regel alltid på bekostning av andre forbund. Det er meningen at komiteen på LO-kongressen skal legge frem et forslag til hvordan disse konflikterne kan løses. Uansett løsning, vil dette måtte gå utover enkeltforbund. En endelig løsning vil neppe kunne gis før man får til en total organisasjonsendring i LO, med et forbundsløst LO. Det er stadig gråsoner samtidig som det oppstår nye yrkesgrupper det er strid om hvor hører hjemme. Jeg håper virkelig at komiteen kan komme så langt i retning av en avklaring at vi slipper det evinnelige kjaset og maset. Dette er bakgrunnen for at landsstyret har formulert seg slik det har på dette forslaget, sa Øveraas.

Vedtak

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 2-3-4-5

Roy Andersen, avd. 18, begrunnet forslagene 2 og 5 og sa at disse var naturlige i forhold til vedtektenes formuleringer. Vedlikehold og reparasjon hører naturlig hjemme hos den gruppen som har bygget f.eks. en betongplattform. De kjenner plattformen som sin egen bukselomme og burde naturlig stå for vedlikehold og reparasjon av denne. Dette bør derfor være i faste former. Forslag 5 er i samme gate. Her er det snakk om slep og installasjon av plattformene. Egentlig er Norwegian Contractors enerådende på dette området i hele verden. Det er imidlertid et problem når dette ikke er definert som forbundets virkeområde. Han ba derfor om tilslutning til forslaget.

Anders Bjarne Rodal, forbundsstyret, sa seg enig i synspunktene til Roy Andersen, men han ville advare mot et vedtak på landsmøtet som gikk på vedtektene. Dette er spørsmål som ennå ikke er avklart og han anbefalte derfor landsstyrets innstilling. Det jeg imidlertid kan love er at disse tingene vil bli fremmet som krav ved neste tariffrevisjon, sa Rodal.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt mot 16 stemmer.
Forslag 6. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 7. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 8. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslagene 9-94, 95, 96, 97 1. linje, 98 og 99
Landsstyrets innstilling til forslag 94 enstemmig vedtatt.
Forslag 97, 2. del, skulle behandles senere.
(Forslag 95, 96, 97, 1. linjen, 98 og 99 anses dekket av forslag 94.)
Forslag 10. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 11. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 12. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 13. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 14

Johan Klunderud, avd. 2, ønsket å utvide forslaget og fremmet følgende tilleggsforslag:

Forslag 14 endres slik at nytt punkt blir:

Å arbeide for styrking av arbeiderstyrte media i Norge.

Klunderud sa at man i denne forbindelse ikke måtte glemme arbeiderpressen. Det skjer dessuten en revolusjon både når det gjelder presentasjonsform og mengden av informasjon i media. Jeg er glad for at formannen er en av de som sterkest har engasjert seg for å redde Tiden Norsk Forlag. Det er også en del av mediautviklingen. Vi må ikke begrense dette til arbeiderpressen.

Hilmar Ødegården, avd. 1, støttet Klunderuds forslag. Vi må imidlertid ikke bare støtte arbeiderpressen økonomisk. Vi må også sørge for at avisene blir lest ved å tegne flere abonnenter. Det er alt for mange av våre folk som bare abonnerer på borgerlige aviser. Det er ikke likegyldig hva man leser, det kan man blant annet se av valgresultatet i høst, sa Ødegården.

Harald Øveraas sa at han hadde forståelse for at det Klunderud hadde foreslått, men selv trodde han at man måtte se på konsekvensene av hans forslag. Det kan innebære at vi også er bundet til å støtte nærradioer og nær-tv-stasjoner. Han sa seg ellers enig med Ødegården i at det er viktig å øke abonnent-tallet for arbeiderpressens aviser. Avisene må også leses.

Det står ikke at vi må backe opp Tiden, men vi i forbundet syntes det lå så nært opp til våre tradisjonelle oppgaver at vi har valgt å gi positive signaler. Vi har foreløpig ikke gjort noe annet enn å gi signaler. Jeg synes vi skal nøye oss med å støtte forslaget fra Buskerud og så på fritt grunnlag vurdere andre seriøse tiltak.

Gudmund Selvåg, avd. 6, sa at Puddefjorden Radio i Bergen har fagbevegelsen i Bergen som sin ryggrad. Denne viste seg å være meget effektiv blant annet under Kommuneforbundets konflikt. Man kom raskt ut med informasjon til medlemmene. Jeg tror også at nærradioene er et fint medium for å kunne nå ungdommen, sa Selvåg.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, sa seg enig i at man måtte støtte arbeiderpressen, men det var en sak han lurte på om forbundsledelsen kunne svare på. Hvorfor er det umulig i Nord-Norge å få kjøpt Arbeiderbladet samme dag som det utkommer. Det er ikke noe problem å få tak i Dagbladet, VG og Aftenposten, men Arbeiderbladet får man først dagen etter. Folk vil jo gjerne ha nyhetene mens de er ferske, men det får de ikke gjennom Arbeiderbladet. Hva er grunnen til dette?

Votering

Landsstyrets innstilling ble satt opp mot Klunderuds endringsforslag. Avstemningen forløp slik at tellekorpene måtte i sving, og det ble en kort pause mens stemmetallene ble regnet sammen.

Opptelling

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det bare var opptelt 187 stemmer. Det er feil, og avstemningen måtte tas opp igjen. Han klargjorde voteringstemaet på nytt, og ny avstemning ble foretatt, pro og kontra.

Stemmetallene ble opplest bord for bord, og det ble 10 minutters røykepause — mens stemmetallene ble regnet ut. Møtet ble satt igjen kl. 17.05

Resultat: Landsstyrets innstilling ble vedtatt med 141 stemmer. Klunderuds forslag fikk 107 stemmer.

Forslagene nr. 15 og 16

Ernst Ditløvsen, avd. 18, Rogaland, sa at avdelingen ved flere anledninger hadde fremmet forslaget om barnehager. Flere og flere politiske partier er gått inn for det samme. Det har også flere og flere fagforbund gjort, og han håpet også dette forbundet ville gjøre det, selv om det heter Arbeidsmandsforbundet.

Han gjorde oppmerksom på at avdelingen nå foretok en endring i forslaget ved å stryke ordet «fri», og håpet at landsmøtet med denne endringen ville vedta forslaget.

Anne Beth Jacobsen, avd. 18, gjorde klart at man med forslaget ønsker at barnehageplass skal komme på linje med slik vi har det med folkeskolen i dag, men uten at det skal være obligatorisk. Det skal være barnehageplass for dem som ønsker det. Vi har likestilling med i formålsparagrafen, men for å få det til er det nødvendig å få lagt forholdene til rette for det i praksis. Det vil senere komme opp forslag om at kommunene skal ha plikt til å opprette barnehager. Men disse to forslagene må ikke blandes sammen. Hun viste til at det er mange i renhold som ønsker å arbeide på dagtid, men for å få dette til er det nødvendig med barnehagplasser, gratis.

Dirigenten fant det riktig å spørre om landsstyret kunne støtte forslaget, med den endringen som var foretatt med strykningen av ordet «fri». — Dette ble bekreftet, og forslaget fra avd. 18 ble dermed enstemmig vedtatt.

Dirigenten slo fast at forslag 16 ikke var tatt opp.

Forslag 17.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 18 - 19 - 20

Åse Ommundsen, avd. 18, sa at når man snakket om organisering av ungdom, så tenkte man på tre grupper, for det første på de ungdommene som hadde en yrkesrettet utdanning mot fagene innenfor Arbeidsmandsforbundet, man tenkte på ungdom som tidligere ikke hadde vært i jobb og man tenkte på ungdom som hadde etterutdanning etter tidligere yrkespraksis. Når det gjelder forslag 6 så har man tenkt på ungdom som tidligere ikke hadde hatt noen jobb. Det er en realitet at vi innen renhold har mange unge i arbeid enten for kortere tid eller som korttidsansatte. I landsstyrets innstilling pekes det på at man har dekket opp disse gruppene gjennom § 1, hvor det vises til ungdom under slik utdanning som er yrkesrettet mot forbundets virkeområder. Vi mener at vårt forslag går på noe helt annet og er ikke dekket opp av landsstyrets innstilling. Hun tok på denne bakgrunn opp forslag 20.

Ola Tuven, forbundsstyret, viste til at forslaget var dekket av § 1 og siterte fra s. 6 i heftet. Når vi snakker om de som er yrkesrettet mot våre virkeområder, tenker vi på de som naturlig blir organisert i forbundet senere. Når det imidlertid gjelder deltidsansatte og korttidsansatte, så er de allerede dekket. De har en selvfølgelig rett i dag til å være organisert i NAF.

Ernst Ditløvsen, landsstyret, sa at når man i Rogaland har engasjert seg i dette spørsmålet er det bl.a. fordi man der har mange ungdommer med høyere utdanning i arbeid ved plattformene, ved bygging av plattformene. Derfor bør denne gruppen inn i formålsparagrafen også. Disse gruppene bør organiseres i forbundet.

Forbundsformannen repliserte at man her måtte snakke forbi hverandre. Det er utgangspunktet for forbundet at de som går på yrkesskolen og som er under utdanning tidligst mulig skal kunne komme i kontakt med fagbevegelsen. Dette er også i pakt med LOs ungdomsprogram selv om strukturen ennå ikke er helt klar. Vi har funnet det riktig å åpne for ungdom under utdanning som er yrkesrettet mot våre virkeområder. Når det gjelder annen ungdom under utdanning, er ikke dette helt avklart i LO. Det må diskuteres videre.

Imidlertid kan det ikke være i tvil om deltidsarbeidende eller korttidsansatte innenfor våre virkeområder. De har i dag en selvfølgelig rett til å bli organisert i vårt forbund. Vi er ikke nødt til å liste opp A- og B-medlemmer for å sikre disse organisasjonsrettigheter. Alle disse er i dag organisasjonsmulige. Etter min mening er derfor ikke dette noe diskusjonstema her på landsmøtet. Det er områdene for organiseringen vi diskuterer, ikke de enkelte gruppene. Jeg anbefaler selvfølgelig landsstyrets innstilling, sa forbundsformannen.

Votering

Det ble stemt alternativt mellom landsstyrets innstilling og forslag 20.

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.
Landsstyrets forslag til pkt. 3 ble tatt opp og enstemmig vedtatt.

§ 4
Forslag 21

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 5
Forslagene 22 - 23 - 24 - 25

Sigfred Pedersen, avd. 12, sa at spørsmålet om representasjonen til de regionale verneombudene hadde vært diskutert på tidligere landsmøter. Vi som er regionale verneombud føler oss som tillitsvalgte, mens andre har sammenlignet oss med statstjenestemenn, andre med forretningsførerne i forbundet. Vi er i dag velkommen som valgte representanter på landsmøtene.

På dette landsmøtet var 10 av de 12 verneombudene valgte representanter. Men to av mine kolleger er altså ikke her. Vi kan trygt slå fast av verneombudene ikke ville sprengte landsmøtene om de fikk møterett. Han viste til forslag 22 som går inn for at de verneombud som ikke er valgt til landsmøtene får møte med tale- og forslagsrett og forslag 24 fra avd. 12.

Knut Jarle Rødseth, avd. 6, trakk forslaget fra avdelingen og gikk inn for forslagene fra Rogaland, Akershus og Telemark.

Han var selv regionalt verneombud og minnet om at det er dette organet, landsmøtet, som i realiteten ansetter og kan si opp regionale verneombud. De bør få anledning til å forsvare sin sak i dette forum. Han ba forsamlingen ha den tillit til de regionale verneombudene.

Ola Tuven, administrasjonen, ba om forståelse for landsstyrets innstilling. Han ba representantene se seg om i forsamling og tenke seg antall regionale verneombud i tillegg. Vi må ikke komme i den situasjon at landsmøtet mest består av fastlønte, heltidsansatte.

Han registrerte ellers at verneombudene i stor utstrekning var tilstede som valgte representanter ved dette landsmøtet. Om vi åpner for representasjon slik forslagene innbyr til, vil det i neste omgang naturlig komme krav fra andre heltidsansatt i forbundet, og da er vil tilbake ved landsstyrets konklusjon, et sted må grensen gå. I dag møter forretningsførerne i tillegg til de valgte representantene, og det var en rimelig ordning, mente Tuven, siden det er de som skal sette landsmøtevedtakene ut i praksis.

Han ville be så sterkt han kunne landsmøtedelegatene om å tenke seg om og slutte seg til landsstyrets innstilling.

Anton Halvorsen, landsstyret, sa at saken var drøftet i avdelingsstyret, der man gikk i mot landsstyrets innstilling. Han pekte på at de regionale verneombudene er i en spesiell situasjon. De jobber over flere områder og har dermed færre muligheter til å bli valgt.

Det var imidlertid ikke slik at representasjonen for de regionale verneombudene skulle gå på den vedtektsfestede kvoten av delegater.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, kunne ikke dy seg for å ta ordet etter å ha hørt Tuven. Det foreliggende forslag er likelydende med det som avd. 4 har fremmet tidligere, og dengang var Tuven med på å utarbeide det. Per Ingebrigtsen var da regionalt verneombud i Nordland, Tuven var forretningsfører. Nå har han åpenbart forandret mening.

Anders Bjarne Rodal, administrasjonen, sa at han hadde det litt vanskelig nå og ville tenke høyt. Tuven hadde sammenliknet regionale verneombud med hovedverneombud og hovedtillitsmenn. Det lar seg ikke gjøre, da disse står i en annen stilling etter Hovedavtalen. De regionale verneombud har oppgaver ved statens kraftanlegg, vegvesen og i kommuner der det drives anlegg. Og er det f.eks. noen i vegvesenet som avgir plass til det regionale verneombudet?

Rodal hadde snudd på meningen siden han stemte i landsstyret. Han understreket at det er viktig at forbundet tar vare på den ressursen som de regionale verneombudene er.

Arvid Øygård, forbundsstyret, kunne godt forstå at de regionale verneombudene følte behov for å være tilstede ved landsmøtet, men det er ikke bare de som har dette behovet. For mange grupper er det attraktivt å få være med på landsmøtet, men de kan ikke dermed sikres en eksklusiv rett til automatisk representasjon. Det er sagt at det ikke skal gå på bekostning av de valgte delegatene, men det er klart at det i neste omgang også vil komme krav fra de regionale verneombud for rengjøring om å få den samme retten. Landsstyret har sagt at et sted må det sies stopp. Skal vi flytte grenser, er det spørsmål om hvor langt den kan flyttes. Han mente forbundet ville være best tjent med at flest mulig på landsmøtet var valgte delegater med fulle rettigheter. Han anbefalte landsstyrets innstilling.

Helge T. Olsen, avd. 3, Møre og Romsdal, gjorde oppmerksom på at det nok en gang sto et regionalt verneombud på talerstolen, for å snakke for sin syke mor, eller verneombudene som ikke er tilstede. Det gjelder spesielt verneombudene som er ute på anlegg. De fleste som er valgt som delegater kommer fra private anlegg. Vi henger tilbake i verne- og miljømessig arbeid, og mulighetene for å bli valgt neste gang er forringet, mente han. Og behovet er stort for å være tilstede i forbundets landsmøte med tale- og forslagsrett.

Magne Berg, Sør-Trøndelag, kunne forstå at de regionale verneombudene ønsker slik representasjon, men mente at de må velges på lik linje med medlemmene innenfor det system vi har. Det er tydelig at det også skjer, siden så mange er valgt som landsmøtereprerentanter. Han støttet landsstyrets innstilling.

Oystein Hagen, forretningsfører, poengterte dette med fastlønte tillitsmenn og minnet om at de regionale vernombud ikke er ansatt av firmaene, men av dette landsmøte for perioden. Konsekvensen må være at de som møter f.eks. fra de private anlegg, vil være personer som jobber på den overenskomsten som gjelder der. Da står de regionale verneombudene uten basis for å bli valgt, samtidig som de er viktige medarbeidere i forbundet. Da bør vi kunne flytte grenser og ta dem med som observatører. Det er plass i salen, sa Hagen, og da er det egentlig bare et økonomisk spørsmål og det bør vi greie. Sammenlikningen mellom regionale verneombud og hovedtillitsmenn holder ikke.

Jens Tveit Aaga, avd. 6, sa at noen er i den heldige situasjon på lokalplanet at de stiller til valg for landsmøtet, andre er representert på annen måte. Han ville nevne at ca. en tredjepart av de som deltar på landsmøtet, er gjester. Han sa seg enig at de regionale verneombudene faktisk er utnevnt av landsmøtet.

Han syntes det var et tankekors at forretningsførerernes situasjon ikke var tatt opp, og minnet Tuven om at ifølge § 6 er det formannen som er den ansvarlige leder av foreningen, forretningsføreren er den daglige leder. Han så det betenkelig om man skule utvide den totale rammen, og trodde ikke det var rette veien å gå. — La medlemmene lokalt bestemme hvem som skal sendes til landsmøtet. Ved neste landsmøtet vil det komme krav om at de lokale verneombud fra rengjøring også skal sikres representasjon. Når det gjelder spørsmålet om hvem som har behov for å være tilstede på landsmøtet, mente han at forretningsførerne har et slikt behov, men det beste er om representantene for medlemmene blir valgt, de som skal tilbake til arbeidsplassene og føre impulsene videre.

Kjell Hauger, administrasjonen, sa at mange syntes kanskje det var enkelt å synes synd på de 2 av 12 regionale verneombudene som ikke var valgt til landsmøtet. Jeg hadde gjerne sett de to resterende også her, men jeg synes ikke det skal være noen automatikk i dette. Hva med f.eks. formennene i fylkeslagene? Det er ikke selvfølge at de møter på landsmøtet, og for alt jeg vet er ikke alle fylkesformenn her. Disse har hovedansvaret for forbundets virksomhet i fylkene, og de kunne kanskje også tenke seg å stille krav hvis det går en automatikk i dette med verneombudene.

Jeg må spørre de som møter her: Er det ikke bedre å være valgt som representanter enn å sitte her i kraft av automatikk? Hvor mange andre enn de 230 valgte skal vi trekke inn etterhvert. Vi har i dag bestemt at det er 230 representanter pluss forbunds- og landsstyre og forretningsførere. Vi bør ikke utvide representasjonen på bekostning av de 230 representantene vi har bestemt skal velges.

Til Olsen vil jeg si. Det er nok flere på landsmøtet her som beveger seg slik at det er deres siste landsmøte. Det er kanskje mange som ønsker å bli gjenvalgt, men dette kan de ikke uten videre regne med.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, takket Haugen for at han hadde gjort en del av hans argumenter overflødige. Til de fylkeslagene som ikke hadde valgt sin egen fylkesmann til landsmøtet, ville han bare si: Reis hjem og velg ny formann hvis han /hun ikke er verdig til å møte på forbundets landsmøte. Hvorfor er verneombudene så ivrige på dette. Kan det kanskje ha noen sammenheng med hvordan verneombudene blir valgt? Hvordan skjedde egentlig valg av verneombudet i avdeling 4?

Morten Antonsen, avd. 23, sa at det ikke måtte være noen automatikk i representasjonen til landsmøtet. Det er tilliten på grunnplanet som må være det avgjørende. Jeg er selv hovedtillitsmann og det er ingen selvfølge at jeg skal velges til landsmøtet. Det er heller ikke naturlig at de regionale verneombudene skal være representert uten videre. Også hovedverneombudene i hvert enkelt fylke må velges til landsmøtet.

Med henvisning til forretningsorden syntes han at behandlingen gikk noe tregt. Det er fremmet i alt 283 forslag, og med det tempo som nå følges, vil det ta en tre ukers tid å bli ferdig med landsmøtet, mente Antonsen som viste til at en avdeling alene har fremmet 60 forslag. Hvis det lar seg gjøre, vil jeg be om at en del av forslagsstillerne lar være å ta ordet til forslagene — om dette er mulig.

Dirigenten sa at hvis Antonsens ord skulle gå i oppfyllelse, ville det bli mange «utegangere» i Oslo. Man hadde bare hotellrom i hovedstaden til fredag.

Votering

Landsstyrets innstilling ble satt opp mot forlaget fra avdeling 12. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten sa at man tok sikte på å behandle ihvertfall deler av paragraf 6 denne kvelden. Han foreslo imidlertid først 10 minutters pause. Møtet hevet kl. 17.55.

Kveldsmøtet mandag

§ 6

Landsmøtets myndighetsområde

Møtet ble satt igjen kl. 18.10 og *dirigenten* gjorde rede for at man behandlet forslagene 26, 27, 28, 29 og 30 under ett, alle til vedtektenes paragraf 6.

Det var ved starten inntegnet 18—19 talere.

Forbundsformann redegjør

Harald Øveraas fikk først ordet for å orientere litt om bakgrunnen for saken, som han uttrykte det. Han brukte også overhead for å illustrere den organisasjonsmodellen som landsstyret har gått inn på.

I dag er strukturen i forbundet slik at man har landsmøtevalgte sekretærer, saksbehandlere for de enkelte gruppene innen forbundets virkeområde. Det finnes saksbehandlere i dag som både har privat og offentlig sektor. Og jeg kan betro dere at det ikke er lett å være saksbehandler for begge områdene. Det er ikke lett å være oppdatert til enhver tid, og disse går med konstant dårlig samvittighet. Her er ulike hovedavtaler, ulike lønssystemer, andre arbeidsgivermotparter m.v. Hvordan skal vi kunne endre denne situasjonen?

Landsmøtet skal selvfølgelig ikke inviteres til å vedta hvor hver enkelt skal ha sitt kontor. Det skal vi kunne ordne gjennom de valgte organer. Vi har merket at det kommer mye kritikk til forbundet. Noen kan skyldes at saksbehandlerne aldri er inne for å kunne gi råd til avdelinger og klubber. De er bestandig ute i møter. Dette er problematisk i dag. I tillegg har vi registrert hvor sårbare vi er overfor lengre sykefråvær. Dette og mye annet gjør at vi nå må strukturere organisasjonen mer i pakt med de krav som fremtiden stiller. Dette er noe av bakgrunnen for landsstyrets innstilling. Jeg håper at det jeg har sagt innledningsvis ihvertfall ikke kan skape noen uenighet.

Vi ønsker å samle informasjon, opplysningsvirksomhet og utviklingsutvikling i en enhet. Vi ønsker en privat divisjon og en offentlig divisjon. Gjennom en slik omorganisering håper vi å oppnå at de innen én divisjon vil være bedre oppdatert, og at det alltid vil være en til stede som kan gi svar og råd til medlemmene. Vi håper at det kan gi bedre informasjon og briefing innad, kort sagt en bedre utnyttelse av ressursene.

Men så til det egentlige tema og som det kan være uenighet om. Skal disse saksbehandlerne velges eller ansettes? Landsstyret er innstilt på at noen alltid skal være valgte og ha ansvaret overfor forbundets valgte organer. Det er en selvfølge. Men behøver det å gjelde alle saksbehandlerne? Etter vår mening er det ingen selvfølge at de behøver å være det. Mange sier at demokratiet tilsier at tillitsvalgte skal kunne velges og kastes, men jeg tror at vi da ser dette litt for statisk i 1987. Problemet med å velge er at det skjer endringer i landsmøteperioden. Vi får nye grupper som vi ikke har forutsett under landsmøtene hvor tillitsmennene ble valgt. Ved flere ansettelser får vi også større fleksibilitet i organisasjonen. Arbeidsoppgavene kan endres etter behov i perioden. Jeg er overbevist om at en saksbehandler i et forbund kan gjøre en like god jobb enten han/hun er valgt eller ikke. Vi ser ihvertfall ikke at de ansatte på arbeidsgiversiden er noe «snillere» mot oss enn andre. Vi legger frem et forslag i håp om å gjøre forbundet bedre og mer effektivt. Vi ønsker en administrasjon som kan møte fremtidens utfordringer. Vi har imidlertid også fysiske begrensninger på kontoret som jeg har vært inne på tidligere. Hvor mange skal vi ha på hver divisjon. Vi har i første omgang tenkt oss 4 på den private sektor, inklusiv seksjonsleder og 2 på den offentlige sektor, inklusiv seksjonsleder. Så får vi senere vurdere om dette er tilstrekkelig. Saksbehandlerne skal samtidig ha sine hovedområder innen seksjonene og poenget er at dette ikke skal være låst fast på forhånd. Vi må ha rom for fleksibilitet.

Får vi ikke til dette, får vi ikke bygd opp organisasjonen slik at den kan fungere på en fornuftig måte, så vil vi høste hva vi sår, sa Øveraas.

I forbundsstyret og landsstyret er denne saken diskutert flere ganger. En kan hevde at den burde ha vært utsendt til diskusjon, men det har den vært gjennom de forslag som foreligger. Temaet er: Skal vi velge saksbehandlere eller skal vi strukturere oss slik at det kan fungere på beste måte?

Debatten

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det allerede var inntegnet 20 talere, og foreslo taletiden begrenset til fem minutter for første innlegg, og to minutter for annet allerede ved debattens start. Dette ble vedtatt.

Hilmar Ødegården, av. 1, fremmet følgende forslag i tilknytning til det aktuelle forslag og landsstyrets innstilling:

Landsmøtet 1987 velger: Formann, nestformann, hovedkasserer og det nødvendige antall saksbehandlere.

Den nye forbundsledelsen sørger for en grundig organisasjonsmessig behandling av forbundets og avdelingenes framtidige drift og organisasjonsform. Herunder utredes spørsmålet om å velge eller å ansette saksbehandlere.

— Begrunnelsen for forslaget er flersidig, sa Ødegården. For det første mener vi at medlemmene er best tjent med valgte saksbehandlere, og en forandring som er foreslått her, bør ut til behandling i grunnorganisasjonene først. Den vanskelige situasjonen i forbundet som er oppstått på grunn av sykdom, var han klar over. Såvidt han forsto hadde landsstyret fortsatt mulighet til å foreta ansettelser.

Roy Andersen, avd. 18, gjorde oppmerksom på at Rogaland Arbeidsmandsforening har sendt inn forslag til punkt 2 i forslag nr. 30. Der foreslås at landsmøtet velger forbundsformann, to nestformenn og hovedkasserer. Det innebærer at formannen skal fungere som formann, de tre øvrige skal være saksbehandlere.

Så vil noen spørre hvorfor det skal velges to nestformenn? — Ja, vi skal jo ha et landsmøte igjen om fire år, svarte Andersen sjøl på det retoriske spørsmål.

Kurt Lauveng, avd. 5, tok opp og støttet forslag nr. 28 som avd. 5 har sendt inn. Begrunnelsen er den store utskiftning i medlemsmassen som gjør at det ikke er nok bare å velge en vararepresentant til landsstyret. Det bør velges to slik at en er bedre garantert å få en valgt representant.

Lillian Olsen, avd. 7, sa hun kunne ha frafalt etter formannens innledning. Hun ville nå bare henstille til representantene å støtte landsstyrets innstilling til forslag nr. 30. Dersom debatten skulle føre til utsettelsesforslag f.eks. ville hun eventuelt komme tilbake med forslag.

Kjell Holst, avd. 5, ville la det store stridsspørsmålet ligge, og tok istedet opp det Kurt sa. — Han mente det forelå en feil i det trykte forslaget og mente landsmøtet var vel så skikket til å velge vararepresentanter som landsstyret. Han satte fram korrigert forslag:

2 vararepresentanter for de ledelsesvalgte og osv.

Når det gjaldt seksjonering mente han det var lett å henge seg på formannens redegjørelse. — Men det som opptar meg særlig er situasjonen for de som nå er valgt, hvis de ikke skal ha fortrinnsrett til ansettelse, sa han.

Per J. Olsen, avd. 9, trakk forslag nr. 26 på vegne av Nordens Klippe og satte istedet fram følgende tilleggsforslag:

Endringsforslag:

Landsmøtet avviser forslaget om å ansette saksbehandlere.

Landsmøtet velger formann, nestformann og det samme antall saksbehandlere som i dag.

— Bakgrunnen for forslaget om at vi vil ha valgte sekretærer og saksbehandlere, er at landsmøtet må være best skikket til å avgjøre hvem vi vil ha som våre saksbehandlere. Om vi fra gruve ikke skal være med og bestemme hvem som skal være vår saksbehandler. Strir det mot alle demokratiske prinsipper? spurte han.

Er det BI-gutter som skal ansettes istedet?

Han vist til landsmøtets motto — «vår framtid, ditt ansvar».

Arve Nybakken, avd. 13, tok egentlig ordet til forslag nr. 26, men siden det var trukket, ville avdeling 13 gå inn for det nye forslaget fra Nordens Klippe om valgte kandidater. På et møte hadde han hørt Øveraaas si at det ville være større sikkerhet med ansatte folk, og hvis de ikke gjorde jobben kunne de sies opp.

Han trodde sikkerheten var like god med valgte folk.

Alex Jessen, avd. 2, hevdet at det må gjennomføres en skikkelig organisasjonsdebatt før man går til drastiske endringer som foreslått her, i viktige prinsipper. Denne debatten må omfatte flere felter som akutaliseres ved at samfunnet forandres og nye ting kommer til.

Anders Bjarne Rodal, administrasjonen, pekte på at vi som arbeidstakerorganisasjon har en ideell målsetting for vår virksomhet. Forbundet har også fått et betydelig arbeidsgiveransvar. Som arbeids-

giver må vi opptre slik vi som fagbevegelse krever at vår arbeidsgivermotpart skal gjøre. Ved siden av at vi skal videreføre de ideene arbeiderbevegelsen står for, må vi også fylle vårt arbeidsgiveransvar.

Rodal kom inn på arbeidssituasjonen i forbundet sentralt, der de enkelte valgte eller ansatte sekretærer steller med sine ting uten spesiell kontakt med hverandre. Redaktøren sender ut pressemeldinger, saksbehandlerne driver med sitt, formannen og hovedkassereren leder forbundet. Dette er forenklet sagt, men med den situasjonen vi har med en saksbehandler mindre, blir det krise når det oppstår sykdomsfravær, og sykdomsfravær må en alltid regne med å få. Resultatet er at alle stort sett går med dårlig samvittighet hele tida.

— Vårt forbund er ikke så spesielt at vi burde fravike de ordninger man har i andre store forbund, mente Rodal. Han hadde imidlertid et avslappet forhold til akkurat det og støttet landsstyrets innstilling. Innstillingen sier imidlertid ikke noe om hva som skal skje med dem som går ut nå, antall valgte representanter skal reduseres. Skal de da søke stillingene og bli vurdert av sine tidligere kolleger? Han mente dette ville bli en håpløs situasjon både for dem som skal søke og dem som skal innstille, og fremmet følgende forslag:

Tidligere landsmøtevalgte forbundstillitsmenn som ikke innvelges i forbundsstyret blir å betrakte som ansatt hvis landsmøtet ikke gjør noe annet vedtak.

Melvin Steinsvoll, avd. 3, viste også til landsmøtets motto, med det er vi inne på kjernen i den saken vi diskuterer.

— Vår avdeling har diskutert denne saken skikkelig og er kommet fram til samme mening som blir uttrykt i forslaget fra Buskerud, men i tillegg også det som er fremmet fra Rogaland, sa han.

Avdeling 3 føler arbeidsgiveransvaret slik at vi vil ha en avklaring. Han anbefalte Buskeruds forslag og tilleggsforslaget om to nestledere.

Gudmund Botnen, avd. 18, sa at omorganiseringen som er foreslått sikkert på mange måter kunne bety et fremskritt. Mange er sikkert enig i at det er mye godt i forslaget, men saken er for lite debattert i forbundet. Han fremmet på denne bakgrunn følgende forslag:

Forslag nr. 30 vedtas av landsmøtet med en prøveordning på 4 år. Og taes opp til endelig votering på neste landsmøte.

Stein Larsen, avd. 9, sa at han ikke var uenig i at forbundet burde bli mer effektivt og at en omorganisering kunne være på sin plass. Saken dreier seg imidlertid ikke om dette, men om saksbehandlerne i forbundet skal velges eller ansettes. Her foreslår landsstyret en reduksjon i antall valgte sekretærer/saksbehandlere. Dette gir landsmøtet og medlemmene redusert innflytelse. Ønsker man å ha medlemmene og landsmøtet med på en diskusjon, ja hvorfor har man så ikke oppfordret til en debatt i grunnorganisasjonene. Hvorfor er ikke dette sendt ut til

debatt? Jeg synes saken slik den blir fremstilt med overhead og innledning av formannen er for lite oversiktig. Vi må ikke få et system som beskytter saksbehandlerne gjennom ansettelse. Det må være anledning til å velge nye hvis de ikke gjør en god nok jobb.

Hvorfor skal det bli mer byråkratisk ved at man velger saksbehandlerne? spurte Larsen som sa at det var enda mer uforståelig at man foreslår at de som ikke blir valgt skal ha første rett til å bli ansatt. Jeg må på denne bakgrunn primært be landsmøtet avvise forslaget fra landsstyret om å ansette saksbehandlerne.

Johan Klunderud, avd. 2, sa at med i en organisasjonsdebatt hører også dette med sentralisering/desentralisering hjemme. Det er ikke uten videre selvklaart at de nye saksbehandlerne i forbundet alle skal sitte i Møllergt. 3. Kanskje flere av dem burde sitte ute i avdelingene i distriktene. Jeg synes i alle fall det er for tidlig i organisasjonsdebatten å begynne å frata medlemmene den innflytelse de har på valg av saksbehandlerne i dag. Vi skal ikke glemme at disse i stor grad er forbundets ansikt utad. Jeg er redd for at man her systematisk fjerner medlemmenes innflytelse gjennom sine valgte organer. Det haster ikke med å avgjøre dette spørsmålet nå. Vi må først ha en gjennomgripende debatt på grunnplanet, slik vi har foreslått fra Buskerud. Så kan saken tas opp igjen på neste landsmøte og da kan vi drøfte hele organisasjonsstrukturen i forbundet.

Han tok også opp spørsmålet om et felles medlemsblad som han fant all grunn til å drøfte nærmere.

Svein Westvik, avd. 4, sa at avdeling 4 har drøftet denne saken ganske nøye. Han ville ikke gå inn på alle argumenter for landsstyrets innstilling, men man hadde i avdelingen funnet ut å ville støtte innstillingen. For det første erkjenner man at det er klare svakheter ved dagens system. Vi er nødt til å tenke nytt i forbundet hvis vi skal få til en utvikling fremover. Vi er kanskje av natur skeptiske til alt som er nytt, og det er kanskje bra, men hvis vi ikke er i stand til å tenke nytt, vil vi også oppleve stagnasjon. Vi vil da for sent kunne omstille oss og forsinker dermed utviklingen av organisasjonen. La oss forsøke det opplegget landsstyret legger opp til og så får vi heller komme tilbake og vurdere ordningen slik den har virket. Vi kan komme tilbake til denne saken senere i alle fall.

Det er etter min beste oppfatning ikke udemokratisk å velge saksbehandlerne. Det må etter min mening være mer demokratisk f.eks. å velge en saksbehandler av 20 søkere enn å velge én som tilfeldigvis har sagt ja til å stille til valg på et landsmøte. Jeg tror at en ordning med ansettelse av saksbehandlerne kan motvirke innavl og stagnasjon i forbundet. Så lever vi opp til mottoet for landsmøtet: «Vår framtid — ditt ansvar».

Rolf Knoph, avd. 10, sa at vi er vant til å være gjennom-demokratisert i Norge, fra den minste forening lokalt til Stortinget og øvrige organer

sentralt. Alle skal ha lik rett til å påvirke og velge sine talsmenn og talskvinner. Landsstyret har behandlet denne saken for ett år siden. Hvorfor har den ikke så vært sendt ut til behandling tidligere. Hvordan er klubbene orientert? Vi har lest litt i Arbeidsmanden om dette, men det er en svær prinsipiell sak dette, å velge kontra ansette saksbehandlerne. Denne saken er ikke sendt ut til høring og mange av oss har for lite bakgrunn for å kunne ta stilling. — Det er ikke bare å si at ved nyordningen blir flere informert. Da jeg for et år siden skulle kjøpe en nesten ny bil, sa selgeren at jeg kunne hente den om en måned. Da jeg møtte opp, var bilen solgt. Flere var informert åpenbart. Han ville støtte forlaget fra Buskerud. Vårt forslag 282 er av en eller annen grunn havnet på siste side. Det forslaget trekker jeg, sa Knoph.

Til forretningsorden

Kjell Dyngeland, avd. 6, fikk ordet til forretningsorden og sa at han oppfattet forslaget fra Buskerud som et utsettelsesforslag. Denne saken har ikke vært til organisasjonsmessig behandling, og jeg mener at utsettelsesforslaget må tas opp til avstemning straks. Jeg og mange blir stadig mer forvirret etter flere som får ordet i saken. Dette må vi få tid til å drøfte. Vi må ikke stupe uti det.

Dirigenten sa at han ikke oppfattet forslaget fra Buskerud som et utsettelsesforslag.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, understreket at arbeiderbevegelsens styresystem er den demokratiske styringsform. Pyramiden bygger på de minste enheter og bygges nedenfra og oppover. Det er klart at om vi velger en saksbehandler som må flytte til Oslo og senere ikke gir ham/henne fornyet tillit, er det vanskelig å sende vedkommende hjem igjen etter en tid. Imidlertid kreves dette av demokratiet, og det hensynet må veie tyngre enn andre hensyn. Øveraas sa i sin innledning at saken har vært behandlet to ganger i landsstyret, men hvorfor har ikke saken vært egnet til å bli skikkelig presentert i Arbeidsmanden. Det er sikkert mye fornuftig i forslaget til omstrukturering, men å endre systemet med valg av saksbehandlerne kan neppe være nødvendig for å få forbundet til å fungere bedre. Hva med å begynne å snakke sammen i forbundet?

Dirigenten foreslo 10 minutters pause. Møtet hevet kl. 19.10. Møtet ble satt igjen kl. 19.20. Dirigenten foreslo at landsmøtet ga fullmakt til innkjøp av blomsterkvast til nestformann Arnfinn Nilsen som han hadde hørt skulle fylle 42 år denne dagen. Han gratulerte med landsmøtets akklamasjon.

Til forretningsorden

Jørn Karlsen, avd. 5, sa at det var uklart for ham hvilke forslag som nå forelå. Det var blant annet vist til et forslag fra Buskerud. Hvilket forslag er dette. Kan det refereres? Dirigenten repliserte at det ville bli satt strek med anledning til å tegne seg under neste talers innlegg. Han ville deretter referere talerlisten og de fremsatte forslag.

Kjell Hauger, administrasjonen, sa at den dagen organisasjonsdebatten ble tatt opp i forbundet var tanken å bedre egen organisasjon. Spørsmålet om seksjoner og valgte/ansatte saksbehandlere kom først frem gjennom debatten. Debatten begynte i Oslo fordi vi fant ut at organisasjonen ikke fungerte tilfredsstillende. Forbunds- og landsstyre var enig i at organisasjonen ikke fungerte godt nok for medlemmene, og dette er jo det tyngste hensynet man ha å ta til organisasjonen. Jeg synes at landsmøtet skal ha den tillit til landsstyre og forbundsstyre — at de foreslår det som er til det beste for medlemmene i forbundet.

Det har vært snakket om hvor demokratisk det er å velge. Men er det så forbasket demokratisk? De fleste saksbehandlere i forbundet har flere grupper. Bare den største gruppen har i realiteten hatt innflytelse på valg av saksbehandler. Jeg kommer fra en gruppe som tilhørte bergverk, men når vil bergverk kunne velge sin egen saksbehandler?

Noen snakker om prøveordning, men vil ikke en prøvetid på 4 år være vel lang tid? Landsstyret er av den oppfatning at enten en saksbehandler er valgt eller ansatt, vil han/hun gjøre sitt beste for å løse oppgavene i forbundet. Støtt på denne bakgrunn landsstyrets innstilling, sa Hauger.

Strek

Dirigenten refererte talerlisten som nå talte 22 navn og han refererte de fremkomne forslag.

Strek var satt.

Arna Karlsson, landsstyret, anbefalte landsstyrets innstilling. Hun var ellers forundret over den skepsis som var kommet fram overfor fastlønte tillitsmenn, og måtte spørre seg selv hva hun hadde gjort galt i alle de år hun ikke hadde vært fastlønt. I et arbeid der overtid ikke ble regnet og ikke betalt. Hun hadde imidlertid inntrykk hjemme, at medlemmene som oversender saker til oss, har full tillit til at vi gjør jobben og hjelper dem, sa hun. En annen ting er at de fastlønte slipper å ta krafttaka med å gå ut og flagge og gjøre seg til foran et valg, for å bli gjenvalgt.

Vi må ha en administrasjon som kan møte framtidens utfordringer. Hun hadde vært med på å støtte forslaget om fire valgte, men det betød ikke at det skal være en mannlig firer-bande, understreket hun. Hun ville ha en kvinne med der.

Odd Olsen, landsstyret, gjorde det klart at Finnmark Arbeidsmandsforening støtter landsstyrets innstilling. Det nytter ikke bare å kritisere forbundet og klage på at ting ikke blir gjort, vi må også sørge for at administrasjonen får de arbeidsforhold som trengs.

Arnfinn Remmen hadde merket seg at debatten i stor grad gikk på at det skulle være så farlig å ansette saksbehandlere istedet for å holde seg til den vanlige pyramiden med valgte tillitsmenn.

— Men hvor får vi mest innflytelse? Etter min mening får vi minimal innflytelse gjennom de valg vi gjør, men derimot mer innflytelse gjennom de vedtak vi fatter, mente han. Han hadde inntrykk av at en stor del av saksbehandlerne arbeid går på å jobbe med tvistesaker og annet som har tilknytning til de vedtak som fattes på lokalplanet.

Han var mest opptatt av at vi skal være med på å forme arbeidsoppgavene for den såkalte toppen i forbundet.

Han syntes det var en del uferdige momenter i forslaget fra landsstyret, og det bør det gjøres noe med. Han stilte f.eks. spørsmålsteget ved om vi ikke bør få et koordinerende organ for miljøaker.

En annen ting er hvorvidt vi skal ha ansatt saksbehandlere som forhandlingsledere ved tariffoppgjør. Han trodde vi kanskje burde ha valgt representanter som forhandlingsledere. Da vil tariffrådene få et større ansvar ved forhandlinger for de enkelte overenskomst-områder, mens de ansatte i forbundet fungerer mer som sekretariat.

Når det gjelder saksbehandlingen i dette tilfelle, så hadde kanskje ikke klubbene fått anledning til å uttale seg, men det har i såfall avdelingsstyrene som måtte ta en del av ansvaret for det. Vi har fått protokollen og visste hva som var på gang.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, syntes det var noe inkonsekvent ved denne diskusjonen. Uansett hva som blir vedtatt så er det i alle fall landsmøtet som skal velge formann pluss tre til, dessuten landsstyre og forbundsstyre. Han regnet med at det ville bli gjenvalg i stor stil. Samtidig står folk på talerstolen og vil ikke vise de som skal velges den tillit at de kan være oppgaven voksen når det gjelder å ansette saksbehandlere. Det ville undre ham, når landsmøtet møtes igjen om 4 år, om ikke de saksbehandlere som har gjort en dårlig jobb vil få sitt pass påskrevet.

Det har vært mye snakk om demokrati, men han våget å si at vi vel ikke alltid har vært så heldig med de saksbehandlerne vi har valgt.

Jeg støtter landsstyrets innstilling, men hvis Rodahls forslag blir vedtatt, vil jeg ha store problemer med å gjøre det, sa han.

Arvid Øygård, forbundsstyret, pekte på at forbundsstyret måtte erkjenne at det systemet vi har, ikke fungerer når det skjer uforutsette. Vi kom fram til et forslag om å organisere arbeidet i seksjoner, slik at vi beholder kontinuiteten selv om en blir borte, sa Øygård. Debatten for nødt til å diskutere flere modeller — å organisere arbeidet etter. — Vi kom fram til et forslag om å organisere arbeidet i seksjoner, slik at vi beholder kontinuiteten selv om en blir borte, sa Øygård. Debatten

dreier seg nå i første rekke om hvorvidt det skal velges eller ansettes. Han var ikke ubetinget enig i at valg var så mye mer demokratisk, det er ikke ofte valgmuligheten er så reell, og ikke alltid er det alternativer å velge mellom. Det vanlige er at man finner fram til en som sier seg villig og forbereder seg på forhånd til å overta oppgaven. Ved siste landsmøte ble f.eks. Ola Tuven spurt om han ville ta hovedkassereropp-gaven. Da han sa ja, hadde ikke landsmøtet annet valg. Ved ansettelser får man anledning til å vurdere flere søkere og deres kvalifikasjoner.

Han kunne ikke si seg enig i kritikken av behandlingsmåten.

Til Rodals forslag ville han si, at de saksbehandlere som etter å ha sittet i 4–8 år ikke har gjort seg kvalifiserte som søkere til jobben, så fortjener de heller ikke å få den. Det er ingen reell forskjell på ikke å bli ansatt og ikke å bli gjenvalgt.

Per J. Olsen, Nordens Klippe, sa at forslag nr. 26 trekkes og avdelingen ber landsmøtet stemme for forslaget fra Buskerud.

Dirigenten ba om en oppklaring, siden Olsen allerede hadde trukket forslag nr. 26 og framsatt et nytt forslag. Olsen bekreftet at det var det siste framsatte forslaget som nå ble trukket.

Per Ingebrigtsen, Nordland, mente at han kanskje kunne ha frafalt etter Arvid Øygaards innlegg, som han var helt enig i. Han ville imidlertid peke på den inflasjon i forslag som var framsatt til denne saken. De er alle klebet inn i protokollen, jeg hadde nær sagt til skrekk og advarsel, sa han.

Han var forundret over at tre dyktige og radikale tillitsmenn som Stein Larsen, Rolf Knoph og Per Gunnar Skotåm, folk som ikke er redd for å gå på barrikadene, var så dauredde for denne lille forandring som er foreslått her.

Ansettelsene skal foretas av forbundsstyre og landsstyre, og det er forsamlinger som skal velges her på landsmøtet.

Det forbauset ham også at det hadde vært oppe forretningsførere og gått imot forandringa. — Vi har da merket hvor problematisk det har vært i denne perioden. Skal vi ikke prøve å få til en ordning som kan fungere bedre? Vi kan jo komme tilbake til saken om fire år, og se om det var noe å være redd for. Er det rart at fagbevegelsen sakker akterut når vi er så trege til å prøve noe nytt, sa Ingebrigtsen.

Arve Nybakken, avd. 13, ville på Hedmarks vegne trekke forslag 101, men dirigenten gjorde oppmerksom på at strek var satt og at det dermed ikke var anledning til det.

Han oppfordret istedet forsamlingen til å stemme på forslaget fra Buskerud.

— De valgte representantene har vi kunnet bruke fritt, men hvordan blir det med ansatte? Da kommer vel også Arbeidsmiljøloven inn. Og når de er ute på reise i distriktene blir det vel også overtidsbetaling?

Finn Steinset, avd. 22, var litt bekymret hvis denne debatten avspeilet kunnskapene i forbundet. — Som forretningsfører er jeg saksansvarlig hver eneste dag, og jeg er ansatt, sa han. Det er nå snakk om å effektivisere forbundet, derfor anbefalte han forslag nr. 30.

Anders Bjarne Rodal fikk ordet til forretningsorden, for å rette opp en åpenbar misforståelse. Det han hadde etterlyst i sitt innlegg var avklaring på om de nåværende saksbehandlere skulle stilles likt med andre søkere. Han hadde fremmet sitt forslag i tilfelle det ikke var slik.

Stein Åros, avd. 214, syntes ikke Rodahl ga noen god avklaring, og kunne ikke støtte hans forslag.

Når det gjaldt saksbehandlingen, minnet han om at det var 3. landsmøte på rad som behandlet organisasjonsendringer, og han forutsatte at avdelingene hadde gitt saken en korrekt behandling.

Han syntes dette var en vanskelig sak, men mente det ikke var grunn til å være fornøyd med situasjonen slik den er nå. Han ville støtte landsstyrets innstilling, under tvil. I tilfelle det ble vedtatt, hadde han innlevert et tilleggsforslag, fordi vi risikere å stå uten saksbehandlere dersom vi vedtar at det skal være en prøveordning på fire år. På slike forutsetninger vil det bli vanskelig å få søkere. Han foreslo ansettelse på åremål, for en åtteårsperiode.

Ole Rabben, sa at målet med å diskutere omstrukturering måtte være å finne andre og mer effektive måter å drive på. Det gjelder i alle former for virksomhet. Men ikke sjelden er det en kjensgjerning at når noen har slitt i en organisasjon og enkelte ikke lenger makter oppgaven, så foretas en såkalt omstrukturering, slik det forsøkes her, via vedtektene. Hoderulling er imidlertid ikke noe gunstig utgangspunkt for en endring, sa han, og mente i stedet at forslaget fra Buskerud burde danne grunnlaget for en grundig debatt i organisasjonen. Da vil vi få arbeidsro i forbundet, og dermed en forsvarlig organisasjonsmessig behandling av saken. Det vil danne grunnlaget for en skikkelig vurdering av hva som bør gjøres, og signaler fra grunnplanet er viktig å ta med.

Tom Richard Olsen, avd. 12, sa at det var mye usikkerhet ute og gikk da forslag nr. 30 ble diskutert i avdelingen, usikkerhet om hva som lå i forslaget. Han trodde dette var gjenspeilet i antall personer på talerstolen. Hans avdeling mente det var riktig å følge opp forslaget fra Buskerud, og så få saken nærmere vurdert. Han ble ganske forskrekket over å høre framtrædende tillitsmenn si seg skeptisk til om det å velge representanter er så demokratisk måte å gå fram på.

Hilmar Ødegården, avd. 1, ville henlede oppmerksomheten på formannens uttalelse om valg kontra ansettelse av saksbehandlere på forrige landsmøte. Det er jo etter § 9 anledning for forbundet til blant an-

net å foreta midlertidige ansettelse ved behov i landsmøteperioden. Ved forrige landsmøte spurte formannen om fullmakt til å rokkere på arbeidsområdene hvis det ble behov for dette i perioden, sa Ødegården, som siterte fra referatet fra 1983. Han sa at det ikke var gjort noen innsigelser mot formannen den gangen. Jeg synes vi skal se dette i sammenheng med forslaget fra Buskerud nå og landsstyrets innstilling. Mitt forslag betyr altså ikke noen fastlåsing av situasjonen.

Ernst Ditlevsen, landsstyret, sa at han ville støtte forslaget på to nestledere.

Johan Klunderud sa at han ikke hadde mye å tilføye etter en så lang debatt. Det var imidlertid sagt at man ikke ville gi forbundsledelsen frie hender i personalpolitikken hvis forslaget fra Buskerud ble vedtatt. Dette er ikke riktig. Naturligvis skal forbundets ledelse ha frie hender i personalpolitikken. Det er tull at vi ønsker å blande oss bort i dette. Han ville også si til Kjell Hauger at det ikke bare er de som holder til i Møllergt. 3 som har kompetanse til å uttale seg i denne saken. Mange i salen følte seg absolutt kompetent til dette og derfor sier vi hva vi mener.

Harder Magnus Nilsen, avd. 5, sa at utgangspunktet for forbundet om å gjøre organisasjonen mest mulig effektiv og å gi saksbehandlerne best mulige arbeidsforhold var aldeles utmerket. Men etter min mening er dette en viktig prinsipiell sak også, nemlig om saksbehandlerne skal være valgt eller ansatt. Denne saken har ikke vært til behandling i avdelingene. Vi betviler ikke forbundets kompetanse på dette området, men han ville likevel støtte Buskeruds forslag.

Harald Øveraas sa at man tidligere under møtet hadde understreket behovet for skoling og studievirksomhet. Etter denne debatten kunne man vel se at det som er gjort har båret en del frukter. Han var glad for at så mange hadde engasjert seg i debatten og at det var holdt mange gode innlegg.

Han viste til sin innledning til dette punktet og sa at det eksemplet han hadde vist var bare et eksempel. Flere grupper var ikke med i eksemplet. Til Klunderud ville han si at det Kjell Hauger hadde siktet til om kompetanse gikk på de som satt i forbunds- og landsstyre, ikke de som satt i Møllergt. Det følte han seg temmelig overbevist om. Man må stille seg det spørsmålet etter denne debatten: Hvordan er det med tilliten til landsstyre og forbundsstyre? Jeg har registrert at de som blir valgt til forbunds- og landsstyre tar sine verv og sine oppgaver alvorlig.

— I dag er det slik at alle sitter på valg, uansett hvilket vedtak vi fatter her. Blir man ikke valgt, så ryddes kontoret. Den samme situasjon har en ansatt i en bedrift hvis han ikke gjør jobben sin. Her kommer imidlertid oppsigelsesvernet inn. Jeg ber om støtte for landsstyrets forslag. Forslaget fra Buskerud innebærer egentlig en utsettelse til neste landsmøte og da skal vi få en ny debatt, og de som møter på landsmøtet

da er sikkert i samme situasjon som dere er. Og hvilket behov har vi da for tillitsvalgte? Det blir ikke lett å svare på når vi ikke har fått prøvd ut et nytt system.

Det er vedtakene på dette landsmøtet forbundet har å holde seg til. De protokollerte vedtak. Vi kan ikke ta hensyn til alt som blir sagt i debattene. Det er sagt at denne saken berører mennesker, men det gjør også vedtakene på landsmøtet. Landsmøtet velger de som skal lede forbundet og de skal stå ansvarlig overfor landsstyret og forbundsstyre og landsmøte.

Vi har foreslått i tilknytning til nyordningen med ansettelse av saksbehandlere at flere fra distriktene skal velges til forbunds- og landsstyre. Dette mener vi er riktig for å trekke flere med i avgjørelsene, det innebærer en desentralisering av makt og innflytelse.

Øveraas kommenterte også forslaget om å velge 2 vararepresentanter og sa at avdelingene her har avgjørende innflytelse og at man aldri kan gardere seg hundre prosent i perioden. Et landsmøte er alltid suverent til å ta avgjørelser. Jeg mener på den bakgrunn at vi ikke trenger noen prøvetid for omorganiseringen. Hvis det ikke fungerer tilfredsstillende kan neste landsmøte omgjøre dette suverent, uavhengig av vedtakene på dette landsmøtet.

Vi har laget et gjennomtenkt forslag i landmøtepapirene. Vi kan ikke bestemme hvilke saker som skal debatteres lokalt. Vi kan ikke pålegge noen å debattere. Her er det snakk om å velge eller ansette. Vi ber om en fullmakt til å modernisere forbundet. Vi kan tape mye tid hvis dette skal skyves frem til neste landsmøte. Noen sier at hvis man velger 4, vil andre være uten jobb. De må søke. Ja, dette er riktig og slik bør det også være. De som skal velges, kan heller ikke være sikre på å bli valgt om igjen. Hvis noen av de valgte ikke har landsmøtetets tillit, er det landmøtetets forbannede plikt å kaste dem. Det skal dere gjøre hvis så er tilfelle. La oss få en fullmakt til å gjøre en bedre jobb, sa Øveraas til slutt.

Voteringen

Dirigenten spurte om man som første voteringstema kunne ta opp det i landsstyrets innstilling som går på seksjonering. Per Gunnar Skotåm fikk ordet til forretningsorden og sa at han foreslo at Buskeruds forslag først ble tatt opp til votering.

Kjell Hauger, administrasjonen, viste til at det i forslaget fra Buskerud heter at alle skal velges, men det står ikke noe om seksjonering. Da kan man ikke velge seksjonsledere etterpå.

Dirigenten foreslo en prøveordning mellom landstyreets innstilling og Buskeruds forslag (Ødegårdens forslag). Prøvevoteringen ga som resultat at 154 støttet Ødegårdens forslag.

Dirigenten fastslo da at forslagene fra Rodal, Åros og Botnen var falt.

Til forretningsorden ble det bemerket at dette var en prøvevotering. Dirigenten bekreftet dette og gikk så til endelig votering. Han spurte om landsmøtet kunne godta at det var de samme som nå støttet Ødegårdens forslag. Landsmøtet bekreftet dette enstemmig. Ødegårdens forslag var dermed endelig vedtatt med 154 stemmer.

Dirigenten slo fast at forslaget fra Per Olsen dermed var uaktuelt. Han tok opp forslaget om at formann, 2 nestformenn og kasserer skulle velges. Forslaget falt med stort flertall.

Dirigenten tok opp endringsforslaget om at to vararepresentanter skulle velges. Forslaget falt med overveldende flertall. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Klunderuds forslag om ansettelse av administrasjonssjef foreslo dirigenten oversendt det nye forbundsstyret. Dette ble enstemmig godkjent.

Forbundsformannen Harald Øveraas ba om at det ble avklart før valgkomiteen startet sitt arbeid hvem som skulle ha ansvaret for seksjonene. Skal det være antall 2 pluss 4 i seksjonene?

Dirigenten foreslo at nærmere avklaring måtte utstå men han avviste hentydninger fra representanten Skotåm om å overlate dette til valgkomiteen. Denen delen av saken var dermed uavklart da dirigenten hevet kveldsmøtet kl. 20.40.

Formiddagsmøtet tirsdag 22. september

Landsmøtet ble satt presis kl. 09.00 og ordet ble gitt til forbundsformann *Harald Øveraas* som ba landsstyret møte umiddelbart på bakgrunn av voteringene kvelden før.

Sekretær *Ivar Skredderhaug* ba om landsmøtets fullmakt til å sende en blomsterhilsen til miljøsekretær Liv-Merete Høglund. Dette ble enstemmig bifalt med applaus.

Sekretær *Sven Pettersen* ledet dagens første allsang som han mente burde være «Samholdssangen».

Landsmøtets sekretær *Per Ingebrigtsen* leste protokollen fra mandagens møte.

En representant fikk ordet etterpå for å bemerke at han under opplesningen hadde merket seg at det ikke ble sagt at regnskapet for 1986 var godkjent, som de andre årsregnskapene.

Per Ingebrigtsen oppklarte det, det står i protokollen, han hadde muligens lest for fort og mistet det i farten. Deretter ble protokollen godkjent.

Dirigenten ba forretningsførerene telle opp representantene fra sine avdelinger, og det ble tatt en pause i påvente av at landsstyret skulle bli ferdig med sitt møte.

§ 6

Møtet ble satt igjen kl. 9.30 med *Ingvald Almklov* som dirigent. Han refererte først permisjonssøknader, som ble innvilget, før han ga ordet til *Harald Øveraas*, som redegjorde for hva man var kommet til i landsstyrets møte.

— Landsstyret har drøftet konsekvensene av vedtaket som ble fattet i går etter debatten om valg eller ansettelse av saksbehandlere. Det er nødvendig med en avklaring raskt av hensyn til valgkomiteen som må komme i gang med sitt arbeid. Under debatten og voteringen i går var temaet egentlig valg eller ansettelse, slik vi har oppfattet det.

Landsstyret har nå drøftet vedtaket og foreslår for landsmøtet at vi fortsatt jobber ut fra første delen av forslag nr. 30, og altså med den del som gjelder hensikten, å få strukturert administrasjonen fornuftig. Landsstyret foreslår at vi velger formann, nestformann, hovedkasserer og en seksjonsleder pluss fire saksbehandlere som ikke øremerkes for noen bestemt gruppe, men struktureres etter behov.

Konsekvensen av vedtaket i går er at landsstyret trekker sin innstilling til annen del av forslaget. Vi trekker også innstillingen til punkt 3 i forslag nr. 35, sa *Øveraas*, som håpet landsmøtet ville være enig i det landsstyret nå foreslår, fordi vi da iallfall har en mulighet til å komme et steg videre. Skulle vi få en ny debatt om dette med øremerking av saksbehandlere til bestemte grupper, ville vi bli stående på stedet hvil.

Votering

Dirigenten henstilte til landsmøtet om en begrenset debatt av hensyn til videre saksbehandling.

Hilmar Ødegården, avd. 1, sa at han ville gjøre det klart at intensjonene med det vedtatte forslag mandag var å få valgt saksbehandlerne. Det hadde ikke noe med seksjoneringen å gjøre. Han anbefalte det forslaget formannen hadde lagt frem på vegne av landsstyret.

Dirigenten refererte forslaget fra landsstyret:

«Landsmøtet velger formann, nestformann, hovedkasserer og 1 seksjonsleder pluss 4 saksbehandlere uten øremerking til saksområder.»

Vedtak: Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 31 – 32 – 33 – 34

Dirigenten sa at forslag 35 var trukket.

Endre Øygarden, avd. 12, viste til forslaget fra Telemark, forslag 33, som han refererte.

Dirigenten oppfattet forslaget som stridende mot tidligere vedtak på landsstyrets forslag, men forslaget ble likevel tatt opp til votering. Det falt med stort flertall.

Forslag 36

Alex Jessen, avd. 12, viste til forslag 36 og foreslo her ny tekst med følgende ordlyd:

Vedtektenes § 6 pkt. 6.

De landsmøtevalgte vararepresentanter trer i slike tilfeller inn som faste medlemmer. Landsmøtet velger 2 vararepresentanter for hvert medlem. Forbundet/Landsstyret velger nye varamedlemmer etter forslag fra avdelingene.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Stein Larsen, avd. 9, henstilte til dirigenten å bruke nummer på forslagene, og ikke bare henviser til Jessens forslag og Øygardens forslag.

Forslag 37

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyrets forslag til pkt. 6 enstemmig vedtatt.

Dirigenten ba valgkomiteen møte umiddelbart.

Forslag 38

Inger Lam, avd. 1, foreslo følgende tillegg til forslag 38:

Tillegg til forslag 38 og landsstyrets innstilling:

Pensjonsalder for forbundets og avdelingenes valgte og ansatte tillitsmenn er 65 år med adgang til å gå av fra fylte 62 år uten forringelse av pensjonen.

Votering

Landsstyrets innstilling del 1 vedtatt med stort flertall.

Landsstyrets innstilling, del 2, ble satt opp mot Lams forslag.

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Til paragraf 7 var det ingen endringsforslag.

§ 8

Forslagene 39 og 40.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 41, 42, 43, 44 og 45.

Hilmar Ødegården tok opp forslag nr. 41, og anså det nødvendig at dokumentene ble sendt representantene i god tid før landsstyremøtene. Det var ønskelig med en forklaring på hvorfor landsstyret ikke kunne tiltre forslaget.

Rolf Finstad, avd. 2, tok opp forslag nr. 44. — Vi i Akershus har vanskelig for å akseptere landsstyrets innstilling, sa han, og la fram en tilføyelse til forslaget: «og senest innen 8 dager». Hvis forbundsstyret og landsstyret skal få satt seg skikkelig inn i sakene før de fatter vedtak, må de ha dokumentene i god tid. Forbundet har en dårlig praksis med dette nå, noe de mange forslagene på dette punktet gir signaler om. Det er selvfølgelig mulig å godta enkelttilfeller der det er spesielle grunner til at dokumentene kommer sent, men dette må være unntakene og ikke regelen, sa han.

Dirigenten opplyste at industriministeren nå var kommet, og at det ville bli en pause før hans innledning.

Kjell Hauger, administrasjonen, sa at det vel ikke var noen som hadde imot å høre at sakspapirene til tider kom for sent ut, og hvis landsmøtet mener det må påpekes, tar administrasjonen det til etterretning. Han syntes imidlertid det var noe utidig å få dette i vedtaks form. Landsmøtet burde akseptere administrasjonens løfter om bedring.

Klokka var nå blitt 9.55, og det ble en pause før industriministeren ble ønsket velkommen til å innlede.

Møtet ble satt igjen kl. 10.10 og dirigenten gjorde oppmerksom på at det nå ville bli foretatt en rokkering på dagsordens rekkefølge i det man gikk over til pkt. 6.

DAGSORDENS PKT. 6

Norges behov for industri. Muligheter og fremtidsutsikter

Harald Øveraas sa at man daglig leser i pressen og hører i media om hvor dårlig det står til med norsk industri. Den som kanskje føler dette mest på kroppen er vår industriminister. Jeg er glad for at industriminister Finn Kristensen har tatt seg tid til å komme hit på landsmøtet for å innlede om industriens muligheter. Velkommen skal du være.

Finn Kristensens innledning

Industriminister *Finn Kristensen* sa at han etter evne skulle forsøke å berøre en del sentrale punkter for industripolitikken i årene fremover. Vi må blant annet foreta veivalg og bestemme tempo nå hvis vi vil være en industrinasjon også ved århundreskiftet. Når jeg sier dette, er det fordi det slett ikke er noen selvfølge at Norge er det i år 2000. Det er slett ikke gitt.

Jeg kan ikke i min innledning svare på alle spørsmål, jeg kjenner heller ingen andre som kan det, men jeg skal komme inn på noen av de store og interessante utfordringene vi står overfor. Vi kan ikke møte fremtiden ved å bruke blåkopier fra tidligere epoker. Intet er opplest og vedtatt en gang for alle. Hvis noe er sikkert, så er det ihvertfall det i industri- og næringspolitisk sammenheng.

Jeg skal bruke noen overheads — som det heter på nynorsk — og skal med dem illustrere det jeg helst vil ha frem. Den første plansjen jeg

skal vise til er den som illustrerer Norges' driftsbalanse med utlandet, sa industriministeren som viste til plansjen som viste tre kurver, en for inntekter av oljevirkosomheten, en for inntektene av verdibyggning i fastlands-Norge og en for verdien av import. Kurvene over inntektene, særlig fra oljevirkosomheten steg særlig fra rundt 1980—84 og så går kurvene den gjerne veien, de går nedover. I denne perioden hvor vi hadde svære oljeinntekter, burde vi ha investert i det som vi skal leve av ved siden av oljen. Vi burde investert i industri på land. Men det vi gjorde som nasjon var å spise oljepenger i vilden sky. Så detter oljeinntektene nærmest over natta med 40—50 milliarder kroner. Jeg tror likevel jeg vil si at dette fallet i oljeprisene var bra for helsa til Norge. Uten en slik reduksjon i oljeprisene, ville vi i dag ikke hatt den samme oppmerksomhet rettet mot de investeringer som er nødvendige i andre deler av norsk industri.

Hvis oljeprisene går for sterkt opp igjen, er jeg redd vi kommer til å ete opp også de penga, sa han.

Men kan ikke politikerne styre med det? Jo, men vi er også en refleks av det samfunnet vi lever i, og det er mange høl å putte penga i.

Hvordan skal vi få snudd den nederste kurven, så vi ikke er avhengig av å høre hva gutta i OPEC kommer fram til møtene sine? Hvordan skal vi administrere vår økonomi slik at den ikke svinger i takt med olje- og gassprisene, som fortsatt vil komme til å svinge? Hva realprisutviklingen blir, kan vi bare ha gjetninger om, og vi gjør klokt i å ikke basere oss for mye på den utviklingen.

— De siste 2—3 åra, satt litt på spissen, har de fleste i Norge gått ombord i 1. klasse. Så kommer konduktøren og sjekker billetten og sier at vi må flytte lenger bak i vogna, for vi har bare 2. klassens billett. Vi har hatt meningsmåling som viser at de fleste kan tenke seg å renonsere noe på levestandarden. Interessant. Men går en nærmere inn i undersøkelsen, finner en ut at de fleste mener naboens levestandard. Utfordringen er da at vi må skaffe oss grunnlaget vi trenger for å få penger til 1. klasse-billetten. Det vil ta tid, men jo fler som drar i samme retning og skuffer på køl, jo forttere kommer vi fram.

Industriministeren skiftet over til ny plansje, over situasjonen i norsk industri. Vi har en sammensetning av industrien som er preget av konjunkturbetingede produkter, råvare- og arbeidskraftbasert. 40 prosent av våre industriansatte jobber i bransjer der vi har internasjonal overkapasitet. Vi er sterke der de internasjonale mulighetene er små, svake der mulighetene er store.

Dersom vi ønsker å være med i konkurransen der den er hardest, må vi være best for å klare oss. Det er ikke nok å være i 1. divisjon, vi må være på medaljeplass.

Vi kan selvfølgelig overleve ved å skjære ned kostnadene, men det er ikke det de fleste av oss ønsker. Vi må innse at det vil være forbundet med høye kostnader å drive industri i Norge, særlig i konkurranseut-satt industri, fordi vi har høy levestandard. Og når vi har høye kostnader, må vi ha høy pris på varene. Da må vi ha varene som man vil kjøpe til høy pris.

Industriministeren viste til en undersøkelse, foretatt av Norges Bank, om årsakene til at vi taper markedsandeler, at vi med andre ord lager produkter som ikke selger. Oljeinntektene har dekket over det. Og det er en hovedutfordring.

Han viste til plansjen med grafisk framstilling av teknologinivået i USA, Storbritannia, Vest-Tyskland, Japan, Sverige og Norge. Vi er sterke på det feltet som har lavt teknologinivå, noenlunde på linje når det gjelder middels nivå, men kommer dårlig ut der det dreier seg om høyteknologi, med andre ord der det er vekstmuligheter. Derfor er det viktigste å satse på utvikling, for å komme på høyde.

Han viste videre til den utredningen LO og Industriforbundet har laget, der det konkluderes med en ganske spenstig industrivekst mot århundreskiftet dersom vi skal kunne opprettholde vår høye levestandard. Plansjene viser at vi i åra 1984—87 ligger i det laveste sjikt hele tiden. Det er noe som krever betydelig oppmerksomhet. Vi taper også andeler på hjemmemarkedet i konkurranse med importvarer. Det er bare to bransjer som ligger omtrent på samme markedsnivå som i 1981. Raffinerte oljeprodukter ligger noe bedre, og det skyldes Mongstad. — Dette er noe av det de gutta som nå er i opposisjon etterlot seg. Vi har en del å ta igjen fra den perioden de styrte.

Siden så mange har vært på besøk i Japan, viste han istedet to plansjer fra USA, der omtrent 2/3 av alle stillinger finnes i selskaper som ikke eksisterte for noen år siden, og det er svært ofte teknologibaserte virksomheter. Det bør vi være særlig oppmerksom på, vi som bruker så mye tid og krefter til å slåss for å beholde det vi har, og har hatt, i mange år.

Kristensen viste til en plansje hvor det fremgikk at 60% av de siste 30 millioner arbeidsplasser i USA er kommet i bedrifter med mindre enn 20 ansatte. I de store bedriftene i USA synker antall ansatte.

Et apropos også til fusjonene. Jeg er tilhenger av de fornuftige fusjonene, men ikke alle er like fornuftige. Vi trenger i Norge noen store lokomotiver som kan dra flere vogner. Men vi skal være på vakt når selskapene skryter over økt omsetning og dobling av antall sysselsatte etter en fusjon. Da har bedriften kjøpt verdier andre har skapt. Kristensen kom også inn på den store betydningen den kraftintensive industrien har både for verdiskapning, sysselsetting og bosetting i Norge. I de største 34 bedriftene er det i dag sysselsatt 30 000 personer og disse industribedriftene betyr selve livsgrunnlaget for 150 000—200 000 mennesker.

Hvis vi også ser på industriproduksjonen totalt i perioden 1971—85 ser vi at produksjon av metaller betyr langt mer enn annen industri og ligger langt over det som er gjennomsnittet av verdiskapning. Den kraftintensive industrien vil i lang tid fremover være en vesentlig del av vårt industribilde og står for mye av verdiskapningen, om ikke samme antall sysselsatte.

Denne industrien gjør en årlig forskningsinnsats på en halv milliard kroner på materiellteknologi, prosesser, produktutvikling m.v.

Kristensen kom også inn på bergindustrien og sa at han ikke kunne datofeste når en stortingsmelding om bergindustrien i Norge vil foreligge. For å si det rett ut mangler vi folk. På bergverkskontoret er det i dag 1 person, og han slutter om 14 dager. Vi avventer stadig etter folk, og vi bruker masse penger på å ta inn ekstrafolk. Men det er dessverre ikke alle som er like godt egnet til å skrive stortingsmeldinger. Så kan det repliseres at det kanskje er bra at andre skriver stortingsmeldinger, og jeg tar den. Imidlertid må vi i stortingsmeldingen også ha et politisk innhold. Vi må ha meninger om hva vi skal satse på, hvilke metaller og hva dette vil koste. Vi kommer særlig til å legge vekt på dette med mineraler. Jeg behøver ikke fortelle dere at bergverksindustrien har stor betydning for mange lokalsamfunn. En oversikt viser at bergverksindustrien er godt spredt her i landet. Det ligger etter min mening en stor utfordring også i det å ivareta vårt ressursgrunnlag.

Hvis vi ser på plansjen over det private konsum i 1985, ser vi fort at det private konsum eksploderte i forhold til det prognosene tilsa. Vi tok da virkelig av på 1. klasse med 2. klasses billett.

Neste plansje han viste var lønnskostnader pr. produksjonsenhet. Han sa at han var vel vitende om at lønninger bare er en del av kostnadsbildet, men når vi har høyere lønnskostnader enn våre konkurrenter, da stilles det desto sterkere krav til verdiskapningen.

Den norske stat eier helt eller delvis mange bedrifter. Det er snakk om en betydelig aksjeportefølje. Ikke alle investeringene her er gjort for at Staten skal tjene penger. I mange tilfeller er det investert for overordnede mål som sysselsetting og bosetting.

Staten har betydelige kostnader ved sin virksomhet i industrien. I perioden 1980—87 har Staten punget ut med 3,3 milliarder kroner til Jernverket, 2,4 milliarder kroner til Sydvaranger, 1,4 milliarder til KV og ca. 1,2 milliarder til Store Norske.

Vi regner med at de siste bitene i KV snart er på plass. Det er fortsatt knyttet usikkerhet til salget av forsvarsdivisjonen og det er usikkerhet om akkorden går i orden. Jeg har inntrykk av at det i KV-saken er slik at hver gang man vender på en stein, så dukker et nytt økonomisk lik opp. KV laget i sin tid fine regnemaskiner, men problemet er at bedriften solgte alle sammen. Jeg regner med at de som har penger til god av KV, kommer til å dra det tyngste lasset, men hvis det blir konkurs, er situasjonen den at Staten har et selskap i beredskap som har penger til å kjøpe forsvarsdivisjonen.

Den vanskelige situasjonen ved KV startet ikke i mai 1986. De som derfor nå rasler med mistillitsforslag mot Regjeringen på KV, de sitter nok selv atskillig nærmere adressaten for slike forslag.

Totalt sett har Staten brukt ca. 11 milliarder kroner på denne type industri i perioden 1980—87. Ikke alt er tilskudd til underskuddsbedrifter, en god del er også aksjeutvidelse i Hydro og andre investeringer. Vi må være klar over at det følger en prislapp med skal vi opprettholde denne industrien. Og forutsetningen for at vi skal kunne holde hjulene i gang, er at det skapes verdier. Jeg kan ikke gå til Gunnar Berge i morgen og spørre etter 10—11 nye milliarder kroner, det er fånytt. Jeg vet

at han ikke har milliardene. Spørsmålet blir så om vi er i stand til å skape noe i tiden fremover som kan sikre industrien frem til år 2000. Jeg tror at vi må få flere av statsbedriftene til å stå på egne bein. Det er til fordel for de ansatte, for lokalsamfunnene og for bedriftene og for Norge som nasjon. Det er klart at vi tar ikke ut kull på Svalbard fordi vi synes at det er grassat spennende, men fordi vi ønsker bosetting og har et overordnet mål om virksomhet der. Vi vet at vi kan kjøpe kull billigere andre steder.

Vi ønsker bosetting i Kirkenes, men vi trenger da supplerende virksomhet til Sydvaranger og vi trenger en rasjonell gruvedrift. Vi trenger bedre driftsresultater enn de vi har i dag. Mye er også avhengig av ressursgrunnlaget.

Vi møter de samme problemene i Mo i Rana. Vi har i gang en ny utredning om Jernverket og vi må bestemme oss for hva vi skal gjøre i dette samfunnet. Det er klart at jeg som industriminister ikke over natta kan legge ned den malmbaserte driften og si opp 1600—1700 ansatte, men spørsmålet er som vi kan finne andre ting å gjøre i Mo i Rana. Er det mulig å drive med andre ting enn jernverk i Mo i Rana? Og hvorfor er det umulig?

Hvis vi ønsker å se kommende generasjoner i øya — uten dårlig samvittighet — så må vi i dag sørge for at det er noe å leve av her i landet også ved århundreskiftet. Det tar tid med omstillinger, og vi gjør helt sikkert feil underveis, men vi må bestemme oss for hvilken vei vi skal gå.

Det er også noen som er skeptisk til Statens aksjer i Hydro og vil selge dem. Dette er imidlertid aksjer som gir et skikkelig utbytte og aksjeutvidelsen betyr nesten ikke nye bevilgninger fra statens side. Nå har de ansattes representanter sagt fra at de ikke ønsker Hydro-aksjer, og dessuten er det fullt mulig hver dag å kjøpe Hydro-aksjer for hvem som helst. Det er pussig at dette falt Syse inn etter å ha sittet bortimot 5 år med Regjeringen. LO og Industriforbundet har sammen foretatt en undersøkelse hvor de har spurt hva man bør satse på i industrien fremover. 54 prosent svarer at det er forskning og utvikling som må prioriteres. Det må satses mer på forskning ved universiteter, høyskoler og i den enkelte bedrift. Det må videre satses på produktivitet, markedsføring og opplæring av de ansatte. Det er klart at vi kan ha gode produkter i Norge, men det hjelper lite hvis ingen i utlandet kjøper dem. Derfor er markedsføringen helt sentralt i industrien. Et siste punkt er at vi trenger bedre ledelse i industrien.

Situasjonen for teknisk industriell forskning er at vi ligger langt etter land som Sverige og Japan. Vi kommer sikkert til å bygge ryggsekker i Norge også i fremtiden, men vi kommer antagelig til å lage dem på en annen måte. Vi kommer neppe til å sitte og sy dem. Det er ikke vi som skal finne opp kruttet. Det er det andre som gjør, men vi skal sørge for å holde kruttet tørt og å utnytte de tekniske fremskritt som gjøres hver dag. Vi skal bruke teknologien til intelligente produkter som vi kan selge til en skikkelig pris. Av 10 000 mennesker i norsk industri er det svært få som steller med nyskaping og produktutvikling til daglig. Ofte er

dette venstrehåndsarbeid i bedriftene. Det skjer ikke systematisk, eller svært få gjør dette systematisk. Skal vi sikre fremtiden for våre barn, er vi nødt til å endre på dette bildet.

Her har vi gått på sparebluss de siste 6—7 åra, med et ambisjonsnivå som ikke rekker konkurrentene til knea, sa Kristensen. I 1980 brukte vi 1,3 prosent av BNP på dette, i 1985 1,6, mens svenskene brukte 2,7 som vest-tyskerne, og japanerne 2,8 prosent. Er det noen grunn til å tro at vi er så mye glupere i Norge at vi kan greie det samme som konkurrentene med halvparten av innsatsen?

— Det er fire tunge bransjer som har stått for den eksporten som skal betale importen — skipsfart, treforedling, ferrolegering og aluminium. Har disse bransjene noe til felles? Ja, — det er ikke vekstmuligheter. Skipsfarten flagger ut, treforedling begrenses av skogavvirkningen og når det gjelder ferrolegering og aluminium har vi bestemt oss for at krafta skal gå til å styrke og beholde den kraftkrevende industrien vi allerede har, ikke til nytt.

Verdiskapningsmessig vil tre av disse bransjene bety mye i mange år ennå, men det blir ikke ettervekst.

— Vi skal jobbe knallhardt for å beholde arbeidsplassene vi har i dag, men sysselsettinga kommer på andre områder og veksten kommer i tjenesteytende næringer — men forutsetningen er at vi skaffer fram de verdier som skal betale tjenestene.

Vi har sittet i regjering halvannet år og på den tida har vi satset en god del. Dette kaller jeg ikke utgifter, men investeringer i det vi skal leve av i morra.

Han viste plansje over satsingsområdene: informasjonsteknologi, romvirksomhet, bioteknikk/havbruk, materialteknologi og offshoreteknologi.

I 1987 er satt av 1 milliard kroner til informasjonsteknologi, en bevisst sterk økonomisk innsats på et område som slår inn overalt, også Arbeidsmandsforbundets områder, som f.eks. bergverk. I denne teknologien ligger store muligheter, som betyr store forandringer. Det gjelder å bruke den på en vettug måte.

Han viste til handlingsplanen for informasjonsteknologi, med ekstraordinær satsing på fem områder, hvor utdanning står øverst.

Han tok med hva som satses i andre land. Hvis noen går og håper på at kostnadsnivået i Japan skal bli så stort at det er mulig å konkurrere, bør tenke seg om. Vi må belage oss på at andre står i kø, f.eks. Korea. Det vil si at vi må satse tilsvarende kraftig.

Hvis bilindustrien hadde vært utsatt for samme hastighet i utviklingen som informasjonsteknologien, ville vi i dag fått en Rolls Royce for 25 kroner, med minimalt bensinforbruk.

Han gikk så over til oljesektoren og viste til de felt som er besluttet utbygd og de felt man satser på å få utbyggingsklare i rimelig tid, av hensyn til verftsindustrien.

Med plansje viste han, at forutsatt at prisen er 15 dollar pr. fat, vil utgifter og inntekter ligge på tilnærmelsesvis samme nivå. Dersom prisen går opp i 20 dollar blir det god fortjeneste, men da kommer vi igjen

opp i den tidligere nevnte faren for å ete opp inntektene.

Til slutt viste han en plansje der kurven holdt stø kurs nedover til bunn.

— Men vi kan fort få opp optimismen, sa han, og snudde kurven. Oppover.

— Vi har flere muligheter enn problemer. Hvis vi alle setter oss ned en halvtime med kaffe og røyk hver mandag morra og snakker om problemene, så er det fint. For så blåser vi av og bruker resten av uka til å snakke om mulighetene.

Hvis vi stort sett bare snakker om problemer, så blir det med dem som med inflasjonen. Vi har en god del muligheter her i landet. Vi ønsker en omstilling som ikke bare skal være nedleggelse, vi ønsker en virksomhet som skal komme parallelt med nedlegging av den gamle, men greier ikke alltid å få det til. Det er imidlertid av og til nødvendig å fatte vedtak om nedlegging, for å komme i gang med omstillingen.

Om situasjonen nå sa han: — Vi vet at prisstigningen er på veg ned. Rentenivået er for høyt, men betingelsen for å få ned penga er at vi får et bedre samsvar mellom det vi skaper og det vi bruker. Enten må vi innstille oss på å leve av det vi tjener, eller vi må se oss om etter en ny jobb der vi tjener mer. Da er spørsmålet om vi ønsker å bruke mest mulig av de midler og muligheter vi har til å investere i framtida. Og da skal vi huske på at det ikke er slik at alle glupinger sitter i Industridepartementet. Vi må få et samspill mellom bedrifter, lokalsamfunn og storsamfunn. Vi har forsøkt i Sulitjelma, og vil prøve på det i Mo i Rana.

Som eksempel på teknologiens muligheter, nevnte han Brønnøysund, det er like lett å ha virksomheten der og kommunisere derfra som fra åttende etasje et sted i Oslo-gryta. Det er en rekke slike muligheter som vi må ta fatt i og utvikle.

Noe av det som framstår som den viktigste utfordringen, ligger i kravet til ledelse, mente han. Til ledelse i fagforeninger, bedrifter, regjering, kommuner, sa Kristensen, og trodde at kravet til ledere må være at de gir litt avkall på juristen og ingeniøren i seg, til fordel for mer tid for mennesker. Det er utrolig mye av sunn fornuft som skjer på fritida i Norge, hvorfor skal det være så vanskelig å utnytte all den klokskap og sunne fornuft som anvendes i foreninger og hobbyvirksomhet også der en tilbringer mesteparten av tida og skal virke? Lykkelig den virksomhet som ledes slik at folk synes det er moro å gå på jobben om morran. Det viktigste nå er å mobilisere den type ressurser og muligheter vi er så heldige å ha, og bruke dem der vi er. Så får gutta på børsen heller kjøpe og selge aksjer, det er ikke der resultatene skapes. Selv hadde han et avslappet forhold til aksjetraden, det er en liten del som hører med, men det er de som skaper verdiene som skal ha innflytelse over hvordan de brukes.

— Vi har en spennende og løfterik framtid, vi som befinner oss på verdens tak, vi må bare bøye knea litt for å holde balansen en stund, og samtidig strekke neven ut for å hjelpe opp dem som ikke kommer på taket ved egen hjelp. Skulle ikke vi, med de ressursene vi har, greie å videreutvikle det samfunnet våre forfedre skapte?

Selvfølgelig klarer vi det, men da må vi skuffe på køl og bruke mer av tida ti å tenke ut mulighetene, sa Finn Kristensen.

Dirigenten sluttet seg til applausen fra salen og takket for innledningen.

Harald Øveraas følte at innledningen hadde sunket ned i forsamlingen. Industriministerens beskrivelse av situasjonen viste mye som mange er klar over, men ofte vil lukke øynene for. Han ga en foreløpig takk også for at Kristensen ville være til stede under debatten og svare på spørsmål.

Dirigenten minnet forsamlingen om at det ennå gjenstår 70 sider, eller over 230 forslag som skal behandles, før møtet tok en kort pause.

Debatten

Møtet ble satt igjen kl. 11.30. *Dirigenten* redegjorde for kjøreplanen og foreslo innskrenket taletid allerede fra første innlegg. Det ble vedtatt.

Rolf Knoph, avd. 10 Sulitjelma, hadde merket seg at Øveraas ønsket industriministeren velkommen med å si at han vel var den som kjente problemene nærmest på kroppen. Knoph trodde det var ganske mange i salen som følte at de kjente disse problemene særlig godt på kroppen.

— Egentlig er dette en historisk forsamling, trodde han. Det står en bokstav bak navnene på representantlista. Der er det 28 B'er. Han trodde at de fleste av dem ikke ville være her ved neste landsmøte, om den utviklingen vi nå har i bergverk får fortsette.

Industriministeren sa at vi kjører på 1. klasse. Det vil vi gjerne gjøre, men problemet er at mange av oss må kjempe for i det hele tatt å få være med toget og slippe å gå.

Knoph hadde videre merket seg tallet som var vist om bevilgninger til bergverk i 80-åra. Men her er det andre tall som ikke tas med, nemlig tallene for de verdier som er skapt i gruvene i samme periode. En får inntrykk av at det ikke regnes på den samfunnsøkonomiske siden, bare på den bedriftsøkonomiske når man viser til bevilgninger til industri som går dårlig.

Alle var enige om at en bedrift bør være lønnsom. Problemet er å holde på arbeidsplassene i mellomtiden, mens en venter på bedring eller nyetableringer. Det er ikke slik at folk i Sulis, Kirkenes og Mo holder på at de alltid skal gjøre det samme. Vi er ikke født gruvearbeidere. Vi er villig til å være med på nye ting, men vi vil ha noe å drive med. Industriministeren sa at ønsket var å få en parallellitet mellom oppretting av nytt og nedlegging av gammelt. Knoph var redd at vi ikke ville klare det noen gang, med den politikk som føres nå.

Helge Takseth, avd. 3 sa at oversikten Kristensen hadde gitt viste at mange av statsbedriftene representerte enorme pengesluk. Selv kom han fra en bedrift som siste året utbetalte 15% i utbytte og 12% de foregående år. Selv om man ikke har noen garanti for fremtiden, har bedriften ikke problemer for tiden. Han ville spørre industriministeren hvilke kriterier han ville legge til grunn for statlige eierandeler i bedrifter.

Jørn Karlsen, avd. 5, sa at det ikke var hver dag man hadde anledning til å stille spørsmål til industriministeren. Han ville stille et spørsmål om hvilke samfunn som skulle prioriteres, enten et lokalsamfunn eller et bysamfunn. Han siktet konkret til at Spigerverket i Nydalen og Jernverket i Mo i Rana produserer de samme produktene. I Oslo har man de siste 5 årene mistet 1200 industriarbeidsplasser hvert år. Hva skal prioriteres?

Stein Larsen, avd. 9, sa at Kristensen hadde karakterisert KV-behandlingen som siste del av en snuoperasjon. Jeg forbinder snuoperasjoner mer med det som skjedde med Alexander Kielland. Etter snuingen sørget man for å senke den på så dypt vann at man aldri kan få hevet den igjen. Er det slik man skal gjøre med KV også?

Jeg har diskutert industripolitikk med Kristensen før og vi blir nok ikke enige, men han levde ikke opp til sitt motto om at han skal bruke en halv time i uka på problemer og resten av tida på mulighetene i industrien. Han brukte det meste av sin tid til en svartmaling av industrien her i landet. Han snakket om behovet for nedleggelse av umoderne bedrifter i distriktene. Fra politikerne er det vanlig ikke å høre hva som konkret er galt med bedriftene. Etter å ha snakket om behovet for nedleggelse, henga ministeren seg til det vanlige tåkeprat om fremtidsutsiktene for industrien. Jeg synes det er unødvendig av Kristensen å beskrive problemene i lokalsamfunnene. De kjenner vi atskillig bedre på kroppen enn han gjør. Han burde i stedet brukt tid til å fortelle hva vi skal gjøre i stedet for gruvevirksomhet.

Vi vil ikke på død og liv beholde gruvearbeidsplassene, men vi vil beholde dem inntil noe nytt er etablert. Hva blir konsekvensen av å satse på profitabel, markedsrettet industri? Jo, etableringene vil skje i tilknytning til de store byene. Etableringene vil ikke skje i distriktene som alt har stor fraflytting. Private investorer vil neppe etablere seg i distriktene. Vi må etter min mening ikke glemme at arbeidsplasser og bosetting i distriktene har en verdi i seg selv som ikke bare kan måles etter bedriftsøkonomiske kriterier.

Kjell Magne Svensen, avd. 19, sa at han representerte en ung industri i Norge, oljeindustrien. Han ville ta opp Sagas utbygging av Snorre-feltet hvor selskapet har bestemt seg for å bygge en stålplattform i utlandet. Man har ikke villet vurdere en betongplattform som ville vært helt norskprodusert og dessuten 600 millioner kroner billigere enn en stålplattform. Han ville vite hva industriministeren mente om dette

og han spurte om Sagas håndtering her ville kunne få konsekvenser for senere tildeling i Nordsjøen. Etter hans mening har Sagas linje en trussel mot norsk industri.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, sa at norsk kobberutdriving ikke er lønnsom. Det er heller ikke lønnsomt internasjonalt. Det eneste som er lønnsomt er om man har hånd om kobberet fra utvinning til ferdigvareprodukt, slik blant annet finnene har og svenskene har. Derfor går også Outokumpo inn i Trøndelag for å sikre seg ressurser til sin virksomhet. De tallene Kristensen hadde kommet med om støtte til norsk industri, var forsåvidt interessante nok, men de kunne man like godt ha fått fra Statistisk Sentralbyrå. Det han savnet i Kristensens innledning var en visjon. Hva er det som skal utvikles i norsk industri? Hva skal data-teknologien konkret brukes til? Hvilken ferdigvareproduksjon er det man tenker på? Kristensen hadde vært inne på kostnadsnivået og på handelsbalansen. Er det ikke en mulig vei å gå å redusere importen? spurte Skotåm.

Strek

Dirigenten foreslo strek med de inntegnede talere. Dette ble enstemmig vedtatt og dirigenten refererte de to navn på talerlisten.

Kjell Svendsrud, avd. 36, sa at han så en sammenheng mellom formannens innledningsforedrag og den innledning industriministeren hadde kommet med. Han viste til Fremskrittspartiets valgresultat og sa seg enig med Øveraas i at vi må møte denne utfordringen politisk og ideologisk. Vi må videre satse mer på skoloring og forskning. Vi som bor i innlandet får ofte til svar fra politikerne når vi snakker om ny industri, at vi skal satse på turisme i stedet. I min omgangskrets kjenner jeg en dame på ca. 70 år som er dårlig i hoften og må bruke stav. Hun er ennå ikke kommet så langt at hun har fått tatt røntgen av hofta. Hvor lenge skal hun måtte vente på dette og inntil hun kan komme på operasjonsbordet.

Han kom ellers inn på at arbeidsmiljøet var lite berørt i valgkampen, men han håpet at han kunne komme tilbake til dette tema senere under landsmøtet.

Svein Westvik, avd. 4, sa at han kom fra Mo i Rana. Han kunne berolige Regjeringen og Kristensen med at man i Mo i Rana hadde tillit til både statsråden og Regjeringen. Vi legger ikke skjul på at vi har problemer. 1000 arbeidsplasser er tapt og 6–700 nye arbeidsplasser er i fare, men vi har ikke stilt oss negative til myndighetene. Det er naturligvis alltid en liten gruppe også i Mo i Rana som aldri blir fornøyd uansett hvordan det går, men den gruppen må man se bort fra. Han ville ta avstand fra Stein Larsens måte å kritisere industriministerens glimrende innledning på. Regjeringen og Finn Kristensen har vist at de er villig til å lytte til lokalsamfunnet for å finne en ny fremtid for Mo i Rana. Vi kan ikke basere oss på at vi skal drive jernverk for all fremtid i Mo i Rana.

Dirigenten fastslo at debatten dermed var avsluttet og han ga ordet til industriministeren for en oppsummering.

Finn Kristensens oppsummering

Kristensen sa med henvisning til Knops innlegg at når Regjeringen nå vil etablere et næringsdepartement er det blant annet for å få en bedre beredskap til å møte lokalsamfunnene med. Vi vet at det vil komme flere lokalsamfunn med problemer i fremtiden. Jeg vil gjerne ta utgangspunkt i det som er grunnlaget for at Norge etter krigen er utviklet som industrinasjon. En av de viktigste forutsetningene for dette er en enorm overgang fra sysselsetting i primærnæringene til industrien. Jeg føler meg kanskje litt ensom i denne beskrivelsen av og til, men ikke i Sulis, Mo i Rana og andre industristeder. Nå trenger vi hele Norge med oss i engasjement og interesse for ny satsing på industrien. Vi har alt for lett for å si oss fornøyd med oss selv og vår egen sektor. Vi står overfor store utfordringer. Jeg tror at det skjer noe med menneskene etterhvert som velferden øker. Vi blir mer selvopptatte som mennesker. Det er ikke de gruppene som har det dårligst som er i de fleste konfliktene i dag — om man ser bort fra barnehagestreiken. Det er andre grupper som aksjonerer. Hvis ikke mange nok er innforstått med at vi må gjøre det bedre for at alle skal ha det bra, da vil vi heller ikke få til de nødvendige omstillinger.

Om Sulitjelma sa Kristensen at man om en uke eller 14 dager vil legge frem de prosjekter som er på gang der. AOF har fått noen titusener for å drive elementær dataopplæring, et dataselskap er på vei inn, et firma som heter «Kjøp og Salg» og det er utvidelsesplaner for Saulo, sammen med finske interesser. Vi må samtidig redusere gruvedriften. Et tankekors er det kanskje at med alle de tilskudd til lønninger som nå skal dekkes, ville man kanskje kommet langt med en modernisering av Smeltehytta og andre ting i gruvedriften. Dette er ting som vi åpent må diskutere. Vi må være mobile. Vi må ikke låse oss fast. Jeg må kjempe for hver krone jeg trenger til industriltak, og det skal jeg fortsatt gjøre.

Om Olivin og statens aksjer der sa Kristensen at Staten ikke har noen planer om å selge de 98–99% av aksjene som er på statens hender. — Jeg vet heller ikke om disse aksjene er på Syses liste, men jeg vil si til deg Stakseth som jeg også har sagt til Syse. Det er like galt å privatisere for privatiseringens egen skyld som å legge en privat bedrift under staten for den statlige drifts skyld. Jeg synes dere er flinke på Olivin, og noen planer om salg har vi ikke. Man kan spørre seg om det er en statlig oppgave? Javel, men det var ihvertfall Staten som etablerte bedriften. Men det er slett ikke alle steder det er fornuftig at staten er engasjert.

Industridepartementet engasjerte for en tid siden representanter fra alle statsbedriftene til en konferanse i Oslo. Det er første gangen i historien det har skjedd. Man skulle utveksle erfaringer for å finne et eventuelt grunnlag for hvordan statsbedriftene skulle styres. Gjennom-

gangsmelodien var «situasjonen hos oss er helt annerledes». Variasjonen var like stor som antallet statsbedrifter. Dette betyr at man ikke uten videre kan overføre erfaring fra et sted til et annet. Vi må vurdere eierskapet i bedriftene i hvert enkelt tilfelle, ikke minst ut fra produktutviklingen.

Det er ihvertfall ingen umiddelbar fare for Olivin. Vi har andre ting atskillig lengre frem i tuten, sa Kristensen. Til Jørn Karlsens spørsmål om Spigerverket kontra Jernverket sa han at man nå får avvente en utredning som skal behandles i styrer og bedriftsforsamlinger før Regjeringen legger saken frem for Stortinget. Jeg har stor sans for kommunepolitikere i Oslo som kjemper for industriarbeidsplassene ved Spigerverket, men jeg synes også de burde legge merke til at nesten alle de nye moderne industriarbeidsplassene legges til Oslo eller langs Drammensveien. Det merkelige er også at de folkene som flytter til Oslo, svært nødig vil flytte tilbake til distriktene. Til Stein Larsen sa Kristensen: Jeg hører hva du sier, men jeg skjønner ikke alltid hvorfor du sier tingene. Han hadde nevnt at Kielland-plattformen var sunket på dypt vann. Det er ikke dette som er tilfelle med KV. Vi har ikke tapt en eneste arbeidsplass på Kongsberg så langt. De fleste enhetene har fått nye eiere og mange har tapt penger. Det er funnet nye eiere til flymotordivisjonen. Det som står igjen er forsvarsdivisjonen, men her er ikke noen dype høl. Vi vil gjerne opp på bakketoppene i stedet.

Jeg snakket kanskje ikke om problemer bare en halv time, men jeg lover å bruke resten av uka på mulighetene for norsk industri. Jeg er slett ikke bare opptatt av å legge ned gammel og umoderne industri, jeg er opptatt av omstilling i distriktene. For kort tid siden var jeg med på åpningen av en ny møbelfabrikk på Røros. Hvem skulle trodd at det her var grunnlag for møbelproduksjon. Fabrikken produserer også stoler på lisens i Japan. Det er slett ikke dårlig. Faktum er at ingen bruker så mye møbker i verden som nettopp Norge. Salgskurvene i Danmark og Sverige består av helt bratte søyler. Jeg kan ikke si til alle som spør hva vi skal produsere her i landet, men vi skal ihvertfall utnytte de ressursene vi har, blant annet norske mineraler. Hvorfor har vi bidratt til at Norsk Data har plassert datastasjoner 13 steder i landet? Jo, nettopp for å bringe virkemidlene ut i distriktene. Hva man får ut av dette, er det menneskene som bestemmer. Det avhenger hva man putter inn i dem og hva man henter ut. Jeg har f.eks. ikke noe imot at vi i Norge produserer avanserte spaserstokker hvis folk kjøper dem og prisen er høy nok. Jeg kan ikke strøk ut prosjekter til alle, men jeg tipser så godt jeg kan. Jeg tror mye kan gjøres i distriktene.

Vi må blant annet få vekk den misforståelsen at alle databedrifter må ligge ved Drammensveien. Det er det dyreste etableringsområde i Norge, ikke det mest lønnsomme. Om betong kontra stål-plattform sa Kristensen at han ikke visste nok om saken. Han trodde imidlertid ikke at man helt skulle avskrive mulighetene for å produsere en stålplattform i Norge. Nylig ble det bestilt en flytende plattform i betong. Jeg er for at norsk industri skal være med på satsingsområder som har

vekstpotensiale. For øvrig har jeg tatt spørsmålet som et apropos og vil følge dette opp.

Han sa seg enig i synspunktet at det bare er når man har hånd om «a-å-strengen» i kobberindustrien at denne er lønnsom. Finnene har det. Spørsmålet er om man skal satse så mye kapital fra grunnen at det kan gjøres også fra norsk side. Det er klart at man kan få en bedre handelsbalanse ved å redusere importen. Man kan også bedre balansen ved å øke ferdigvareproduksjonen her i landet. Man oppnår det sammen, men det kan ikke være bare et spørsmål om enten/eller men både/og. Problemet med vårt hjemmemarked er at det er for lite for ferdigvarer. Bedriftene må ut. Men for å gjøre det godt ute, må man først gjøre det godt hjemme. Til spørsmålet fra Svendsrud om man i innlandet skulle satse på turisme, sa Kristensen at det er et stort potensiale i turisme. Spør Bye om dette, og han får tårer i øynene. Han mener at vi driver amatørmessig her i landet, og det har han vel mye rett i. Det er vel noen år siden nå Vinjeordføreren i en debatt om turismen sa: Hvis vi skal få noe mer ut av turistene nå, så må vi ete dem. Vi reiser mye i Norge, men problemet er at vi reiser alt for lite i eget land. Våre utenlandsreiser koster også mye i vårt underskudd med utlandet. Jo flere vi kan få inn til Norge, jo bedre er det. Jeg tror turistnæringen har et stort vekstpotensiale. Når vi får opprettet et næringsdepartement, skal turismen flyttes fra samferdselsdepartementet til det nye departementet. Ikke minst er turistnæringen interessant når det gjelder antall arbeidsplasser i distriktene.

Til spørsmålet om røntgen sa Kristensen at dette burde tas opp med Gro. Hun har bedre greie på dette enn det jeg har. Ja, hun har bedre greie på andre ting også. . . Han tok til etterretning de positive signalene fra Mo i Rana og sa at det finnes steder som har et dårligere utgangspunkt enn Mo i Rana. Det er ikke alle lokalsamfunn som har en riksvei kloss inntil, som har flyplass, kaipotensiale og en ferdig infrastruktur, som det heter på fint. Jeg har tro på Mo i Ranas fremtid hvis vi får sammen og forener kreftene. Jeg vet at når jeg kommer ned fra talerstolen er det beskjed om et møte i departementet om KV. Jeg lover å bruke resten av uka til å diskutere mulighetene for KV og for norsk industri. Jeg håper at jeg ser mange av dere igjen, enten her på landsmøtet eller i aktivt arbeid rundt i landet. Jeg håper vi sammen skal kunne bygge et stadig bedre og tryggere grunnlag for norsk industri.

*

Forbundsformann Harald Øveraas sa at det kanskje ikke er alle problemer man liker å høre om til daglig, men etter hans mening hadde industriministeren gitt en god beskrivelse av situasjonen for norsk industri i øyeblikket. Vi må bare innrømme at det ikke ser så pent ut. I stedet for å påpeke problemene, bør vi også se på løsningene. De som trodde at Kristensen her skulle liste opp alle mulige prosjekter for fremtiden, kan kanskje være skuffet, men det var heller ikke meningen da vi inviterte ham til å holde innledning. Det er etter min mening alt

for lite engasjement i befolkningen til å drøfte industripolitikk generelt. Jeg synes vi nå skal ta med oss industriministerens synspunkter og synspunktene fra debatten med hjem til videre ettertanke. Jeg tror det kartet han la fram er ganske realistisk. — I tilknytning til applausen fra salen takker jeg deg for innledningen. I stedet for blomkster, vil jeg gi deg et produkt fra norsk industri, sa Øveraas og rakte ham glassvarer. — Takk for en interessant innledning og avslutning.

Dirigenten foreslo at man tok innledningen og debatten til etterretning. Dette ble enstemmig godkjent.

Dirigenten ønsket å kjøre videre til lunsjpausen, men våget ikke av hensyn til «den tobakksjævelen som nå herjer i salen», sa han. Møtet hevet for røykepause kl. 12.30.

Etter pause ble møtet satt igjen kl. 12.40 og man fortsatte behandlingen av vedtektene og innsendte forslag.

Forslag 41

Hilmar Ødegården fikk ordet til forretningsorden og trakk Buskeruds forslag til fordel for forslaget fra avd. 2.

Forslag 44

Rolf Finstad, avd. 2, satte fram forslag om følgende tilføyelse til forslag nr. 44:

«og senest innen 8 dager».

Votering

Forslag nr. 44 med tilføyelse, mot landsstyrets innstilling. Tellekorpene måtte i sving.

Etter optelling opplyste *dirigenten* at landsstyrets innstilling var vedtatt med kvalifisert flertall, når man tok hensyn til antall stemmeberettigede i salen, der tre var fraværende med permisjon og valgkomiteen satt i møte.

Rolf Finstad fikk ordet til forretningsorden, han syntes resultatet var såvidt uklart at han foreslo kontra-avstemning.

Arvid Øygård, til forretningsorden, ba om at forsamlingen måtte prøve å bidra til at landsmøtet kunne avvikles på en fornuftig måte innen rimelig tid. Det var 254 stemmeberettigede på landsmøtet, tre er fraværende med permisjon, i tillegg kommer valgkomiteens medlemmer, og da er det en stemmeovervekt på 20 for landsmøtets innstilling, det vil si at avstemningsresultatet er klart.

Kjell Dyngeland, til forretningsorden, mente det var kluss med avstemningen fordi stemmeskjemaene var uklare, og for- og imotstemmer fort ble forvekslet.

Dirigenten gikk til ny avstemning, der stemmetallet ble oppropt bord for bord.

Resultat: Forslag 44 med tilføyelse vedtatt med 169 stemmer.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad, som ble innvilget, før man gikk videre til

Forslag 46

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 9 – Landsstyrets myndighetsområde

Forslag 47

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 48

Johan Klunderud, avd. 2, satte fram et nytt forslag fra Akershus:

Endringsforslag til forslag nr. 48.

§ 9, nytt pkt. 5

å inngå tariffavtaler med forbundets oppnevnte, ansatte og valgte tillitsmenn, som ikke er organisert i andre forbund etter nærmere drøftelser med tillitsmennene.

Oppnåes ikke enighet ved inngåelse eller revisjon av tariffavtalene skal saken avgjøres av en nemnd på tre medlemmer, bestående av en leder oppnevnt av forbundsstyret. Denne leder kan ikke være noen av forbundets ansatte, fastlønnede eller valgte tillitsmenn.

Forøvrig oppnevner hver av partene sin representant.

Nemndas avgjørelse er bindende for begge partene.

Utgiftene til nemnda betales av forbundet.

Han sa at grunne til at dette forslaget fremmes er den tildels langvarige konflikt som har vært omkring lønna til de regionale verneombudene, og andre grupper som kan komme i en liknende situasjon. I forbindelse med dette forslaget hadde man sett på ordninger i andre forbund, og forslaget likner på modellen man bruker i Bygning, og også på løsningen som ligger i avtalen mellom LO og forbundene.

Harald Øveraas mente vi kom i en underlig situasjon når avdelingene først sender inn forslag til landsmøtet, landsstyret tiltrer og så starter man her videre på runden med et nytt forslag som ligger langt utenfor det forslaget landsstyret har tiltrådt. Da skal det bli vanskelig å få avvirket dette landsmøtet.

— Vi har et system i dag hvor både valgte og ansatte har tariffavtale. Det er ulike syn når det gjelder lønsplasseringen til de regionale verneombudene. De har tariffavtale, uenigheten gjelder lønnstrinnet. Her er det prinsipper ute og går. Vi ønsker ikke at forbundskassen skal belastes det som arbeidsgiversiden skal betale. Vi kan gjerne gi de re-

gionale verneombudene den lunda, men da skal vi ha utbetaling av fondet.

Hvis landsmøtet mener vi skal ta på oss utgifter for forbundskassa som det tillegger arbeidsgiversiden å betale, bryter vi vesentlige prinsipper.

Øveraas var klar over den ordningen Bygning har, men der er det landsstyret som har avgjørelsen. Det som det bes om her, er å ta fra oss den retten, sa Øveraas og ba landsmøtet tenke seg om før det eventuelt går til brudd med prinsippene.

Votering

Dirigenten fastslo at Klunderuds nye forslag ikke kunne tas opp til votering mot landsstyrets innstilling siden den var avgitt til et annet forslag. Han spurte forslagsstilleren om han kunne godta at det nye forslaget ble oversendt det nye forbundsstyret uten votering. Det kunne Klunderud ikke.

Man gikk så først til votering over forslag nr. 48 og landsstyrets innstilling. Enstemmig vedtatt.

Da Klunderuds forslag til nytt punkt fem skulle tas opp til votering, fikk Øveraas ordet til forretningsorden. Han ville bli overrasket om landsmøtet først enstemmig vedtar hvordan dette skal ordnes, for i neste omgang å forkaste det som nettopp var vedtatt. Etter hans oppfatning var Klunderuds forslag falt, i og med foregående votering.

Dirigenten spurte om salen var enig i Øveraas' tolkning. Det tilkjennega den ved å applaudere og Klunderuds forslag ble ansett for falt.

Forslag 49

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 10 – Forbundsstyret

Ingen forslag.

§ 11 – Forbundets myndighetsområde.

Forslag 50.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling til nytt pkt. 3:

Enstemmig vedtatt.

Magnus Songstad, landsstyret, ønsket å høre administrasjonens begrunnelse for forslaget.

Harald Øveraas sa at man bør være ærlig overfor hverandre så lenge det går (med et smil). Da landsstyret behandlet denne saken, tok det utgangspunkt i at også saksbehandlere skulle ansettes. Men vi må være oppmerksom på at det også er andre ansatt i huset, og forslaget går på at landsstyret skal kunne gi administrasjonen fullmakt til å foreta ansettelse. Hvis vi kommer i kinkige situasjoner kan vi trenge den åpningen vi der får, via fullmakten.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 12, § 13 og § 14

Ingen forslag.

§ 15 – avstemning over tariff-forslag

Forslag 51.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ Forslag 51

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 16

Ingen forslag.

§ 17 – stønad under arbeidsstans

Forslag 52.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 53, 54, 55, 56 og 57

Kjell Holst, avd. 5, mente landsstyret hadde tatt dem med buksene nede når det tilrår forslag nr. 63 fordi det står at stønad kan gis første dag når konflikten har vart en uke. Vi ønsker et vedtak som sier at stønad skal gis fra 1. dag når konflikten har vart en uke, sa han og fremmet forslag om ny ordlyd til § 17, punkt 1:

«Etter at konflikten har vart i en uke, gis stønad fra første konflikt-dag.»

Ola Tuven, administrasjonen, klargjorde at det som ligger i landsstyrets innstilling er at landsstyret skal vurdere stønad fra 1. dag etter en ukes varighet av konflikten. Det er i samsvar med den praksis som følges.

Før votering over forslagene 53 til 57 og landsstyrets innstilling, fikk Holst ordet til forretningsorden. Han sa at dersom innstillingen ble vedtatt nå, som var det forslaget han satte fram spilt ut over sidelinja.

Harald Øveraas følte at det ikke var det helt store man diskuterte nå. Hittil har det vært slik at det er gitt stønad fra første dag. Det er adgangen til å gjøre dette vi nå vil ha inn i vedtektene. Jeg har ellers litt erfaring fra streik og mener det kanskje er enda viktigere for dem som er i

konflikt at de får stønad den siste dagen. Det vi ber om, er å få nedfelt i vedtektene adgangen til å gjøre det vi har gjort, gi stønad fra første dag. Men det må alltid være mulig å foreta vurderinger.

Votering

Forslagene 53 til 57, landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling mot forslaget fra Holst: Landsstyrets innstilling vedtatt med solid flertall.

Harald Øveraas fikk ordet og sa at det av hensyn til valgkomiteens arbeid er viktig å få avklart fordelingsnøkkelen angående representanter til landsstyre og forbundsstyre. Tidligere er det alltid foretatt matematiske beregninger over forholdet mellom seksjonene. Det samme er gjort nå, og det gir dette resultatet:

Beregningen her er i henhold til gjeldende vedtekter.

LANDSMØTET 1987

Forbundsstyrets og landsstyrets sammensetning etter forholdsvis fordeling. Medlemstall og yrkesfordeling i henhold til betalende medlem pr. 31/12-1986. (28.821)

Landsstyrets — 26 representanter utenfra = 1.108,5 medl. bak hver representant.

Avtaleområde	Medl.tall	Represent.	Rest	Fordeling
Vei	6.329			
Forbygning	61			
Kystverket	412			
	6.812	6	161	6
Asfalt	574			
Private anl.	4.203			
Grunnboring	41			
Maskinentrepr.	1.773			
Maskinfirmaer	324			
Div.	207			
	7.122	6 + 1	471	7
Jernbane	72			
Statens anl.	916			
Overf.anl.	433			
	1.421	1	313	1
Vakt	1.296			
Bom - bruvakt	79			
	1.375	1	267	1
Gruve	2.882			
Mineral	834			
Skifer	148			
	3.864	3 + 1	538	4
Renhold	8.227	7	467	7
Totalt				26

Forbundsstyret skal bestå av 8 represnetanter fra avdelingens representasjon i landsstyret. Det betyr at det blir 3.602,6 medlemmer bak hver forbundsstyreprerentant.

Avtaleområde	Medl.tall	Represent.	Rest	Fordeling
Vei	6.329			
Forbygning	61			
Kystverket	422			
	6.812	1 + 1	3.210	2
Asfalt	574			
Private anl.	4.203			
Grunnboring	41			
Maskinentrepr.	1.773			
Mastefirmaer	324			
Div.	207			
	7.122	1 + 1	3.520	2
Jernbane	72			
Statens anl.	916			
Overf.anl.	433			
	1.421	0	1.421	0
Vakt	1.296			
Bom - bruvakt	79			
	1.375	0	1.375	0
Gruve	2.882			
Mineral	834			
Skifer	148			
	3.864	1	262	1
Renhold	8.227	2 + 1	3.021	3
Totalt				8

Denne fordelingsnøkkelen fikk landsmøtets godkjennelse. Dermed var formiddagsmøtet ferdig.

Dirigenten og Kjell Hauger informerte om praktiske ting i forbindelse med ettermiddagens seksjonsmøter.

Møtet hevet kl. 13.25.

Formiddagsmøtet onsdag 23. september

Møtet ble satt kl. 9.00 med Jens Tveit Aga som dirigent, og åpnet med allsang ledet av opplysningssekretæren.

Protokoll fra gårdsdagens møte ble referert ved Kikki Tindberg Jacobsen. Hun etterlyste navnet på Rogaland-representanten som hadde trukket avdelingens forslag under § 17. Det var Roy Andersen.

Johan Klunderud, avd. 2 korrigeret et navn i portokollen der det skulle stå Alex Jessen, avd. 2 istedetfor Alex Jensen, avd. 12. Det ble rettet og protokollen godkjent uten øvrige merknader.

Dirigenten leste innkommet telegram fra SV, som ønsket tillykke med landsmøtet og framgang i kampen mot høyerekreftene.

Dirigenten redegjorde for behandlingsmåten videre og viste til innsendte forslag som er foreslått oversendt redaksjonskomité, valgkomité og budsjettkomité. De er som følger:

Oversendes redaksjonskomiteen

Forslag NR.	Side
168	57
221	71
236	75
238	76
239	76
240	76
241	76
242	76
243	77
244	77
245	77
246	77
251	79
280	86

Valgkomiteen:

Forslag NR.	Side
195	64
196	64
102	36

Budsjettkomiteen

Forslag NR.	Side
268	83

Forslag 58

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslagene 59 - 60 - 61 - 62.
Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 63

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Paragraf 19

Forslagene 64 - 65 - 66 - 67.

Kjell Dyngeland, Avd. 6, ba om ordet og sa at det var kommet en beklagelig trykkfeil i motiveringen i det trykte heftet. Det skal stå en økning på 0,1%, ikke 1,0 prosent. Jeg får si som Stomperud: «Ideligen ska'je få de verste jobba». Forslag 65 må sees i sammenheng med forslag 235. Jeg er av den oppfatning at når man skal påføre forbundet utgifter, så må man også være villig til å sørge for inntekter. Det er ikke i dag lagt opp til noen selvplaging av avdelingene. Etter min mening er det viktig at ulykkesforsikringen blir like gullkantet som den kollektive hjemforsikringen og da bør den inn i kontingenten. Jeg skal imidlertid ikke fremme forslaget nå, men komme tilbake under forslag 235, som gir rom for dekning innenfor kontingentrammen.

Jeg skal derfor få lov å komme tilbake til betalingsformen under forslag 235.

Dirigenten så klart sammenhengen mellom forslagene 65 og 235, men valgte å behandle 65 alene nå.

Vedtak: Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 68 - 69 - 70 - 71 - 72

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Landsstyrets innstilling pkt. 2 enstemmig vedtatt.

Forslag 73

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 74

Forretningsfører *Arne Pedersen*, Buskerud, sa at man her har lagt opp, til et nytt pkt. i vedtektene. Han ville foreslå at man holdt seg til landsstyrets innstilling, men sløyfe ordet «kan».

Votering: Landsstyrets innstilling mot Arne Pedersens forslag.
Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag nr. 75

Kjell Holst, avd. 5 knyttet forslaget an til regnskapet for 1986. Han tok til seg det som var sagt om forsøk på å effektivisere avdelingene, men han minnet om at regnskapet for 1986 viste et overskudd på drøye 7 millioner kroner. Den økonomiske situasjonen er ofte vanskelig

for avdelingene. Det hender f.eks. at Samorg. i Oslo setter i gang tiltak som avdelingen kanskje ikke ser seg råd til å være med på. Han argumenterte derfor for forslaget om å redusere forbundskassen med 1 million som istedet fordeles mellom avdelingene. Det er forskjell på økonomien i de forskjellige avdelinger, men de avdelingene som er godt skodd ville også kunne dra nytte av en større prosenttildeling. f.eks. ved å ansette en organisasjonsarbeider. Han satte fram dette forslag til økning av avdelingenes andel i fordelingsnøkkelen.

Fordelingsnøkkelen endres § 20 I

2% økning til avdelignene

14 - 86%

17 - 83%

Hilmar Ødegården, kunne underskrive at en del mindre avdelinger har dårlig økonomi, men det er også avdelinger som har skrappt sammen ganske store summer på boka. Han så det slik at mest mulig burde forvaltes av forbundet, og hvis vi så kan regne med liberal holdning fra forbundets side til søknader fra avdelingene om ekstra tilskudd vil det være den beste ordningen. Hittil har det fungert bra.

Ola Tuven, administrasjonen, sa at selv om vi har greid å skrape sammen en del kroner i forbundskassa, så gir det et viktig og nødvendig grunnlag for driften som selvsagt kommer medlemmene ute til gode. Han syntes ikke at en generell økning på to prosent til avdelingene var veien å gå. Mange avdelinger har mye fra før, og den praksis vi nå har i forbundet med tildeling av midler til nyttig, faglig arbeid fungerer bra. Forbundet kanalisere midlene dit det er bruk for dem. Jo mer man bindes opp med fast tildeling ut, dess mindre muligheter blir det for avdelingene til å be om midler når de har behov.

Votering

Forslaget fra Kjell Holst. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten minnet forretningsførerene i salen på oppgaven med å telle representantene.

Forslag nr. 76

Arve Nybakken, avd. 13, tok opp forslaget fra Hedmark. Ved å øke prosentsatsen til fordeling i avdelingene, forenkles den ordningen vi har nå. Han trakk forslag 101, og opprettholdt forslag 76.

Votering: Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag 77

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling til ny tekst punkt 3 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 78

Arnstein Remmen, avd. 4, registrerte at behandlingen av de foregående forslag viste at det ikke er full enighet om fordelingsnøkkelen mellom forbund og avdelinger. I dag kan avdelingene få tilskudd etter søknad, og det kan være vel og bra, men det er ikke alltid avdelingene vet hvor de står i forhold til de andre. Økonomien i avdelingene kan være svært forskjellig. Det kan også være mye avhengig av de geografiske forskjeller. Men en avdeling f.eks. kan avholde et årsmøte for under 20 000 kroner, må en annen avdeling ut med 100 000. Medlemsstrukturen kan også være svært forskjellig. Noen steder er det medlemmer i fulltidsarbeid som tjener bra, andre steder er det mange deltidsarbeidende.

— I vårt forslag ber vi om at landsmøtet setter ned et utvalg på fem personer for å vurdere disse forholdene, sa han, tok opp forslaget og ba forsamlingen støtte det.

Harald Øveraas håpet Remmen oppfattet hva som står i forslag og innstilling fra landsstyret. Der foreslås at forslaget oversendes det nye forbundsstyre. Da blir det ikke liggende i en skuff, det vil bli vurdert og dersom forbundsstyret finner det nødvendig, vil det bli nedsatt et utvalg som foreslått.

Forslag 78

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten formidlet beskjed fra valgkomiteen: Alle forslag på kandidater, unntatt saksbehandlere, må være levert innen kl. 10.05. Forslag på saksbehandlere må være levert innen kl. 15.00.

Forslagene 79 - 80 - 81

Kjell Magne Svensen, avd. 18, refererte forslag 80 og sa at hensikten med forslaget er å styrke klubbene ved at 3% av kontingenten tilbakeføres avdelingene. I dag er det slik at midlene til klubbene stort sett må hentes fra egne bedrifter gjennom lokale forhandlinger. Mange medlemmer føler at de ser lite og ingenting igjen av sin kontingent, og det er viktig at en tilbakeføring av midler kommer i stand også i denne forbindelse. Dette vil bety en styrking av fagbevegelsen på grasrotplanet som også betyr en styrkelse av fagbevegelsen. Det vil gjøre klubbene i stand til å løse sine problemer bedre, og være mindre avhengig av saksbehandlingen i forbundet som ofte tar lang tid. En desentralisering av aktiviteten må også være et pluss. Derfor stem for forslag 80.

Votering:

Landsstyrets innstilling mot forslag 80. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Paragrafene 21 - 22

Forslag 82

Forretningsfører *Mellvin Steinsvoll*, avd. 3, viste til forslagene 229, 230, 231 og 232 og tok opp forslag 82. Han sa at han ikke ville gå så langt som hovedkassereren og si at det i mange avdelinger er useriøs drift, men det er ikke til å komme forbi at mange avdelinger er som småstater i staten. Å tjene medlemmene best mulig er vår soleklare plikt, og derfor bør landsmøtet støtte forslag 82. Slik som hovedtillitsmann i Selmer-Furuholmen kjenner jeg dette på kroppen fordi det slett ikke er alle avdelingene som gir medlemmene de samme rettighetene. Rettighetene varierer fra avdeling til avdeling. Jeg synes at her er det en mangel på oppfølging fra sentralt hold. Jeg synes at avdelingene lokalt må følge opp medlemmenes rettigheter slik at det ikke skal være nødvendig for hver enkelt å henge fram gulrot for å trekke til seg medlemmer. Jeg vil også forsterke det som står i landsstyrets innstilling til forslag 229 hvor det står «snarest samordne rettigheter». Jeg vil understreke at snarest må bety et halvt år — ikke i løpet av en ny fireårsperiode.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at man behandlet forslag 82 og taleren steg ned fra talerstolen uten videre oppfølging.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, mente at det var unødvendig å behandle dette forslaget i forhold til de vedtak som allerede var fattet under vedtektenes paragraf 20.

Votering:

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten foreslo en kort pause. Møtet hevet 09.50. Møtet ble satt igjen kl. 10.05.

Forslag 83

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 84

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 85

Forretningsfører *Magne Mælumshagen*, avd. 36, sa at det var andre gangen at avdeling 36 reiste dette forslaget og det var også andre gangen at landsstyret hadde avvist forslaget. Det er etter min mening en ulykke for et menneske å måtte avslutte sin yrkesaktive periode uten å få full pensjonsuttelling. Derfor mener jeg at dette forslaget bygger på solidaritetstanken med de få dette tross alt gjelder. Som formannen sa under åpningen av dette landsmøtet er solidariteten det fundament fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen hviler på. Det sto også i lederen

i Arbeiderbladet i går om Gerhardsens politiske testamente. Han oppfordrer partiet til å vinne ungdommen for solidaritetsbegrepet. Det er ungdommen vi må bygge på, og dette er etter min mening ikke noe forslag som betyr store kostnader, men det er i høyeste grad et spørsmål om solidaritet. Jeg tar på denne bakgrunn opp forslag 85 fra avdeling 35.

Votering: Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag nr. 86

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 87, 88, 89, 90, 91, 92 og 93

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyret innstilling enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling på ny § 26 b — solidaritetsfond.

Rolf Knoph, avd. 10, syntes det var bra at forbundet tar opp tanken om solidaritet med den som har det vondt i verden. Våre egne problemer, som kan være svært følbare nok, er ikke engang i nærheten av de vanskeligheter mange fagforeningskamerater har andre steder i verden.

Landsstyrets forslag innebærer en uttelling på 13 kroner pr. medlem pr. år, det er omlag 0,04 øre pr. dag. Knoph mente vi burde kunne yte noe mer og satte fram følgende forslag:

Ny § 26 b Internasjonalt Solidaritetsfond.

1. 2 pst. av kontingent-inngang øremerkes for internasjonalt solidaritetsarbeid.
2. Forbundsstyret gis fulmakt til å disponere fondet. Administrasjonen kan gi bevilgning på inntil kr. 25 000,-.
3. Bevilgninger gis direkte til humanitære og faglige formål utenfor landets grenser, til fredsarbeid og til frigjøringsbevegelser som kjemper for faglige, menneskelige rettigheter og nasjonal selvbestemmelse.

Hvis landsmøtet går inn på tanken om 2 prosent, vil det bringe rundt 800 000 i året, og hvis det mot formodning ikke skulle bli nødvendig å bruke i samme takt som det kommer inn, kan prosenten diskuteres på nytt om fire år.

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, gjorde oppmerksom på at vi nå kan feire et 50 års minne for dannelsen av den største solidaritetsbevegelsen vi har hatt. Høsten 1936 satte LO i gang innsamlingen til Spania, og i 1937 ble den norske hjelpekomiteen for Spania dannet. I årene 1936 til 1939 ble det samlet inn to millioner, og det var et kjempebeløp i datidens Norge. Den største solidariteten viste de som dro som frivillige for å kjempe i Spania og dokumenterte sin solidaritet i gjerning med livet på spill. De gikk fienden i møte før han i neste omgang kom og sparket inn

døra hjemme, 50 års minnet kan best markeres med et betydelig fond, sa han og støttet forslaget fra Knoph.

Votering

Knophs forslag falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

Dirigenten formidlet ny beskjed fra valgkomiteen: alle forslag må være undertegnet og påført hvilken avdeling forslaget kommer fra.

§ 27 til 33

Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

§ 34

Forslagene 94, 95, 96, 97, 98 og 99 var ferdigbehandlet, bortsett fra annen del i forslag 97. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 100

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 101

Trukket.

Forslag 102

Vedtatt oversendt.

Forslag 103

Landsstyrets innstilling til nytt punkt 13 enstemmig vedtatt.

Forslag 104

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 105, 106

Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling til endring i punkt 3 enstemmig vedtatt.

Forslag 110

Arna Karlson, landsstyret hadde fått i oppdrag å begrunne forslaget fra avd. 4. Avdelingen er godt fornøyd med landsstyrets innstilling, men ville understreke dette med kostnader for årsmøter som iallfall for vår avdeling er uforholdsmessig store. Hvis vi ikke kommer fram til en annen løsning, må vi diskutere tillatelse til å holde årsmøte annen hvert år, sa hun. Hun viste til forslag 78 som allerede er vedtatt oversendt forbundsstyret, i den forbindelse bør man også ha med i bildet dette forslaget fra Nordland. Det er klubbene som danner ryggraden i det faglige arbeid, og hvis vi ikke klarer å bakke opp klubbene hjelper det lite om vi har god stemning på årsmøtene, sa hun.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Landsstyrets innstilling på ny merknad til punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Landsstyrets innstilling til punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 111

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Landsstyrets innstilling til ny merknad pkt. 4 enstemmig vedtatt.

Forslag 112

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Wenche Iversen, avd. 11, tok opp forslag 112 og begrunnet avdelingens forslag med at vi må forsøke å legge forholdene til rette slik at småbarnsforeldre får anledning til å delta i det faglige arbeidet. For å komme i gang, ønsker man å få dette nedfelt i vedtektene. Hun satte fram dette tilleggsforslaget:

Det ytes stønad til barnepass i forb. med møter o.l. som avd. innkaller til.

Nærmere regler for utbetaling av stønad utarbeides av forbundsstyret.

Endre Øygarden, avd. 12, sa at forslaget var diskutert i Telemark, og avdelingen støtter det. Det er ofte et problem å få med ungdommen i det faglige tillitsarbeidet. Mange får ekstra kostnader med barnepass for å delta på kurs. Han trodde at man kunne få mange flere unge med, dersom disse kostnadene ble dekket.

Lillian Olsen, avd. . . syntes også at dette forslaget burde få full støtte. Det er viktig at også småbarnsforeldre, og ikke minst enslige mødre, får muligheter til å delta i det faglige arbeidet. Ca. 1/3 av forbundets medlemmer er kvinner og vi må anta at mange av dem har barn. Ikke alle har vennligsinnede naboer og besteforeldre til disposisjon for barnepass. Av erfaring visste hun for øvrig at det aldri er spørsmål om hvem som skal passe barna når fedrene drar på kurs, bare når mødrene skal avsted.

Anna Karlsson, landsstyret, støttet landsstyrets innstilling, men hun ville ikke ha sittende på seg at landsstyret saboterer det med barnepass. Dertil har jeg for mange unger sjøl, sa hun. Men dette er midler som avdelingene må ut med, så hvorfor vedtektsfeste det? Dette er en god og fin tanke som en bør fatte vedtak om i avdelingene.

Liv Marit Moland Olsen, forbundsstyret, sa at man i alle sammenhenger understreker at man må ha med seg ungdommen. Hvis vi mener noe med dette, må vi støtte forslaget fra Wenche Iversen.

Votering:

Landsstyrets innstilling til forslag 112 mot Wenche Iversens forslag. Iversens forslag ble vedtatt med 135 stemmer.

Dirigenten opplyste at statsministeren skulle innlede kl. 11.00. Han ville antyde at det ble en pause før dette og at taletiden etter statsministerens innledning ble satt til 5 minutter for første gang og 2 minutter andre og tredje gang. Dette ble enstemmig bifalt.

Forslag 113

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Anders Bjarne Rodal, administrasjonen, innledet slik: Partikamerater. Han rettet det senere opp til organisasjonskamerater. Han ville foreslå et tillegg til paragraf 6 med følgende ordlyd:

Regionalt verneombud som ikke på vanlig måte innvelges i styret fra en bestemt yrkesgruppe, tiltrer styret med tale og forslagsrett.

Dirigenten mente at forslaget måtte avvises da han ikke så noen sammenheng med forslag 113.

Landsmøtets flertall sluttet seg til dirigentens syn og forslaget ble avvist behandlet.

Dirigenten syntes det nå var behov for en pause før statsministerens innledning. Møtet hevet 10.40.

Møtet ble satt igjen presis kl. 11.00 og forbundsformannen fikk ordet for å ønske statsministeren velkommen.

Dagsordens pkt. 7

Den politiske og økonomiske situasjon

Harald Øveraas sa at det var en glede for ham å ønske statsministeren hjertelig velkommen til landsmøtet. Statsminister! Den politiske og økonomiske situasjon angår oss alle sammen. Det er ikke uten betydning hvilken utvikling vi får i landet og verden for øvrig. Jeg vet at statsministeren har hektiske dager, og jeg er glad for at hun likevel har tatt seg tid til å komme til dette landsmøtet for å gi sine betraktninger. Hjertelig velkommen.

Landsmøtet reiste seg og ga stående sin velkomstapplaus til statsminister *Gro Harlem Brundtland*.

Hun holdt følgende innledning:

Statsministerens innledning

Det er blitt sagt om valget at det innebar et jordskjelv, og at det best kan sammenliknes med turbulensen omkring folkeavstemningen om EF for 15 år siden.

Jeg tror det ville være en overdrivelse. Samtidig har vi grunn til å være takknemlige for at de strømninger som her er kommet til uttrykk, kom nå — og ikke først i forbindelse med Stortingsvalget om to år.

Det gir oss mulighet for og tid til nøye å drøfte de politiske og organisasjonsmessige utfordringene som dette reiser, både i parti og i fagbevegelse.

Vi har grunn til å ta utfordringen på alvor. Samarbeidskomiteen og Sentralstyret har i denne uka hatt en første runde med analyse av valgresultatene og vi vil i Landsstyret til helgen og senere i et eget møtet mellom Sentralstyremøtet og Sekretariatet drøfte hvordan vi best kan legge opp arbeidet framover.

Opgaven er å sikre grunnlaget for våre verdier og for en fremtidsrettet kurs i 1990-årene. Det kan stille nye krav, og større krav om politisk og organisatorisk innsats. Vi må mobilisere de mange i den store samtalen om fremtiden, om ideer, løsninger og mål, som må være utgangspunktet for å få mennesker i tale, engasjere dem i et samfunnsbyggende arbeide.

Her dreier det seg om å nå de unge, vinne dem for de grunnleggende ideer vi har bygget vårt samfunn på.

Det har vært sagt at vi opplevde protestvalg. Ja, men verre er det å gi et klart svar på hva *passiviteten* og *protesten* bunnet i. Vi tror det er et knippe av årsaker, ikke *en* enkelt. Men det er liten tvil om at spørsmålene omkring asylsøkere og flyktninger var en viktig utløsende faktor for en endret stemning og en økt oppslutning i valgkampens siste uke for protestpartiet Fremskrittspartiet.

Valget har gitt oss *to høyre-partier* å forholde oss til. Det gamle Høyre og Fremskrittspartiet. Vi må i ettertid erkjenne at vi gjorde feil når vi gjennom valgkampen konsentrerte oss om oss selv og våre saker foruten om Høyre og for lenge lot Fremskrittspartiet drive sin valgkamp uimotsagt. Det ga Fremskrittspartiet anledning til å markedsføre sin politikk uten at søkelyset ble satt på konsekvensene av politikken, på holdbarheten og på sammenhengene. En viktig dimensjon blir borte når ett parti slipper det søkelys på egne standpunkter som skjer gjennom kritisk debatt.

I den løpende politiske debatten fram mot 1989, må vi nå, både lokalt og sentralt, forholde oss til begge de to høyrepartiene, både det gamle og det nye.

Vi må gjøre vårt til å gjøre kjent hva Fremskrittspartiets ekstreme høyre-politikk egentlig innebærer. Dypest sett er det anti-stat, mot en statlig innsats for å utvikle vårt samfunn bygget på felles verdier. Det er imot store deler av vår velferdspolitik. Og — som Harald Øveraas sa i sin åpningstale — Fremskrittspartiet vil - så langt råd er — avvikle fagbevegelsens innflytelse på inntekts- og fordelingspolitikken her i landet. Partiets program innebærer en dramatisk reduksjon av offentlig innsats. Statsbanker som Husbanken skal fjernes. Studielån skal gis på samme vilkår som vanlig banklån. Det offentlige forbruket skal skjæres drastisk ned.

Fremskrittspartiet har i valgkampen lagt stor vekt på å fortelle at

de vil prioritere de eldre og syke og vil bruke mer midler på helsestell og eldreomsorg. Men samtidig går Fremskrittspartiet inn for dramatiske skattereduksjoner. Enhver vil måtte se at dette ikke henger sammen.

Hvis Fremskrittspartiet ønsker å redusere skattene så sterkt som de faktisk har foreslått, vil de ikke ha midler i det hele tatt til å styrke helse- og eldreomsorgen. Tvert imot, da vil de mangle 10—15 milliarder på at dagens nivå kan opprettholdes. De reelle prioriteringene som ligger i Fremskrittspartiets økonomiske opplegg er derfor noe helt annet enn hva partiet har fortalt folk nå i valgkampen.

Og dette er bare begynnelsen. I Fremskrittspartiets program heter det at det samlede skattenivå bør reduseres fra omkring 50% til vel 35%. Det betyr i så fall at det offentlige vil måtte redusere sine samlede utgifter med innpå 100 milliarder kroner. Enhver vil jo måtte se at dette er beløp av en så dramatisk størrelse at det ikke kan gjennomføres uten at hele velferdssamfunnet vil rakne. Da blir det hverken midler til minstepensjonister eller til et skikkelig helsestell.

Men var det dette kravet vi møtte gjennom valgkampen?

Tvert imot. Kravene vi møtte var utålmodighet over at mange viktige oppgaver ikke er løst, innen helsevesenet, i eldreomsorgen, i bolig- og rentepolitikken, i barnehageutbyggingen. Oppgaven er å omsette denne utålmodigheten i politisk handling, og ny og forbedret innsats. Da ligger ikke løsningene i en politikk som vil *redusere* fellesinnsatsen og den politiske styringen. Som vil redusere demokratiske, folkevalgte organers innflytelse på samfunnsutviklingen. Og det er det Fremskrittspartiet vil.

Hvis politiske organers innflytelse reduseres, er det ikke folk selv som får mer å si. Da er det helt andre maktsentra og krefter som øker sin innflytelse, slik det var tidligere da vi hadde et svakere demokrati. Det var gjennom demokratiseringen av samfunnet at folk selv fikk større innflytelse. Da må også demokratiet brukes. Folk må møtes, de må delta, de må høres.

Det ligger nok en avmaktfølelse hos mange, i et komplisert samfunn der det er et følt behov for enkle budskap og lettfattelige svar.

Løsningen er ikke *mindre* demokratisk styring og folkevalgt innflytelse, men *bedre*. Da er svaret større deltakelse og mer informasjon. Vi må løse oppgavene på en bedre måte. Vi må stadig møte *nye* utfordringer, løse nye hverdagsoppgaver. Løsningene ligger i en levendegjøring av det økonomiske og politiske demokratiet, og i vilje til aktiv samfunnskritikk.

Vi har i år feiret Arbeiderpartiets 100-års jubileum. Vi er stolte over det vi har gjort, men vi er ikke fornøyd med dagens samfunn. Arbeiderbevegelsen kan aldri hvile på sine laurbær. Nye velgere vinnes ikke på gårdsdagens bragder, men på de svar vi kan gi på morgendagens oppgaver.

Igjen og igjen må vi vinne de nye generasjonene for våre ideer. Einar Gerhardsen har helt rett i det som skulle bli hans siste budskap til partiet og bevegelsen: Sats sterkere på å vinne ungdommen for våre

verdier. Den utfordringen skal vi ta. Slik kan vi best løfte arven etter Einar Gerhardsen.

80-årene har vist at arbeiderbevegelsens seire ikke er vunnet en gang for alle. Vi har sett at *friheten* kan innskrenkes. Massearbeidsledigheten ble i 80-årene igjen en reell trussel i vårt land. Trusselen mot den enkeltes frihet antar samtidig nye former. Stoff og rus fratår evnen til å styre eget liv. Den tekniske utvikling skaper nye tapere.

Vi har sett at *likheten* kan undergraves og nye skiller oppstå. Vi ser det i dag på boligmarkedet, der de som bor har hentet store gevinster på bekostning av de som skal ha sin første bolig. Mangelen på barnehageplasser betyr skiller mellom ulike grupper av barn, mellom dem som kan starte sin skolegang med det forsprang barnehagen gir i sosial og pedagogiske trening og de som ikke får den muligheten. Derfor er vårt program for barnehageplass til alle ved århundredskiftet et så viktig tiltak for å oppfylle våre idealer om likhet og en rettferdig fordeling.

Valget har vist oss at Høyre-bølgen ikke ebber ut av seg selv. Høyres tilbakegang ble denne gang til framgang på ytre høyre. Oppgaven fram mot 1989 er klar: Vi må føre en løpende debatt bygget på våre verdier om hvilke løsninger vi skal bygge morgendagens samfunn på.

Velferdsoppgavene er ikke løst godt nok. Løsningene er ikke tilpasset endringene som brøt fram i samfunnet gjennom 70-årene. Mangelen på barnehageplasser gir de unge familiene problemer med å kombinere arbeid og omsorg. Det er blitt *vanskeligere* for de unge å komme inn på boligmarkedet i 80-årene. Også innen eldreomsorgen og helsevesenet blir oppgavene framover større. Kravet til økte ressurser og til nye løsninger vil bare vokse. Det er den utfordringen vi som parti har tatt mål av oss til å møte.

Frihetsdebatten vi er i gang med i parti og fagbevegelse gir helt avgjørende impulser. Oppgaven er nå som tidligere: Hvordan sikre folk mer innflytelse over sitt eget liv.

Ordninger vi bygget opp for å nå dette målet slites og foreldes. Eller de kan spille sammen på måter som ikke var tilsiktet. Da må de bygges om eller byttes ut.

Arbeiderbevegelsens rolle som samfunnsbygger springer ut av vår evne til å se kritisk på samfunnet slik det er. I dag er det et samfunn vi i stor grad selv har formet. Det er vår stolthet, og vår utfordring. For nå må vi også se kritisk på de ordninger vi selv har skapt. Her har vi ikke vært flinke nok. For ofte har vi havnet i et forsvar for systemene i stedet for kundene.

Det er ingen grunn for oss til å overlate system- og byråkrati-kritikken til andre. For behovet for reformer er stort. Det krever alt vi kan mobilisere av fantasi, krefter og politisk styrke. For oppgaven er å vinne, de nye generasjonene for våre verdier, i kamp med helt andre holdninger og krefter som vil svekke både solidariteten og fellesskapet.

Hva var resultatet av utviklingen i første halvdel av 80-årene, da det ble lagt større vekt på andre verdier? Det første jo ikke fram.

Den sterke satsingen på økt privat forbruk skapte ingen varig økonomisk vekst. Det ga ikke mer å fordele. Det førte oss inn i en krise. Der-

for var det også så stort behov for Arbeiderpartiets program i 1985: *Ny vekst for Norge*. Det var behov for en ny og en annerledes økonomisk vekst. Spekulasjonsøkonomien ble en besøkelsestid for de som hadde penger å flytte. Mens det vi mest trengte var nytenkning og produktivt arbeid.

Det var nødvendig med en ny kurs. Den ble det Arbeiderpartiets oppgave å stake ut. Selv i en vanskelig tid, og selv om vi ikke kan oppfylle alle forventningene på kort sikt, gir det oss bedre muligheter til å påvirke utviklingen ut fra våre verdier og mål.

Noe av forklaringen på velgertrøttheten ligger nok også i de vanskelige parlamentariske forholdene siden valget i 1985. Drakamp omkring de økonomiske oppleggene både høsten 1985 og 1986 skapte et inntrykk av uklarehet som kulminerte med det som skjedde i vår. De tre tidligere regjeringspartiene la opp til et stormløp mot regjeringen på et grunnlag som ikke ble forstått, heller ikke innad i deres egne rekker. Da Hagen sa nei takk til å være med på den ferden, var det mange — ikke minst innad i Høyre — som trakk et lettelsens sukk. Det ga Fremskrittspartiet anledning til å fremstå som et ansvarlig parti. De gjerderne mange til da hadde mot å stemme Fremskrittspartiet, ble lavere. Det bidro også til den økte oppslutningen ved valget. For mange på høyresiden ble det nå Hagen som målbar Høyres tradisjonelle synspunkter.

Et viktig trekk ved valget var den lave valgdeltakelsen. Som vanlig er, ble Arbeiderpartiet rammet når mange velger å sitte hjemme. Mange satt nok hjemme denne gangen også fordi de følte at det ikke var så mye som sto på spill. Kampen om regjeringsansvaret var avgjort i juni — og man fortsatte ferien fra politikken. Det var tydelig at folk var lite innstilt på en landsomfattende valgkamp bare to måneder etter den store stormen.

Likevel overser vi slett ikke at noen ble hjemme av uklar misnøye eller fordi de mente vi ikke har nådd store nok resultater etter 15 måneder i regjeringsposisjon.

Vi er inne i en krevende politisk periode. Vi har en økonomisk krise som krever sterke omlegginger. Og vi har en sammensetning i Stortinget som ikke gir flertall bak noe aktuelt regjeringsalternativ. Dette gir ikke de greieste og klareste og mest ryddige politiske forhold. Jeg forstår godt at folk ville ha ønsket seg det annerledes. Inntil et nytt stortingsvalg, har vi ingen andre løsninger enn å samarbeide på tvers av de tradisjonelle blokk-grensene. For det må tas beslutninger. Det må fattes vedtak. Norge må styres med det Storting vi har.

Det finnes ingen enkel vei ut av problemene, verken de politiske eller de økonomiske. Også vi skulle gjerne ha nådd enda lenger på disse 16 månedene. Men la oss ikke glemme at vi har oppnådd det aller viktigste: Vi har lagt en ny kurs som peker ut av problemene, og som vil gi oss en mer rettferdig fordeling. Vi ser resultater av den felles innsats som er gjort — og hvor ikke minst fagbevegelsen har vist ansvar og vilje til å ta et tak. Alternativet til å gjennomføre en slik kurs, vet vi ville være at også vårt land ble rammet, som andre, av stor og økende

arbeidsløshet. Denne trussel må vi sammen møte!

Forbundsformannen pekte i sitt innledningsforedrag på de forutsetninger fagbevegelsen selv la til grunn for å gå inn i det inntektspolitiske samarbeidet i vår: Redusert prisstigning, et mer rettferdig skattesystem og lavere rente, spesielt på boliglån.

Hva er så resultatene?

Prisstigningen har sunket sterkt. Vi må tilbake på slutten av 60-tallet for å finne en så lav prisstigning som den vi har hatt de siste månedene.

Omleggingen av skattesystemet startet allerede i budsjettet for i år og vi vil foreslå nye skritt i høst, i tråd med behandlingen av Skattemeldingen i Stortinget. Ett viktig mål med skatteomlegging er å tette smutthull, gjøre det mindre lønnsomt å låne og få mer likhet i fordelene ved rentefradraget. Hvis vi får tilslutning for våre forslag vil vi neste år ha tatt et betydelig skritt i retning av å utjevne fordelene ved rentefradraget mellom høye og lave inntekter.

En med særlig høy inntekt og 100 000 i renteutgifter vil etter Regjeringens opplegg neste år selv måtte betale ca. 20 000 mer av disse renteutgiftene selv enn i 1986. Mens de med lav inntekt vil få noe større fordel av sine rentefradrag.

Dette gir ikke bare større rettferdighet. Det er også med på å dempe etterspørselen etter lån og legge grunnlaget for lavere rente.

Vi ser andre positive resultater. Importen synker og eksporten øker. Vi forbruker mindre og vi produserer mer. Vi er i gang med å bygge bro over de gapene som oppsto gjennom 1985 og 1986. Da trenger vi fortsatt samarbeid om den økonomiske politikken og inntektsoppgjørene. Her vil Regjeringen påny legge vekt på et nært forhold til organisasjonene i arbeids- og næringslivet for å sikre fellesverdier og et konstruktivt opplegg.

For det finnes ingen vei utenom den hovedoppgaven å gjenopprette balansen i norsk økonomi. Vi må samtidig skape ny vekst, for vi kan ikke fortsette å bruke mer enn vi skaper, verken som enkeltpersoner eller som nasjon.

Vi tror ikke på en passiv innstrammingspolitikk. Det var den som var med og utløste arbeidsledigheten i 1982–84. Det er også nødvendig med reformer og med økt innsats på viktige områder. Derfor har vi lagt om virkemidlene i distriktpolitikken slik at vi kan snu fraflyttingen og pessimismen i distrikts-Norge.

Vi har satset sterkere på forskning og utvikling som grunnlag for nyskaping i næringslivet. Det er en myte at næringsutviklingen overlates til næringslivet i de land vi konkurrerer med. Tvert imot, de fleste industriland brukte langt større midler enn vi på forskning og utvikling av næringslivet, og på arbeidet for å erobre våre og andres markeder. Utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv er et fellesansvar for næringslivet selv, myndighetene og forskningsmiljøene.

Skal vi bli en førsterangs industri-nasjon må vi gå sammen om oppgavene, slik industriminister Finn Kristensen også understreket nødvendighetene av her i går.

Vi må få en mer effektiv offentlig sektor. Offentlig sektor produserer

viktige tjenester for næringslivet. For et lands konkurransevne er noe langt mer enn næringslivets lønnskostnader. Det starter med utdanningssystemet hvor vi legger grunnlaget for kvalifikasjoner og skaper evner. Det dreier seg om gode kommunikasjoner, utbygging av moderne teknologi — men også om helse og kultur — ja, alt som bidrar til menneskelig utfoldelse og trivsel.

Slik blir Regjeringens fornyelsesprogram for staten er et viktig bidrag også til arbeidet med å utvikle et mer effektivt næringsliv.

De resultatene som er oppnådd er også med på å legge grunnlaget for rentenedgang.

Det er hevdet at Regjeringen ikke gjør noe for å få renten ned. Alt vi har gjort i den økonomiske politikken har vært med på å legge grunnlaget for en lavere rente. Men vi kunne ikke starte omlegging av den økonomiske politikken med å sette ned renten, i en opphetet økonomi, med sterk prisstigning og et uforsvarlig sterkt lånepress.

Det var tre viktige forutsetninger for å få ned renten:

— Spekulasjonen mot kronen måtte stanses og tilliten til kronen i utlandet måtte bygges opp igjen. Det har vi nå greid, men den tilliten som er oppnådd kan settes på spill og gå tapt.

— Prisstigningen og kostnadsutviklingen måtte ned. Det er vi også i ferd med å greie gjennom den moderasjon og vilje til å ta et tak som folk har vist.

— Utlånsveksten måtte dempes. De siste tallene fra Norges Bank viser at også dette nå er i ferd med å skje.

Dermed er det lagt grunnlag for at renten vil gå ned i løpet av året eller omkring årsskiftet. Vi har allerede sett de første tegnene til det. Og ingen her bør være i tvil om at Regjeringen er klar over hvor viktig dette er som grunnlag for et inntektspolitisk samarbeid også i 1988.

Men det er viktig å være klar over at alle disse tre forutsetningene ville blitt undergravet hvis Regjeringen hadde foregrepet begivenhetene og satt ned renten, f.eks. gjennom en renteerklæring før det var grunnlag for det i den økonomiske utviklingen. Det vi da hadde oppnådd ville gått tapt — og den innsats alle har bidratt til ville vært forgjeves.

Gjennom valgkampen hevdet særlig Kjell Magne Bondevik at Regjeringen burde fått til en avtale med bankene om å skjerme boligrenten. Han antydte at bankene burde forplikte seg til å låne ut de 3 milliardene de får inn på SMS-kontiene.

Men det er jo nettopp en slik avtale regjeringen fikk i stand med bankene i vår. Da forpliktet bankene seg nettopp til å skjerme boliglån og spesielt lån til førstegangsetablerende.

Til sammen har sparebankene lånt ut ca. 4 milliarder i slike førstehjems lån i år til en lavere rente enn vanlig. Renten på slike lån ligger på 13,5 — 14,5%.

Vi forutsetter at bankene fortsetter med disse ordningene.

I 80-årene ble statsbankenes rolle gradvis redusert. Utlånsrammene i Husbanken ble sterkt redusert, samtidig som boligbyggingen sank fra ca. 37 000 til ca. 26 000 boliger i året.

Regjeringen ønsker å snu denne utviklingen og vil gå inn for en sterk

økning i statsbankenes rammer neste år. Som vi tidligere har varslet, vil vi foreslå en ny låneordning i Husbanken og Landbruksbanken med en utlånsramme på til sammen vel 1 milliard og hvor utlånsrenten vil være ca. 13,5%. Utlånsrammene for Postsparebankens ungdomslån vil bli foreslått fremdoblet.

Dette er også viktige bidrag til å øke konkurransen i bankvesenet og presse renten ned.

Harald Øverås pekte i sitt innledningsforedrag på den maktforskyvning som har funnet sted fra de politiske myndigheter til kreditt- og finansinstitusjonene. Det er helt riktig at utviklingen har redusert mulighetene for å bruke en del av de styringsmidlene vi tidligere hadde. Utviklingen av renten er vevd tettere sammen med hele den økonomiske politikken, og med den internasjonale utviklingen.

Derfor har regjeringen satt ned et utvalg med Per Kleppe som leder og med oppgaven å utrede styringen av kredittpolitikken.

Vi må være klar over at endringene i kredittpolitikken ikke bare har sammenheng med den tidligere regjeringens politikk, men også med andre endringer i samfunnet som vi har ønsket og som vi ikke vil oppgi. Vi startet etter krigen med sterke reguleringer, importkvoter og rasjonering. Gradvis ble reguleringer og kvoter opphevet. Det ga også større muligheter for den enkelte.

Hva det betyr kan illustreres gjennom et tankeeksperiment. Hvis vi etter krigen hadde hatt dagens faktiske reisemuligheter, ville vi ikke kunne tillat alle syden-reisende fordi vi hadde trengt valutaen til det viktige oppbyggingsarbeidet her hjemme.

Jeg tror ingen i dag uten videre ville ønske å legge slike typer restriksjoner på den enkeltes handlefrihet — selv om vi kunne oppnå større styring med kredittpolitikken. Derfor må vi i dag finne fram til andre former for styring enn de vi hadde — forutsetningene er endret, og vi trenger nye og bedre virkemidler i den økonomiske politikken.

Utenrikspolitikken

Til slutt noen ord om de internasjonale utfordringene.

Meldingen om at USA og Sovjetunionens utenriksministre var nådd fram til enighet om en nedrustningsavtale er gledelig. Vi følte alle skuffelse etter toppmøtet på Reykjavik, hvor man var så nær, men likevel ikke nådde fram til enighet.

En avtale om å fjerne alle mellomdistanseraketter med atomvåpen vil være en milepæl i nedrustningsarbeidet. Det gir økt sikkerhet i Europa og ikke mindre, slik enkelte hevder.

Det vil også styrke troen på at det nytter å nå fram gjennom forhandlinger.

En slik avtale kan åpne for en isløsning i øst-vest-forholdet. Det trengs etter at avspenningspolitikken ble lagt til side og proteksjonisme og nasjonal egoisme sterkere fikk dominere internasjonal politikk.

En positiv bevegelse i forholdet mellom supermaktene vil også kunne åpne for tilsvarende utvikling i forholdet mellom øst og vest i Europa. Her må de små og mellomstore land spille en større rolle.

I forholdet til Vest-Europa har vi vitale interesser både på det politiske, økonomiske, sikkerhetspolitiske og kulturelle området. Den økonomiske integrasjon og det politiske samarbeid mellom EF-landene viser ny dynamikk. Det er avgjørende for norsk arbeids- og næringsliv at vi kan unngå nye handelshindringer. I samarbeid om forskning og teknologi ligger nøkkelen til morgendagens økonomiske vekst. Økt samarbeid mellom EF-landene berører sentrale norske interesser som vi har tatt opp i Regjeringens melding og vårt forhold til Europa.

Arbeidet for å sikre vårt miljø står nå fram som den andre sentrale internasjonale utfordringen. Her dreier det seg rett og slett om vårt felles livsgrunnlag. Det står om våre barns fremtid.

Miljøet er truet. I den fattige verden av mangel på utvikling. I den rike del av verden er det utviklingen som truer miljøet. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling har lagt fram en analyse av situasjonen og pekt på veier ut av problemene.

Vi må ha økonomisk vekst for å trekke milliarder ut av fattigdom. Men vi må ha en ny vekst, en vekst som er bærekraftig, som bruker naturen uten å forbruke den. Vi kan ikke lenger belaste natur og miljø med utslipp som ødelegger ozonlaget og forurenser jord, vann og luft, ja, som undergraver selve vårt livsgrunnlag.

Det gjelder vår sikkerhet og vårt miljø. Dette kan vi bare sikre gjennom evne og vilje til å utvide vårt perspektiv: Perspektivet må omfatte alle.

Vi har kalt rapporten «Vår felles fremtid». For vi har bare en jord og vi må forvalte den i fellesskap. Kampen for frihet og sosial rettferdighet gikk gjennom en nasjonal folkereisning. Nå er tiden inne til å sprengte disse grensene, ta skrittet over i det som må være fremtidens perspektiv og det eneste perspektiv med fremtid: Et ansvar for hverandre som sprenger nasjonalstatens rammer.

Debatten

Dirigenten sluttet seg til applausen fra salen og takket statsministeren for interessant innledning.

Det ble en kort pause før man gikk over til debatten.

Møtet ble satt igjen etter pause kl. 12.00, og dirigenten redegjorde først for hvilke forslag som hører med under dette punktet på dagsordenen: forslagene 161—167, 169—171, 181—191, 224—227.

Taletiden ble fastsatt til fem minutter før første taler fikk ordet.

Kjell Holst, avd. 5, takket også for innledningen. — Det er klart at det i denne forsamlingen befinner seg omkring 250 ansvarlige folk, ansvarlige overfor Regjeringen som er utgått av partiet og ansvarlige overfor vedtak som er fattet i LOs organer, sa han. Men han var fristet til å spørre om vi kanskje har strukket ansvarligheten litt for langt enkelte ganger, når vi ser oss omkring og ser en del av den livsstilen som utfolder seg, på bekostning av andre. Han tenkte ikke minst på aktivite-

ten som utfolder seg på Børsen der de skalter og valter med våre arbeidsplasser og der kapitalen har fått fritt spill.

— Mitt største ønske er at vi får satt en stopper for dette idiotiske spill med våre arbeidsplasser, sa Holst. Vi bør kanskje få en strengere bruk av konsesjonsloven og beskatning på aksjegevinst. Vi bør finne en vri ut av uføret eller bør kanskje plassene stilles til disposisjon. Den ene virksomheten etter den andre med norske arbeidsplasser blir kjøpt av utenlandske kapitalister, for å bli lagt ned. I løpet av Willoch-perioden har vi tapt en rekke goder. Sykelønnsordningen er blitt forringet og Arbeidsmiljøloven ødelagt m.m. Det bør nå kanskje være tid igjen for reformer, og fagbevegelsen vil i første rekke kreve fleksibel og lavere pensjonsalder. Det er også andre ting. Vi gikk med på null-oppgjør, men vi har fått økt rente som har forverret våre kår — og hvem pokker skor seg på det?

Det er det kapitalkreftene som får lov til. Noen og enhver av oss har fått stresskoffert, men la oss ikke trekke i mørk dress og hvit skjorte og likne på yapper, sa han. Han håpet at det i nær framtid ble gjort noe med rentenivået. Det siste valget ga oss et varsko. Det er nødvendig å slå ring om arbeiderbevegelsens ideer.

Kurt Lauveng, avd. 5, kommenterte valgresultatet og årsakene til dette. Han trodde at en av årsakene var at Carl I. Hagen fikk kjøre uforstyrret som han fikk om innvandrerpolitikken. Han ble ikke skikkelig imøtegått og han fikk også en del av våre medlemmer med seg. Her har vi som organisasjon og de politiske partiene inkludert Arbeiderpartiet sin del av ansvaret. Hvorfor ble det vist slik unntakshet? Jeg kan jo også vise til uheldige uttalelser fra justisminister Helen Bøsterud som gikk på at 2/3 av asylsøkerne ikke var asylsøkere men arbeidssøkere. En annen årsak er det håpløse mottakerapparatet vi har, og som bygger opp under fremmedfiendtligheten her i landet. Jeg tror at en av grunnene til Arbeiderpartiets unntakshet er at Høyre sammen med Arbeiderpartiet har stått sammen om en ganske restriktiv innvandringspolitikk, blant annet demonstrert ved innvandringsstoppen i 1975. Den virker også rasistisk i sin form. Det er nå på tide å understreke at solidaritet betyr også solidaritet med andre mennesker i andre land. Vi er flinke til å vedta resolusjoner, men vi er ikke like flinke til å ta imot mennesker som ofte kan komme fra land med et umenneskelige styre. Vi bør vise at vi står fast på arbeiderbevegelsens idealer.

Jens Tveit Aga, avd. 6, viste til Røyselands vanlige uttalelse om at «Mi i Venstre står for miljø». Fjærtøft har nå overtatt denne kappen, men Arbeiderpartiet må også stå fremst i miljøkampen. Ikke minst på Vestlandet er man sterkt opptatt av hva som skjer med anlegget i Dounrey, og jeg synes det er riktig at landsmøtet kommer med en uttalelse mot Dounrey-anlegget. For mange av oss vestpå vil anlegget ligge oss nærmere enn Oslo gjør. Forslaget hadde følgende ordlyd:

Til den «Norske Regjering»

Atom-attvinningsanlegget i Dounrey.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund som er samlet i Oslo i tida 20—25.9.1987 viser til Rapporten del 1 om Dounrey-høringa. Landsmøtet ber den Norske regjering seie klart ifrå til styresmakterne i Storbritannia at det ikke må værta vidare utbygging av attvinningsanlegget av plutonium eller andre atomanlegg i Storbritannia.

Dersom styresmakterne i Storbritannia held fram med utbygginga i Dounrey, må den Norske Regjering leggja saka fram for Paris-konvensjonen.

Arnfinn Nilsen, forbundsstyret, sa at han ville starte innlegget med å fortelle to ferske historier. Den første fant sted i stemmestyret i hans egen hjemkommune Krødsherad. Der oppsto en diskusjon mellom to av hans egne partifeller og en fra Kristelig Folkeparti. Diskusjonen gjaldt flyktninger og asylsøkere. Den debatten gikk så langt at jeg måtte be dem tenke seg grundig om hvis den skulle fortsette på et slikt plan. Jeg fikk stanset diskusjonen, men jeg vet ikke om jeg fikk stoppet tankegangen.

Den andre historien fant sted i drosjekøen ved Stortorvet lørdag kveld eller natt. Jeg sto bak tre kjekke ungdommer og skulle ha drosje nr. 2. Ungdommene gikk imidlertid inn i den andre drosjen, og jeg kunne sette meg i den første. Da sa sjåføren til meg: De ville ikke kjøre med utlendinger! Men hva er det du sier, er du spennas gærn? spurte jeg. Men det var han ikke. Vi i arbeiderbevegelsen må reise ryggen mot disse holdningene. Hvis ikke vi gjør det, er det ingen andre som gjør det. Det kan vi være overbevist om.

Så noen ord om lønnsoppgjøret. Grunnen til at vi gikk inn i et moderat oppgjør med åpne øyne lå i selve avtaleteksten. LO stilte som betingelse styring med prisene og renta. Jeg forstår godt det Gro sier om renta. Men signalet fra dette landsmøtet må være at hvis det ikke snart skjer noe med renta, vil det bli uhyre vanskelig for oss å gå inn på et lignende oppgjør i fremtiden. Skattepolitikken er også viktig. Vi må vel regne med at noen og enhver av oss også vil bli berørt av skattepolitikken i negativ retning. Men det får vi bare finne oss i hvis skattesystemet blir mer rettferdig. Vi kan etter min mening ikke skrike på mamma at vi skal på do og samtidig gjøre i buksa.»

Morten Antonsen, avd. 23, sa at statsministeren hadde holdt et interessant og innholdsrikt foredrag. Han sa at den politiske situasjon var høyst uklar etter det valget man har bak seg og de etterdønninger dette har ført med seg. Vi skal også være klar over det skremmende antallet hjemmesittere. De utgjør tilsammen nesten et like stort parti som Arbeiderpartiet. Valgresultatet understrekes ytterligere ved at høyre-ekstremistiske partier som Fremskrittspartiet får så stor oppslutning. Jeg tror vi alle har et medansvar for valgresultatet. Nå må vi ikke unnlate å fortelle hva Fremskrittspartiets politikk vil bety for vanlige folk. Jeg synes ellers at valgkampen i for stor grad ble rikspolitisk. Media

har sin del av skylden når de etter utspørringene fortalte hvem som var mest nervøs, hvordan hver enkelt ble sminket o.s.v. Jeg tror at det velgerne er opptatt av er hva partiene står for og hvilke resultater man har å vise til. De som skal avgi sin stemme venter til de har tatt standpunkt til partienes programmer. Jeg tror at hvis Fremskrittspartiet kommer til makten, vil mange av dagens sosiale reformer ikke lenger være en selvfølge. På en måte kan det kanskje være en fordel at folk nå gjennom Fremskrittspartiets praktiske politikk i kommunestyrene får se hva partiet egentlig står for. Da vil nok dette slå negativt ut på valgresultatet deres ved neste korsvei.

Han trodde også at organisasjonsapparatet hadde sin del av skylden for det dårlige valgresultatet. Meningene ble ikke godt nok fremført og partiet oppdaget ikke i tiden den murringen det var blant folk når det blant annet gjaldt flyktningepolitikken, rentepolitikken, skattepolitikken, penge- og kredittpolitikken og boligpolitikken. Han avsluttet sitt innlegg med å gi Gro en kompliment i alle fall: Det er ihvertfall ingen som hadde greidd å mestre de politiske og økonomiske problemene så godt som deg, Gro!

Arve Nybakken, avd. 15, konstaterte at mye var sagt om valgresultatet og han var heller ikke fornøyd, selv om han heldigvis kom fra et fylke som kom noe bedre ut enn de andre. I forbindelse med industriministerens foredrag i går ble det snakket mye om ensidige industristeder og lokalsamfunn med problemer, som f.eks. Sulitjelma og Mo. Innlandsfylkene har også ganske store problemer med sysselsettingen, men man hører ikke det helt store skriket på grunn av avstandene som gir muligheter til pendling. I sin tid ble det nedsatt et utvalg med tidligere statsminister Odvar Nordli til å vurdere disse tingene. Er dette utvalget fremdeles i arbeid, og hvordan er det prioritert?

Johan Klunderud, avd. 2, ba forsamlingen slutte seg til det forslaget Aga fremmet, og ga honnør til statsministerens store arbeid i Brundtland-kommisjonen.

Han gikk så over til de spesielle problemer ungdommen strir med. I hans avdeling er ca. 30 prosent av medlemmene under 30 år. De bor i Oslo/Akershus-området hvor det i løpet av bare ett år er blitt 20 prosent dyrere å kjøpe seg inn på boligmarkedet. En minimumsbolig koster rundt 600 000 kr., det vil si at denne gruppe har fått 1000 kroner mer i måneden i bokostnader i løpet av året. Han var videre bekymret for hvordan bruttobeskatningen ville slå ut. Han var enig med det syn at vi som tilhører generasjonen som fikk nytte gode av boligsubsidier må tåle litt hardere beskatning, til fordel for de unge i etableringsfasen.

Bård Kristensen, avd. 4, syntes statsministeren hadde kommet med mange interessante synspunkter på den politiske situasjon, men han syntes hennes tolking av valgresultatet var litt lettvtint, siden det ikke bare var Høyre som gikk tilbake, Arbeiderpartiet hadde tilsvarende tilbakegang.

Han trodde det kanskje ville være mer interessant å få utdypet de ideologiske spørsmålene i denne forbindelse, og gjerne litt mer om framtidsvisjoner. Hva arbeider vi fram mot? Den ideologiske debatten er stort sett forstummet i fagbevegelsen, mens det var noe man stadig snakket om for 20 år siden. Han trodde det var grunn til å savne den ideologiske debatten, særlig på grunn av de store ungdomsgruppene som hadde vansker med å finne den ideologiske tråden. Det merkes svært liten forskjell i den økonomiske politikken. De som reiste på 1. klasse i 1980, gjør det fremdeles, antallet er bare blitt noe større. De som har råd til et liv i luksus i dag er de samme som hadde det i 1980. Lederne i næringslivet har preket moderasjon de siste 20 åra, og det er stadig bare arbeidstakerne som skal vise denne moderasjonen. Sjøl bevilger de seg klekkelige tillegg. Det er ikke kommet noen synlig begrensning i aksjespekulasjonen, som angår våre arbeidsplasser med innhogg i den kaka som er bakt på de verdiene vi er med og skaper. Banker og forsikringsselskaper bygger sine palasser og bevilger til seg sjøl.

Når det gjelder optimismen angående forholdet mellom øst og vest, så delte han den, men manet samtidig til realisme. Vi må være klar over de sterke krefter vi har til motstandere, og haukene er i full gang med opprustning på andre måter. Hva vil Norge gjøre i de internasjonale fora når det gjelder f.eks. opprustning i verdensrommet?

Stein Åros, avd. 214, begrenset seg til å si om rentenivået at det bare er de som ikke har behov for det, som har råd til å oppta lån.

Han viste ellers til forbundets formålsparagraf om arbeide til medlemmenes beste, og mente det faglig/politiske samarbeidet er en forutsetning for å lykkes. Det er imidlertid problemer som det må settes søkelys på, sa Åros, som representerer Arbeiderpartiet i fylkestinget. Og det arbeid som det stort sett er mulig å få utført der, gjelder nedskjæringer. Det syntes som om de sentrale myndigheter tror Rogaland er et fylke som flyter med melk og honning, mens faktum er at vi der har landets største sykehuskøer og skolene får merke sparekniven. Fylket har 230 millioner i akkumulert gjeld, det vil si et beløp på 35 millioner i renteutgifter i året, like mye som hele kulturbudsjettet. Kan vi nå vente en økonomisk avklaring for de fylker som er bankerott?

Dirigenten innskjøt: — Det gjelder Hordaland også.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, tok også for seg det dårlige valgresultat, og de skal analyseres, som vanlig. Han vil bidra med sin personlige analyse. — Jeg har stemt sosialistisk i alle mine voksne år, men denne gangen var jeg i tvil om jeg i det hele tatt skulle stemme. Det er vanlig å høre ute på grasrota, at det er det samme hvem som styrer. Denne gangen var det kommune- og fylkesvalg det gjaldt, men som vanlig var det rikspolitikkerne som var å se på skjermen. Kan det være at folk er blitt lei av å se Kjell Magne Bondevik og kanskje til og med Gro Harlem Brundtland?

Jeg har som sagt stemt sosialistisk hele mitt voksne liv, gjentok han, men har ofte vært i tvil om det egentlig var sosialistisk jeg stemte.

Gro: — Hvem stemte du på?

Jørgensen: — Jeg stemte Arbeiderpartiet ved kommunevalget og kommunistene ved fylkestingsvalget.

Han kom videre inn på prisutviklingen, med referanser til industriministerens foredrag.

— Vi har en prisdirektør som visstnok har sitt utspring i Arbeiderpartiet. Det eneste bidrag han har kommet med er å fortelle oss på TV at vi må bli mer prisbevisst og gå fra butikk til butikk og sammenlikne prisene. Men tenk om kona bor i ei bygd i Nordland der det er bare en butikk, sa han, og fikk applaus.

Videre, det er ikke mange år siden vi ble fortalt på TV og i feite overskrifter at vi var så rike i Norge. Nå er vi plutselig så jævlig fattige. Er ikke de som styrer med økonomien såpass framsynte at de kan se 6–7 år framover?

Han ville gjerne vite hva A har gjort i de mange årene med flertallsregjering for å få styring på kapitalkreftene.

Mikal Øvrebo, avd. 6, hadde også noen spørsmål som han antok gjenspeilte egoismen i ham som i andre. Resultatet av valget viser kanskje at selvopptattheten er blitt utbredt i det norske folk, mente han. Han hadde vært på et møte der han oppfattet signaler om 6-timersdagen som kunne tyde på at den ville bli satt opp mot lavere pensjonsalder. Er det tilfelle?

Gasskraftverk på Karmøy, blir det noe av det, og får de vestlandske kraftselskapene være med i utbyggingen? Blir det da mer til den kraftkrevende industri og mulighet for nye arbeidsplasser?

Når det gjelder spørsmål om likhet og rettferd, vil man da forsøke å få resultater via forhandlinger eller gå lovvegen for å utjamne ulikhetene? De unge som har foreldre med formue kan få hjelp til å etablere seg, men hva de som ikke har det?

Hilmar Ødegården, avd. 1, syntes Gro hadde hatt et fint innlegg. Han trodde det var mer enn en grunn til at valgresultatet ble så dårlig. Et poeng i den forbindelse kan være forholdet mellom politikerne og de ansatte i kommuner og fylkeskommuner. De ansatte føler at det ofte er vanskelig å nå fram til politikerne som er deres arbeidsgivere. En opprustning av det faglig/politiske samarbeidet lokalt, ville kunne stimulere til økt politisk innsats på lokalplanet og dermed også bidra til bedre valg neste gang. Han mente partiet burde gi et vink til sine folk lokalt om det.

Strek ble satt før neste taler.

Magny Hansen, avd. 6, ville gå vegne av de ca. 8000 renholdere som er organisert i forbundet be om at forslaget om autorisasjon for rengjøringsbyråer, som ble lagt på is av Willoch, ble tatt opp igjen nå. Hun ba om Gros støtte til det, og takket på forhånd.

Gro oppsummerer

Gro Harlem Brundtland fikk ordet til avrundning.

Hun tok først opp det som var sagt av første taler, om kapitalkreftene som skor seg, og trakk tråden til deler av Bjarne Jørgensens innlegg.

Der er man inne på noe som kan være med å bygge opp under en myte. Hvilke krefter i landet er det som kan være med på å styrke demokratiet og fellesskapet? Vi må helt tilbake til 1961 da vi hadde en Arbeiderregjering med flertall bak seg i Stortinget, alene og sammen med andre partier på venstresida. Det glemmes ofte. Nå er det gått mer enn 25 år siden situasjonen var slik at det var mulig å styre etter vårt eget program.

Hun minnet om situasjonen og det ferske valget i Danmark. Der var det såvidt de fant fram til en parlamentarisk løsning for regjeringsdannelsen, og der var det partiene på høyre og venstre ytterkant som gikk fram. Det har ikke gjort det enklere å styre. Det skulle være klart nok at det er Arbeiderpartiet her som kan ha muligheter til å samle kreftene rundt en demokratisk sosialisme i en grad som kan gjøre det mulig å få gjennomført det vi er opptatt av. Hvis det er den type protester som antydte her som lå under det siste valgresultatet, hvorfor var det da ikke partiene til venstre som gikk fram?

Vi må satse på mulighetene i det faglig/politiske samarbeidet, mente hun.

Vedkommende som etterlyste visjonene, sa ikke noe om hvilke visjoner det var snakk om. Jeg tror ikke vi kan møte dette på annen måte enn gjennom samtaler med folk, gjennom informasjon og debatt og ved å vise ansvar. Vi må få ungdommen med oss i den frihetsdebatten vi har startet i Arbeiderpartiet og som skal uttrykke vår solidaritetsideer. Jeg ser ikke at det er andre løsninger enn dette.

Vi kan ikke foran 90-årene henge oss opp i gamle styringsformer fra 40-, 50- og 60-årene. Det er styringsformer og styringsapparat for 90-årene vi nå skal drøfte og som vi må få frem i tiden. Hvis ikke vi gjør dette på en skikkelig måte, er jeg redd for at de egoistiske trekk vi ser i dagens samfunn, hvor det er stadig mer snakk om meg selv nok holdninger, vil blir forsterket. Disse holdningene preger også debatten internasjonalt og vi skal være klar over at det ikke er mange land i verden utenom Norge som har et sosialdemokratisk styre. Til Lauveng sa hun at flyktningepolitikken var ett av flere trekk som ga Fremskrittspartiet fremgang. Det ligger i den analyse partiet og samarbeidskomiteen har kommet frem til etter valget, og den underbygges av debatten her på landsmøtet.

Så snakker man om partiets unnfalighet overfor Hagens vulgærpropaganda. Ca. 2 og en halv uke før valget snakket jeg med Einar Førde om dette og spurte om det var noen klart rasistiske uttalelser fra Hagen

vi kunne gripe fatt i. Under et gatemøte på Hamar ble dette tatt opp av våre folk, men etter avspillingen av Hagens svar fant vi at det ikke var noe håndgripelig å ta fatt i. Vi fikk noe av det samme problemet etter avsløringen av det rasistiske brevet som Hagen leste opp på et valg-møte, og som VG avslørte som falsk. Da fikk vi først en debatt om brevet var ekte og falsk, men det vesentlige var jo innholdet i brevet. En del fikk også sympatier etter beskyldningene mot Hagen for falskneri. Folk ble forvirret av dette og først helt mot slutten av valgkampen ble det avslørt hva som var innholdet i budskapet, men da var det for sent.

Vi gikk ut i valgkampen og snakket som vanlig om våre saker, om boligpolitikk, helsepolitikk, rente- og skattepolitikk m.v. Dette har vi alltid gjort. Jeg har i ettertid sagt at vi gjorde en feil da vi ikke gikk sterkere ut tidligere. Men da måtte vi ha gått ut på bred front, ikke bare ved å snakke flyktningepolitikk. Det hadde ikke vært tilstrekkelig. Vi overså hvilket voldsomt gjennomslag Hagens propaganda hadde i befolkningen. Hans propaganda om antistyring og anti-politikk gikk hjem, og dette er en type propaganda som vi kjenner fra andre land. Det var med denne type argumenter at Reagan først fikk det store gjennomslaget i USA med slagordet «government off your back!»

Noen har kritisert justisministeren for at hun sa at 2/3 av de som nå kommer til landet som asylsøkere er arbeidssøkere. Men når dette er realiteten, som det også har vært svart på ved spørsmål i Stortinget, skal vi da holde tilbake saklig informasjon? Dette er faktiske opplysninger og kan etter min mening ikke kamoufleres. Halvannen uke før valget ble det lekket fra statsbudsjettet i Valgrevyen om at Regjeringen skulle bruke 3 milliarder på flyktningene. Det var etter denne lekkasjen at Hagen virkelig fikk vind i seilene. Jeg mener at Regjeringen må ha styring med disse problemene og da kan vi ikke late som om alle er asylsøkere. Det er ikke veien å gå. En av årsakene til at Norge har fått så store problemer med asylmottak er at andre land har strammet kraftig til. Vi må i denne situasjonen skaffe oss et apparat for en ryddig og rettferdig mottakning av asylsøkerne, sørge for kortere behandlingstid m.v. Det som er Regjeringens mål er å hjelpe de vi skal hjelpe, men vi kan ikke hjelpe alle innvandrere eller arbeidssøkere. Folk har i media hver dag lest reportasjer om asylsøker-strømmen, om høyfjells-hotell og stive leiepriser m.v. Det er klart at folk har lagt merke til dette. Jeg håper også at de andre politiske partiene ser dette ansvaret slik at vi får en ryddig mottakning. Det er ikke nok å si at dere er rasister hvis dere ikke hjelper alle.

Arnfinn Nilsen var også inne på de rasistiske holdningene blant folk. Folk leser mye om problemene med flyktningene, men det kommer lite informasjon frem om det arbeidet som er i gang for å bedre mottagningsapparatet, blant annet ved etablering av flyktningedirektoratet m.v.

Det ble sagt at valgkampen ble alt for rikspolitisk orientert, og dette er jeg helt enig i.

Men hvordan skal vi partiledere unngå å bli beskrevet i lokalaviser og andre aviser når vi samtidig er ønsket ute blant folk i distriktene?

Det er ingenting vi kan gjøre for å hindre dette. NRK hadde for første gang en omfattende dekning av et lokalvalg, men det spørs om ikke all valgkampdekningen fra tidlig om morgenen til sent på kvelden ble for mye for folk. NRK burde kanskje i denne forbindelse dempet noe av den rikspolitiske dekningen, men det er jo ikke slik at NRK spør oss partiledere hvordan de skal legge opp sine programmer.

Jeg er også enig i kritikken mot utspørringen ved høstens valg. Det ble alt for mye snakk om slips, dress, hårfarge, sminke m.v. enn om politikk. Personfokuseringen gjorde at politikken kom mye i bakgrunnen. Det er klart at omtaler av sminke, klær, hårfarge m.v. ikke stimulerer til samfunnsengasjement.

Om det moderate oppgjøret, sa hun at det var positive signaler som kom også fra kretser utenfor arbeiderbevegelsen. Flere av næringslivets ledere, blant annet i Hydro, sa at de ville avstå fra lønnsøkninger. Dette gjaldt ikke alle, men det hjalp noe på den holdningen til moderasjon og ansvar som Regjeringen oppfordret til og fikk gjennomslag for.

Om sekstimersdagen sa Gro at det ikke kom på tale å snu om på den prioriteringen som ligger i partiprogrammet og velgergarantien. Det er nå gjennomført lik 37,5 timers uke, og det vil ikke komme på tale med noen sekstimersdag nå i nærmeste fremtid. Etter nåværende forkortelse av daglig arbeidstid, kommer nedsettelse av pensjonsalderen som første reformkrav. Det står partiet fast på. Til slutt kom Gro inn på behovet for at man fikk et faglig-politisk samarbeid på tvers av forbundsgrensene i tiden fremover. Dette må stå sentralt i den frihetsdebatten vi har startet og som også omfatter organiserte i fylker og kommuner. Det må ikke være slik at de som skal betjene publikum i offentlige kontorer skal representere noen særgruppe. De folkevalgte kan ikke ha en forlenget arm som opptrer på vegne av en arbeidstakergruppe. De har et selvfølgelig ansvar for å se helheten og betjene publikum på en best mulig måte. Det er det som må være hensikten. Til slutt takket hun for en inspirerende og god debatt og håpet at denne ville legge grunnlaget for gode vedtak senere.

Harald Øveraas takket statsministeren for at hun hadde tatt seg tid til å komme på landsmøtet og takket i tilknytning til landsmøtets applaus. Statsministeren sa at arbeiderklassens seier ikke er vunnet en gang for alle. Den lærdommen synes jeg vi skal ta med oss fra denne debatten. Selv om vi vet dette er sant, har kanskje enkelte glemt det. Når vi analyserer årsakene til dagens politiske situasjon skal dette være med i vurderingen. Vi vet at medias fremstilling av valgkampen er slagordpreget og folk leser slagord og overskrifter. Hagen snakket om blindtarmoperasjon etter anbudsprinsippet og sammenlignet sykehuset med et bilverksted. Enkelte slike forenklinger gikk hjem. Han snakket mot politikerene, ergo var ikke Hagen noen politiker, han var en av menneskene, en mann av folket.

La meg til slutt si at vi alle har lett for å skylde på hverandre når noe går galt. Jeg synes vi nå skal gå i vårt lønnskammer og spørre: Hva har jeg gjort? Når vi vet svaret, skal vi med rak rygg gå ut og gjøre en inn-

sats. Da tror jeg vi skal kunne møte bølgen, sa forbundsformannen som også overrakte statsministeren en gave fra forbundet.

Møtet ble hevet kl. 13.15.

Ettermiddagsmøtet onsdag

Møtet ble satt kl. 15.02 med Arvid Øygård som dirigent og åpnet med allsang ledet av opplysningssekretær Sven Pettersen, — «Fra land til land».

Ola Tuven fikk ordet til opplysninger angående utbetaling på reiseregningene.

Dirigenten formidlet nok en beskjed fra valgkomiteen, som ba om at forslag ble innlevert i konvolutt i sekretariatet.

Behandling av innkomne forslag til punktet om den politiske og økonomiske situasjon ble utsatt, og man tok istedet fatt på:

Punkt 4 — Fagbevegelsen i framtiden

Harald Øveraas konstaterte at man tidligere i landsmøtet hadde diskutert, vurdert og delvis analysert stoda i rørsla særlig på bakgrunn av valgresultatet. Nå skulle vi diskutere spørsmål om helse tilstanden i vår egen bevegelse, fagbevegelsen — hvilke muigheter har vi, hva skal vi gjøre?

Øveraas ønsket fungerende LO-leder Leif Haraldseth hjertelig velkommen til å holde innledningen.

Leif Haraldseths innledning

Leif Haraldseth startet med å takke for invitasjonen. Han sa at det var første gangen han sto på et landsmøte etter sin tid «i utlendighet». Han ville dele sitt foredrag i tre deler, valget, LOs organisasjonsstruktur og tariffoppgjøret 1988. Han fortsatte:

Før valget sa jeg at årets kommune- og fylkestingsvalg ville ha stor betydning for fagbevegelsen. Resultatet er en negativ overraskelse på flere måter. I tida framover trenger vi en fordomsfri og grundig drøfting både av årsaker og virkning. Siktemålet må være at vi skal komme sterkere tilbake ved neste korsvei.

Endelige konklusjoner er alt for tidlig. La meg likevel kommentere enkelte forhold vi kan lese direkte ut av resultatene.

Arbeiderpartiet har fått redusert sin styrke i en rekke kommuner og fylker. Fremskrittspartiet ble lokalvalgets seierherre. Resultatet skyldes nok dels en massiv protest fra velgernes side overfor de dominerende politiske partier og dels holdninger til enkeltsaker.

Noe gevinst har nok Fremskrittspartiet utvilsomt også fått ved å spille på innvandrers/asyl-problemene. Jeg tror likevel årsakene må ligge dypere enn dette, særlig i betraktning av det store antall hjemmesittere. Uansett er valgresultatet en utfordring for arbeiderbevegelsen og vår politikk framover.

Vel så bekymringsfullt som selve valgresultatet er den lave valgdeltakelsen. Hjemmesittergruppen utgjør hele 35%. Dette er et nederlag for hele vårt demokrati, når flere enn hver 3. velger ikke kommer på valgdagen. På dette området synes arbeiderbevegelsens nederlag å være særlig stort. En ikke ubetydelig overgang fra Arbeiderpartiet til Fremskrittspartiet i valgkampens slutfase, gjør ikke situasjonen bedre.

Særlig bekymringsfullt er det at våre velgere ikke har stemt i områder hvor Arbeiderpartiet tradisjonelt har stått sterkest. Det berører selve grunnfjellet vårt. Jeg kan peke på Oslo øst, Finnmark og typiske industrikommuner. Hvorfor dette har skjedd, må det finnes svar på.

For en slik opptreden kan vi ikke ta lett på. Jeg innrømmer gjerne at folk i dag føler betydelig uro og med god grunn. At høye renter hindrer ungdommen i å skaffe seg bolig og driver fram spekulasjonskarusellen. At prisstigningen fortsatt er høy og truer balansen i utenriksøkonomien og på sikt sysselsettingen. At helsekøene og den offentlige fattigdommen vokser.

At en skatteyter uten fradrag har all grunn til å bli forbannet når tilstramninger øker skatten ytterligere. Når du står i en hjertekø, kan vi heller ikke vente forståelse for at det tar tid å bøte på ressursknappheten og øke effektiviteten ved offentlige sykehus. Private løsninger blir først attraktive om velferdssamfunnet svikter.

Protestholdningene burde rammet til høyre. Det er herfra angrepene mot velferdssamfunnet har kommet. Og det er høyresida, som har vært bremsekloss i våre bestrebelser for reformer i skattesystemet. Reformen som kunne sikret tilstrekkelig finansiering av offentlig sektor. Stabilitet i kredittmarkedet, lavere renter og bedre boligfinansiering.

Dette er likevel liten trøst, så lenge vi ikke makter å skape tilstrekkelig tillit til våre løsninger og forståelse for våre argumenter mot slagordene og de lettvinte løsningene. Denne utfordring må vi nå ta på alvor.

Valgresultatet har neppe virkning for situasjonen i Stortinget og regjeringsspørsmålet. Snarere er vel trusselen fra et borgerlig regjeringdyktig alternativ, blitt fjernere. Situasjonen bør derfor heller gi bedre muligheter for flertall i Stortinget for politiske løsningsalternativer med grunnlag i Arbeiderpartiets program.

Jeg leser av enkelte aviser at valget har gitt seg utslag i kraftig oppgjør i Arbeiderpartiet og generell misnøye i fagbevegelsen.

Dette er ikke riktig.

Vi vil imidlertid ha en bred og åpenhjertig faglig-politisk gjennomgang av valgresultatet. Denne må gi svar på de problemstillinger jeg har nevnt, og danne grunnlag for en offensiv satsing fra nå av og fram mot Stortingsvalget i 1989.

Fagbevegelsen er best tjent med en Arbeiderparti-regjering og et sosialdemokratisk flertall på Stortinget. Vi vet at det er en forutsetning for gjennomgripende systemendringer til beste for flertallet i landet vårt. Vi skal komme sterkt tilbake i 1989!

Et sterkt LO

I 1989 er LO 90 år. Opp gjennom årene har innsats, slit og interesse fra hundretusener av medlemmer og tillitsvalgte gitt oss en slagkraftig og representativ organisasjon for alle landets lønntakere.

LOs styrke har bidratt til økonomisk utvikling og framgang og formet samfunnet i samsvar med de brede lønntakergruppers interesse. Dyptgripende reformer har preget veien fra forsorgs- til velferds-samfunnet. Det er knapt mulig å finne noen del av reformarbeidet i vårt samfunn hvor LO ikke har tatt aktivt del.

LOs dominerende stilling i det norske samfunn er ikke vunnet en gang for alle. Den må vinnes hver dag. Forutsetningen for og lykken, er at vi makter å tilpasse organisasjonen til samfunnsutviklingen. LOs oppbygging gir medlemmene sikkerhet for at organisasjonen styres etter demokratiske prinsipper. I dette ligger også en fare for å stivne i tilvante arbeidsformer og målsettinger. Det må vi være oppmerksomme på.

For det vil alltid være brytninger mellom gammelt og nytt — enten det er mål, yrkesgrupper eller arbeidsformer. Det gjør organisasjonsproblemene både vanskelige og utfordrende. Vår arbeidsinnsats står til disposisjon for våre nåværende medlemmer. Samtidig må vi ha en åpen holdning til samfunnet rundt oss og til nye medlemsgrupperinger. Det er nødvendig om landets lønntakere fortsatt skal se LO som det mest effektive redskap for sine interesser.

Opgaven er ikke enkel. Knapt noengang i vår historie har LOs posisjon og dominerende stilling møtt større utfordringer enn i dagens samfunnsituasjon. Vi kan ikke skylde på andre — årsakene, og også bote-midlene, finner vi bare i oss selv. Et sterkt LO, som favner alle landets lønntakere, krever innsats og bred mobilisering av ressursene — både i forbundene og i LO.

FAFOs organisasjonsundersøkelse fra 1983 «Så samles vi på valen?» gjør det lettere for oss å få en realistisk forståelse av situasjonen, og møte utfordringene på en konstruktiv måte.

Vi kan konstatere at LO både er den klart største lønntakerorganisasjon og at medlemstallet stadig øker. Det vil snart passere 800 000. Veksten i medlemstallet må vi likevel se i forhold til veksten i yrkesbefolkningen. Og da blir bildet mindre positivt.

Målt som andel av yrkesbefolkningen sank LO's tilslutning fra vel 45% i 1958 til ca. 35% i 1983. Andelen uorganiserte holdt seg på et konstant høyt nivå — omkring 44% av yrkesaktive lønntakere. For en stor grad skyldes det at antallet deltidsansatte har økt kraftig. Samtidig utsettes LO for økende konkurranse. Medlemstallet i utenforstående organisasjoner økte fra knapt 10% i 1958 til ca. 20% i 1983. I noen utstrekning opptrer disse organisasjoner på de samme «beitemarket» som LO. Det er imidlertid vårt inntrykk at AF's og YS medlemstilvekst er betydelig overdrevet. Hovedproblemet er stadig det store antall uorganiserte.

Organisasjonsundersøkelsen viser at vi fortsatt har en god del å gå

på selv innenfor yrkesgrupper hvor vi tradisjonelt har stått sterkt, dvs. ansatte i industri og bygg og anlegg. Dessuten har vi ikke maktet å fange opp den kraftige sysselsettingsveksten blant kvinner, særlig de mange på deltid. Oppslutningen om LO er fortsatt svak blant yrkesgrupper med lengre utdanning. Delvis som en konsekvens av dette har vi for liten oppslutning blant ungdommen. I aldersgruppen inntil 24 år er det særlig mange uorganiserte.

Vi kan ikke lenger sitte rolig uten å foreta oss noe. Et svekket LO vil gjøre det vanskeligere å ivareta medlemmenes interesser. Dernest er det ingen annen kraft som tilnærmevis kan ivareta den generelle lønntakerinteresse i samfunnet som LO og LO-forbundene. Flere forhold tilsier at denne betydning vil øke i tida framover. I næringslivet vil Norsk Arbeidsgiverforening, Norges Industriforbund og Håndverkerforbundet høyst sannsynlig gå sammen i Næringslivets Hovedorganisasjon. Valgresultatet understreker også behovet for et sterkt LO. Vi må både forsvare velferdssamfunnet og få klarere fram betydningen av velferdssamfunnet for den vanlige lønntakers livssituasjon. Det er også grunn til å frykte at valgresultatet ikke vil gjøre det lettere å kjempe fram en fremtidsrettet økonomisk politikk. En politikk hvor balanse i utenriksøkonomien kombineres med miljøvennlig økonomisk vekst, rettferdig inntektsfordeling, lavere rentenivå og lavere prisstigning.

LO's styrke har ikke bare ligget i krav om forbedringer i lønntakerens sosiale og økonomiske situasjon, men i bred erkjennelse av at forbedringene må betales. Derfor har vi sett det som like nødvendig å arbeide for tilpasninger i samfunnsøkonomien med sikte på økt produksjon. LO's styrke ligger i at vi mer enn andre makter å ivareta denne dobbelte funksjon — interesseorganisasjonen og samfunnsbyggeren. Svekket LO, vil denne drivkraften i samfunnsutviklingen også svekkes. Og da vil de egentlige pressgrupper i vårt samfunn få økt armslag.

I så tilfelle vil det uunngåelig komme en regning. Denne regningen vil samfunnsøkonomien — vi alle — måtte betale. For de ansatte i konkurranseutsatte bedrifter vil regningen bli størst. For uten at et slikt helhetssyn omsettes i praktisk politikk, er det alvorlig grunn til å frykte at mange konkurranseutsatte arbeidsplasser, særlig i industrien, vil falle fra.

Opgaven er ikke lett. For det er ganske fundamentale forhold vi står overfor. Når vi har svak oppslutning blant ungdom, må det skyldes at vi ikke oppfattes som et godt nok redskap i forhold til de problemer de unge føler sterkest. Viktige stikkord er lang utdanning, store utdanningskostnader og knugende etableringskostnader. I forhold til kvinnene må forbundene utvikle tariffavtaler som langt bedre sikrer deltidsarbeidendes lønns- og arbeidsvilkår. Vi må også få bedre løsninger på omsorgsoppgavene i hjemmene.

Det er heller ikke sikkert at tilpassinger i virkemidler og mål, er det mest påtrengende. Vel så viktig er nok markedsføringen — informasjon om hva LO står for og vår generelle betydning for landets lønntakere. Arbeidsformer er viktig. Det praktiske organisasjonsarbeid og medlemsvervingen må for alvor settes på dagsorden både i LO, for-

bundene og fagforeningene. Ingen lett oppgave, nei vel. Om vi lykkes, vil vi demonstrere at vi også på disse områder har praktiske grep på tingene. Vi kan ikke tillate at tilvante forestillinger og etablerte strukturer undergraver LO's stilling. Det var denne krevende oppgaven vi ble pålagt gjennom LO-kongressenes behandling av organisasjons-sakene både i 1981 og 1985.

Opgaven preger arbeidet i LO's organisasjonskomite. Den er også bakgrunnen for at vi nå gjennomgår LO's bedriftsorganisasjon med sikte på et bedre servicenivå, effektivisering og tilpasning av funksjoner til dagens virkelighet. Samtidig som jeg understreker forbundenes ansvar, vil jeg få komme inn på enkelte problemstillinger som opptar oss.

Fortsatt har LO en dominerende innflytelse i den politiske beslutningsprosessen. Generelt sett har vi også et godt omdømme i befolkningen, men det er forhold som kan tyde på at denne er i ferd med å svekkes. Dette bør vi ta alvorlig, slik at dette ikke utvikler seg videre.

Årsakene er sammensatte. Fortsatt er vi utvilsomt ikke flinke nok i informasjonen utad. Vi var nok for lenge vært lukket. Vår styrke gjør oss også mer kritikkutsatt — både fra venstre og høyre. Skal vi bedre LO's strategiske stilling, er det mye som tyder på at vi både må tilpasse organisasjonens prioriteringer, struktur og arbeidsform bedre til dagens virkelighet og sette inn ressurser for å styrke organisasjonens omdømme utad. Samtidig må dette ikke gå på bekostning av våre tradisjonelle verdier: omsorgen for de svake, kampen for sosial og økonomisk utjevning nasjonalt og internasjonalt.

I iveren etter å fange opp nye grupper må vi heller ikke glemme våre tradisjonelle støttespillere. Blant disse har vi også fortsatt mye å hente. Derfor er det så viktig at våre medlemsforbund så langt som mulig tilpasser organisasjonsstrukturen ut fra dagens forutsetninger. Dette skal jeg komme tilbake til.

En god del av jobben må imidlertid gjøres av LO. Også vi må være villige til å se på en del ting med nye øyne og frigjøre oss fra en del tradisjonelle bindinger. På en del områder, og særlig i forhold til en del yrkesgrupper i vekst, tror jeg LO tross alt har større handlefrihet enn forbundene.

Disse arbeidsoppgaver krever at LO tilføres nok ressurser. Også i fortsettelsen vil det være nødvendig å sikre en arbeidsdeling mellom forbundene og LO, slik at LO sikres nødvendig tyngde på områder av sentral betydning for alle LO's medlemmer og den generelle samfunnsutviklingen.

Svarene på de utfordringer vi nå står overfor, griper langt videre enn den gamle diskusjonen om vi bør gjennomføre industriforbundsformen eller ikke. Et viktig utgangspunkt for våre drøftinger bør være den profesjonalisering som har skjedd i yrkeslivet.

Den har skapt behov for faglig og organisatorisk identitet mellom yrkesgrupper og profesjoner på tvers av forbundsgrenser. Dette er en utvikling som høyst sannsynlig vil forsterkes i åra framover, og som vi må forholde oss konstruktivt til. Uavhengig av om det skjer en sam-

men Slutning av de tradisjonelle forbund innenfor Landsorganisasjonen, må vi tilrettelegge for samarbeid mellom yrkesgrupper.

Utgangspunktet for våre langsiktige oppfatninger av forbundsstrukturen eller andre tilknytningsformer til LO, bør være at alle lønnstakere skal sikres et tilbud om medlemskap, som tilfredsstiller yrkesgruppens behov for faglig og organisatorisk identitet. I noen tilfeller kan dette oppnås gjennom medlemskap i eksisterende forbund, men også gjennom organisatoriske tilknytningspunkter på tvers av forbundsområdene. Jeg tror vi samtidig bør overveie å ikke sette opp for sterke hindringer mot nye forbundsdannelser.

Behov for samarbeid over forbundsgrensene er også bakgrunnen for den diskusjon om etablering av karteller, som stadig pågår. Innenfor statssektoren ble etableringen av Statstjenestemannskartellet forankret i retten til forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår. Kartelldannelser uavhengig av formell tilknytning til tariffavtalen har vi også eksempler på.

Bl.a. ble Luftfartskartellet og Oljekartellet etablert ut fra et behov for organisatorisk samarbeid mellom yrkesgrupper i flere forbund. For mer effektivt å møte de industripolitiske utfordringene kan det godt tenkes at samlingsprosessen mellom fem LO-forbund i privat sektor også vil vise seg utilstrekkelig. På det energipolitiske området kan det være behov for bedre kontakt mellom NOPEF og Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet. På dette og andre områder kan det også være behov for opptreden i fellesskap bl.a. med Kjemisk forbund. Slike drøftinger er allerede på gang, noe som vi i LO følger med stor interesse.

Vi må også komme enda bedre i inngrep med utviklingen innenfor viktige deler av offentlig sektor. Ikke minst gjelder dette innenfor utdanningsområdet og sosial og helsesektoren. I LO har vi fulgt lærernes og sykepleierne trang for bedre lønns- og arbeidsvilkår med interesse. Så lenge de ikke er medlemmer i LO, er imidlertid våre muligheter for aktiv støtte begrenset. For i LO er også lavlønsproblemet påtrengende. Også hos oss er det således ikke mangel på rettfærdige lønnskrav. Derfor håper jeg på forståelse for at LO først kan utnytte sin forhandlingsstyrke fullt ut i det øyeblikk en gruppe er medlem.

Enda vil vi ligge på årene og avvente hvilke standpunkter Sykepleierforbundet og Lærerlaget endelig tar til samarbeidsbestrebelsene med sikte på medlemskap i LO. Jeg finner imidlertid grunn til å understreke at det var medlemskap vi ønsket å legge til rette for gjennom samarbeidsavtalene.

Som kjent har LO sagt opp samarbeidsavtalen med Sykepleierforbundet. Det er nå opp til forbundet å ta standpunkt til et eventuelt medlemskap. Velger de en annen hovedsammenslutning, bør de også være klar over at LO ikke har noe valg, men må overveie å etablere konkurrerende tilbud. Tilsvarende må gjelde i forhold til Lærerlaget og utdanningssektoren.

Vår største utfordring finner vi tross alt i de store grupper uorganiserte i tjenesteytende privat sektor. Vi kan ikke for evig tid slå oss til ro med at dataeksperter, arkitekter, ingeniører, regnskapsmedarbeidere

osv. skal stå utenfor et organisatorisk fellesskap med landets øvrige lønnstakere. De trenger oss og vi dem. Uten å fange opp yrkesgrupper i vekst, vil våre muligheter til å forme den teknologiske og organisatoriske utviklingen i vårt arbeidsliv i åra framover begrenses. LO's innflytelse i forhold til den brede omformingsprosess både samfunnet og produksjonslivet står midt oppe i, og som vil forsterkes i åra framover, kan altså bli vesentlig redusert.

Årsakene til manglende oppslutning fra slike yrkesgrupper er utvilsomt sammensatt. Etter min oppfatning er det altfor enkelt å framheve det faglig-politiske samarbeid i arbeiderbevegelsen, som eneste årsak. Vi bør imidlertid ta arbeidet med å spre informasjon om og avmystifisere det faglig-politiske samarbeidet, langt mer alvorlig. Vi må få fram hvilken betydning dette har hatt, og har, for løsningen av praktiske arbeidsoppgaver til beste for det enkelte LO-medlem. For det er bl.a. denne realitet, som er bakgrunnen for at våre motkrefter er interessert i å holde debatten levende. Samtidig må også vi innenfor arbeiderbevegelsen erkjenne at vi faglig og politisk har noe forskjellige roller å ivareta.

LO er en interesseorganisasjon og skal ivareta medlemmenes interesser. I praktisk gjerning betyr dette ofte å stille krav på vegne av medlemmene.

Partiet har derimot et noe bredere ansvar. Selvsagt er Arbeiderpartiet også et interesseparti for arbeidsfolks interesser, men samtidig kan partiet ikke fri seg fra det nasjonale ansvaret som bl.a. ligger i forsvars- og utenrikspolitikken, utenriksøkonomi og vår interne økonomiske balanse. Dette kan bety at partiet og fagbevegelsen til tider ikke er enig i alt. Det er ikke noe dramatisk i det, men vi må lære oss å leve med dette og takle situasjoner med uenighet langt bedre enn i dag.

Derfor må vi alltid sørge for god kontakt og informasjon. Vi må drøfte sakene i en åpen tillitsfull diskusjon, selv om vi fra tid til annen også må leve med uenighet. Selv med uenighet kan vi likevel ha *samforstand*.

Begge parter må også godta at vi hver for oss har behov for kontakt med andre miljøer. For fagbevegelsen er det selvsagt behov for kontakt også med en borgerlig regjering. Vi har allerede innledet et nært samarbeid med Industriforbundet og jeg håper ikke at Næringslivets hovedorganisasjon vil svekke et konstruktivt næringspolitisk samarbeid. I framtida kan det endog være behov for å utvikle slik kontakt videre. Det vil heller ikke være unaturlig om vi i sterkere grad utvikler en åpen dialog også med andre partier for å utveksle informasjon og synspunkter på viktige, løpende saker. Hittil har hovedproblemet vært at vi nok har vært for lukket.

Tilsvarende må vi akseptere partiets behov for kontakt med andre arbeidstakerorganisasjoner. I vårt samfunn må et stort og landsomfattende parti ha kontakt med hele spekteret av viktige interesseorganisasjoner. For partiet trenger tilslutning også utenfor LO's rekke for å fastholde sin plass som Norges største parti. Det er bare økende oppslutning om LO som kan redusere behovet for slik kontakt. Denne er-

kjennelse bør også være en viktig dimensjon i den organisasjonsdebatt som vi er inne i. Men la meg igjen understreke — når det gjelder det nære samarbeidet med Arbeiderpartiet, så må det bestå. Det bør også være både i partiets, LO's og egentlig også i samfunnets interesse. I tillegg til å spre informasjon om betydningen av samarbeidet, bør vi være opptatt av hvordan det kan gjøres enda sterkere og mer effektivt.

I debatten om en mer effektiv organisasjonsstruktur er det også viktig at vi ikke skyver til side behovet for å vedlikeholde LO som en sterk sentral enhet i hele fagbevegelsen. En vesentlig del av organisasjonsdebatten er derfor også en debatt om LO's interne organisasjon og hvilke ressurser vi vil gi LO innenfor fellesskapet. Målet må ikke bare være sterke forbund, men også et sterkt LO. Det er forutsetningen for at lønnstakerinteressene som sådan skal bli hørt på tvers av og uavhengig av de ulike sektorinteresser. LO's samlede styrke avgjør også vår påvirkningskraft rent politisk.

Det krever at servicefunksjoner som i dag ligger i LO, videreutvikles og styrkes. Manglene på det juridiske området er nå i ferd med å rettes opp. Skal fagbevegelsens innflytelse på det økonomiske og næringspolitiske feltet opprettholdes og helst styrkes, kreves også ressurser. Ikke minst på dette området bør vi kunne gi bedre service overfor forbundene. Dette berører både økonomisk avdeling, og det berører arbeidslivsavdelingen. Slik kunne vi gå fra avdeling til avdeling i LO. LO's evne til å jobbe strategisk og på lang sikt, bør også styrkes. Dersom LO ikke gis muligheter for å følge opp, vil det utvilsomt skje en oppbygging av ekspertise på disse og andre felter rundt i forbundene. Det vil også påvirke vår organisasjonsstruktur og svekke arbeidet for rasjonelle løsninger på arbeidsoppgaver av sentral betydning for hele LO-familien.

Også på det tariffpolitiske området bør vi være varsomme og ikke svekke LO's innflytelse. Det vil svekke arbeidet for en solidarisk inntektsutvikling. Andre elementer i fordelingspolitikken som skattepolitikk, prispolitikk, arbeidsmarkeds- og næringspolitikk — ja, i vid forstand økt innflytelse på ressursbruken over offentlige budsjetter — vil også være avhengig av at vi gir LO virkemidler og ressurser å spille på.

LO er etter min oppfatning den eneste maktfaktor som kan sikre en samfunnsutvikling som i rimelig grad kan ivareta ulike hensyn. Det forutsetter imidlertid at vi på alle sentrale samfunnsområder gir LO rimelig spillerom og handlekraft.

La meg til slutt trekke fram trekk i utviklingen, som for meg representerer viktige tankekors. I de senere år har vi stimulert forbundene til å slutte seg sammen i større enheter. Målet har vært bedre service overfor medlemmene og sterkere innflytelse i den politiske beslutningsprosessen. Det viktigste som har skjedd er selvsagt sammenslutningen mellom de fem forbundene i privat sektor.

I en slik sammenheng oppstår også spørsmålet om representasjonsretten i LOs organer. Tar vi utgangspunkt i de 5 som eksempel, har de før sammenslutningen 66 representanter på kongressen, 19 i representantskapet og 4 representanter i sekretariatet. Vedtektene synes å gi tilnærmet uendret representasjon på kongressen. I represen-

tantskapet vil representasjonen synke fra 19 til 7. I sekretariatet har det i praksis vært forbundsvis representasjon og skal denne praksis følges, vil det kun bli 1 representant.

Med bakgrunn i disse forhold er det grunn til å stille spørsmål om representasjonsordningene stimulerer til en mer effektiv organisasjonsstruktur. Påvirkningskraften overfor vedtak fattet av LOs organer vil ifølge dagens vedtekter bli redusert. Spørsmålet blir så om vi bør gjøre noe med dette med sikte på framtidsrettede avgjørelser på kongressen i 1989. Jeg vil ikke ha noen bastant oppfatning, men problemstillingen bør i høyeste grad drøftes.

Som en ser favner organisasjonsproblematikken vidt. Jeg håper at vi kommer fram til gode løsninger. Hvor gode vil vi kunne lese av LOs oppslutning i åra framover. Jeg håper at jeg har gitt inntrykk av at LO både vil og bør være «på banen» i organisasjonsdebatten.

Tariffrevisjonen 1988

Til våren skal vi ha et nytt hovedoppgjør. Ved dette oppgjøret kan vi på fritt grunnlag ta opp forbedringer i lønns- og arbeidsvilkår. Kongressen i 1985 satte arbeidstidsreformene i fokus. Vi har fått gjennomført lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer. Nå står pensjonsreformene for tur.

Samtidig er landet i en meget vanskelig økonomisk situasjon. De internasjonale konjunktorene er fortsatt svake. Viktige konkurrentland bruker fortsatt arbeidsledigheten for å dempe pris- og kostnadsveksten. I norsk økonomi er det fortsatt behov for kurskorrigeringer om balansen i utenriksøkonomien og den fulle sysselsetting skal sikres. Jeg finner grunn til å minne om denne erkjennelse av den faktiske situasjon. Den økonomiske situasjon var bakgrunnen for at vi i vår avsto fra forhandlinger i henhold til reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår. Samtidig er det grunn til å minne om forutsetningene for en slik holdning: lavere prisstigning og rentenivå, rettferdig fordelingspolitikk og full sysselsetting.

En slik nøktern oppfatning av den økonomiske situasjon synes også å møte forståelse i hele organisasjonen. Informasjoner fra de lokale forhandlinger bærer bl.a. bud om det.

Jeg håper at vi kan bevare slike holdninger også i fortsettelsen. Det kan ikke være noe poeng for oss å legge til rette for en lønnsutvikling som bare forsterker prisutviklingen. Det vil være en økonomisk utvikling på de sterkeste premisser. Det er bare en bedre balanse i den økonomiske utviklingen, herunder lønnsutviklingen, som kan bidra til en nødvendig demping av prisstigningen, trygge konkurransevnen og arbeidsplassene.

Samtidig må vi alle ha forståelse for at løsningen ved vårens tariffoppgjør, også har påført våre medlemmer særskilte belastninger. Våre medlemmer i offentlig sektor har beskjeden lønnsgradning. Det er bakgrunnen for deres protokoll om lønnsforhandlinger fra årsskiftet. I privat sektor må vi både for medlemmer på fastlønnssystemer og de

lavlønte finne løsninger ved vårens hovedoppgjør. Vi må imidlertid være forberedt på at løsningene må finnes innenfor trange rammer.

Dette er den økonomiske virkelighet slik jeg ser den. Innenfor denne virkelighet skal vi så langt mulig sikre medlemmenes kjøpekraft og pensjonsreformen. Jeg går ikke lenger enn å bevare kjøpekraften og håper at dette ikke påkaller de store følelser. Egentlig er dette en krevende målsetting i den nåværende økonomiske situasjon, når den skal kombineres med hensynet til de lavlønte og våre eldre arbeidskamerater.

Innenfor fagbevegelsen håper jeg at vi både kan være enige om målsettingene og denne økonomiske virkelighet. Ingen skal selvfølgelig hindres i å komme med sine synspunkter liksom vi i LO selvfølgelig også forbeholder oss rett til å komme med våre synspunkter. Jeg håper imidlertid at vi kan være enige om rammene for slike drøftinger. Minst av alt vil LO-medlemmene være tjent med at vi taper hensynet til balansen i samfunnsøkonomien av syne i en slik debatt.

Hvilken strategi skal vi så følge?

Vi står overfor tre veivalg. Enten kan forhandlingene gjennomføres forbundsvist. Det har vi nå gjort ved tre hovedoppgjør og med betydelig hell. Erfaringene har vist at det selv i forbundsvise oppgjør er mulig for oss å få til en sterk grad av samordning og demonstrasjon av felles styrke.

Den andre hovedløsningen er et samordnet oppgjør hvor LO har hovedansvaret for gjennomføringen av tariff-forhandlingene. Jeg minner om vårt prinsipielle utgangspunkt for valg av oppgjørsform. Her har vår tradisjonelle holdning vært at situasjonen får bestemme. Taktiske overveielser i forhold til den «andre sida av forhandlingsbordet» har også spilt inn. Tradisjonelt har også felles opptreden gitt best gjennomslag for sosiale reformer og de lavlønnes situasjon. Dette siste forhold har imidlertid kommet i noe annen stilling etter at vi fikk garantiordningen. Jeg går ut fra at N.A.F. nå også erkjenner at garantiordningen er kommet for å bli.

For egen del vil jeg legge til at vi ved denne korsvei også bør være opptatt av de langsiktige konsekvenser av gjentatte forbundsvise oppgjør. Spiller vi her opp i arbeidsgivernes ønsker om en desentralisering av lønnsutviklingen? Og hva er de langsiktige konsekvenser for fagbevegelsens struktur, LOs rolle og funksjon om vi for ofte velger forbundsvise løsninger.

Den tredje løsning kan være en eller annen form for innektspolitisk samarbeid. Denne løsningen bør vi etter min oppfatning alvorlig overveie denne gangen. En bevegelse i pensjonsaldersspørsmålet krever myndighetenes medvirkning. Hva er da mer naturlig enn at vi ved felles anstrengelser — faglig og politisk — bringer pensjonsaldersspørsmålet nærmere sin løsning. For selv om vi har noe ulike programformuleringer, finner jeg all grunn til å understreke at både parti og regjering også har et ansvar i denne forbindelse. Vi må nå rydde opp og få til ordninger som kan sikre at overgangen fra yrkesaktiv til pensjonist, skjer i verdige former. Vi kan ikke akseptere at nedslitte arbeidskame-

rater må ty til eller presses over på tvilsom utnyttelse av arbeidsledighetstrygd eller sykelønnsordningen.

Uansett vil pensjonsalderspørsmålet være en betydelig sosial reform, som vil ha omfattende økonomiske konsekvenser. Løsningen må finnes uten å svekke arbeidet for å sikre den fulle sysselsettingen.

Den økonomiske situasjon tilsier at det også bør være i myndighetenes interesse å få til et reelt trepartsamarbeid i inntektsoppgjøret.

De må imidlertid være klar over at LOs muligheter for inntektspolitiske helhetsløsninger, er sterkt avhengig av renteutviklingen. Det må komme en reell senking av renten. Renteøkningen er en alvorlig trussel mot den vanlige lønnstakers, og særlig ungdommens evne til å finansiere et sted å bo. En stigning i rentenivået er også ødeleggende for nyinvesteringer i produksjonsutstyr, særlig i konkurranseutsatt sektor. Det er derfor dårlig sammenheng mellom renteøkningen, behovet for å styrke konkurranseutsatt sektor og utenriksøkonomien.

Utviklingen på Børsen viser med all tydelighet hvor galt det bærer av sted. Det høye rentenivået er en kraftig stimulans til spekulasjonsøkonomien. Fornuftige produktive investeringsprosjekter, kommer i en umulig stilling, når realrentenivået — differansen mellom rentenivå og prisstigning — beveger seg opp mot 10%. Da satser bedriftene heller pengene i spekulasjonskarusellen. Derfor er det høye rentenivået en trussel både mot den materielle standard i vårt samfunn og den langsiktige stabiliteten i økonomien.

At det kan være vanskelig for regjeringen å ha full kredittpolitisk styring, med den manglende lojalitet som vårt bankvesen viser i forhold til klare politiske signaler, har jeg gitt uttrykk for tidligere. Derfor har også vi vært positive til det såkalte «Kleppe-utvalget» som nå er nedsett, og som skal gjennomgå disse problemene.

Men til tross for dette må det imidlertid være ganske klart at myndighetene til enhver tid kan oppnå en reduksjon i rentenivået, dersom det er politisk ønskelig. Hvorvidt dette gjøres ved å fjerne tilliggsreservekravet og redusere pengemarkedsrenten, får være myndighetenes ansvar.

Men dette er tiltak som kan gjøres på kort sikt. Like viktig er det jo at myndighetene følger opp med en strategi på noe lengre sikt. Vi må få reformer i beskatningen, som både fordeler skattebyrdene langt mer rettferdig og sikrer et rimelig inntektsgrunnlag for en nødvendig offentlig aktivitetsøkning. Bedriftsbeskatningen bør i en slik sammenheng heller ikke være noen hellig ku.

Jeg slår fast at myndighetene har utspillet. Vi i LO har sagt vårt.

Salen takket med applaus og dirigenten ga en foreløpig takk til Haraldseth som ville være tilstede under debatten og svare på spørsmål.

I tilknytning til dette punkt på dagsorden skal også behandles forslagene 172—180, 198—212 og 213—215.

Det ble en kort pause før debatten.

Debatten

Møtet ble satt igjen kl. 16.10 og første taler i debatten var *Rolf Knoph*, avd. 10.

Knoph kom inn på en side ved diskusjonen om pensjonsalderen som var ganske illustrerende for situasjonen i Sulitjelma. Saken er at det er svært få som når pensjonsalderen eller som står så lenge i arbeid at de når pensjonsalderen. Som ledd i nedskjæringene i Sulitjelma er det innført førtidspensjonering fra fylte 60 år. Siden jeg begynte i gruva i 1971 tror jeg ikke det har vært mer enn 10 pensjonister blant arbeiderne. I samme periode har 200—300 sluttet i arbeidslivet. Dette skulle vel tilsi at dagens pensjonsalder for gruvearbeidere er alt for høy. Jeg tror derfor at når man skal regne på kostnadene ved en reform som dette, er det ikke bare å gange pensjonen med antall hoder.

Det regnes også på hva lønnsoppgjøret vil koste. Vi ser i avisene at prestene forlanger 30 000 kroner i lønnsøkning av Kirsti Kolle Grøndahl. Spørsmålet er hva en gruvearbeider bør tjene — når man vurderer det på fritt grunnlag. Ifølge industriministeren burde vi ikke tjene noenting i det hele tatt, men vi gjør tross alt en jobb. Hva synes dere vi skal tjene? Han lot spørsmålet henge i luften.

Kjell Svendsrud, avd. 36, syntes Haraldseth hadde gitt en beskrivelse av det som binder skattereformer og rentepolitikk sammen med tariffoppgjøret som han fullt ut kunne støtte.

Han trodde også det var riktig at folks oppfatning om LO generelt er god, men at det trengs mer utadvendthet og markedsføring.

Et forbundslandsmøte, som dette, og LO-kongressen, har god PR-effekt med dekning i media, men spørsmålet er om det ikke kan gjøres mer i hverdagen i forbindelse med jobben ute i marka. Hvis f.eks. en tillitsmann har drøftinger med bedriftsledelsen kommer det gjerne ut et skriv etterpå, men uten markering av at dette er oppnådd i samsvar med vår linje. Se på de arbeidene som foregår ute i gata. Der står det svære plakater med navn på entreprenøren, men ikke noe oppslag om at her er det ordnede arbeidsforhold og navn på det fagforbund som står bak.

Som en annen liten ting trakk han fram korttidsansatte, spesielt i rengjøring. Han trodde det kunne være en fordel i kontakten med disse om alle forbund var gått over til prosentkontingent.

Ole Rabben, avd. 8, takket Haraldseth for glimrende foredrag og hadde generelle betraktninger omkring valgresultatet. Han konstaterte at store deler av Norge ble sittende og måpe etterhvert som stemmetallene strømmet inn, lamslått over at et erkekonservert parti som Fremskrittspartiet hadde en nærmest eksplosjonsartet framgang. Sjøl var han ikke så veldig overrasket. I virkeligheten ligger det en liten Carl I. Hagen nedfelt i de fleste av oss, uten at vi gjerne innrømmer det. Dette var ikke første gang vi så slike holdninger komme til uttrykk. Ved stortingsvalget i 1973 fikk Anders Langes parti over

100 000, Fremskrittspartiets forgjenger med de samme holdninger. Det var holdninger som vi sosialister ristet på hodet av og ikke kunne forestille oss ville få nevneverdig tilslutning.

Etter det vi hadde sett denne gangen, trodde han at hvis dette ikke skulle gå ut over arbeiderbevegelsen, måtte vi erkjenne at uansett hvor skremmende vi synes disse holdningene er, så avspeiler de også holdninger vi finner i vår egen bevegelse. De er et produkt av velstandsutviklingen vi har hatt, som paradoksalt nok har produsert egoistiske holdninger på bekostning av solidaritetstanken. Historien har tidligere vist at stor velstand fører til moralsk forfall. Vi må derfor arbeide for å finne ut hvordan høy levestandard kan forenes med de solidariske prinsipper, for å få snudd denne farlige utviklingen. Skal vi finne roten til det onde, er det ikke nok å stikke fingeren i skiten, vi må bruke nesa og den jobben er det vi sjøl som må gjøre.

Arna Karlsson, landsstyret, sa at det hadde vært mange gode ting i Haraldseths innledning. Hun var særlig opptatt av at LO ved tariffoppgjøret i 1988 kunne gjøre noe for de deltidsansatte. Vi tillitsvalgte har lenge savnet et koordinerende organ for dette arbeidet og jeg har gjennom LOs representantskap reist spørsmålet om ikke det burde nedsettes en komité for å samordne kravene for deltidsansatte. Vi har i dag et bilag til avtalen, men i bilaget er det stilt minimumskrav til timetall som ikke er rettferdig. Vi skal være klar over at mange som tidligere hadde 30 timer, har fått redusert sin arbeidstid slik at de havner under grensen på 17½ time pr. uke. Da mister de retten til sykevederlag og dette er ikke rettferdig.

Det finnes også begrensninger i forholdet til bedriftsdemokratiet som er knyttet til antall arbeidstimer pr. uke. Dette går både på valgbarhet og stemmerett.

Stein Larsen, avd. 9, sa at den debatten som Haraldseth hadde lagt opp til om LOs organisasjonsstruktur var veldig viktig. Jeg tror at hvis LO skal styrke sin stilling i forhold til dagens ungdom, må organisasjonen være villig til å slakte noen hellige dyr. LO bør da få en mye sterkere profil som interesseorganisasjon for arbeidsfolk. Mange i etterkrigsgenerasjonene har vanskelig med å identifisere seg med LO og forstå at arbeidsfolk har felles interesser som er annerledes enn for andre grupper. De bør fortelles at det er klasseskiller og klassemotsetninger i samfunnet. Jeg synes at LO i for stor grad har oversett ungdommen, og at man har arbeidet for hardt med å utviske skillene i samfunnet i stedet for å peke på klasseskillet mellom arbeidsfolk og kapital. Hvis LO endrer på dette, vil også ungdommen slutte seg til LO. LO er i dag meget ansvarlig overfor den til enhver tid sittende regjering. LO har for eksempel den samme industripolitikken som den Industrieforbundet står for. Da er det mange som spør hva som er vitsen med å være LO-organisert. Det er også dårlig med lønnskrav og det er en for

nær tilknytning mellom LO og et bestemt parti. Vi skal huske på at mange av våre medlemmer også i dag er med i andre partier, og de kjenner seg ikke igjen i debattene på landsmøtene og kongressene. Hvordan vil LO oppfylle sitt handlingsprogram hvor målsettingen er å øke de sentrale oppgjørenes betydning i forhold til det som oppnås lokalt. I dag er forholdet at 80% av tilleggene kommer lokalt. Skal man ta fra de lokale tilleggene for å kunne gi mer sentralt?

Mikal Øvrebø, avd. 6, ville fremme et tilleggsforslag til forslag nr. 213. Det viser seg at det ikke er alle grupper som i dag får full dekning av feriepenger for den femte ferieuken. Det viser seg at funksjonærene uten store problemer greier å forhandle seg frem til full dekning. Det er jo ikke så rart, de sitter jo i administrasjonen, ofte på begge sider av bordet. Vi andre arbeidere får ikke dette dekket, kanskje fordi vi er timelønte.

Forslaget hadde følgende ordlyd:

Tillegg 213: «og full dekning av feriepenger for den 5. ferieuka for de over 60 år».

Anne Lise Karlsen, avd. 18, sa at det er en hån mot mange kvinner som har brukt mesteparten av sitt liv til omsorgsarbeid, at de havner som minstestipendister. Dette gjelder enten de har passet barn, syke eller eldre. Ja, det er ikke bare en hån, det er ren og skjær utnyttelse av disse kvinnene. De faller utenfor velferdssamfunnet og dette er en skam som LO må ordne opp i sammen med forbundet.

Hun siterte til slutt fra «Frihetens forpost».

Magny Hansen, avd. 6, sa at opplutningen blant ungdom er alt for liten i LO i dag. Ansvar for dette må også deles på oss som organisasjonsarbeidere. Selv deltok jeg i årets sommerpatrulje i Hordaland, og dette var en stor opplevelse. Ungdommen hadde enormt behov for kontakt med fagbevegelsen. Mange unge kjenner ikke sine rettigheter i arbeidslivet og de har mangelfullt kjennskap til fagbevegelsen. De unge blir ikke nok påaktet av oss. Jeg tror egentlig ikke det er så vanskelig å få organisert flere medlemmer hvis vi går mer aktivt ut. Overalt hvor vi kom i fylket, ble vi møtt med stor interesse. Jeg synes at sommerpatruljene må følges opp, og ikke minst må kostnadene ved dette arbeidet være LOs fulle ansvar.

Svein Westvik, avd. 4, tok for seg medlemstilslutning til LO spesielt i tilknytning til den privatisering som foregår i vegsektoren. De plassene der vi ikke får tilsette folk blir jobbene overtatt av folk som ikke er organiserte, de vi kaller kvakkere. Han mente det muligens ble gjort for lite fra LOs side for å få disse organisert innenfor våre rekker.

Og så må jeg også ta en liten kommentar på gjennomgangstemaet,

valgresultatet, sa han. Av og til høres det ut som om det var velgerne som tok feil. Vi har hørt folk si hoderystende at folk kunne velge så galt, sitte hjemme eller stemme på Hagen. Noen vil også legge skylda på partitopper og også LO. Det er for lett vint.

Han mente det måtte være en hovedoppgave for LO, foran kommende stortingsvalg, å gå ut og motivere medlemmene og tillitsvalgte til å ta en debatt og få fram hva arbeiderbevegelsen har utrettet, hva den har stått og står for, hva den har betydd. Hagen har dessverre tilhengere langt inn i våre egne rekker.

Bård Kristensen, avd. 4, merket seg at Haraldseth snakket om rentenivået, han sa sågar at regjeringen hadde gode muligheter til å gjøre noe med det. Vil LO igjen minne regjeringa om forutsetningene for det moderate oppgjøret, og når kan vi vente oss at et slikt utspill skjer, spurte han.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, noterte seg at Haraldseth åpnet med å kommentere valget, og tok sjansen på å gjøre det sjøl, med fare for at Westvik ble forbanna. Gro hadde vært inne på at det ble gjort feil i valgkampen. Han mente det var mer nødvendig å spørre hva vi har gjort feil i de åra som er gått.

Ellers var han enig i at det er klart vi må fornye oss i fagbevegelsen på alle bauger og kanter. Kanskje særlig på ett punkt hadde han inntrykk av at det var stivna helt: Det er alltid de samme kara som går igjen. Der er det iallfall ingen fornyelse.

Videre kom han inn på pensjonsalder og lønnsnivå, og det er klart vi skal være moderate, som Haraldseth sa. Han trodde imidlertid ikke det var lønnsnivået til den vanlige arbeidstaker som drev priskarusellen. Sjøl jobber han i en bedrift som steller med asfalt, og på grunn av presset fra vegvesenet er prisene presset ned. Men det går godt likevel, så godt at vi har fått formidable lønnsøkninger, sågar under lønnsstoppen.

Til slutt, han hadde sett at Samvirke hadde gått ut med en forklaring i Arbeidsmanden om børsvirksomheten, men den var ikke særlig god, den forklaringen. Hvordan ser Haraldseth på at den spekulasjonen Samvirke driver, ut fra argumentet om at de må gjøre som de andre. Min forsikringspremie på bilen steg med 100 prosent siste år, sa Jørgensen og fikk applaus fra salen.

Stein Larsen, Nordens Klippe, ba LOs ledelse ikke undervurdere betydningen av å drive lønnspolitikk. Nå legges det opp til at det ikke skal stilles lønnskrav, men krav om lavere pensjonsalder. Unge familier lever ikke fett, men har tvert om en anstrengt økonomi på grunn av de store kostnadene. Vi i fagbevegelsen må vise dem at vi gjennom vår lønnspolitikk er i stand til å hjelpe dem med deres økonomiske problemer. Hvis det er slik at vi ikke stiller lønnskrav, men overlater til den enkelte å løse sine problemer med overtidarbeid, blir de ikke motiverte for å organisere seg. Vi er ikke tjent med å sette grupper opp mot hverandre, sa Larsen.

Jens Tveit Aga, avd. 6, kommer fra offentlig sektor og hadde spørsmål i tilknytning til det kaos vi opplevde ved siste oppgjør. Etter den diskusjonen er det nå tanker om en statlig arbeidsgiverforening som forhandlingsmotpart?

Han minnet videre om den store presenten uorganiserte vi har i landet, mens det alltid er vi organiserte som skal vise ansvar overfor landets økonomi. På hvilken måte skal vi få styring på disse uorganiserte. Det er et stort irritasjonsmoment hver gang vi oppfordres til å vise moderasjon av hensyn til landets økonomi. Vi bør få en skikkelig garanti for at det ikke bare er vi som skal ta det ansvaret.

Ingrid Johansen, landsstyret, presenterte et problem hun ville be Haraldseth ta med seg til LO, nemlig at rengjøring er i ferd med å bli spist opp av idrettsklubber, som går inn og overtar for seriøse byråer. Først var det et tilfelle ved NSB i Trondheim, nå er uføret igang igjen, der en idrettsklubb har påtatt seg jobben som en pakke til 240 000 kroner. Hva med skatt og arbeidsgiveransvar f.eks. Rengjøring er et yrke.

Knut J. Rødseth, avd. 6, stilte spørsmål om et forbundsløst LO. Han traff ofte folk fra de øvrige forbundene og hadde inntrykk av at det var positiv innstilling til et forbundsløst LO.

Odd Skum, avd. 17, syntes det alltid var artig å ta ordet etter Haraldseth, og tok for seg mellomoppgjøret. For første gang hadde han vært med og støttet et null-oppgjør, under de betingelsene som ble stilt, og fant ut at regjeringa burde få en sjanse. Men det vi har opplevd er dessverre at renta er gått opp isteden for ned og børsspekulasjonene er ikke blitt mindre, de som driver med det er bare blitt litt mindre storkjefta.

— Jeg har stor respekt for deg, Leif Haraldseth, men jeg tror ikke det er grunnlag for å få våre kamerater med på et nytt null-oppgjør. På grunn av renta og spekulasjonsøkonomien må vi kreve vår del, spesielt for de lavtlønte og de som ikke har lokal forhandlingsrett. Regjeringa har dessverre ikke klart å innfri forventningene. Noe burde ha vært gjort, selv om regjeringa er i mindretall.

Magne Berg, avd. 8, var glad for at Haraldseth fokuserte på pensjonsalder. Han trodde ikke det ville føre fram å differensiere mellom grupper, men at pensjonsalderen generelt burde bli 65 og flesibel fra 60 år, med fulle rettigheter, gjeldende for alle. Begrunnelsen var at det nå er fare for at grupper som tradisjonelt ikke har hatt behov for lavere pensjonsalder, nå faller tidligere av lasset på grunn av de raske omstillinger med krav om omskolering.

Han pekte ellers på at etter at vi fikk 37,5 timers uke har overtidarbeid florerer som aldri før. Arbeidstilsynet praktiserer 200-timers grensen med 300 timer. Det er en uthuling som skjer.

Debatten var dermed avsluttet, og det ble en kort pause.

Haraldseths oppsummering

Fungerende LO-leder sa etter debatten at han ikke kunne kommentere alle innleggene ettersom han hadde fått kort tid til sin oppsummering — kun ti minutter. Han hadde merket seg at man i Sulitjelma hadde fått en pensjonsalder på 60 år, men han skjønte også at det var en tragisk bakgrunn for ordningen. Jeg tror det vil ta mange år før vi kan få en alminnelig pensjonsalder på 60 år. Så spør man hva bør en gruvearbeider tjene? Jeg vil si at han bør tjene mer enn gjennomsnittet, ihvertfall de som jobber under jorden og arbeider i et tøft miljø. Det må være et rimelig svar på det spørsmålet.

Ringstad var inne på at velstandsutviklingen hadde skapt mange «hagener». Ja, jeg er helt enig med hans synspunkter her. Vi har avlet en del høyrefolk og hagener. Det er folk som i sin velstandsutvikling har mistet den plattformen du burde hatt beina på.

Til Karlsson sa han at LO skal se på dette med sluttvederlagsordningen for deltidsansatte. Han syntes imidlertid han måtte stille det krav at deltidsarbeidet var hovedgeskjeften.

Stein Larsen sa at ungdommen sviktet LO fordi LO ikke hadde fremstått med klarere profil som interesseorganisasjon. Jeg må si jeg har ingen tro på en slik analyse. Jeg tror årsakene er helt andre, blant annet at vi har vært for trege med å endre avtaleverk som er tilpasset dagens velutdannede unge arbeidstakere. Det er kort og godt ikke attraktivt nok det vi har å tilby dem. Vi har selvfølgelig heller ikke noen identisk industripolitikk med Industriforbundets. Vi har derimot et samarbeid med Industriforbundet fordi vi mener vi har en felles interesse i å få sving på norsk industri i fastlands-Norge igjen. Vi har selvfølgelig ikke noe samarbeide med Industriforbundet i fordelingspolitikk og andre ting.

Om vederlag for den femte ferieuka sa Haraldseth at det er satt en grense på 6G eller 180 000 kroner som utgangspunkt for vederlaget. Da taper man noe hvis man tjener mer slik det i dag betales over det offentlige. Men hvis det er slik at enkelte grupper her forfordes, da må vi se på det. Om sommerpatruljen i Hordaland sa han at det var hyggelig å høre at noe blir gjort. Han medga at dette selvfølgelig var LOs fulle og hele ansvar å støtte.

Om rentepolitikken kreves det at LO skal si klarere fra. Men vi har da sagt klart fra helt fra det representantskapsmøtet hvor vi vedtok å prolongere tariffavtalene. Vi har sagt fra hele tiden fra det møtet, under valgkampen og jeg har sagt fra i dag. Det kan ikke være grunn til noen meningsutvekslinger på dette. Vi er enige. Jeg har den tillit til statsministeren og finansministeren at når de sier at renten vil gå ned, ja så vil renten gå ned. Jeg kan jo ikke be om klokkeslettet for når dette kan skje, men det er et klart at hvis renten ikke går ned, blir det ikke noe inntektspolitisk samarbeid. Jeg går ut fra at Regjeringen også har observert dette og setter i verk nødvendige tiltak.

Det er alt for lett å snakke om at vi har gjort taktiske feil i valgkampen. Jeg har heller ikke vært opptatt av det, jeg har forsøkt å

analysere resultatet dypere. Hovedproblemene ligger nok langt dypere.

Jørgensen kom inn på Samvirkes virksomhet på Oslo Børs, markedsført av Dagbladet under valgkampen. Vi har fra fagbevegelsens side aldri krevd Børsen nedlagt. Vi trenger en normal børsomsetning her i landet. Det vi har kritisert er rene spekulasjoner. Samvirke har drevet en real skikkelig virksomhet på Børsen. De har kjøpt aksjer i veletablerte selskaper og har tjent 19 millioner kroner på dette. Vi kan ikke sette krav til Samvirke om konkurransedyktige priser på forsikringer hvis de ikke som alle andre forsikringsselskaper skal ha muligheter til å drive forretning og å plassere ledige midler i sikre papirer. Det er en renhårig og åpen forretningsdrift som hverken er ny eller oppsiktsvekkende. Jeg håper at det skal være mulig å dempe den følelsesladde del av debatten som oppslaget ga støtet til. Det ble sagt at Jørgensens bilforsikring i Samvirke steg med 100 prosent. Kanskje den hadde steget med 150 prosent hvis Samvirke skulle være låst til ikke å tjene penger på aksjer.

Om prioriteringen av LOs krav fremover, sa Haraldseth at lavere pensjonsalder vil være det fremste kravet. Det har vi solid basis for i vedtakene på LO-kongressen. Jeg vil ikke stå her og si at vi samtidig skal prioritere andre grupper, f.eks. unge lønnstakere. Våre undersøkelser viser også at det er alt for liten prosent av arbeidstakerne som i dag holder ut til de er 67 år.

Til debatten om et forbundsløst LO sa Haraldseth at det ikke hadde noen mening å komme trekkende med dette (alt. 4 fra utredningen på 70-tallet) nå. Jeg tror man lurte seg sjøl når man reiser dette spørsmålet i dagens organisasjonsdebatt. Forslaget ble behandlet på LO-kongressen i 1973 og vi kjenner utfallet.

Haraldseth sa til slutt at det hadde vært en interessant og artig debatt. Han ønsket forbundet lykke til fremover og håpet på et godt samarbeid.

Forbundsformann Harald Øveraas takket Haraldseth i tilknytning til applausen. Han ville i tilknytning til innledningen og debatten understreke behovet for bedre kommunikasjon i fagbevegelsen, både overfor medlemmer og potensielle medlemmer, også yrkesgrupper som ikke bruker kjeleadresser i jobben. Hvordan skal vi innrette vår organisasjon og avtaleverk slik at også disse gruppene suges opp i fellesskapet? Vi må ikke glemme heller at det overordnede mål i dette arbeidet må være å bevare fellesskapet, sa Øveraas som sa at man i forbundet har vyene i orden når det gjelder alternativ 4, et forbundsløst LO. Det gjelder å ha vyer inntil man har nådd målene, sa Øveraas som takket Haraldseth nok en gang.

Forslagene, dagsorden pkt. 4.

Under dette punkt på dagsorden ble følgende forslag behandlet:

Hovedavtalen

Nr. 172 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Sluttvederlagsordningen.
Timetallet pr. uke settes ned til 14 timer pr. uke.

Motivering:

Spesielt innen renhold vil de fleste ikke oppnå sluttvederlag fordi de har mindre enn 17,5 timer pr. uke som det er i dag.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 173 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:
Oppsigelsen av hovedtillitsmann ved A/S Vinmonopolet høsten 1986, tillitsmann ved Bilco, Tromsø, Dahls pleiehjem etc. har avslørt at det spesielle vernet som tillitsvalgte har ifølge hovedavtalen, ikke er godt nok. Norsk Arbeidsmandsforbund vil arbeide for nødvendige endringer slik at dette ikke blir mulig i framtida.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 174 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Årsmøter/medlemsmøter må legges til arbeidstiden. Dette gjelder spesielt for anleggssektoren, hvor en på grunn av skiftordninger og pendlerordninger vanskelig ellers kan sammenkalle og informere alle parter.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 175 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
De tilsatte arbeidstakere må gjennom sin fagforening/klubb på arbeidsplassen få utsettende veto ved permittering og oppsigelse. Ved permitteringer og oppsigelser må alltid den enkeltes bedriftsinterne ansiennitet være det avgjørende.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 176 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Det innføres straffereaksjoner mot bedrifter som ikke overholder informasjonsplikten iflg. hovedavtalen og arbeidsmiljøloven.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 177 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Da vi ser behovet for tillitsmenn på heltid, og det gode resultat slike ordninger bringer, mener vi at en arbeidsplass med mer enn 100 arbeidstakere må ha en tillitsmann på heltid. På arbeidsplasser med mer enn 250 arbeidstakere må ordningen utvides til 2 tillitsmenn på heltid. Ved en ytterligere økning av arbeidsstokken, må det vurderes om det enkelte klubbkontor er tilstrekkelig bemannet til å make å ivareta alle medlemmenes forskjellige interesser.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 178 Avd. Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Arbeidsplasser med mer enn 100 tilsatte, skal ha en tillitsvalgt på heltid. Er det 250 arbeidstakere, skal det være to tillitsmenn på full tid. Ved en ytterligere økning, skal det for hver 300 arbeidstakere være minimum en ny tillitsvalgt på heltid.

Motivering:

Det er et stort behov for en forbedret ordning. Det ville også automatisk gi gode resultater for organisasjonsarbeidet totalt sett. De fagorganiserte ville få en langt bedre støtte og service gjennom en slik ordning. Som forholdene er i dag, blir det i altfor mange tilfeller lagt altfor stor belastning på noen ganske få.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 179 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:
Gebyr på banktjenster.

Uhemmet vekst i gebyrer har ført til at banktjenester belaster medlemmers inntekt. I prinsippet skal lønnstagerne ha utbetalt sin lønn i kontanter og uten avgifter. Dersom en ikke når fram i arbeide med å begrense gebyrene vil forbundet arbeide for å åpne adgang til kontant uttak av lønn.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Nr. 180 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:
Landsmøtet anmoder forbundsstyret om å sørge for at det arbeides med å få inn bedre bestemmelser i avtalene om de tillitsvalgtes arbeidsforhold. Dette gjelder beskyttelse både mot oppsigelser og forflytninger. Dessuten bør en i flere bransjer få klarere avtaler når det gjelder de tillitsvalgtes adgang til betalt tid ved arbeide som tillitsvalgte. For de større, landsomfattende entreprenører, rengjøringsbedrifter, mastefirmaer og asfaltfirmaer må forbundet gå i spissen for skikkelige arbeidsordninger for de hovedtillitsvalgte.

Motivering:

Retten til å innvilge gode ordninger for de tillitsvalgte ligger i de større firmaer på et nivå i bedriften hvor avdelingene og de tillitsvalgte lokalt har liten innflytelse. Ved å bedre og klarere minimumsbestemmelser vil det være mulig å bedre de tillitsvalgtes arbeidsmuligheter i de firmaene som har de dårligste ordningene i dag.

Landsstyrets innstilling:

Oversendes forbundsstyret og Landsorganisasjonen.

Pensjonssaker

Nr. 198 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må arbeide for at lovverket endres slik at alle som har krav på uførepensjon stilles likt.

Motivering:

I dag får en deltidsansatt det halve av sine opptjente poeng. F.eks. en som har deltidsarbeid utenfor hjemmet på halv jobb. Dersom vedkommende blir ufør i stillingen utenfor hjemmet, men kan utføre arbeidet i hjemmet så blir vedkommende satt på gardert uførepensjon. Vedkommende vil altså få en gradert tilleggspensjon ut fra sin faktiske inntekt. Dette mener vi ikke er riktig. Vedkommende skulle fått en tilleggspensjon ut fra sin faktiske inntekt.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 199 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Den generelle pensjonsalder settes til 65 år, og gjøres fleksibel til å gå av ved fylte 60 år.

Nr. 200 Avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening foreslår:

Den generelle pensjonsalder settes til 65 år, med adgang til å ta pensjon ved fylte 63 år.

Motivering:

Den generelle pensjonsalder i Norge er 67 år og dermed blant de høyeste i Europa. Praksis viser at det er et fåtall medlemmer som er yrkesaktive fram til denne alder, spesielt innen tungindustri. Det må være en rensligere løsning overfor utslitte og trøtte arbeidstakere å kunne gå av med pensjon ved fylte 63, — eller 65 år, framfor «snuskløsninger» via ledighetstrygd eller uføretrygd.

Nr. 201 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pensjonsalderen bør senkes i landsmøteperioden. Spesielt må pensjonsalderen for anleggsarbeidere — maskinførere og gruvearbeidere senkes. Pensjonsalderen for disse yrker bør settes til 60 år, og med rett til full pensjon ved 30 års opptjeningstid.

Motivering:

Generelt er pensjonsalderen i Norge for høy. Spesielt: Gruppene anleggsarbeidere, maskinførere og gruvesektoren der er påkjenningene så store at å fortsette i disse krevende yrker etter fylte 60 år er en for stor belastning, bare et fåtall greier dette. I tillegg til arbeidsbelastningen vil vi påpeke at aktpågivenhet og reaksjonsevne avtar med alderen, og dette kan føre til at ulykker lettere oppstår der maskinarbeid og manuelt arbeid utføres samtidig.

Nr. 202 Avd. 4 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Arbeidsmandsforbundet må gjøre alt de makter for å få LOs handlingsprogram «Trygghet for de eldre», side 67 — 2. avsnitt vedtatt ved lov.

Motivering:

Spørsmålet om nedsatt pensjonsalder har på flere landsmøter vært en hjertesak for mange av utsendingene. Det er blitt fremholdt hvor urettferdig den høye pensjonsalderen virker for store arbeidstakergrupper. Landsmøte etter landsmøte har sluttet seg til forslag om nedsettelse av pensjonsalderen, men i praksis har ingenting skjedd.

Nr. 203 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund vil arbeide for en pensjonsalder på 60 år, med anledning til å gå av ved 55 år for gruvearbeidere, skiftarbeidere og andre i utsatte yrker. Full opptjeningstid i Folketrygden reduseres tilsvarende, og pensjonspoeng i Folketrygden reduseres ikke ved frivillig avgang fra 55 år.

Nr. 204 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pensjonsalderen senkes med 2 år i Vegarbeidsdriften. For arbeidstakere innen vegarbeidsdriften oppnås full pensjon etter 25 år som yrkesaktiv.

Nr. 205 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Pensjonsalderen for utsatte grupper må settes ned til 60 år, med fulle pensjonsrettigheter uansett avgangsalder. Andre arbeidstakergrupper må også kunne gå av etter fylte 60 år, når det foreligger helsemessige grunner. Den generelle pensjonsalder må settes til 65 år. Pensjonstyrelsene skal i alle tilfelle være de samme som ved fylte 65 år.

Landsstyrets innstilling:

Til forslagene nr. 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205 — forslagene om at pensjonsalderen settes til 65 år og gjøres fleksibel fra fylte 60 år tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 206 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannsforening foreslår:
Pensjonister, både alders- og uføretrygdede, gis honnør TV-lisens. D.v.s. at TV-lisensen settes ned med 50% for disse gruppene.

Motivering:

Vi har en rekke honnørtilbud for trygdede. Det gjelder honnørkonto i bankene, honnørbillett på fly, båt, tog, buss m.m. Honnørtilbud på feriereiser, hotellopphold o.l. — Tilbudene er svært mange til de som kan søke ut og delta, men vi har også trygdede som på grunn av sin helse-situasjon ikke kan søke ut, disse er stort sett bundet til hjemmet og de tilbud som der kan gis. For disse er radio og TV et av de få tilbud de kan benytte seg av. Honnørlisens er derfor i aller høyeste grad berettiget.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 207 Avd. 36 Oppland Arbeidermannsforening foreslår:
Pensjonspoeng til hjemmевærende husmødre/fedre. Vi krever at det å være heime for å ta seg av barna i skolepliktig alder og ha omsorg for syke familiemedlemmer, også nære slektninger, gir pensjonspoeng som for sammenlignbart inntektsgivende arbeid.

Motivering:

Det å ha omsorg for barn og familiemedlemmer er en så viktig oppgave at denne oppgaven må gis pensjonspoeng. Spesielt for familier der den ene ektefellen er pendler er det helt nødvendig at den andre er heime for å ta seg av barn og familie. Så lenge samfunnet ikke har overtatt familieansvaret, og det bør de heller ikke, må det gis pensjonspoeng til den av ektefellene som tar på seg ansvaret for heimen og av den grunn må være heime.

Nr. 208 Avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening foreslår:
Forbundet vil arbeide for at hjemmearbeidende gis anledning til opp-tjening av pensjonspoeng på lik linje med øvrige yrkesaktive. Beregningen kan bl.a. skje på grunnlag av ektefelle/samboers inntekt. Hjemmearbeidende må også komme inn under sykepengeordningen.

Motivering:

Hva angår pensjonsrettigheter og sykepengeordningen, foreligger her en utrolig urettferdighet. De hjemmearbeidende står fullstendig uten rettigheter i dagens såkalte velferdssamfunn. Dette til tross for den enorme samfunnsinnsatsen som ytes av hjemmearbeidende. Vi mener at tiden nå er inne for en oppjustering av de hjemmearbeidendes status, gjennom deltakelse i offentlige støtteordninger som tilkommer øvrige yrkesaktive i samfunnet vårt.

Landsstyrets innstilling:
Forslagene nr. 207 og 208 tiltres og oversendes regjeringa.

Nr. 209 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Norsk Arbeidsmandsforbund inviterer i alt 5 pensjonerte aktive tillitsmenn å møte som gjester til forbundets landsmøter etter søknad fra avdelingene.

Motivering:

Pensjonister som store deler av sitt aktive arbeidsliv har engasjert seg i fagforeningsarbeid, har fortsatt interesse og behov for å engasjere seg i dette. Vi viser til LO's handlingsprogram side 57.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 210 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:
Reglene om pensjonspoeng må forandres slik at deltidsansatte i større grad får godskrevet inntekt i sin pensjon.

Motivering:

Slik reglene er i dag får deltidsansatte så lite pensjonspoeng at mange får kun minstepensjon ved oppnådd pensjonsalder, til tross for mange yrkesaktive år.

Nr. 211 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Folketrygdsystemet må endres slik at kvinnenes arbeidssituasjon og livsmønster tas hensyn til. Det må gis pensjonspoeng for hjemmевærende husmødre/fedre og uføre og for all inntekt i arbeid.

Motivering:

Hjemmearbeidende, uføre og slike som jobber i deltidsstillinger oppnår pr. i dag ikke pensjonspoeng for den innsats som blir utøvd i hjemmet eller for inntekt basert på mindre enn 15 timer i uken. Dette ser vi på som en stor hån mot nevnte grupper.

Landsstyrets innstilling:
Forslagene nr. 210 og 211 tiltres og oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 212 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Norsk Arbeidsmandsforbund bør arbeide for at alle som går av med pensjon skal ha de samme ytelser. Økonomisk sett skal alle pensjonister stå likt.

Motivering:

Slik systemet er i dag, medfører lav inntekt i yrkesaktiv alder, små pensjonsytelser. Likeens vil en forkortet yrkesaktiv periode medføre lavere ytelser, uansett bakgrunn for avkortelsen. Dette vil igjen si, at den som i trange økonomiske kår har slitt seg gjennom et langt yrkesliv, skal fortsette å ha det trangt i sin pensjonisttilværelse.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

SYKEPENGEORDNINGEN

Nr. 213 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:
Minstegrense for beregning av sykelønn fjernes helt. Øvre grense økes til tidligere nivå og utvikles slik at forskjellen mellom offentlig ansatt og privat ansatt, uansett inntektstrinn fjernes.

Motivering:

Innføringen av sykelønnsordningen med full lønn til alle opp til 8 G og 1/3 kompensasjon opp til 12 G er et resultat av fagbevegelsens arbeid. Ordningen svekkes nå med stadig lavere ytelser for ansatte i privat virksomhet. Forskjellen til offentlig ansatt og funksjonærer økes.

Nr. 214 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Sykelønnsordningen må endres slik at den blir i samsvar, minst med 1980-nivået.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 213 og 214 tiltres og oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 215 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:
Belastningsskader som klart kan tilbakeføres til yrkeslivet må bli betraktet som yrkesskader etter Lov om Folketrygd.

Motivering:

Saken er reist og vedtatt av landsmøtet siden 1979 uten at dette har ført til endringer.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 216 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
4 x 3 dager bør forandres til 12 dager i året. Altså at egenmeldingen kan brukes 12 ganger i året à 1 dag.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Voteringer

Forslag 172 og 173

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 174-175-176-177-178-179-180

Johan Klunderud forlangte ordet til forretningsorden og sa at han syntes dirigenten nå kjørte for hardt. Han regnet med at flere kunne bli overkjørt av de som ønsket å ta ordet til de enkelte forslag.

Dirigenten repliserte at det ikke var noe i veien for å ta ordet til forslagene, men han regnet ikke med noen ny debatt ved behandlingen.

Kristian Haugnes, avd. 2 ville fremme et tilleggsforslag til forslag 178. Han refererte tilleggsforslaget som hadde følgende formulering:

«På bedrifter/arbeidsplasser med under 100 ansatte skal det avsettes tid tilsvarende 1% av de ansattes normale arbeidstid. Bedrifter/arbeidsplasser . . . (resten av forslag 178.

. . . De tillitsvalgtes arbeidsforhold må bedres; især gjelder dette beskyttelse mot oppsigelser og forflytninger.»

Han håpet dette kunne tas med i forslaget, og dirigenten godtok dette med landsmøtets tilslutning.

Pensjonssaker

Forslag nr. 198.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 199, 200, 201, 202, 203, 204 og 205.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 206.

Magne Mælumshagen, avd. 36, sa at nå var sjansen her igjen til å vise solidaritet med en vanskeligstilt gruppe. Det står at det finnes en rekke tilbud til pensjonister, men det er ikke alle som kan dra nytte av det fordi de ikke er mobile og er nødt til å holde seg hjemme. Da har de radio og fjernsyn å hygge seg med, sa Mælumshagen og tok forslaget fra avdelingen om honnørlisens.

Votering

Forslag 206 falt, landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslagene 207 og 208.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 209.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 210 og 211.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 212.

Ernst Ditøvsen, landsstyret, minnet om at dette var et gammelt forslag som har vært fremmet av Rogaland flere ganger tidligere. For ham hadde spørsmålet om lik pensjon alltid vært en viktig prinsippsak. Slik

utviklingen er blitt, fortsetter ulikhetene når vi er kommet til skjels år og alder og går av med pensjon. Dessverre er det også slik at flere og flere må gå av før de har nådd pensjonsalderen og dermed får forringet pensjonen. Den urettferdigheten som ligger i forskjellsvilkår for pensjonister hadde han alltid følt det måtte være mulig å gjøre noe for å få rettet opp, men skjevhetene bare øker. Han kunne skjønne at landsstyret hadde vanskelig for å tiltre forslaget, med den utviklinga vi hadde hatt, men tok det opp og ba om forsamlingens støtte.

Votering

Forslag 212 mot landsstyrets innstilling. Innstillingen vedtatt.

Forslagene 213 og 214.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Øverbøs forslag om tilføyelse til forslag 213 foreslo dirigenten oversendt til LO med landsmøtet tiltredelse. Enstemmig vedtatt.

Landsmøtet var da ferdig med behandlingen av punkt 4 på dagsorden, og gikk over til behandling av forslagene under punkt 4 – den politiske og økonomiske situasjon.

Forslag og innstillinger

Skatteloven

Nr. 161 Avd. 27 Troms Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet bes arbeide aktivt for å få innført rentetak for fradrag ved skatteligninga.

Motivering:

Med den nåværende ordning virker regelverket slik at de med best økonomi har de største fordelene av rentefradraget. Dette er dypt urettferdig, samtidig som samfunnet taper store summer i form av tapte skatteinntekter.

Nr. 162 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må arbeide sterkt for å få innført rentetak for fradrag ved skatteligning.

Motivering:

Samfunnet går med dagens skattesystem glipp av enorme inntektssummer. I denne sammenheng er det i all hovedsak en særdeles kapitalsterk gruppe som skor seg på nåværende ordninger.

nr. 163 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:

Norsk Arbeidsmannsforbund vil øve påtrykk overfor de politiske myndigheter for å få gjennomført en mer rettferdig beskatning, herunder gjennomføring av at en bestemt prosentandel av gjeldsrenta kan fratrekkes i utlignet skatt.

Motivering:

Nåværende skattesystem, og spesielt ubegrenset rett til fradrag av gjeldsrenter, er et usosialt system som begunstiger høyinntektsgruppene, samtidig som det vanskeliggjør myndighetenes økonomiske styring.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 161, 162 og 163 tiltres.

Forbundet vil arbeide for en mer rettferdig skatteordning. I den forbindelse vil også eventuelt rentetak vurderes.

Nr. 164 Avd. 27 Troms Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet bør arbeide for at arbeidstakere fra hele landet som har sitt arbeidssted i Nord-Troms og i Finnmark over halve året, må gis anledning til å gjøre seg bruk av særfradraget, som gjelder i denne del av landet.

Motivering:

Mange av våre medlemmer som i dag pendler til arbeidsplasser i Finnmark og Nord-Troms, endel av dem over flere år, mener at dagens ordning ikke er rettferdig, fordi den har utgangspunkt i hjemstedskommunen og ikke i arbeidssted.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Nr. 165 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Den fradragsberettigede øvre grense settes til 6 G.

Motivering:

Det er urimelig at den fradragsberettigede andel av fagforeningskontingenten ikke har en automatisk årlig regulering slik som andre fradragsposter. Det er derfor naturlig at den knyttes til sykelønnsordningens øvre grense som for tiden utgjør 6 G (kr. 168 000,-). Dette utgjør kr. 2 688,- mot nå kr. 1 800,-).

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 166 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Det gis skattefritak for hele beløpet et medlem betaler inn som fagforeningskontingent.

Motivering:

Mange av våre medlemmer betaler i dag en årlig fagforeningskontingent som ligger langt over det beløpet en etter loven får lov å trekke fra.

Nr. 167 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening foreslår:
Det gis skattefrihet for hele beløpet et medlem betaler inn som fagforeningskontingent.

Motivering:

Mange av våre medlemmer betaler en årlig fagforeningskontingent som ligger langt over det beløpet en etter loven har lov å trekke fra.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 166 og 167 kan ikke tiltres. Se forslag nr. 165.

Lov om arbeidsledighetstrygd

Nr. 169 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Arbeidsløsetrygdens øvre grense.

Samfunnet har ansvaret for at arbeidstakere holdes sysselsatt. Arbeidsledighet er en tragedie for den som rammes. Det er uverdige arbeidstakere som ønsker sysselsetting og ikke kan tilbys arbeid blir satt under økonomisk press etter en lengre ufrivillig arbeidsledig periode. Forbundet vil i landsmøteperioden arbeide for at grensen for utbetaling av arbeidsledighetstrygd som i dag er 80 uker fjernes helt.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet vil arbeide for full sysselsetting, slik at ledighet kan unngås. Forslaget tiltres og oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 170 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Reglene for arbeidsledighetstrygd må endres særlig med tanke på alle våre deltidsarbeidende medlemmer. Den nye grensen på 40% reduksjon må endres tilbake til 20% og for deltidsansatte bør det også bli en endring på regelen om at man må forplikte seg til å ta heltids jobber for i det hele tatt å komme i betraktning til arbeidsledighetstrygd.

Motivering:

Slik reglene for arbeidsledighetstrygd er i dag, virker de særlig uheldig for de av våre medlemmer som har deltidsarbeid. I svært mange tilfelle får de ikke ledighetstrygd i det hele tatt, på grunn av at de har for små jobber til å ha rett til det.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres og oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 171 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Karensdagene må oppheves — arbeidsledighetstrygd må utbetales fra første dag.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Boligpolitikken

Nr. 181 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannsforening foreslår:

Vår forening har i en årrekke påpekt det prisdrivende i det høye rentenivå vi har fått i Norge. Ikke minst rentenivået i Hus- og Landbruksbanken på hele 12%, har ført til bokostnader som ingen med vanlig inntekt kan leve med. Landsmøtet må be om at det generelle rentenivå blir senket og at renten i Hus- og Landbruksbanken må settes ned, slik at maksimal rente i disse bankene blir 8%. Med et slikt rentenivå kan vi igjen hevde at vi driver en sosial boligbygging i Norge.

Motivering:

Vår forening har i likhet med den øvrige fagbevegelse vært sterkt opp-tatt av å få snudd de sterkt økende boutgifter.

Boutgiftene består av flere faktorer, men stort sett er det de offentlige som har hånd om dette. Kommunene har ansvaret for avgiftene og staten for rentenivået. Rentene er den mest tyngende utgift.

Byggeprisene har stort sett hatt den samme prisutvikling som de øvrige priser, samtidig har Hus- og Landbruksbankens renter steget fra 2,5% til 12%. Dette betyr at bokostnadene har hatt en langt sterkere vekst (stigning) enn byggekostnader og den vanlige pris og lønnsutvikling. Vi har ment og mener at det nå er nødvendig med en betydelig nedsettelse av renta innen Hus- og Landbruksbanken og har foreslått 8% som maksimal rente for lån i disse banker. Vi vil tilføye at Statens lånekasse for studielån også burde omfattes av en slik rentenedsettelse.

Dette ønske er imøtekommet noe, men etter vår oppfatning ikke nok til at det har noen stor innvirkning på bokostnadene, eller i noen særlig grad vil innvirke på å øke tempoet i boligbygginga. Det må settes fortgang i nedsettelsen av renta. 8% bør være et realistisk mål innen kort tid.

For å lette bokostnadene er det også bebudet en forlengelse av avdragstiden fra 30 til 40 år. Dette gir en nedsettelse av det årlige avdragsbeløp fra gjennomsnittlig 3,33% og 2,5% eller 0,83% av lånebeløpet. Er lånet på kr. 250 000,- betyr dette ca. kr. 2000,- mindre i avdrag pr. år, men ca. kr. 150 000,- i ekstra rentekostnader i løpet av låneperioden. Etter vår oppfatning er det å forlenge avdragstida ingen farbar veg for å få ned bokostnadene.

Etter vår oppfatning vil det være å foretrekke å få en kort avdragstid og at bokostnadene reguleres ved at renten ikke settes høyere enn at en rimelig kort avdragstid og rentene tilsammen gir akseptable bokostnader.

Det gir en ekstra oppmuntring og stimulans til ekstra innsats, å kunne se fram til en noenlunde rask gjeldsfrihet. Dette tidspunkt bør ikke ligge lengre frem i tiden enn til det tidspunkt da større vedlikeholds- og påkostninger begynner å melde seg.

Nr. 182 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Mange er i dag sosialklienter på grunn av dagens boligpolitikk. Hus-

banken må spille en avvgjørende rolle i boligfinansieringen. Avdragstiden må økes og rentene settes ned.

Nr. 183 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet må arbeide for at banken (Statens Husbank) igjen får den rolle den var ment å ha for boligbyggerne (sosialpolitisk virkemiddel).

Motivering:

Banken har som finansieringsinstitusjon for boligbyggerne totalt mistet sin rolle den var tiltenkt. Renten må betydelig ned slik at den enkelte boligbygger har muligheter til å skaffe seg boforhold innenfor rimelighetens grenser.

Nr. 184 Avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening foreslår:
Forbundet vil jobbe aktivt overfor ansvarlige myndigheter med tanke på en senkning av rentenivået og dermed boutgiftene. Målet må være at boutgiftene ikke må overskride 20% av lønnstakerens antatte inntekt. Husbanken må rustes opp til igjen å bli en sosial boligbank, slik at inngangsbilletten blir billigere for unge i etableringsfasen.

Motivering:

Det høye rentenivå rammer i første rekke unge mennesker i etableringsfasen. Det er en absolutt betingelse for et meningsfylt liv å ha en anstendig bolig, og dermed må også forholdene legges tilrette slik at de økonomiske betingelser ikke blir et uoverstigelig hinder.

Nr. 185 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:
Norsk Arbeidsmandsforbund vil arbeide for at Den Norske Stats Husbank igjen må settes istand til å ivareta finansiering av en sosial boligbygging i Norge.

Motivering:

Husbankens nåværende utlånsregler og rentenivå imøtekommer ikke ungdommens og andre lavinntektsgruppers finansieringsbehov ved anskaffelse av bolig.

Nr. 186 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:
Landsmøtet krever at de politiske myndighetene vedtar tiltak som sikrer at utlånsrenta på alle banklån og lån i Statens Husbank og Statens Lånekasse settes kraftig ned. Lån i Statens Husbank og Statens Lånekasse må ikke overstige 8%. Boliglån i bank må ikke overstige 11%. Forbrukslån må ikke overstige 13%.

Nr. 187 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Statens Husbank. Forbundet må arbeide for at banken igjen får tilbake den rolle den var ment å ha for norske boligbyggere.

Motivering:

Banken har som finansieringsinstitusjon for boligbyggere langt på vei tapt sin rolle som den hjelpende hånd den tidligere var, både for vanlige lønsmottakere og for bygging i regi av BBL. Utlånsvirksomheten fra denne institusjon kan snart vanskelig la seg skille fra den man finner i landets private banker. Rentenivå, avdragstider og vilkår for øvrig, nærmer seg sterkt hva som eksisterer på det frie private marked ellers.

Nr. 188 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Norsk Arbeidsmannsforbund gir sin støtte til NBBLs krav om å bringe boutgiftene ned. Innskuddene i boligbyggelagsleilighetene må senkes vesentlig. Bostøttesystemet må sikre at boutgiftene ikke overstiger 20% av antatt inntekt.

Nr. 189 Avd. Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet gir sin støtte til NBBLs krav om å bringe boutgiftene ned på et akseptabelt nivå.

Motivering:

Prisnivået for BBL-leiligheter ligger i dag for høyt. De har nådd et nivå, som gjør at svært mange må takke nei til tilbud om leilighet, grunnet de høye prisene. Innskuddene for disse leilighetene må senkes vesentlig. Det må sikres en bedre og rimeligere finansieringsordning gjennom Statens Husbank. Bostøtteordninger må i mellomtiden sikre at boutgiftene ikke overstiger 20% av lønnstakernes antatte inntekt.

Nr. 190 Avd. Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Boliglånsrentene må settes kraftig ned.

Motivering:

Slik rentesituasjonen har utviklet seg, sitter de som skal etablere seg med så store renteutgifter at de må søke offentlig støtte for å klare disse. Det er da ikke snakk om luksusvilla, men en normal husbankbolig.

Landsstyrets innstilling:
Forslagene nr. 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189 og 190 tiltres.
Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 191 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
All tomte- og eiendomsomsetning må over i kommunal/statlig regi. Forbundet må ta skrittet i retning av å påvirke de sentrale myndigheter til en slik overgang. De siste års utvikling har dessverre bare så alt for tydelig vist, at spekulasjon på disse områder har tatt fullstendig overhånd. Vi ser det som eneste mulige løsning, å få slik omsetning over i offentlig regi.

Landsstyrets innstilling:

Intensjonen i forslaget tiltres, viser forøvrig til forbundets vedtekter § 2 pkt. 6.

AUTORISASJON

Nr. 224 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må arbeide for at rengjøringsbyråer og vaktelskaper må legges under lov om autorisasjon.

Nr. 225 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Autorisasjon gjøres obligatorisk for alle private renholdsbedrifter.

Motivering:

Autorisasjon vil skape tryggere arbeidsforhold for arbeidstakere innen denne bransjen, det vil også gi sunnere konkurranseforhold. Slik forholdene er nå, går de forskjellige renholdsfirmaene under hverandre i anbud, noe som igjen går ut over renholderne i form av kortere tid å gjøre jobben på — og derved går det utover de rent lønnsmessige.

Nr. 226 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Vaktelskaper og rengjøringsbyråer må underlegges en autorisasjonsordning.

Motivering:

Som forholdene er i dag, er det tilfeldighetene som råder. Hvem som ønsker kan starte virksomhet i disse bransjer, uten at det blir reist noe som helst krav om kompetanse. Derfor bærer ofte arbeidsplassene preg av mangelfull opplæring, dårlig arbeidsmiljø og vilkårlig behandling av arbeidstakerne.

Nr. 227 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Den nye forbundsledelsen må arbeide av all kraft for å få autorisasjonsbestemmelser for renholdsbedrifter i Norge. Avd. 5 vil samtidig rette kritikk for at det i siste landsmøteperiode så vidt oss bekjent, ikke er tatt noe initiativ på dette felt overfor de politiske myndigheter.

Landsstyrets innstilling:

Til forslagene nr. 224, 225, 226 og 227. Forbundet vil fortsatt arbeide for godkjenningsordninger for disse bransjer.

Voteringer

Følgende forslag, framsatt av Jens Tveit Aga etter statsministerens innledning ble først tatt opp til votering:

Til den «Norske Regjering».

Atom-attvinningsanlegget i Downrey.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund som er samlet i Oslo i tida 20.—25/9-1987 viser til Rapporten del 1 om Downrey-høringa. Landsmøtet ber den norske regjering seie klart ifrå til styresmakterne i Storbritannia at det ikke må verta vidare utbygging av attvinningsanlegget av plutonium eller andre atomanlegg i Storbritannia.

Dersom styresmakterne i Storbritannia held fram med utbygginga i Downrey, må den norske regjering leggja saka fram for Paris-konvensjonen.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 161, 162 og 163

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 164

Hans Takøy, avd. 27, følte det var vanskelig å ta ordet for et forslag som hadde fått stempelet ikke tiltredes av landsstyret.

Han begrunnet imidlertid forslaget fra Troms med dagens realiteter, blant annet kan vi oppleve at både stat og kommuner driver med frynsegoder og oppflytting på lønnstrinn for å få folk. Da må det være greiere med en annen ordning. Han var klar over at forslaget går på lovgivning, og ba om at forslaget ble oversendt det nye forbundsstyret og LO's juridiske kontor.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag nr. 165

Kjell Dyngeland, avd. 6, ba om at forslag nr. 166 ble satt opp mot forslag 165. Vi kan høre fra ledende politikere i borgerlig leir at fagforeningskontingenten ikke bør settes opp som fradrag på selvangivelsen, det er urettferdig overfor dem som ikke er organiserte.

Det neste er vel at de uorganiserte bør ha fortrinnsrett til arbeid. Dette venter vi å høre fra motparten, men vi venter ikke at denne forsamlingen skal være mot å fremme krav om fradrag rett for fagforeningskontingenten. Næringsdrivende fører til fradrag såkalte utgifter til inntekts ervervelse. — Etter min mening er det det fagforeningskontingenten er, sa Dyngeland. Skal ikke vi ha samme rett til fradrag for slike utgifter? Og hvorfor skal de i private anlegg, som tjener mer, falle utenfor? Det er konsekvensen dersom forslag 165 blir vedtatt. Betyr ikke disse medlemmene på anlegg noe for forbundet. Det er ikke bare godlåt å høre på brakka når kontingenten blir diskutert.

— Stem for forslagene nr. 166 og 167, og la oss heve status for fagorganiserte.

Bård Kristiansen, avd. 4 mente at forslagene ikke kunne settes opp mot hverandre, og tok opp forslag 165.

Dirigenten sa at de ikke hadde til hensikt å lage ny praksis her, men følge samme framgangsmåte i voteringen.

Forslag nr. 165 og landsstyrets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Forslagene 166 og 167 ble tatt opp til votering, og tellekorps måtte i sving.

Hilmar Ødegården fikk ordet til forretningsorden. Han kunne ikke godta behandlingsmåten. Disse forslagene ble tatt opp til votering uten at det ble anledning til å ta ordet først.

Dirigenten godtok innsigelsen og spurte om det var noen som ønsket ordet til disse forslagene.

Hilmar Ødegården ønsket en klargjøring av hva vi skal votere over. Det er sagt at kontingenten er utgift til inntekts ervervelse. Vi må være klar over hva forslaget innebærer, det vil ikke bare være fagforeningskontingent som er fradragsberettiget, det er andre grupper som vil benytte seg av det og få både i pose og sekk. De kan lett opprette interessegrupper og ilagge seg en høy kontingent til fradrag på skatten.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, gjorde oppmerksom på at vi nettopp hadde vedtatt at kontingentfradraget skulle være 60 prosent, skal vi vedta at det skal være 100 prosent?

Jens Tveit Aga mente vi nå måtte være litt snille med dirigentbordet. Vi har vedtatt forslag 165, og da er konsekvensen at forslagene 166 og 167 er falt. Det riktige måtte da være å ta det om igjen.

Alv Nilsen, avd. 6, fikk ordet til forretningsorden og ville ha avstemning over 166. Han ville gjerne se dem med åpne øyne stemte mot at kontingenten skulle være fradragsberettiget, når firmaer kan trekke fra til og med sponsoravtaler.

Det ble ny votering, med forslag 165 med landsstyrets innstilling ble satt opp mot forslagene 166 og 167. Innstillingen ble vedtatt med stort flertall.

Forslag 168 var ferdigbehandlet.

Møtet ble satt igjen kl. 18.15. *Dirigenten* sa at hvis det gikk bra med forhandlingene, ville han foreslå at man holdt på til kl. 19.00. Dermed kunne man unngå kveldsmøte. Han spurte om landsmøtet kunne godta en slik løsning, og han fikk applaus tilbake.

Oppildnet av denne tillitserklæring gikk *dirigenten* over til å behandle forslagene under Lov om arbeidsledighetstrygd.

Forslagene 169, 170, 171

Forslag 196.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 170.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 171.

Her foreslo *dirigenten* tillegg til landsstyrets innstilling «og oversendes LO». Dette ble enstemmig vedtatt.

BOLIGPOLITIKKEN

Forslagene 181-182-183-194-185-186-187-188-189-190

Hilmar Ødegården, avd. 1 forlangte ordet til forslag 191, men dette var ennå ikke tatt opp.

Votering

Landsstyrets innstilling til ovennevnte forslag ble enstemmig vedtatt.

Forslag 191

Hilmar Ødegården, avd. 1, sa at forslaget etter sin ordlyd var meget vidtrekkende og radikalt. Det kunne i sin ytterste konsekvens bety at han ikke kunne overdra sitt eget hus til sønnen uten at en offentlig instans formidlet dette. Jeg synes dette er å gå langt, sa *Ødegården*, som ellers ikke ønsket å bli oppfattet som møteplager på dette tidspunkt.

Forbundsformannen repliserte at landsstyrets innstilling viser til vedtektenes pkt. 2, 7. Jeg er klar over at det i sin ytterste konsekvens betyr at vi vil overta all jord her i landet, men det har vi ikke tatt mål av oss til å gjøre ennå, sa *Øveraas*. Han mente at henvisningen til vedtektenes klargjorde dette.

Votering

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

AUTORISASJON

Forslagene 224, 225, 226, 227

Margit Solvang, avd. 6, viste til forslag 227 som gjaldt godkjenningsordning for rengjøringsfirmaer. Dette er en gjenganger fra forrige landsmøte. Det er ifølge beretningen ikke skjedd noe i perioden. Vi har tatt saken opp med stortingsrepresentant Marit Wikholm fra Hordaland, men vi har ikke fått entydig positivt eller negativt svar. Det har vært snakk om kurs for de som skal starte opp med rengjøringsfirmaer. Har dette fungert?

Harald Øveraas sa at etter at man var blitt enige om en innstilling som gjaldt autorisasjon, så hadde noen trukket seg fra enigheten i etterhånd. Det var således en delikat situasjon. Man hadde hatt møter både med statsråd og statsekretær i sakens anledning, men uten at noe var skjedd. Det ble riktignok utarbeidet et kursopplegg i miljø og vernearbeid for alle som skulle starte. Innvendingene mot vår innstilling var at det var for strenge krav, men jeg vil si at det ble stilt minimumskrav som ikke var stort mer en å forlange at arbeidsgiverne kunne lese og skrive. Vi skal nok prøve igjen å få til en autorisasjonsordning, men jeg tror ikke det blir lett nå heller. Nå går vel utviklingen i retning av å fjerne blant annet entreprenørloven. Departementet mener det er mange slike autorisasjonsordninger. Vi har selvfølgelig ikke noe imot at arbeidsgiverne går på miljøkurs, men det var ikke det som var vårt problem, sa *Øveraas*.

Votering:

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt. Dirigenten sa at han hadde glemt å behandle forslag 216. Vedtak: Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Lillian Olsen, avd. 7, sa at hun hadde inntrykk av at forslag 215 ikke var behandlet.

Dirigenten godtok dette, og ga henne ordet. *Lillian Olsen* sa at dette med belastningsskader og folketrygden var en gjenganger fra landsmøtene helt siden 1979. Det var dessuten behandlet på LO-kongressen, og hver gang hadde det blitt oversendt LO. Intet har skjedd. Her er det jo snakk om en lovendring, det gjelder Lov om folketrygd. Hun trodde at den skuffen i LO som tar i mot oversendelser fra forbundene nå snart måtte være full. Hun ba derfor om at forslaget i tillegg ble sendt til Regjeringen.

Dirigenten ba om tilslutning til landsstyrets innstilling med det tillegg «og Regjeringen», som *Olsen* hadde foreslått. Dette ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten takket igjen landsmøtet for rask avklaring på de behandlede forslag og han syntes landsmøtets delegater kunne med god samvittighet bevilge seg fri resten av kvelden.

Møtet hevet kl. 18.30.

Formiddagsmøtet torsdag 24. september

Møtet ble satt kl. 9.00 med *Ingvald Almklov* som dirigent. Første post var allsang, «Syng høyt kamerater» med *Sven Pettersen* som forsanger.

Dirigenten ga så ordet til *Vegard Bye* fra Norsk Folkehjelps internasjonale avdeling, som holdt denne appellen:

Kamerater — landsmøtorepresentanter.

Norsk arbeiderbevegelse er med rette stolt av sine internasjonale solidaritetstradisjoner. Når Norsk Folkehjelp i 1989 markerer 50-årsjubileum, er det først og fremst et verdig minne om arbeiderbevegelsens storstilte solidaritet med det spanske folk i kampen mot fascisme, for frihet og sosialisme.

Norsk Arbeidsmandsforbund har hele tida vært en av spydspissene i solidaritetsarbeidet. Som norske gruvearbeideres forbund har dere aldri glemt støtten til de arbeidere og folk i den 3. verden som er blitt utbytta og utplyndra gjennom sine rike naturressurser, noe som også har plassert gruvearbeidere rundt om i verden fremst i frigjøringskampen.

Historikere pleier gjerne å si at den betydelige norske utviklingshjelpa er resultatet av de to sterke folkelige tradisjoner i Norge: kristenfolkets nestekjærlighet og arbeiderbevegelsens solidaritet. Men dessverre kan det se ut til at denne historiske innsatsen for oss er blitt til en sovepute. Vår økonomiske innsats for internasjonal solidaritet blir stadig blekere sammenliknet med f.eks. kristenfolkets. Ifjor var LO's, AIS' og Norsk Folkehjelps totale internasjonale innsats på i underkant av 56 millioner kroner. NoFo var klart størst med nesten 39 mill. Kirkens Nødhjelp alene hadde en omsetning på nesten 300 millioner. Legger vi til innsatsen fra de andre kirkelige organisasjonene er det nok ikke så langt fra sannheten å si at *deres* innsats er ti ganger større enn vår — uten å trekke inn misjonsvirksomheten. Spesielt ille er det om vi ser på egeninntektene — for størstedelen av disse tallene er jo offentlige tilskudd. Ifjor hadde KN inntekter på 42 mill. pluss TV-aksjonen som ga 113 mill. Redd Barna — uten noen folkebevegelse i ryggen — klarte å skaffe seg 60 millioner i inntekter. Og NoFo? Såvidt over 1 mill. kr. Sannsynligvis bevilger foreninger og klubber mer penger til disse enn til Norsk Folkehjelp, som er arbeiderbevegelsens egen internasjonale humanitære hjelpeorganisasjon.

Dette er altså spørsmålet og utfordringen: en virkelig kristenfolkets nestekjærlig m/fattige og undertrykte i verden 10 ganger større enn arbeiderbevegelsens solidaritet?

En del av årsaken til dette skrikende misforholdet er åpenbart at vi rent organisatorisk ikke har vært gode nok i dette arbeidet. Mange er forvirret over hvem som gjør hva av LO, AIS og Norsk Folkehjelp. Vi i NoFo — som altså står for brorparten av denne innsatsen — blir stadig minnet om hvor lite sjøl tillitsmenn i fagbevegelsen kjenner til det vi

gjør. Vi vil nå ta denne utfordringen, og prøve å gi arbeiderbevegelsen et langt mer effektivt solidaritetsredskap.

Vi har ingen grunn til å skamme oss over det vi gjør. Norsk Folkehjelps prosjekter er konsentrert til de deler av verden der frigjøringskamper pågår med størst styrke: Nicaragua og Mellom-Amerika, Chile og Sør-Amerika, det sørlige Afrika, Eritrea, palestinerne kamp, kampen mot hungersnøden i Afrika.

Vi er ofte mer kjent i disse områdene.

Når vi nå utfordrer arbeiderbevegelsen til langt mer aktiv og forpliktende innsats, er det ikke tilfeldig at vi starter med Arbeidsmandsforbundet. Vi utfordrer medlemmene i forbundet til å tegne seg som faste garantister for våre prosjekter i det sørlige Afrika: i Angola, i Mosambique, og ikke minst i Sør-Afrika sjøl. Nå etter gruvearbeiderstreiken — den kanskje viktigste politiske kampen mot apartheidstyret hittil, og der Arbeidsmandsforbundet bidro med en støtte på 90.000 kroner, setter nå NoFo igang et nytt prosjekt: støtte til organisering og samvirke-tiltak blant de bortimot 50% arbeidsløse i de svarte bydelene i Sør-Afrika.

Dette er ett av de tiltakene medlemmene i forbundet her kan gjøre stort ved å bli faste givere av f.eks. 50 kroner hver måned — som forbundet så har sagt seg villig til å doble. Om alle tillitsmenn og 1/4 av alle andre medlemmer i forbundet blir med på en slik ordning, vil det gi 6,5 millioner kroner som egenkapital til dette arbeidet — før forbundets tilskudd. Som grunnlag for offentlige tilskudd kan dette bety så mye som 50 millioner.

... situasjonen for å gjenvinne hegemoniet i norsk solidaritetsarbeid og dermed norsk solidaritet overfor den tredje verden, og det kan bli et avgjørende bidrag til frigjøringskampen i Sør-Afrika.

I hele dag vil det sitte folk fra oss på en stand nede i vestibylen for å tegne garantister til Folkehjelps-fondet. Vi vet hvor mange tillitsmenn som er samlet på dette landsmøtet. Vi håper de fleste av dere står på denne lista før landsmøtet er over. Seinere vil dere også møte oss igjen på kurs, tillitsmannskonferanser og lokale møter. Og dere skal få høre langt mer om oss i massemedia. Det er vår del av jobben, men den er avhengig av at dere gjør deres del av den.

La oss sammen gjenreise arbeiderbevegelsens internasjonale solidaritetstradisjon. Og dermed også tilbakevise inntrykket fra det siste valget — om at rasismen og egoismen trenger gjennom i arbeiderbevegelsen.

Harald Øveraas takket Vegard for fengende, konkret appell.

Vi har allerede sendt ut den første henvendelse fra organisasjonen til medlemmene om garantistverving. Om vi går litt i oss sjøl alle sammen, finner vi vel ut at vi stort sett kan leve like bra med femti kroner mindre i måneden, sa Øveraas. De som er garantister bør også få vite hvordan pengene brukes, og det blir aktuelt med en eller to tilbakemeldinger i året om prosjektene. Så: Gå hjem og gjør jobben — og takk Vegard.

Dirigenten foreslo at appellene ble tatt til etterretning og etterlevelse.

Enstemmig vedtatt.

Protokoll fra onsdagesmøtene ble referert ved Per Ingebrigtsen.

Arne Pedersen oppklarte en feil han mente å ha hørt, *Mellvin Steinsvoll* hadde korreksjon til det trykte referathefte.

Deretter ble protokollen godkjent.

Dirigenten ga noen praktiske opplysninger om oppgjøret og sa at mange hadde spurt når dagens forhandlinger kunne være avsluttet. Han sa at dette var komplett umulig å si foreløpig. Man hadde igjen å behandle 180 innstillinger fra landsstyret pluss eventuelle forslag. Han hadde imidlertid forståelse for at mange ønsket en tidlig avslutning for å forberede kveldens begivenhet. Han sa videre at redaksjonskomiteen måtte møte umiddelbart ved første pause.

Dirigenten spurte videre om landsmøtet kunne godta en ordning med fem minutters taletid pluss 2 minutter pluss 2 minutter for dagens forhandlinger. Landsmøtet svarte med en applaus som dirigenten tok til inntekt for sitt ønske.

Voteringer

Paragraf 6

Forslag 114.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 115.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 116.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 117.

Dirigenten gjorde oppmerksom på en rettelse i landsstyrets innstilling. Det skal stå «viser til forslag 116».

Vedtak:

Landsstyrets innstilling til pkt. 3 enstemmig vedtatt.

Forslag 118.

Ernst Ditlevsen, landsstyret, sa at han hadde fått i oppdrag å reise forslag på vegne av Einar Tretnes som var med i valgkomiteens arbeid. Han viste til den trykte motiveringen i forslagsheftet.

Votering:

Landsstyrets innstilling mot forslag 118. Landsstyrets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Forslagene 119, 120, 121, 122, 123.

Landsstyrets innstillinger ble enstemmig vedtatt.

Arbeidsmiljøloven

Det forelå følgende forslag:

Nr. 124 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må arbeide for gjennomføring med ordningen om regionale verneombud innen renholdssektoren.

Motivering:

Renholderne støter ofte på mange problemer. De arbeider oftest når andre har fri og blir derfor alene med sine problemer. Det er ofte bare en ansatt og man vil også derfor ha problemer med å få gjennomslag for påpekte forhold på arbeidsplassen overfor arbeidsgiveren.

Nr. 125 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må gå inn for at ordningen med regionale verneombud for renholdssektoren må settes ut i livet snarest.

Motivering:

Forbundets krav framsatt i 1977 er det fortsatt ikke skjedd noe med. Nå er tålmodigheten blant rengjøringsmedlemmene slutt, så nå må forbundet sette igang tiltak som får fortgang i saken. Vi mener at når en slik ordning kommer i gang vil det bidra til et bedre arbeidsmiljø, bedre arbeidsmetoder som igjen vil begrense belastningsskader og sykefravær.

Nr. 126 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet tar på nytt opp spørsmålet om regionale verneombud for renholdsbransjen.

Motivering:

R.V.O. med verneombudets fulle rettigheter/plikter etter loven, er absolutt nødvendig om denne bransjen skal bedre sitt arbeidsmiljø. Ved forrige landsmøte ble det sagt at forbundet ville arbeide aktivt for å få etablert denne ordningen. Dette har ikke skjedd. Ifølge opplysninger fra K.A.D. (Kommunal- og Arbeidsdepartementet) foreligger det ved utgangen av 1986 bare ett krav om nye regionale verneombud — og det kommer fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet.

Nr. 128 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet vil intensivere arbeidet for å få regionale verneombud for renholdssektoren.

Motivering:

Vi registrerer at til tross for positive vedtak i vårt forbund, så har ingenting skjedd med denne saken siden 1977.

Nr. 129 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening foreslår:

Det foreslås opprettelse av regionale verneombud for renholdsbransjen.

Nr. 130 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund skal kommende landsmøteperiode intensivere arbeidet med å få til en ordning med regionale verneombud for renholdere.

Motivering:

Til tross for at renholdere er en gruppe som er sterkt utsatt blant annet for belastningslidelser og bruk av helsefarlige stoffer, mangler vi både bedriftshelsetjeneste og verneombud i de fleste firmaene. De verneombudene vi har, savner et skikkelig miljørettet kurstilbud. Vi ser på en ordning med regionale verneombud som er et viktig skritt på veien for å løse disse problemene.

Nr. 131 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Renholdssektoren bør være den neste som får regionale verneombud. Disse faller helt igjennom etter nåværende lovgivning. Renholdere, i et byrå, er spredd rundt på opptil hundre forskjellige arbeidsplasser. Noen arbeider kanskje helt alene og andre er 20—30 stk. på en enkel arbeidsplass. Og er en så heldig å få valgt noen verneombud er det umulig for dem å nå rundt til firmaets alle ansatte. Med den konkurransen som finnes mellom byråene, og derfor stadig redusert arbeidstid, er det vanskelig p.g.a. knappe tider å tenke arbeidsmiljø i det hele tatt. Men problemer er der, mer enn noen annen plass. Vi mener det er et sterkt behov for regionale verneombud som kan ta seg av deres problemer.

Nr. 132 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må oppta forhandlinger om opprettelse av regionale verneombud i renholdsbransjen idet det ikke kan herske tvil om at denne bransjen minst av alle følger intensjoner og målsettinger i Arbeidsmiljøloven. De fleste bedrifter har ei heller valgt eller oppnevnt verneombud og noen særlig opplæring gjennomføres ikke.

Landsstyrets innstilling:

Til forslagene nr. 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131 og 132.

Forbundet vil arbeide for å få etablert regionale verneombud i renholdssektoren.

Debatt

Thorbjørg Johansen, avd. 2, ville spørre hvorfor det ennå ikke var etablert en ordning med regionale verneombud for renhold. Kan det være fordi renholdere ikke har vært organisert lenge nok? Nei, der skal man ikke lete etter årsaken for vi har vært organisert siden 1901. Regionale verneombud ville vært en stor støtte for våre renholdere. Mange av våre renholdere er alene på sine arbeidsplasser og de står ovenfor store problemer, ikke minst overfor kjemiske stoffer. Inntil for kort tid siden var white spirit vanlig i bøttekottene, likeledes salmiakk. Hva hjelper det med merkeforskrifter og andre bestemmelser når man mangler verneombud? En annen ting er at mange tillitsvalgte mangler skikkelig opplæring. Det bør etter min mening kunne arrangeres bransjerettede miljøkurs for våre folk. Vi øyner kanskje et håp om at bedriftshelsetjenesten skulle komme inn og avhjelpe våre problemer, men vi vet hvordan det har gått med den saken. Det har skjedd svært lite på den fronten. La oss få regionale verneombud som kan fungere som døråpnere for et bedre arbeidsmiljø for renholdere. De regionale verneombud kan fritt ferdes på alle bedrifter i en region, det kan ikke andre verneombud. Vi akter ikke å vente på nok et landsmøte før vi har fått regionale verneombud for renholdere, sa Johansen.

Sigfred Pedersen, avd. 12, understreket at avdelingen ser på dette med regionale verneombud for rengjøring som en viktig sak. Han mente innstillingen fra landsstyret var svakere enn sist, dengang ble det sagt at man skulle arbeide aktivt for å få ordningen realisert. Det er sagt at kravet er reist gjentatte ganger overfor myndighetene, og at om det ikke går må andre virkemidler tas i bruk. Han undret seg på om forbundet hadde gjort nok. Har det vært søkt?

Det var å håpe at RVO-ordningen kunne komme raskt, men han var skuffet. Etter fem – seks år er det dukket opp en del ting i bransjen som gjør kravet ytterligere aktuelt. Til dette landsmøtet er det kommet en rekke forslag som går på vår arbeidssituasjon. Og når to flinke tillitsfolk hos oss bakker ut, så er det noe som ikke stemmer, mente han.

Bjerg Røyrbotten, avd. 6, minnet om at ved forrige landsmøte innstilte landsstyret på at det skulle arbeides aktivt med denne saken, – men det står ingenting i beretningene om at det er gjort. Denne saken har ligget i 10 år. Hun var redd den skulle bli liggende uløst i 10 år til, og regnet med at andre grupper ville komme foran i rekken. Nå må forbundet gjøre noe både overfor myndigheter og byråer, det florerer med løsemidler i bransjen.

Anne Beth Jacobsen, avd. 18, sa at vi stadig hører at forbundet arbeider med saken, men hun kunne ikke finne noe om det i beretningene, og heller ikke i formannens muntlige beretning. Det er helt håpløst å ta opp miljø saker når det ikke er støtte å få på høyeste hold. Hun viste til forslaget fra avd. 12 og motivasjonen for forslaget. Det eneste kravet som var kommet til departementet om dette i 1986 var fra Hotell- og restaurant. Hva er svaret på det?

Magne Lyngstad, avd. 23, tok opp forslag 125 og refererte motiveringen. Han viste til den registreringen som avdelingen har foretatt som gir en pekepinn om hvor alminnelig problemene er. Han håpet både forbund og avdelinger ville benytte seg av denne oversikten for å få en fortgang i saken.

Han foreslo følgende tilføyelse til landsstyrets innstilling til forslagene fra 124 til 132: «... i kommende landsmøteperiode.»

Jørn Karlsen, avd. 5, fant det litt vanskelig å tiltre et forslag som allerede var tiltrådt. Han minnet om at det er renholdere også i andre forbund, og nevnte spesielt renhold i offentlig regi, og mente det burde skje et samarbeide i saken om RVO, som ikke minst er nødvendig for disse yrkesutøverne som arbeider til alle døgnetts tider.

Arna Karlsson, landsstyret, mente vi her antakelig hadde rekord når det gjelder antall forslag på samme sak. Det viser hvor nødvendig saken er, og hvor opptatt menigmann er av den. I begynnelsen av denne perioden var det ikke særlig muligheter for å nå en løsning. Hvis vi ikke har de rette redskaper og de rette formuleringer i lov- og avtaleverk, nytter det ikke. Så lenge vi hadde Willoch og Presthus sittende hadde det liten hensikt å fremme saken. I landsstyret kunne hun gå med på den formuleringen som er brukt, og hun syntes forskjellen i formuleringer ikke var så stor eller avgjørende. I og med det presset som er lagt her, for å få en fortgang, var hun sikker på at en kunne ha tillit til at forslagene ble fulgt opp. Hun anbefalte landsmøtet å stemme for landsstyrets innstilling, for det er ellers så altfor mange forslag.

Harald Øveraas registrerte det som var sagt, om at forbundet hadde gjort for lite på dette området. Det er riktig, vi har ikke gjort nok, og gjort det vi ønsker å gjøre, sa han. Den kritikken tar vi. Men det er ingen som spør hvorfor. – Vi har tatt opp denne saken også under den borgerlige regjeringa, men det fantes ikke høl i muren. Men vi har ikke presset på nok etter at vi fikk ny regjering, sa han. Han kunne ikke stå her og love at denne saken skulle være løst før neste landsmøte, for det er det ikke vi som avgjør. Det er riktig at dette ikke gjelder bare vårt forbund, og det skal vi ta med i vurderingen. Landsmøtet kunne regne med at dette spørsmålet var noe av det første forbundet ville ta fatt på, og klarer vi det ikke, er det ikke vår feil.

Han var også skuffet når det gjaldt bedriftshelsetjenesten, som han mente var kommet skeivt ut i utgangspunktet.

Han syntes ellers det var skuffende at det ble sagt man ikke fikk støtte på høyeste hold, hvis det dermed ble siktet til forbundet. – Jeg synes vi har støttet det vi har kunnet, men vi kan ikke løse detaljsspørsmål uten i samarbeid med det apparatet som arbeider ute på lokalplanet.

Og til slutt: – Enten formuleringen blir at vi skal arbeide aktivt med saken, eller arbeide med saken, så kan jeg forsikre at det er akkurat det vi skal.

Arvid Dyngre, avd. 2, viste til lovteksten om regionale verneombud, paragraf 28. Det vises her til spesielle yrkesområder som anlegg m. v. Loven kom i 1977, ordningen for bygg og anlegg kom først i 1981. Det har fra forbundets side vært jobbet kontinuerlig med regionale verneombud for renhold, og jeg kan underskrive det Øveraas sier på dette punkt. Det er en lang prosess vi snakker om. Det arbeides blant annet med ordning for laste- og lossearbeidere. Jeg synes personlig ikke det er avskrekkende om det går en hel landsmøteperiode før dette er i orden, men jeg vil understreke at når man får en slik ordning med verneombud, får man også et arbeidsgiveransvar.

Dirigenten anså debatten for avsluttet. Han kunne ikke se at tilleggsforslaget til forslag 125 var i noen motsetning til landsstyrets innstilling, men forslagsstilleren Magne Lyngstad insisterte på å få votert over forslaget.

Voteringen

Landsstyrets innstilling til forslagene 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132 ble satt opp mot Lyngstads forslag. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Ola Tuven kom med noen praktiske opplysninger om reiseoppgjør m. v. før dirigenten hevet møtet for en kort pause i anledning utbetalingerne. Møtet hevet kl. 10.10.

Forslagene 133 – 150

Nr. 133 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Svangerskapspermisjon må utvides til 30 uker. Pappapermisjon i forbindelse med fødsel må inn i lovverket og gi rett til full lønn.

Nr. 134 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet må kreve at svangerskapspermisjon blir utvidet til 36 uker. Det må bli valgfritt for foreldrene om hvem som tar permisjon, men dog slik at moren har 6 ukers permisjon etter fødselen. Omsorgspermisjonen må utvides i samsvar med de regler som statsansatte har oppnådd (inntil 3 års permisjon uten lønn). Adoptivforeldre må gis samme rettighet til permisjon i forbindelse med adopsjon som foreldre får i forbindelse med fødsel.

Nr. 135 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Arbeidstakere innrømmes 30 ukers svangerskapspermisjon med full lønnskompensasjon.

Landsstyrets innstilling: Forslagene nr. 133, 134 og 135 oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 136 Avd. 127 Troms Arbeidsmannsforening foreslår:
Arbeidsmiljølovens bestemmelser må bli gjort gjeldende også for enmannsbedrifter i de tilfeller de arbeider sammen med andre, eller utfører arbeid for andre som har faste ansatte.

Motivering:
Bakgrunnen for forslaget er hensynet til den samlede sikkerhet på arbeidsplassene, samt sunne konkurranseforhold ved utførelsen av arbeidet.

Landsstyrets innstilling: Dekkes av loven, jfr. forskriftene.

Nr. 137 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet må arbeide for at Arbeidstilsynet får muligheter og midler til å utføre de oppgaver som de er pålagt på en forsvarlig måte, slik at vi som er brukere er tjent med det.

Motivering:
Arbeidstilsynets arbeidsoppgaver er nedprioritert av politiske myndigheter over en tid, dette medfører en mindre aktivitet som i sterk grad går ut over ytre distrikter. Vi mener at Arbeidstilsynet må legges inn under fylkesmann i hvert fylke, dette for å bedre kontakten som kan være vanskelig i mange tilfeller. Vil ellers henvises til St.meld. nr. 40 – 78/79, hvor det står at Arbeidstilsynet bør legges inn under fylkesmann.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 138 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannsforening foreslår:
Landsmøte ber om at bedriftshelsetjenesten må bli innført over hele landet. Der dette ikke er skjedd må innføringen skje omgående og om nødvendig ved pålegg.

Motivering:
Arbeidstakerens liv og helse kan ikke lengere være avhengig av større eller mindre velvilje fra de som er pålagt å sørge for at dette forhold blir brakt i orden. Vi kan heller ikke risikere at det skjer en utvanning av denne saken ved at enkelte organer innen helsevesenet trekker inn andre helsetjenester enn loven påpeker. En innføring av bedriftshelsetjeneste vil etter vårt syn avlaste – ikke belaste – den offentlige helsetjeneste.

Nr. 139 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet fortsetter arbeidet med å dekke alle medlemsgrupper under bedriftshelsetjenesteordninger. Det er særlig viktig at Arbeidstilsynet får adgang til å gi pålegg om innmelding uansett yrkesgrupperinger.

Nr. 140 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må sørge for at bedriftshelsetjenesten i praksis gjennomføres for alle renholdsbedrifter.

Motivering:

Loven gir nå store muligheter for unnlattelse, at få renholdsbedrifter etablerer den lovbestemte helsetjenesten. Dette forhold må opphøre.

Nr. 140 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Bedriftshelsetjenesten må realiseres for alle arbeidstakergrupper og det er uakseptabelt at størsteparten av norsk arbeidsliv er uten denne tjenesten. Direktoratet og det lokale arbeidstilsyn må styrkes.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 138, 139, 140 og 141 tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 142 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Landsmøte vedtar: Norsk Arbeidsmandsforbund vil i landsmøteperioden arbeide for å avskaffe egenandeler på alle helsetjenester.

Motivering:

Egenandeler rammer de svakeste. Prinsippet egenandeler for helse-tjenester er i strid med forbundets formålsparagraf.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet vil arbeide for begrensning til krav om egenandeler.

Nr. 143 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet vil i perioden arbeide for at også tillitsvalgte i bedriftene skal komme under bestemmelsene som sikrer verneombud 40 timers opplæring i miljøspørsmål på arbeidsgivers regning.

Motivering:

Styrke samarbeide om miljøspørsmål.

Landsstyrets innstilling:

Tas opp ved tarifforhandlingene for de respektive avtaleområder.

Nr. 144 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Alle bedrifter skal opprette et antall lærlingeplasser som står i et rimelig forhold til den samlede arbeidsstokk og antall fagarbeidere.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

145 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Det må innen yrkesopplæring opprettes linjer for vakt- og renholdssektorene.

Motivering:

Den opplæring som tilbys i dag innen disse yrker, er enten svært tilfeldig eller uhyre mangelfull. Begge gruppene omfatter svært mange arbeidstakere, noe som styrker behovet for en organisert opplæring. Ved gjennomføring av fagopplæring vil yrkene samtidig få høyere status.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes forbundsstyret.

Nr. 146 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må aktivt jobbe for at slitasjeskader blir registrert som yrkesskade.

Motivering:

I dag skjer ikke dette, med de økonomiske konsekvenser dette får for arbeidstakere som må gå ut av arbeidslivet grunnet slitasje.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 147 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Retten til permisjon ved barns sykdom utvides til å gjelde 10 dager pr. barn pr. foreldre til barnet fyller 12 år.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet vil fortsatt arbeide for utvidet permisjonsrett ved barns sykdom.

Nr. 148 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må arrangere yrkesrettede miljøkurs i de bransjer hvor det ikke finnes tilstrekkelig gode nok avtaler for å få arbeidsmiljøkurs.

Motivering:

Problemet gjelde spesielt for renholdsbransjer hvor vernearbeidet vanskeligjøres i stor grad av spredte arbeidsplasser, få ansatte og spesielle arbeidstider.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet vil arbeide for at arbeidsgivers forpliktelser i henhold til loven blir etterlevet.

Nr. 149 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Det må innføres rett til betalt omsorg for mindreårige barn, også når den som har det daglige omsorgsarbeid er syk.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 150 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Offentlige barnehager må få utvidet åpningstider, slik at de kan fange opp barnetilsynet for de som arbeider med ubekvem arbeidstid, f.eks. toskiftordninger.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Forslaget endres til: Barnehager må få osv. Offentlige tas ut.

Voteringer

Forslagene 133, 134, 135.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 136

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 137

Egil Liium, avdeling 8 sa seg enig i forslag 137, men han kunne ikke akseptere andre del av motiveringen for forslaget. Han ville støtte forslaget men tok avstand fra siste del av motivering.

Jens Tveit Aga, avd. 6, sa at forslaget var greit nok, men motiveringen var gal. Han sa seg enig med foregående taler. Det interessante er imidlertid hva forbundet mener om saken.

Knut Jarle Rødseth, avd. 5, sa seg enig med representanten fra Sør-Trøndelag. Jeg stiller et stort spørsmålstegn ved å legge dette under fylkesmannen. Det er mulig at fylkesmannen i Trøndelag er en bra mann, men rundt om i landet er kvaliteten litt forskjellig.

Ola Tuven sa at landsstyret ikke har tatt stilling til motiveringen, bare forslaget og intensjonene bak forslaget. Motiveringen bygger ikke på intensjonene bak forslaget.

Bjørn Musum, avd. 23, sa at i hans fylke var det et visst samarbeid med Arbeidstilsynet, men dette fungerte dårlig. Arbeidstilsynet prioriterer ressurser til hovedkontoret, og det jobbes mindre og mindre i distriktene. Jeg arbeider som hovedverneombud for veisektoren og snakker ut fra erfaring i dette arbeidet. Det er dette som er bakgrunnen for motiveringen. Arbeidstilsynet har av politiske grunner blitt nedbygget de siste årene. Det er ikke hovedsaken hvem som får ansvaret for dette arbeidet, bare vi får en slagkraftig løsning, sa Musum.

Dirigenten sa at han fant det vanskelig å ta stilling til dette med motiveringen. — Vi stemmer jo ikke over motiveringen. Han viste til forslag fra Knut Jarle Rødseth til forslag 137.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 138, 139, 140, 141

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 142, 143, 144, 145, 146, 147

Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 148

Forretningsfører *Ruth Haugnes*, avd. 2, viste til forbundets arbeidsprogram og den forpliktelse som ligger i at forbundet skal arbeide for å bedre arbeidsmiljøet for sine medlemmer. Jeg vil også understreke betydningen av at verneombudene i forbundet får en skikkelig opplæring. Det er klart at dette er arbeidsgivernes ansvar, men dette blir ikke fulgt opp på en skikkelig måte. Jeg mener at forbundet aktivt må arbeide for å endre på dette misforholdet. Det finnes en del opplæringsavtaler, men ofte er ikke avtalene gode nok og innflytelsen på kursopplæggene er ikke tilfredsstillende. Her må det samarbeides med AOF om gode kursopplegg. Når det gjelder bransjen rengjøring, er det i dag ikke spesialkurs for dem. Jeg skjønner også de verneombud som ikke har interesse av et ukeskurs som i hovedsak går med på å se på kontoransattes arbeidsmiljø. Etter min mening er ikke landsstyrets innstilling god nok. Vi har hatt loven i ti år, men ennå har ikke arbeidsgiverne etterlevd sine forpliktelser. Jeg er enig i intensjonene i forslaget fra Rogaland, men jeg vil fremme følgende tilleggsforslag:

«Forbundet må samarbeide med AOF, utarbeide og arrangere yrkesrettede miljøkurs i de bransjer hvor det ikke finnes opplæringsavtaler, eller hvor avtalene ikke er gode nok. Opplæringen betales av arbeidsgiveren.»

Ingrid Johansen, landsstyret understreket hvor viktig denne saken er, ved å vise til en avisreportasje nylig. En som driver byrå med ca. 40 ansatte sier der at kurs, det har han ikke tid til. Han kan alt dette ved å lese lovverket. De ansatte får ei lue og bøtte, knapt nok rengjøringsmidler og lønn. Dette er noe vi må komme til livs.

Ernst Dilløvsen viste til Rogalands forslag. Nå syntes man at det nye forslaget fra Akershus var bedre. — Vi trekker derfor vårt forslag til fordel for forslaget fra Ruth Haugnes, Akershus.

Johan Klunderud, avd. 2, syntes det var en svak målsetting forbundet får lagt i innstillingen fra landsstyret. Der uttrykkes det at forbundet skal arbeide for at arbeidsgiver fyller sine plikter.

Selvfølgelig. Men nå er Arbeidsmiljøloven 10 år — men hvor langt er vi kommet. I Arbeiderbladet kunne vi nylig lese om at silikosen herjer igjen.

Han viste til § 12 i arbeidsmiljøloven som går på psykisk arbeidsmiljø. Det er et faktum at folk permitteres og sykmeldes hver dag på grunn av at det psykiske arbeidsmiljøet er for dårlig. Da kan vi ikke være passive, vi må ha kurs og opplæring og sørge for de arbeidsgiverne som skal ha slik opplæring fanges opp. Det får ikke hjelpe om det vil koste noe.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, fikk ordet til forretningsorden. Rogaland hadde trukket sitt forslag, dermed står det ikke noe forslag igjen på dette i boka, istedet et nytt forslag fra Akershus. Hvordan stiller det seg i forhold til forretningsorden?

Dirigenten erklærte først debatten for avsluttet før han gikk til en avklaring og fant ut at det ikke går an å trekke et forslag som landsstyrets innstilling baserer seg på. Dertil foreligger et forslag fra Ruth Haugness, som er en konkretisering av hva forbundet skal gjøre framover.

Anna Karlsson, landsstyret, fikk ordet til forretningsorden og ba om at det ble stemt separat over forslagene og at de ikke ble satt opp mot hverandre — for i grunnen er Haugness' forslag et tillegg til det forslaget som ble trukket.

Ernst Dilløvsen, avd. 12, sa at selvfølgelig ønsket Rogaland å få sitt forslag igjennom, og at det var lite gjennomtenkt slik de hadde gjort, å trekke forslaget.

Dirigenten: Vil det si at forslaget fremdeles står?
Dilløvsen: — Ja.

Votering

F. 148 med landsstyrets innstilling mot forslaget fra Ruth Haugness, Akershus. Haugness' forslag ble vedtatt.

Forslag 149

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 150

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FERIELOVEN

Forslagene 151 – 160

Nr. 151 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:
Ferieloven endres slik at feriepengene under sykdom skal utbetales for inntil et helt år.

Motivering:

Langtidssykdom er en økonomisk belastning i seg selv og tap av feriepengene forverrer situasjonen. Forslaget ble på landsmøtet 1982 oversendt LO.

Nr. 152 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Fjerne alle ulemper med tap av feriegodtgjørelse for langtids sykefravær og innføre feriegodtgjørelse på arbeidsløshetsstrygdens utbetalte beløp i ferieopptjeningsåret.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 151 og 152 tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 153 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet vil arbeide for mer fleksible ordninger slik at 4 ukers sammenhengende ferie blir mulig for de som ønsker det.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres. Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 154 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:
Landsmøte krever at regjeringa vedtar gjennomføringen av den 5. ferieuken.

Nr. 155 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Fire uker sommerferie (sammenhengende) og en uke om vinteren.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 154 og 155 tiltres.

Nr. 156 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:
Forbundet vil arbeide for endringer i trygdeloven slik at ferielønn utbetales av all arbeidsløshetsstrygd, og at feriepengene under arbeidsløshet blir lik den ordinære ferielønn. Forbundet vil arbeide for endring av ferieloven slik at feriepengene utgjør 3% for hver ferieuke.

Landsstyrets innstilling:

Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 157 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Arbeidstakere i bistilling punkt B, Bistilling, som i regelen ikke vil føre til arbeid mer enn i alt 200 timer i ett kalenderår. Ferieloven omfatter ikke arbeidstakere under dette punkt. Dette bør revideres fordi arbeidsdirektoratet i dag regner husmor og skole som hovedstilling. Det vil si at en renholder som har under dette antall timer i året ikke etter arbeidsdirektoratets mening har rett på feriepenger. Vi har i dag renholdere som jobber helt ned i 3½ time pr. uke (særlig skoleelever). Vi mener at når disse går inn som en del av driften i firmaet bør de ha de samme rettigheter til feriepenger og ferie som de med full ansettelse.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 158 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Arbeidstakere skal underrettes om ferietiden tidligst mulig og seneste 3 måneder før den tar til.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 159 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Rentene av opptjent ferielønn skal tilfalle den enkelte arbeidstaker og rentefoten skal være markedsrente og ikke lavere enn den skattevesenet benytter ved tilbakeføring av for mye innbetalt skatt.

Landsstyrets innstilling:
Tiltres.

Nr. 160 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
Utbetalte feriepenger beskattes i det kalenderår opptjeningsåret avsluttes. Forskuddstrekk ilegges ikke.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres. Viser til Skatteloven.

Voteringer

Forslagene 151 og 152

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 153

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, tok opp temaet talerett med arbeidsgiver om plassering av ferien. Det er ikke alltid arbeidsgiver gidder snakke med oss om det.

Han fremmet følgende tilleggsforslag:

«Forbundet må arbeide for å få inn i Ferieloven at det skal forhandles om arbeidstakernes ferie.»

Harald Øveraas hadde ikke noe imot forslaget, men vi måtte være klar over at dersom man får forhandlingsrett og ikke blir enige med arbeidsgiver, så dukker det opp et problem om hvordan tvisten skal løses. Han hadde imidlertid ikke noe imot at forslaget ble oversendt.

Votering

Forslag 153 med landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Selvågs forslag, underforstått at det skulle oversendes LO, ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 154 og 155

Ole Tamburstuen, avd. 18, gjorde det klart at forslaget fra avdelingen bærer preg av at det da ble satt opp mot lavere pensjonsalder.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 156

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 157

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 158

Kjell Holst mente at dette forslaget vel ikke har noen relevans lenger siden O.t.proposisjon om ny ferielov ligger der. Han håpet forbundet ville støtte varselfristen som proposisjonen setter til 2 måneder.

Problemet er nå ofte å få sikret seg feriested eller plass fordi fristene er så korte. De tre siste forslagene har ikke relevans lenger, siden de er fanget opp at O.t.proposisjonen.

Votering

Forslag 158 — landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 159

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 160

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Det ble nå kort pause før man tok fatt på behandlingen av nytt emne.

TARIFFSAKER
Forslagene 192 – 197

Nr. 192 Avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening foreslår:

Ved kommende tariffoppgjør fremmer forbundet krav overfor motpart om at en del av oppgjøret, tilsvarende 1,6% av bruttolønn (gjennomsnitt for overenskomstområdet) tas ut som fagkontingent. Dersom motparten motsetter seg dette, ankes saken inn for Arbeidsretten.

Motivering:

Uorganiserte vil alltid representere et irritasjonsmoment blant forbundets medlemmer og det synes ikke som om det er mulig å få gjennomslag for noen tariffavgift. Ved å forhandle seg frem til en ordning der det kan synes som om arbeidsgiver betaler kontingenten for dem som ønsker å stå tilsluttet forbundet, vil en i alle fall fjerne det økonomiske argument for ikke å stå organisert. Rent praktisk kan det ordnes slik på den enkelte arbeidsplass, at dersom en organiserer seg gis et tillegg tilsvarende 1,6% av bruttolønn.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret.

Nr. 193 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet skal arbeide for å innføre en tariffavgift for uorganiserte arbeidere i bedrifter som har tariffavtale. Denne skal tilsvare netto fagforeningskontingent.

Motivering:

Det sees som et rettferdighetskrav at de uorganiserte skal være med å dekke de kostnader som påløper, for å opprettholde tariffavtale/forhandlinger.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret.

Nr. 194 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet arbeider aktivt for gjennomføring av tariffavgift for uorganiserte i alle avtaleområdene LO/NAF.

Motivering:

Når alt kommer til alt er hovedgrunnen for de som ikke vil organisere seg å unndra seg kontingentutgiften. Dette går ut over både holdning til de organiserte generelt og muligheten til å gjennomføre avtalerettigheter vi allerede har. En tariffavgift vil bedre organisasjonsprosessen vesentlig. Man må også regne med at mange som i utgangspunkt er positive til å organisere seg blir stående utenfor i protest så lenge fagbevegelsen aksepterer at uorganiserte har samme rettigheter som organiserte arbeidstakere har.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret.

Nr. 195 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Tariffrådet for Kystverket økes med en representant, slik at alle våre grupper blir representert.

Nr. 196 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening foreslår:

Tariffrådet for Kystverket utvides med en representant som øremerkes de «Store fartøyer».

Landsstyrets innstilling:
Forslagene nr. 195 og 196 oversendes valgkomiteen.

Nr. 197 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Tariff-forhandlingene i 1988 må gjennomføres som frie forbundsvise forhandlinger uten statlige rammer eller diktat. Innenfor LO-forbundene må det tilstrebes en samordning som sikrer at sterke forbund som har størst mulighet til å sikre skikkelige tariff tillegg går først ut.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres. Oppgjørform må vurderes for hvert enkelt oppgjør.

Møtet ble satt igjen kl. 11.15.

Forslag 192.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 193.

Magnus Songstad, landsstyret, sa at dette forslaget var en gammel gjenganger i forbundet, men han syntes det var viktig å prioritere arbeidet. Dette gjelder en gruppe medlemmer med forholdsvis høy inntekt og høy kontingent. De ser at andre uorganiserte får de samme rettigheter som dem uten å betale fem flate øre i kontingent. Dette med tariffavgift har også vært drøftet på LO-kongressen og i andre forbunds landsmøter, men uten at man har kommet nærmere en løsning. Jeg tror at holdningene hos riksentreprenørene nå er slik at det kanskje kan være mulig å komme frem til særordninger. Jeg vil derfor oppfordre forbundsledelsen til å arbeide aktivt med denne saken. Det bør kunne finnes en løsning som gir større rettferdighet enn i dag. Vi har ellers ikke noe imot at uorganiserte bor i campingvogn, gjerne 8 i hver.

Forretningsfører Arne Pedersen, avd. 1, syntes at han under dette punkt hadde funnet en mulighet til å fremme et passende forslag som han ba om ble oversendt det nye forbundsstyret. Forslaget hadde følgende ordlyd:

Det nye forbundsstyret arbeider med sikte på å få til en ordning av kontingentbetaling for deltidsansatte som har jobb innenfor flere forbundsområder, og som har medlemskap i ett L.O. forbund.

Harald Øveraas sa til forslagsstilleren at dette forslaget var unødvendig fordi arbeidet allerede var i gang gjennom et utvalg i organisasjonskomiteen. Derfor er dette arbeidet i godt gjenge.

Dirigenten spurte om Pedersen på denne bakgrunn opprettholdt sitt forslag. Det gjorde ikke Pedersen.

Votering:

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 194

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 197

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

DEN FAGLIGE SITUASJON

Her forelå følgende forslag til behandling:

Nr. 217 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening foreslår:

Det nye forbundsstyret får i oppdrag å undersøke forholdene med sikte på i landsmøteperioden å legge frem en utredning om eventuelle samarbeidsformer med andre forbund, der samarbeid naturlig kan legges tilrette.

Motivering:

- Fornyelse må til.
- Forholdet Bygg og Anlegg.
- Forholdet med Hotell og Restaurant.
- Sammen er vi sterke.
- Er det fordel med et forbundsritt LO?

Nr. 218 Avd. 7 Agder Arbeidsmannsforening foreslår:

«Arbeidsmanden» — forbundets organisasjon.

I perioden fram til neste landsmøte, slutter Arbeidsmandsforbundet seg til samarbeid om utgivelse av fagblad som er innledet, eventuelt søkes samarbeid med andre forbundsområder. Landsstyret har fullmakt til å gjøre de nødvendige vedtak for å etablere samarbeidsprosjekter. Landsmøtet ser det som naturlig at et slikt samarbeid munner ut i forslag til et nærmere samarbeid og eventuelt sammenslutning med andre forbund. En utredning og forslag legges fram for landsmøtet i 1991.

Nr. 219 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannsforening foreslår:

Landsmøtet pålegger forbundets administrasjon, forbunds- og landsstyret å arbeide aktivt for en mer enhetlig organisasjonsstruktur i LO, enn tilfellet er idag. Målet må være et forbundsløst LO med seksjoner som sikrer alle medlemsgrupper hensiktsmessig og lik service. Dette

er et langsiktig mål som det nødvendigvis vil ta tid å arbeide seg frem til. Det er derfor grunn til å tro at sammenslåing av to eller flere «be-slektede» forbund vil være nødvendige mellomløsninger «underveis». Som eksempel på forbund som det kan være aktuelt for vårt forbund å orientere seg mot, vil vi nevne bl.a. N.E.K.F., N.N.N., H.R.A.F. og Statstjenestemannskartellet.

Motivering:

Tanken om et forbundsløst LO er ikke ny. Argumentasjonen fra LOs side om dette har alltid vært at signaler om slike omorganiseringer må komme fra grunnplanet. Et landsmøtevedtak som foreslått ville være et slikt signal fra vårt forbund. Utviklingen både i fagbevegelsen og i samfunnet forøvrig viser at det før eller siden vil bli nødvendig å ta spørsmålet opp på nytt. Sammenslutningen av fem meget ulike LO-forbund i privat sektor er et klart tegn på at det er behov for nye og tidsmessige løsninger. Statstjenestemannskartellet utvikling i retning av stadig sterkere preg av fellesorganisasjon for de statsansatte er et annet tydelig tegn. Denne utviklingen må vi regne med vil fortsette og forsterke seg både i privat og offentlig sektor i årene som kommer. For Arbeidsmandsforbundet som har medlemmer i begge sektorer, er det viktig at vi engasjerer oss i denne prosessen så tidlig at vi får mulighet til å være med å forme utviklingen på en måte som gir alle forbundets medlemmer like gode løsninger som framtidig organisasjonstilhorighet.

Landsstyret innstilling:

Til forslagene nr. 217, 218 og 219. Landsstyret vil arbeid for samarbeidsformer mellom forbund med sikte på å styrke forbundene og Landsorganisasjonen og få en mer rasjonell drift.

Debatt

Forslagene 217 – 218 – 219

Anton Halvorsen, landsstyret, viste til forslaget 219 på s. 70 og sa at det var det beste som sto på den siden. Intensjonene er å skape en fagbevegelse med større enhet, færre skillelinjer. Han viste til landsstyrets innstilling som han støttet, men han syntes at intensjonene var best uttrykt i forslaget fra Telemark Arbeidsmandsforening. Det er ikke nødvendig med en lang debatt på dette tema. Det som er bakgrunnen for forslaget er blant annet det faktum at vi må kunne samarbeide der hvor vi i dag opplever en kamp forbund mot forbund. Vi ser at det i deler av LO bygges opp kolosser. Denne utviklingen skremmer meg noe. De store klarer seg nok, men de som mener de står sterkeste alene og er små forbund, kan få det tøft. Han støttet igjen landsstyrets innstilling og understreket at det hastet med å komme frem til løsninger.

Jens Tveit Aga, avd. 6, sa at man hadde hatt en frisk og fin debatt om forbundets organisasjonsstruktur, men debatten stoppet dessverre med Møllergt. 3. Debatten burde vært ført i en videre sammenheng. Jeg

spør meg selv av og til hvorfor vi er så lite aktive i organisasjonsdebatten. Er det fordi vi er for konservative og ikke liker endringer? Jeg tror bussen er i ferd med å gå, og derfor haster det med å dra i gang debatten i grunnorganisasjonene. Vi ser at det skjer sammenslutninger mellom andre forbund. Det spørres i Bygning hvorfor NAF ikke er med i prosessen. Har forbundet avist tilbudet? Jeg tror at organisasjonsdebatten er nødvendig blant annet for å hindre at vi ender opp som et lavtlønnsforbund. Og vi må få medlemmene i tale. Det er tross alt medlemmene vi lever av, ikke Møllergt. 3 eller LO:

Harald Øveraas viste til Halvorsens innlegg om at det haster med å komme i gang med revisjon av organisasjonsstrukturen. Dette arbeidet er i gang, men det må planlegges. Det er ikke noe vi skal kaste oss hodestups ut i. Vi snakker ikke om sammenslutninger i denne sammenheng. Det er ikke temaet. Vi snakker i denne omgang — om et koordinert samarbeid mellom flere forbund som kan utnytte sine ressurser lokalt for å få lokale utspill på et bredere felt.

Det er i denne omgang snakk om et samarbeid mellom 6–7 forbund, og flere forbund er interessert i å være med i et slikt samarbeid. NAF har imidlertid ikke fått noen henvendelser om sammenslutning, snarere tvertimot, andre har spurt om tilslutning til NAF. Jeg må, gjenta det jeg sa i går: Vi må ha vyene i organisasjonsdebatten, og det som har vært forbundets målsetting, det er den samme som Fagopposisjonen under Martin Tranmæl hadde, det var et forbundsløst LO. Jeg har liten tro på noen kartelløsning, men ellers er jeg enig med Aga i at vi må dra i gang debatten. Vi ønsker en totalløsning, ikke noe bit for bit-løsning. Jeg tror jeg kan virke ødeleggende for oss selv. Jeg har imidlertid stor tro på samarbeid forbundene imellom på lokalplanet. Det kan komme mye matnyttig ut av dette.

Magni Hansen, avd. 6, sa seg glad for Øveraas henvisning til målsettingen et forbundsløst LO, men hun var forskrekket over Haraldseths slappe holdning til spørsmålet. Hun henviste til s. 40 i møtereferatet fra onsdagsmøtet. — Jeg blir litt frustrert når jeg ser hans synspunkter på trykk, sa Hansen.

Dirigenten refererte landsstyrets innstilling til forslagene nr. 217, 218 og 219. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 220

Odd Remmen, avd. 4, pekte at mottoet «sammen står vi sterkere» er motiveringen for dette forslaget. Det betinger at vi på vår side må organisere oss bedre. Slik han så det, måtte da enten medlemmene fra mineral være med i distriktsorganisasjonen som bergverk har, eller gruvearbeiderne slutte seg til fylkesforeningen. Når det gjelder arbeidsområder og likhet overenskomster i mellom syntes han det kunne være naturlig at vi kommer fram til en overenskomst for disse områdene.

Men det kan også gjelde andre grupper. Hva med f.eks. skifer. Vi må komme fram til visse samarbeidsformer som vi kan være tjent og han ville derfor i utgangspunktet støtte innstillingen.

Mælumshagen fikk ordet til forretningsorden. Også han tok opp skifer, skal den gruppen bli stående alene? Han syntes det fortonte seg som om det var minst like stor likhet mellom skifer og mineral som mellom de to grupper som var nevnt. Spørsmålet er, hvordan skal det gjøres med skifer.

Dirigenten sa at det ikke var noe han kunne gi svar på. Han formodet at hensikten med forslaget neppe var å isolere skifer, og at man sikkert kunne ha tillit til at det nye forbundsstyret ville ta det fornødne hensyn.

Votering

Forslag 220 — Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 222 — Landstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 223

Per Wicken, avd. 5, ville ikke ta opp forslaget, bare knytte noen ord til det. I de siste åra har vi sett en oppblomstring av andre organisasjoner som vil ta fler og fler medlemmer fra LOs rekker, spesielt i nye næringer. Når han ikke ville fremme forslaget, var det fordi det var signalisert en vilje til å takle denne situasjonen på en ny og utradisjonell måte både i LO og forbundet.

Han siterte det Haraldseth sa i sitt foredrag, om at det er naturlig å ha kontakt også med andre partier.

Han ønsket ikke å sette landsmøtet i den situasjonen at det skulle bli strid omkring en votering, nå når situasjonen blant annet er at Fremskrittspartiet tar folk fra våre rekker med primitiv argumentasjon. Vi må alle lete etter alternativ for å møte dette fenomenet. Øveraas hadde etterlyst en ideologisk debatt i fagbevegelsen. Wicken mente også at det er nødvendig å få en slik debatt, både i forbund, avdelinger og klubber.

Dirigenten ville ta forslag 223 og landsstyrets innstilling opp til votering.

Wicken fikk ordet til forretningsorden og sa det ikke var grunn til votering siden forslaget ikke var tatt opp.

Dirigenten: Da er det bare å klubbe!

Man gikk så over til å behandle nytt tema

Forsikringsordning

Her forelå følgende forslag og innstillinger:

Forsikringsordning

Nr. 228 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannforening foreslår:
Når ektefelle/samboer er organisert og tilsluttet kollektiv hjemforsikring, og har eget hus som er forsikret i Samvirke bør de være fritatt for å betale egenandel ved skader på huset.

Landsstyrets innstilling:
Tiltres. Oversendes Samvirke.

Nr. 229 Avd. 3 Møre og Romsdal Arbeidsmannforening foreslår:
Det nye forbundsstyret får i oppdrag å snarest samordne den kollektive forsikringsordningen som i dag forefinnes i enkelte avdelinger.

Motivering:
Alle medlemmers rett til lik ordning innenfor organisasjonsapparatet. Lik mulighet uansett hvor i landet et medlem måtte komme. Årsmøte i avd. 3 vedtok at foreningen skal engasjere seg for å få til en kollektiv ulykkesforsikring for medlemmene. Forsikringen skal være frivillig, og alternativet årsmøtet i 1985 valgte å gå ut med er følgende: Kr. 500 000,— ved dødsfall som følge av ulykke, kr. 500 000,— ved 100% varig medisinsk invaliditet som følge av ulykke eller yrkessykdom. Ved lavere invaliditetsgrad utbetales forholdsmessig erstatning. Premien er kr. 189,25 pr. kvartal, og vil bli trukket i lønna til den som melder seg til forsikringen. Generelt om forsikringen: I tillegg til det forannevnte dekningsomfang dekkes også behandlingstgifter etter ulykkeskade med inntil 5% av forsikringssummen for invaliditet. Med behandlingstgifter menes utgifter til lege, tannlege og lignende som ikke dekkes av de offentlige trygder eller fra annet hold. Forsikringsordningen gjelder både i arbeid og på fritid og uansett hvor man skulle oppholde seg i verden om ulykken er ute.

Nr. 230 Avd. 12 Telemark Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundets administrasjon tar kontakt med Samvirke Forsikring for å drøfte mulighet for å få gjennomføre kollektiv, frivillig gruppelevsfor-sikring for alle forbundets medlemmer. Samvirkes tilbud legges frem for forbunds- og landsstyret.

Motivering:
Flere av forbundets foreninger (bl.a. avd. 12) har gått inn på kollektive gruppelevsfor-sikringer. Disse ordningene er svært like, men ikke helt tilsvarende hverandre. Vi regner med at et likt tilbud for alle forbundets medlemmer vil gjøre medlemskapet mer attraktivt og gi mulighet for mer rasjonell administrasjon.

Nr. 231 Avd. 11 Øst/Vestfold Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundet inngår forhandlinger med Samvirke om mulighetene for å tegne en frivillig gruppeforsikring (livs- og ulykkesforsikring) for forbundets medlemmer. Avdelingen administrerer og står for innkreving av premien som betales av den enkelte som er med i ordningen. Forbundet står som forsikringstaker.

Motivering:
En del av avdelingene har i dag innført ulike forsikringsordninger for sine medlemmer. Vi mener det er uheldig at det er ulike tilbud til medlemmer i samme forbund, samtidig som det kan skape vansker for overføring av medlemmer avdelingene imellom. Vi ser det også positivt at man på denne måten kan få et tilbud om rimelige forsikringsordninger til medlemmene.

Nr. 232 Avd. 7 Agder Arbeidsmannforening foreslår:
I landsmøteperioden gjennomføres frivillig liv-/ulykkesforsikring for medlemmer og familie. Landsstyret vedtar ordningen etter forslag fra administrasjon. Forsikringen bygges på de ordninger som allerede er innført i flere av forbundets avdelinger.

Nr. 233 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundet vil snarest ta opp med Samvirke Forsikring forslag om å forbedre Grunnforsikringen.

Motivering:
Grunnforsikringen må bli så bra at den kan avløse de lokale forsikringsordninger som er etablert på enkelte hold. En samordning er nødvendig før det ender opp med fullstendig kaos mellom avdelingene og andre forbund.

Landsstyrets innstilling:
Til forslagene nr. 229, 230, 231, 232, 233. Forslag om snarest å få en samordning av de ulike forsikringsordninger som er opprettet i avdelingene tiltres. Forbundet får i oppdrag å ta opp spørsmålet med Samvirke og eventuelt få et fellestilbud til alle medlemmer.

Nr. 234 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannforening foreslår:
Ved dødsfall i et ekteskap eller samboerforhold har den gjenlevende rett på den høyeste av partenes pensjon.

Motivering:
Slik systemet er i dag kan den gjenlevendes kår bli slik rammet at det blir problemer å få endene til å møtes. Har f.eks. mannen opparbeidet seg pensjonspoeng, og hustruen hjemmевærende og dermed kun mottar minstepensjon, har hun når hun blir enke, kun minstepensjon. Hennes livssituasjon blir da totalt forandret. Tidligere hadde paret to pensjoner og den ene var større enn minstepensjon.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

**Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret og LO.**

Nr. 235 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundets heving av kontingenten på 0,1% til 1,7% brukes i sin helhet til oppretting av kollektiv ulykkesforsikring for forbundets medlemmer.

Motivering:
Avdelingene ser i dag klart behov for en ulykkesforsikring som står i forhold til kostnadsnivå og levestandard forøvrig i samfunnet. Forsikringsordningen må være ens i forbundet for at de som flytter sitt medlemskap over avdelingsgrensene skal opprettholde samme verdi i sitt medlemskap.

**Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.**

Debatt

Ola Tuven, administrasjonen, fikk først ordet til en orientering. — Jeg tar ikke mål av meg til å være spesialist på området, men siden det foreligger så mange forslag vil jeg prøve å klare ut en del av problemene, sa Tuven. Landsstyrets innstilling går på at vi skal forsøke å samarbeide en tilslutningsavtale. En del av fylkesforeningene har inngått slike avtaler, det vil si at ca. 14 prosent av våre medlemmer har det. Da er det klart det blir problemer ved overføring av medlemmer fra en forening til en annen, når forsikringsordningene er forskjellige. Det tilsier at vi burde komme fram til en felles ordning, med en tilslutningsavtale mellom forbund og Samvirke. Det betyr igjen at noen enten må avgi noe eller yte mer. Spørsmålet blir da om de som ligger relativt lavt i forsikring er innstilt på å ta større løft, eller om de som nå ligger på topp er innstilt på å redusere sine ordninger.

Tuven hadde regnet ut at de som nå ligger på topp sannsynligvis har en premie på 1000 kroner, og han trodde det var nødvendig å gå lavere ned i utgangspunktet. Han trodde 1000 kroner var for mye til at en kunne regne med at alle var innstilt på å betale det.

Forøvrig understreket han at vi har vinklet dette galt når ikke arbeidsgivers ansvar kommer klart fram. Alle er innstilt på å skaffe sine medlemmer gode forsikringsordninger, — men det må være arbeidsgivers ansvar å dekke forsikringen for dem som er på jobb. Dette må alle manne seg opp til å få fram under forhandlingene. Den andre biten — fritidsforsikringen er det fagbevegelsen som skal sørge for.

Forslag 228

Ivar Olsen, avd. 17, pekte på at forbundets medlemmer har en rekke forsikringsordninger med Samvirke, de fleste kollektive, men også mange utenom, som f.eks. boligforsikring, bil og båt. Olsen tok opp en

kjedelig sak som oppsto i Finnmark i vår. Storebrand trakk seg ut av Tana kommune. Kort tid etter kom Samvirke med nye priser som for mange betød en stigning på 50 prosent på premien for bolig. Det var en voldsom utblåsning, som Samvirke ikke kom godt ut av med sine forklaringer.

— Mange av oss er medlemmer også av NKL og har derfor et tosidig forhold til Samvirke og synes det er inderlig galt at vi ikke skal ha noen innflytelse og bli hørt, sa Olsen, og satte fram dette forslaget:

Norsk Arbeidsmandsforbund i samarbeid med Landsorganisasjonen i Norge, og gjennom faglig/politiske kanaler — arbeide for at de politiske myndigheter vedtar en forsikringslov for boliger i løpet av kommende landsmøteperiode. Forutsetningen for en slik lov er å sikre lik premie for like boliger over hele landet.

Dirigenten repliserte at vi etter hans mening fortsatt diskuterte forslag nr. 228 og at Olsens innlegg og forslag kanskje hørte under en generell debatt om Samvirke. Kunne Olsen godta at hans forslag ble oversendt det nye forbundsstyret?

Odd Olsen, Landsstyret, mente det var OK å oversende forslaget. Han supplerte Ivar Olsens innlegg med å beklage det som skjedde i Finnmark, og syntes det var beklagelig at vårt eget selskap skal være pådriver på prisnivået i Finnmark. Nå settes også grend opp mot grend. Det argumenteres med at her brenner det så mye at dere må betale mer, osv. Hvordan rimer det med forsikringsprinsippene og kollektiviteten som skal ligge til grunn? Vi ber om forbundets støtte til at vi får en forsikringslov som er på linje med livsforsikring, slik at de ikke kan skalte og valte som de vil, sa Odd Olsen.

Votering

Forslag 228 og landsstyrets innstilling. Innstillingen enstemmig vedtatt. Ivar Olsens forslag ble enstemmig vedtatt oversendt det nye forbundsstyret.

Forslagene 229, 230, 231, 232, 233.

Forretningsfører *Melvin Steinsvoll*, avd. 3, viste til forslaget fra Møre og Romsdal og sa seg fornøyd med landsstyrets innstilling. Han ville bare understreke at det hastet med saken. Vi må kreve like rettigheter og like tilbud til alle medlemmer. Det er forbundets plikt å sørge for at så skjer.

Dirigenten sa at forbundsformannen måtte ta ordet for å oppklare et spørsmål for valgkomiteen.

Forbundsformannen sa at valgkomiteen måtte vite om den skulle innstille representanter til LO-kongressen eller ikke. Øveraas sa at det er to muligheter åpen, enten at landsmøtet velger disse eller at man gir

fullmakt til landsstyret ettersom det er en lang periode frem til Kongressen. Han ville foreslå at fullmakten ble gitt til landsstyret med den forutsetning at man gjennomførte en nominasjon i avdelingene først. Det er nødvendig å få denne avklaringen straks.

Forretningsfører *Øystein Hagen*, avd. 7, sa seg enig med forbundsformannen. I Norsk Arbeidsmandsforbund er 2 års medlemskap i en avdeling lang tid. Anleggsfolk flytter rundt, og mange er deltidsansatt. Derfor er det ikke tilrådelig å velge noen 2 år før LØ-kongressen. Gi landsstyret denne fullmakten!

Morten Antonsen, avd. 23, sluttet seg til de to foregående talerne og sa at landsmøtet burde vise landsstyret så stor tillit — etter avdelingenes nominasjon. Det har liten hensikt å velge disse representantene nå.

Ernst Ditlevsen, landsstyret, sa at delegatene på forhånd ikke hadde tenkt gjennom kandidater da spørsmålet ikke var klart før landsmøtet. Det må være riktig at vi gir fullmakten til landsstyret nå. Til neste landsmøte vil situasjonen kanskje være en annen.

Voteringen:

Den fullmakten som forbundsformannen ba om til landsstyret ble tatt opp og enstemmig sluttet landsmøtet seg til dette.

Til forretningsorden

Ole Tamburstuen, avd. 18 viste til forslaget fra Møre og Romsdal. Han spurte om ikke den ordning som ble skissert fra Møre og Romsdal ville føre til lavere forsikringssummer og høyere premier.

Per Wicken, avd. 5, viste til forslagene 232 og 233 og fremmet følgende forslag som han refererte:

Forbundet utreder mulighetene for å etablere en gruppelivs-forsikring for medlemmer med barn under 20 år.

Oversendes forbundsstyret.

Det er de med barn under 20 år som har det største behovet for gruppelivs-forsikring. Det må kunne være relativt rimelig å få etablert dette.

Kjell Dyngeland, avd. 6, sa at etter hans mening burde man egentlig betale forsikringspremie etter evne og få utbetalt etter behov, men han valgte å støtte landsstyrets innstilling med følgende tilleggsforslag:

«Forbundet utreder også et alternativ med fritidsforsikring. Tilbudene sendes til avdelingene til organisasjonsmessig behandling».

Arild Solberg, avd. 6, spurte hvor mange forbundet trodde ville betale forsikringen i fremtiden hvis kontingenten måtte heves.

Ola Tuven sa at det i dag er 14% av forbundets totale yrkesaktive medlemmer som er med på kollektive forsikringsordninger lokalt i avdelingene.

Arild Solberg, avd. 6, gjentok sitt spørsmål som han mente det ikke var svart på.

Ola Tuven sa at man ikke måtte blande kortene eller rettene sagt kontingenten og forsikringen. Det er to forsikringsordninger knyttet til kontingenten, det gjelder kollektiv hjem og grunnforsikringen. Dette har ingen ting med de lokale kollektive forsikringsavtalene å gjøre. Her er det opp til hver enkelt medlem å bestemme om de vil være med eller ikke.

Dirigenten spurte *Mellvin Steinsvoll* om han hadde tatt opp forslaget fra Møre og Romsdal.

Mellvin Steinsvoll sa at han støttet landsstyrets innstilling og han hadde bare understreket at saken hastet.

Landsstyrets innstilling til forslagene 229—233 ble enstemmig vedtatt. *Wickens* og *Dyngelands* forslag ble enstemmig vedtatt oversendt det nye forbundsstyret.

Forslag 234.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 235.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Internasjonale spørsmål

Forslag 237

Helene Granbo, avd. 8, sa at da man sendte inn forslaget, visste man ikke om det var noen internasjonale for renhold. Hun syntes derfor at forslaget måtte endres, til tross for at landsstyrets innstilling er positiv. Solidaritet med fattige og undertrykte i den tredje verden er et fundament for vår bevegelse, og det er vår plikt å samarbeide internasjonalt for vår yrkesgruppe. Mange lever under ufrihet og politisk undertrykkelse.

Dirigenten fant det forvirrende at et støttet forslag ble trukket.

Harald Øveraas ilte til og sa at det ennå ikke er opprettet en internasjonal for renhold, men arbeidet med dette er på beddingen. Når dette blir en realitet vil forbundets lands- og forbundsstyre vurdere en tilslut-

ning. det er vel riktig å anta at forbundet stiller seg positiv til en slik sammenslutning, men det er ennå en tid frem. Man kan gjerne vedta forslaget slik det foreligger. Forbundet vil arbeide for dette.

Dirigenten syntes det her ble servert smør på flesk.

Helene Granbo, avd. 8, hadde ikke oppfattet situasjonen på samme måte. Forslaget kunne bare endres. Hennes forslag lød:

Forbundet må arbeide for at det opprettes en yrkesinternasjonal hvor gruppen renhold blir tilmeldt.

Votering:

Forslaget ble enstemmig vedtatt oversendt det nye forbundsstyret.

POLITISKE FORSLAG

Nr. 247 Avd. 9 Grubeforeningen Nordens Klippe foreslår:

Landsmøtet beklager sterkt den rolle ledelsen i forbundet spilte i forbindelse med kampen for framtida til A/S Sydvaranger. At forbundets ledelse ikke kunne gi offentlig støtte til en aksjon som var dømt ulovlig og tariffstridig er forståelig, men det kan ikke aksepteres at forbundets ledelse i virkeligheten støttet den borgerlige regjeringas opplegg for nedbygging og avvikling av A/S Sydvaranger. Sydvaranger-arbeiderne — med Grubeforeningen Nordens Klippe i spissen — førte en viktig kamp for sine arbeidsplasser og framtida til sitt lokalsamfunn.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Nr. 248 Avd. 9 Grubeforeningen Norden Klippe foreslår:

Landsmøtet vil ikke lenger godta et avtaleverk som i tariffperioden gir arbeidsgiverne anledning til å få dømt alle langvarige streiker og aksjoner som tariffstridige og ulovlige ved hjelp av arbeidsretten. Landsmøtet pålegger forbundsledelsen å arbeide for at fredsplikten i avtaleverket heretter innskrenkes til bare å omfatte de avtaler som uttrykkelig er nevnt i tariffavtaler i overenskomsten for de respektive forbund. I alle andre saker skal streikeretten gjelde fullt ut og åpne adgangen til økonomisk og moralsk støtte uten hindringer av formell art slik tilfellet var ved aksjonen ved A/S Sydvaranger i 1985. Ledelsen pålegges også å reise dette kravet på neste LO-kongress.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Nr. 249 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund må arbeide for at kommunene ikke bare skal ha plikt til å planlegge, men også bygge barnehager.

Motivering:

Skal foreldre ha lønnsarbeid, må det bygges tilstrekkelig mange hel-dagsbarnehager. Staten bør bidra til driften etter samme regel som grunnskolen.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 250 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:

Fagbevegelsen må benytte sin politiske besøkstid til å få slutt på lønnsomheten av kontraktørvirksomheten. Å forby den enkelte å opprette enmannsbedrifter kan bli besværlig, men å få endret Arbeidsmiljøloven slik at enmannsbedrifter underlegges den, kan kanskje være en rett vei å gå. Piratvirksomheten må bekjempes.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet vil bekjempe all kontraktørvirksomhet som undergraver lover og avtaler i arbeidslivet. Enmannsbedrifter er underlagt Arbeidsmiljøloven, men omfattes ikke av arbeidstidsbestemmelsene. Forbundet vil arbeide for at enmannsbedrifter som opptrer på anleggsplasser, skal innordne seg de samme arbeidstidsbegrensninger som gjelder for de øvrige på anlegget. Spørsmålet om å få dette inn i forskriftene for «Arbeidsmiljølovens anvendelse for arbeid i enmannsbedrifter innen bygg- og anleggsvirksomhet,» tas opp med Landsorganisasjonen og Arbeidstilsynet.

Votering

Forslag 247

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 248

Per J. Olsen tok opp forslaget på vegne av Nordens Klippe og begrunnet det.

— Vi har lov til å streike i uker og måneder for 10 øre timen under tariffoppgjør men å kjempe for å bevare arbeidsplasser og lokalsamfunn er ulovlig, sa han, og minnet om hva forbundet gjorde da de engelske gruvearbeiderne streiket. Det var en fin innsats, men det er ikke sikkert at den var så lovlig den streiken heller. Spør Oddvar Stølen, han var der.

Vi ønsker ikke åpne for en flom av ulovlige konflikter, det vi ønsker er et avtaleverk som gjør det mulig å kjempe for arbeidsplasser og bosetting uten at aksjonen skal dømmes som ulovlig. Vi ønsker en endring i Hovedavtalen slik at ikke en samlet fagbevegelse hindres i å vise sin solidaritet når den trengs aller mest, sa Olsen. Forslaget er satt fram på bakgrunn av det som skjedde i 1985, da Norden Klippe ble tvunget ut i en konflikt som ble erklært ulovlig, etter alt annet var forsøkt

forgjeves, på samme måte som under konflikten i England. Dette var siste utvei, vi var nødt til å gripe til det sterkeste våpen arbeiderbevegelsen har, sa Olsen og leste forslaget som han ba om landsmøtets støtte til.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag 249

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 250

Sigfred Pedersen, avd. 12, var glad for forslaget fra avd. 5 og landsstyrets innstilling.

— Vi risikerer å få et uttall kontraktører i alle forbundets områder, sa han. Det må ikke bli slik at det lønner seg for arbeidsgiver å bruke kontraktører istedet for de ansatte til å utføre jobbene. Ofte hender det at kontraktørene får betydelig mer betalt også, og det vil ikke gjøre det lettere å verve medlemmer til fagbevegelsen. Han satte fram følgende tilleggsforslag:

«Norsk Arbeidsmandsforbund vil be Regjeringen sette i verk tiltak som stanser bruken av kontraktører, og de som driver utleige av ulovlig arbeidskraft.»

På bakgrunn av dette forslaget ba Pedersen om at redaksjonskomiteen utarbeider en uttalelse.

Han godtok at forslaget ble oversendt uten realitetsvotering.

Forslag 250

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Sigfred Pedersens tilleggsforslag ble enstemmig oversendt det nye forbundsstyret.

Dirigenten foreslo at lunsjpausen ble kortet inn med en halv time slik at ettermiddagsmøtet kunne avsluttes tilsvarende tidligere.

Møtet hevet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet torsdag 24. september

Møtet ble satt presis kl. 14.30 med Jens Tveit Aga som dirigent. Sven Pettersen ledet allsangen «Verden er vår» før man gikk videre på å behandle forslagene. Til behandling lå følgende forslag:

Nr. 252 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:
Vegavgiften på biler må fjernes, og inntektstapet ved dette tas inn ved økt bensinavgift.

Motivering:

Billavgiften er urettferdig fordi man må betale likt uansett hvor lite/mye man kjører. Dessuten er det en tungvint og kostbar innkrevingsmåte som bl.a. medfører mye ekstra arbeid for politiet.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Nr. 253 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Representasjon fra forbundet til andre forbund, møter/kongresser m.v. bør være mulig å la andre representere med tillitsvalgte medlemmer innen forbundets virkeområde. ordningen bør inn i forbundets vedtekter.

Motivering:

Det er svært viktig at tillitsvalgte medlemmer kan få et innblikk i andre forbunds virksomhet m.v. og dermed også få nye impulser som kan virke positivt på vedkommendes arbeid i eget forbund.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres. Det må være forbundsstyret som til enhver tid vurderer slik representasjon.

Nr. 254 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet må både gjennom forbundskurs og gjennom LO i Norge, engasjere seg sterkt i skolekontaktvirksomheten og i skolenes praktiske opplæring om arbeidslivet.

Motivering:

Skoleelevene må få kjennskap til fagbevegelsen og dens ideologi slik at de har et bedre grunnlag for framtidig deltakelse i arbeids- og organisasjonsliv.

Landsstyrets innstilling:

Forbundet (les avdelingen) bør engasjere seg i skolekontakt-virksomheten.

Nr. 255 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening foreslår:

Renholdernes arbeidsforhold. Forbundet må arbeide aktivt for å få oppvurdert renholdsyrket slik at det blir respektert på lik linje med andre yrker.

Motivering:

Renholdsyrket er i dag med noen få unntak et kvinneyrke. Vi tør komme med den påstand at en av hovedgrunnene for at arbeidsgiverne ikke har den nødvendige positive holdning til dette yrket, skyldes nettopp at det er et kvinneyrke. Det er det første yrket og den første gruppen som

blir angrepet når det skal spares økonomisk, og spesielt i forbindelse med tariffoppgjør og lønnstillegg. Det er en av de få yrkesgrupper som har (pålagt) beregnet arbeidsmengde etter tid.

Landsstyrets innstilling:
Tiltres.

Nr. 256 Avd. 23 Nord-Trøndelag Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundet må arbeide aktivt for at ved utlysning av tilbud/anbud og entrepris i offentlig regi, stilles krav om at tilbyder har organiserte forhold.

Motivering:

Vi erfarer til stadighet at kontraktør/inneleie med uorganiserte forhold, og ved maskiner/biler og annet utstyr gir inn tilbud og blir antatt/engasjert til dumpingpriser. Dette fører til uverdige forhold og til at seriøse bedrifter/enkelt personer som har satsset på forsvarlig forhold m.h.t. sikkerhet, kvalitet og kapasitet ofte kommer i bakgrunn og blir tilsidesatt. Ofte går oppdrag til personer som har investert i utrangert utstyr, kjøpt for en billig penge, eller som har nytt eller nyter godt av tilskuddsordninger/avskrivningsregler for andre næringer, (skjult) subsidiering — avløsningsordninger i jordbruket osv., som er med på å forrykke konkurranseforholdet. Dette er forhold som organiserte offentlige og private ansatte ikke er tjent med og som snarest må bringes til opphør.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret.

Nr. 257 Avd. 17 Finnmark Arbeidsmannforening foreslår:
Vegvesenet må ha det fulle ansvar for den framtidige utbygging og vedlikehold av vegnettet i landet.

Motivering:

I Norsk Vegplan for 1986—89 fremgår det at Vegvesenets egen maskinparks kapasitet skal reduseres med 1,5% pr. år. Antall konkurransemaskiner ventes redusert med 15% i perioden og beredskapsmaskiner med ca. 10%. Dette på landsbasis. En vet også at Finnmark har redusert maskinparkkapasiteten med ca. 2% pr. år fra 1982 og fram til i dag. Det kan derfor ikke være riktig å leie inn private maskiner all den tid Vegvesenets egne maskiner og utstyr står. Vi vil derfor gå sterkt imot alle privatiseringsframstøt som stadig blir lansert, — spesielt av de borgerlige politikere. Dersom slike tanker får slå rot, — og denne utviklinga får fortsette, — vil faste arbeidsplasser stå i fare.

Landsstyrets innstilling:
Vegvesenet har ansvaret for vegutbygging og vedlikehold i Norge. I de tilfeller Vegvesenet setter bort arbeide, skal dette skje ved entrepris.

Nr. 258 Avd. 8 Sør-Trøndelag Arbeidsmannforening foreslår:
På grunn av for små bevilgninger til vegbygging gjennom flere år har stadig flere vegprosjekt blitt løst ved bompengefinansiering. Av flere grunner er dette en uheldig utvikling. Det er en beskatningsform som rammer urettferdig, bl.a. avhengig av hvor du bor i forhold til din arbeidsplass. Det er også en kostbar måte å kreve inn skatt og avgift på.

Motivering:

Vi ber derfor forbundet om å arbeide mot at vi får flere bommer på våre vegger og for en rask avvikling av de som alt finnes. Den beste måte å skaffe midler på er gjennom bensinavgiften og den må derfor reguleres i takt med det som er nødvendig for å opprettholde en nødvendig utbygging av vegnettet.

Landsstyrets innstilling:
Forbundet er i prinsippet enig i bompengesystemet. I valget av å få igangsatt nødvendige vegprosjekt, tyder det på at det må aksepteres p.g.a. offentlig fattigdom.

Nr. 259 Avd. 36 Oppland Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundet må arbeide aktivt for større bevilgninger til vegformål, både når det gjelder stats- og fylkesveger.

Motivering:

Forbundet har et betydelig antall medlemmer som har sitt arbeid innen anlegg, maskin og Vegvesenet. Vegbevilgningene har i lengre tid vært salderingspost ved budsjettforhandlingene. Samtidig som bevilgningene går ned har vi hatt en sterk trafikkøkning, sterkere enn antatt og disse faktorer fører til en rask nedbryting av vegnettet. I tillegg til at dette gjør våre arbeidsplasser utrygge, virker det som en stor bremsekloss på utviklinga i distrikts-Norge. Forbundet må arbeide aktivt for å snu denne utviklinga.

Nr. 260 Avd. 7 Agder Arbeidsmannforening foreslår:
Lønn for tillitsvalgte ved faglige kurs. Forbundet vil i perioden arbeide for at det innføres rett til full lønn ved faglige kurs for tillitsvalgte.

Motivering:

For den enkelte er tap av lønn en belastning når den som tillitsvalgt føler behov for utdanning. En slik avtale vil føre til større mulighet for å få tillitsvalgte på kurs.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes forbundsstyret.

Nr. 261 Avd. 7 Agder Arbeidsmannforening foreslår:
Forbundet fortsetter arbeidet for å hindre den stadig økende privatisering av offentlige tjenester.

Motivering:

For å opprettholde arbeidsplassene, det faglige nivå og kompetanse i offentlige etater må andelene an entreprise og innleie reduseres. Overføring av oppgaver fra offentlige til privat drift stoppes. Bygging og driving av private helseinstitusjoner må opphøre. Helse er et fellesansvar og godene må fordeles likt uten hensyn til status og inntekt.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 262 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:

- A. Der avsettes plass i «Arbeidsmanden» til en fast kunngjøringsspalte for avdelingene. Frist for kunngjøringer er en uke.
- B. «Arbeidsmanden» må komme ut 11 ganger i året og mellom den 25. og 30. i hver måned.

Motivering:

- A. Avdelingene vil kunne nå alle medlemmer med informasjon, kurs-tilbud og møtevirksomhet og det vil være lett for medlemmene å finne dette.
- B. Avisen må komme ut på faste tidspunkt for å kunne brukes til denne type kunngjøringer.

Landsstyrets innstilling:

Det er ikke noe til hinder for at:

- A. Fagbladet kan nyttes idag, i den grad det er spalteplass.
- B. Tiltres ikke.

Nr. 263 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Det vedtas videreføring av Nord-Norgebanen. Landsmøtet nedsetter en komite som får i oppdrag å foreta utspill samt aktivt arbeide for å få denne viktige saken ut av det dødvannet som den har ligget i — i 25 år.

Motivering:

Vi opplever nå den største folkeflytting fra Nord-Norge siden emigrasjonen ved århundreskiftet. Det er derfor viktig at det blir satt iverk tiltak som kan snu denne trenden og skape ny optimisme og giv i landsdelen. Det haster med denne saken ellers vil landsdelen bli tappet for den ekspertise og arbeidskraft som ligger i nedtrappet gruveindustri og anleggsvirksomhet m.v. En videreføring av Nord-Norgebanen vil være et viktig bidrag for å snu denne utviklingen.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 264 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet vil medvirke til at tillitsvalgte og medlemmer med dysleksi får tilbud som kan hjelpe dem.

Motivering:

I vår organisasjon som ellers i samfunnet finnes det et betydelig antall voksne med lese- og skrivevansker — dysleksi. Vi må arbeide for at AOF vil komme med tilbud også til disse. Tillitsmannsopplæringen må også ta sikte på å gi tillitsvalgte opplæring til å kunne bistå medlemmer med slike problemer.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 265 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Deltakere ved forbundets ukekurs utbetales stipend for full uke begrenset oppad til sykelønnsordningens maksimumsgrense for tiden 6 G.

Motivering:

Slik det er i dag så vil en betydelig del av våre medlemmer i den private sektor tape lønnsinntekt ved å gå på kurs. For å styrke tilgangen på skolerte tillitsvalgte er det nødvendig med mere lik behandling i våre grupper. Ved å følge sykelønnsordningens øvre grense vil en luke bort spesiell høye akkordinntekter ved at grunnlaget settes til 6 G.

Nr. 266 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:

Alle som går på ukekurs bør ha krav på fullt stipend etter AOFs satser. Dette gjelder også deltidsansatte.

Landsstyrets innstilling:

Forslagene nr. 265 og 266. Kan ikke tiltres. Forbundet følger AOFs satser. Godtgjørelser under tillitsmannsopplæring tas opp under tariffrevisjon.

Nr. 267 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:

Forbundet vil henstille til NRK om å flytte tidspunktet for Dagsrevyen til kl. 20.30.

Motivering:

Dagsrevyens sendetid er i dag til hinder for at en rekke av våre medlemmer kan se denne. Dette gjelder renholdssektoren hvor mange står i fullt arbeid når denne sendingen foregår. Mange av våre medlemmer er småbarnsforeldre, og på tidspunktet for sendingen er det som regel leggetid for barna og det byr på problemer å få sett den. Det er også kommet reaksjoner på at en del av innslagene som blir vist i Dagsrevyen er av en slik art at de vil være direkte skadelige for små barn å se. Barna reagerer også på det som blir vist.

Landsstyrets innstilling:

Tiltres.

Nr. 268 Avd. 4 Nordland Arbeidsmannsforening foreslår:
Det bevilges et beløp til Norsk Revmatikerforbund.

Motivering:

Et betydelig antall av våre medlemmer er med bakgrunn i sterkt belastende yrker utsatt for revmatisme av forskjellige slag. Norsk Revmatikerforbund er ved siden av andre idealistiske organisasjoner blitt rammet av konkurranse fra samfunnets egne spillsystemer (Tipping, Lotto m.v.). Noe som reduserer disse organisasjoners muligheter for å kunne yte hjelp for sine medlemmer.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes budsjettkomiteen.

Nr. 269 Avd. 1 Buskerud Arbeidsmannsforening foreslår:
Norsk Arbeidsmandsforbund vil arbeide for en studiefinansiering som gjør det mulig for alle å skaffe seg en høyere utdanning.

Motivering:

Lånevilkårene som tilbys fra Statens Lånkasse for studerende ungdom i dag vanskeliggjør lengre studier for ungdom med ubemidlede foreldre.

Nr. 270 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Fri skolegang/studier.

Motivering:

Forbundet må arbeide for en total forandring av systemet som det er i dag. Elever og studenter med ressurssterke foreldre blir snart de eneste som har mulighet for å utdanne seg. De øvrige setter seg i en slik økonomisk gjeldssituasjon at de knapt kommer på fote igjen etter endt utdanning. Vi ser det som en selvfølge at også skolemateriell er fritt.

Landsstyrets innstilling:
Til forslagene nr. 269 og 270. Tiltres og oversendes Landsorganisasjonen.

Nr. 271 Avd. 2 Akershus Arbeidsmannsforening foreslår:
Landsmøtet henstiller til administrasjonen og forbundsstyret at de i løpet av en to års periode finner frem til en løsning når det gjelder bruk av EDB ved avdelingskontorene. Der det er nødvendig må forbundet bidra med lån eller tilskudd.

Motivering:

Det er behov for rasjonalisering av kontorarbeidet ved de fleste avdelingskontorene. Ved bruk av EDB vil det være mulig å ha en bedre ajourføring av medlemskartoteket til enhver tid. Dette vil spare forbundet for utgifter til forsikringer. Det vil også bli mulig for de kontor-

ansatte i avdelingene å ta noe av det kontorarbeid som forretningsførerene må gjøre idag, slik at disse får bedre tid til å arbeide i marken med verving av nye medlemmer og arbeidsplassbesøk.

Landsstyrets innstilling:
Forbundet vil fortsette arbeidet med innføring av EDB i avdelingene i løpet av landsmøteperioden.

Nr. 272 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Betegnelsen «Mann» i forbindelse med posisjoner i fagbevegelsen endres:

- Leder (formann)
- Nestleder (nestformann)
- Tillitsvalgt (tillitsmann)

Motivering:

Dette gjøres for å ta konsekvensen av den likestillingsdebatt som allerede til nå har vært ført.

Landsstyrets innstilling:
Tiltres (viser til forslag nr. 94).

Nr. 273 Avd. 9 Grubeforeningen Norden Klippe foreslår:
Landsmøtet pålegger forbundsstyret å avvikle alle ordninger som innebærer at forbundet låner ut penger til under vanlig markedsrente og på uvanlig fordelaktige vilkår til hotelldrift, tomteselskap og eventuelle andre forretningsforetak.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 274 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundet oppfyller de betingelser deltakelse i Kartellet medfører.

Motivering:

NAF er ett av syv forbund i Oljekartellet, det organ i LO som aktivt skal arbeide for en samordning av interessen til de tilsluttede forbund. Forbundet må ta konsekvensen av dette gjennom utarbeidelse av nødvendige avtaler som kan ivareta medlemmenes interesser, noe som ikke er tilfelle i dag. Det er ikke tilstrekkelig å være passivt medlem i Kartellet.

Landsstyrets innstilling:
Forbundet er og vil fortsatt være aktive i Oljekartellet. Det er imidlertid ikke kartellet som oppretter avtaler for forbundene på de enkelte bedrifter.

nr. 275 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
En viss del av kontingenten fordeles til klubbene.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltred.

Nr. 276 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forslaget til endring av fagforbundsbladet Arbeidsmanden. Forslag til nytt navn: ARBEIDSFOLKET.

Motivering:
En nødvendig endring i tråd med forståelse av lov om likestilling.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 277 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forslag til navneforandring på Norsk Arbeidsmandsforbund. Nytt navn: Norsk Arbeidsfolksforbund.

Motivering:
En nødvendig endring i tråd med forståelsen av lov om likestilling.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 278 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forbundets navn endres til: Norsk Arbeidstakerforbund. Fagbladet endres til: Arbeidstakeren

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:
Kan ikke tiltres.

Nr. 279 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
I den senere tid har det utviklet seg tendenser i retning av privatisering av oppgaver, som til nå naturlig har vært tillagt politiet. Dette har ført til en økende etterspørsel etter tjenester fra private vaktelskap på områder som politiet har dekket. De typiske eksempler på dette er bevoktning av områder for offentlig kommunikasjon, T-bane og jern-

bane, søking etter sprengstoff i fly og ambassader. På sikt vil dette bidra til å undergrave den alminnelige trygghet i samfunnet ved at kun de som er i stand til å betale for sikkerhet vil kunne trygge seg og at terroranslag lett vil forskyves mot vanlige mennesker som ikke har råd til å betale for de sikkerhetstiltak som er påkrevet. Forbundet må i forbindelse med gjennomføringen av autorisasjonsloven for vaktelskaper arbeide for å rette opp denne utviklingen.

Landsstyrets innstilling:
Tiltres.

Nr. 280 Avd. 5 Oslo og omegn Arbeidsmannsforening foreslår:
De siste års utvikling i bankvesenet er skremmende. Til tross for økte gebyrer turer bankene frem med krav om at differansen mellom innskudds- og utlånsrente skal gå samme profitt. Dette har resultert i rekordprofitt for bankene og en stadig tiltakende utarming av lånetakere i særdeleshet og bankbrukerne i alminnelighet. På bakgrunn av at bankenes grådighet nå har gått så langt ut over anstendighetens ytterste grenser vil landsmøtet gå inn for å avvikle ordningen med lønns-overføring til bank og gå over til postoverføring eller kontantutbetaling.

Landsstyrets innstilling:
Oversendes redaksjonskomiteen.

Voteringer

Dirigenten sa at forslag 251 var oversendt redaksjonskomiteen.

Forslag 252

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 252

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 253

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 254

Helene Granbo, avd. 8, understreket betydningen av at avdelingene i forbundet hadde en aktiv skolekontaktvirksomhet. Etter hennes mening var det riktig at en mann sentralt også hadde ansvaret for denne viktige del av forbundets virksomhet. Ideelt sett burde dette høre inn under en ungdomssekretær, men siden man ikke hadde noen slik i forbundet, mente hun at det burde ligge innunder opplysningssekretæren.

Mange velger fagforeningsarbeid som valgfag, og det er viktig at de kontaktene som skal aktivisere elevene har kontakt både med fagbevegelsen og skolen. Mange av de unge som i dag går ut i arbeidslivet, er ikke orientert om sine rettigheter i arbeidslivet. Hun argumenterte for at landsmøtet støttet forslag 254 for å styrke skolekontaktvirksomheten.

Forslag 254

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 255

Magne Lyngstad, avd. 23, viste til at spørsmålet om fagopplæring for denne yrkesgruppen er gått igjen som en rød tråd. Det ble også oppnevnt en arbeidsgruppe til å vurdere saken, men arbeidsgivermotparten oppnevnte ingen representant. Han viste bl.a. til protokolltilførselen til overenskomsten for 1986 og spurte om denne protokolltilførselen er slik å forstå at det ikke går an å få gjort noe med yrkesbevis for ansatte i rengjøring før det blir heltidsansatte. Da var han redd det ville ta lang tid før yrkesgruppen kom inn under lov om fagopplæring. Er utvalget fortsatt i arbeid?

Knut Westgård, administrasjonen, bekreftet at en arbeidsgruppe var nedsatt, men at virksomheten er hemmet av at den ikke har fått noen representant fra arbeidsgiversiden. Forbundet har imidlertid stilt krav om rengjøring skal inn under lov om fagopplæring, uten å ha fått respons. Han mente det var realistisk å stille krav om yrkesbevis under tarifforhandlingene, som et første skritt.

— Når det gjelder yrkesstatus for renholdere, har forbundet gjort en rekke tiltak for å høyne den og loven om fagopplæring ligger fortsatt som mål, sa Westgård.

Forslag 255

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 256

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 257

Halvor Halonen, avd. 17, tok opp den problemstillingen som Finnmark reiser i dette forslaget. Til landsstyrets innstilling repliserte han at alle vet vegvesenet har denne rett i dag, men privatiseringa fortsetter, sa han, og la fram dette tilleggsforslaget.

Landsstyremøtet vil derfor gå sterkt imot alle privatiseringsframstøt som stadig blir lansert, spesielt av de borgerlige politikerne.

Arnfinn Nilsen, administrasjonen, mente Halvard og de øvrige i veggruppa har rimelig oversikt over forbundets holdning og det som er gjort. Men vi befinner oss i en virkelighet som er som den er og han an-

tok det ville skape visse reaksjoner på forskjellig hold om vi skulle gå inn for det som kan leses, om ikke annet så mellom linjene, i forslaget Halonen tok opp, — nemlig at vegvesenet skal ha alt. Av den grunn er landsstyrets innstilling formulert som den er, og han mente den langt på veg skulle dekke opp intensjonene.

Halvar Halonen, avd. 17, mente det var helt klart at seriøse bedrifter skal få lov til å jobbe i etaten, men dersom privatiseringa fortsetter og vi lar piratene komme inn, er vi ute å kjøre.

Votering

Forslag 257 pluss Halonens tilleggsforslag mot landsstyrets innstilling. landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag 258

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, ba om at han, som eneste representant for den yrkesgruppe som forslag og innstilling forsøker å radere, fikk utvidet taletid.

Det fikk han ikke, men dirigenten minnet ham på at han kunne få ordet en gang til.

Gudmund K. Selvåg: — Jeg er bruvakt, og vi i vår avdeling organiserer ca. halvparten av bom- og bruvaktene i forbundet, sa han, og pekte på at de var oppført under offentlig sektor i beretningen for 1986. — Det er imidlertid svært lite hos oss som minner om offentlig sektor, og da vi holdt gruppemøter her på tirsdag, var jeg satt opp under vaktgruppen. Jeg er altså medlem av et forbund som ikke vet om vår yrkesgruppe tilhører offentlig eller privat sektor og tror vi tilhører vaktsselskap, sa han. Han hadde merket seg overskriften i siste nummer av Arbeidsmanden, der det står at Forbundet er i mot bompenger.

— Av og til lurer jeg på om det er bryet verdt å være tillitsmann. Hadde jeg ikke vært sosialist hadde jeg kanskje vært fristet til å reise hjem og si at vi melder oss ut og danner en husforening — eller kanskje melder oss inn i NOPEF, for der tar de visstnok imot alle.

— Vi burde være offentlig ansatte, men det er det borgerlige styret i Bergen som i sin iver etter å privatisere har sørget for at vi er medlemmer av Arbeidsmandsforbundet. Hvis Hagen-politikken skal utvikles videre, blir det som hos Thatcher. Det siste hun nå vil privatisere, er trafikklysene i London, sa Selvåg. — I går måtte jeg konstituere meg som egen gruppe i forbundet, sa han. Han gjorde oppmerksom på at politikken i Bergen har vært å danne en bompengering rundt byen for å mestre trafikken. Trafikken i Bergen har økt med 10–20 prosent på et år. I følge prognosen vil biltrafikken i landsmålet øke med 70 prosent fram til år 2000. I Bergen diskuterer man nå om bompengene skal brukes til å styrke kollektivtrafikken.

Magne Berg, avd. 8, syntes det var greitt å få klarlagt at det var trykkfeil i innstillingen, og at forbundet i prinsippet er uenig om bompenger. Da er det rart landsstyret ikke har kunnet gi vårt forslag full tilslutning. Siden det er viktig å få økt vegbevilgningene i takt slik at det kan holdes tritt med økningen i trafikken.

Det er antatt at i 1987 vil det komme inn ca. 67 milliarder i bompenger. Han var redd det kunne føre til at vegbevilgningene i enda større grad ble en salderingspost. Han minnet om at manglende vegbevilgninger og vegarbeid i stor grad førte til trafikk-kaos. For å unngå flere bom'er hadde han forståelse for samferdselsministerens tanke om å øremerke bensinavgift til vegutbygging. Bom hefter trafikken, og risikoen er at prosjekter som ligger til rette for bompenger kjøres fram på bekostning av andre prosjekter. Vi får en flora av private finansieringsselskaper, sa han og nevnte som eksempel strekningen Hitra—Værnes, der 3—4 bommer må forseres, mens den andre vegen går strakt.

Harald Øveraas ble minnet om opplevelse fra kommunalpolitikken da han hørte Selvågs innlegg. Det skulle være gruppemøter der og, og de ble plassert forskjellige steder. — Hvor skal du, spurte ordføreren ham som dannet gruppe alene. — På do, svarte han.

Han kunne ellers forsikre Selvåg om at de ikke har så dårlig oversikt i forbundet. Når gruppa var plassert under offentlig sektor i beretningen, kom det av at saksbehandleren hadde både offentlig og privat sektor å ta seg av. Det kunne rettes opp. Når det gjaldt sammenslåinger ved gruppemøtene, så var det strengt nødvendig om det skulle bli plass i Folkets hus til alle sammen.

Angående bompenger, trodde han de færreste likte å betale det., men vi må likevel ha det i enkelte områder fordi det ellers ikke er budsjett til utbygging. Han regnet med at det var en yrkesgruppe som ville vokse i forbundet, og når bommen først er der, så ønsker vi disse medlemmen velkommen. Han ville ikke komme nærmere inn på spørsmålet om bevilgninger til vegformål, men bare forsikre at forbundet vil ta vare på bom- og bruvakter som integrert gruppe i forbundet.

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, fikk ordet for annen gang, og pekte på at bompengerne omkring Bergen har gitt oss en mulighet å styre utviklingen, gjennom bedre og billigere kollektivtransport og økte bompengesatser. Enkelte av bomvaktene i Bergen ekspederer 6 — 7000 biler pr. dag.

Han slo fast at privatbilen er en velsignelse i utkanten, men holder på å ødelegge bysamfunnene. Økt bensinavgifter slår urettferdig ut for utkantene, som er avhengige av bilen.

Han satte fram dette forslaget:

a) Norsk Arbeidsmandsforbund ser positivt på innføringen av bompeneinnkreving rundt våre bysamfunn, dette vil gi våre politikere muligheter til å styre trafikktviklingen. Forbundet me-

ner at en del av midlene som kommer inn ved slik innkreving overføres til kollektivtrafikken.

b) Norsk Arbeidsmandsforbund anser det som selvsagt at all bompeneinnkreving skjer i regi av det offentlige.

Per Wicken, avd. 5, syntes det var forståelig at de som er kommet seinest til velstandsutviklinga, reagerer på at det nå skal være bompenger på grunn av økningen i trafikken. Han hadde ikke full klarhet i hva forbundet mener om bompenger som virkemiddel til å påvirke bytrafikken.

Arnfinn Nilsen, administrasjonen, noterte seg at Selvåg refererte til overskrift i Arbeidsmanden. Han håpet ikke det ble vanlig bare å lese overskrifter. Han viste ellers til det tidligere forslaget om at vegvesenet skal ha ansvaret for utbyggingen. — Nå kommer vi inn på områder hvor vi ser hvor vanskelig det kan være å kombinere det ideelle med det pragmatiske, men noen prinsipper må vi beholde, sa Nilsen.

Den langsiktige virkningen av dette vil være at det offentliges ansvar kan bli pulverisert, og det i forholdet til landets hovedpulsåre. Politikerne vil også miste et viktig distriktspolitisk og fordekningspolitisk virkemiddel. Tenk over dette når dere vurderer forslaget om dette. At bomvaktene skulle være noe dårligere medlemmer enn andre har ingenting med denne saken å gjøre, sa Arnfinn Nilsen som ba forsamlingen om å støtte landsstyrets innstilling.

Gudmund Selvåg, avd. 6, fremsatte følgende forslag som han refererte

Norsk Arbeidsmandsforbund vil arbeide for at de som går på ukekurs skal ha full lønn. Det vil si en likestilling mellom privat og offentlig ansatte.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag 259

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 260 og 262

Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 262

Asbjørn Fjellhaugen, avd. 6, sa at avdeling 6 har sendt inn et seriøst forslag for å kunne gjøre «Arbeidsmanden» enda bedre og mer nyttig for medlemmene. Det vi er spesielt opptatt av er en egen kunngjøringspalte hvor avdelingene kunne kunngjøre sine arrangementer, turer, festlige sammenkomster m.v. Vi har en avdeling i Bergensområdet som teller 1100 medlemmer, og da kan dere selv tenke dere kostnadene

ved rundskriv o. s. v. En egen fast kunngjøringsspalte burde stå til disposisjon for avdelingene til enhver tid. Det er atskillig mer tilfredsstillende enn om man skulle basere seg på ledig kapasitet.

En undersøkelse viser at «Arbeidsmanden» er et av de mest leste fagblad i LO, og det er klart at bladets kunngjøringsspalte ville ha en stor effekt. Da burde også fagbladet kunne komme ut på et bestemt tidspunkt i måneden, f. eks. mellom 25. — 30. i hver måned. Jeg skjønner ikke hvorfor landsstyret ikke kan tiltre dette forslaget. Vi opprettholder forslaget og ber om landsmøtets støtte.

Harald Øveraas sa at man er enig om at fagbladet i dag kan brukes til slike kunngjøringer, men vi må ta det forbehold at det er spalteplass. Hvis alle avdelingene kom på en gang, ville det bli problemer, men i de fleste tilfeller vil dette kunne løses. Jeg må minne om at vi ikke har noen stor redaksjonell stab i forbundet. Vi har hatt en redaksjonell medarbeider, og nå har vi fått en i forsterkning som redaksjonsmedarbeider. Jeg ville heller ikke satse på utgivelse en viss dato. Hva hvis begge lå samtidig på sotteseng, da ville vi komme i den situasjon at vi ville bryte et landsmøtevedtak om dette ble bifalt.

Kjell Dyngeland, avd. 6, sa at hvis Arbeiderbladet skulle ha en uklar utgivelsesdato, ville det sett rart ut. Denne sammenligning bare for å illustrere dette med utgivelsesdato. Det er ikke ualminnelig for blader. Vi ønsker en fast dato og vi ønsker faste sider med en fast ramme slik at medlemmene visste hvor avdelingene kom med sine kunngjøringer uten å måtte lese hele bladet. Stem for dette forslaget!

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag 263

Svein Westvik, avd. 4, sa at forslaget gikk på nedsettelse av en komite. Han foreslo imidlertid en liten forandring på forslaget. Det bør stå «forbundsstyret nedsetter» ikke «landsmøtet nedsetter», o. s. v.

Jørn Karlsen, avd. 5, sa at når jernbanespørsmål sto på dagsorden, da måtte han selvfølgelig ta ordet som en av de få NSB-ansatte i forbundet. Det er klart at Nord-Norge-banen skal forlenges. Til Narvik er det en selvfølge at den skal gå. Det ble avsatt 0,5 millioner kroner på årets budsjett for utredning av Nord-Norge-banens forlengelse men den bevilgningen ble nedstemt av Kristelig Folkeparti og Høyre. Det som er viktig er at utredningen blir en egen post på budsjettet og at det ikke settes inn under NSBs budsjett. Her er det snakk om svære summer som må avsettes. Han var ellers enig i endringsforslaget fra Westvik. — Forbundet må i denne saken stå ekstra hardt på nå som de har samferdselsminister Borgen i etasjen under seg i Møllergt. Her i Oslo er det farlig å si at man jobber i NSB. Da kan hoder rulle på grunn av problemene med nærtrafikken. Jeg tror imidlertid ikke at en forlengel-

se av Nord-Norge-banen vil gå utover nærtrafikken til NSB. Såvidt jeg vet ble det forrige mandag bestemt at nærtrafikken rundt Oslo skal få 50 nye årsverk (Østfoldbanen).

Dirigenten foreslo at man stemte over forslaget med den endring Westvik hadde foreslått. Dette ble enstemmig bifalt. Landsstyrets innstilling vedtatt mot 4 stemmer.

Forslag 264

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 265 — 266

Ernst Ditlevsen, Landsstyret, viste til forslag 266 fra Rogaland som illustrerer den forskjellbehandling det er ved kursdeltakelse, blant annet mellom deltidsarbeidende renholdere og andre innen forbundets virkeområde. Her kan vi snakke om et A- og B-medlemskap. Det er ikke det i forbundet til vanlig, men så snart det er snakk om kurs og godtgjørelse, er det slik. De deltidsarbeidende får utbetalt godtgjørelse etter det antall timer de jobber i uken, selv om de har samme utgifter som andre kursdeltakere. Skal folk ofre seg for fagbevegelsen, er det vel rimelig at de skal ha samme belønning eller betaling for dette. Den eksisterende forskjellbehandling må opphøre.

Johan Tunstad, avd. 4, viste til motiveringen som var gitt på forslaget og han sa seg delvis fornøyd med landsstyrets innstilling. Han ville imidlertid fremme følgende tilleggsforslag:

«Tillegg til landsstyrets innstilling: Forbundet vil overfor AOF arbeide for å få stipendier som passer bedre for våre forskjellige yrkesgrupper.»

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, sa at det meste av argumenter for forslaget nå var sagt. Han var spesielt opptatt av likestilling mellom privatansatte og statsansatte.

Sven Pettersen, administrasjonen, sa at han forsåvidt hadde mye sympati for de synspunkter som var kommet frem. Det er snakket om A- og B-medlemmer, men jeg er ikke enig i dette. Hvis man skulle behandle alle likt, deltidsarbeidende eller ikke, da ville man få A- og B-medlemmer. Deltidsansatte i staten får full lønn under kurs. Men de får bare betalt etter de timer de ellers ville arbeidet. Det er egentlig likhet nå hvis man kan dokumentere at man har vært på kurs. Du kan si at privatansatte sparer kontingent den uka de er borte, men dette er lite å snakke om. Så kan man spørre seg om stipendieordningen er god nok. Det er en sak vi må drøfte med AOF. Man blir i dag betalt 42 kroner og 50 øre timen. Det er de satser som gjelder for alle LO-medlemmer og dette finansieres gjennom opplysnings- og utviklingsfondet som en liten del av kontingenten går til. Vi er nødt til å følge AOFs satser, her kan

det ikke være noen forskjellsbehandling fra forbund til forbund. Ellers ville vi komme på sklia. Jeg går ut fra at det nyvalgte forbundsstyret i tiden fremover vil arbeide for at de privatansatte kommer på lik linje med statsansatte når det gjelder kursdeltakelse. Vi bør komme dit at de private innser betydningen av å ha et skolert tillitsmannsapparat i sine bedrifter og betaler for dette samtidig som de burde lønne de tillitsvalgte. Han ba til slutt om støtte til landsstyrets innstilling og sa at det antagelig kan bli en lang prosess før man får lik behandling av privatansatte og statsansatte.

Landsstyrets innstilling på 266 ble enstemmig vedtatt. Tilleggsforslagene fra Tunstad og Selvåg ble enstemmig vedtatt oversendt forbundsstyret.

Møtet ble hevet for kort pause 15.35.

Møtet ble satt igjen 15.45 og man tok først opp forslag 267.

Vedtak

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 268 var oversendt redaksjonskomiteen.

Forslagene 269–270

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 271

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 272

Dirigenten sa at det egentlig var behandlet i og med forslag 94.

Forslag 273

Ivar Skredderhaug, forbundsstyret, syntes det var blitt merkelig stille på landsmøtet. Først fikk man et mistillitsforslag mot forbundsstyret og landsstyret, men nå var det merkelig tyst. Det kunne vært artig å vite hva man mener med dette forslaget fra Nordens Klippe om at forbundet «skal avvikle alle ordninger som gir særfordeler, lavere rente enn markedsrente på lån m.v.». Hva er det man har som motiv for dette forslaget, hva er det man mener med forslaget, spurte Skredderhaug.

Han ble svar skyldig, for ingen andre tok ordet.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 274

Kjell Magne Svensen, avd. 18, ville spørre forbundet hvorfor man ikke hadde gjort noe mer for å bli et aktivt medlem i Oljekartellet og

således oppfylle Kartellets betingelser. Kan forbundsstyret forklare dette?

Anders Bjarne Rodal, forbundsstyret, sa at han var i tvil om hva forslagsstilleren mente med spørsmålet. Vi er i dag med i Kartellets styre og behandler de offshore-sakene som kommer opp der. Flere andre forbund har gjort offshoreavtaler. Jeg har sett på en del av disse avtalene, men jeg må si at ingen av dem er bedre enn den vi har gjort lokalt. Vår anleggsavtale er atskillig bedre enn de avtalene Bygning og Jern- og Metall har oppnådd. Hvorfor skulle vi da gå inn for en landsoverenskomst når vi vet at vi sannsynligvis ikke vil få en bedre avtale enn det vi har lokalt. Dette er bakgrunnen for landsstyrets innstilling.

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 275

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 276

Inger Lam, avd. 1, sa at navnet på fagbladet «Arbeidsmanden» var et godt navn. Det samme kan man si om forbundets navn: Norsk Arbeidsmandsforbund. Jeg tror ikke det er her vi skal sette kreftene inn for likestilling i forbundet, sa hun. Hun ba likevel om å få fremføre noen tanker fra talerstolen. Det gjorde hun i verseform således:

ARBEIDSMANN OG KVINNE

Å så herlig det klinger i amboltens sus, støvsugern' brus, veiarbeders asfaltgrus og vekterens klare sang.

Nå er det morgen atter en gang, mineral, bomvakt og oljeplattform.

Ja se det har vi også fått.

«Vi ar jo fylt nitti, forståss.»

Ja nitti er ingen alder i våre hender,

for kvinnene vi jo alle kjenner.

De er med og løfter vårt forbund opp,

men der sier mannen også stopp.

For å forandre Avisens navn, det går ikke an.

Kvinnene er i flertall, ja hva så.

Det neste er vel: At de skal ta,

de gode stolene fra oss nå.

Å nei kjære mann, kollega og sjåvinister:

Vi kvinner er ei så store bolsjevister.

Vi klarer oss lenge med et navn på Avisen

som for eksempel «Ledere» eller hva med

«Mitt Land hvor går vi nå.»

Nei kamerater kan vi ikke rett og slett i øynene se

at tiden er moden for navneskifte (i alle fall) på avisa vår.

Vi sier at «samling» om kvinne og mann.
Det står for alt.
Forbundet vårt har hatt og har.
Så rundt håndtrykket vi samlet står.
Heretter vi navnet samling får
i avisa vår.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten sa at han håpet dette ville bli trykket i «Arbeidsmanden».

Votering

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 277

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 278

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 279

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa at forslag 280 var oversendt redaksjonskomiteen. Det var imidlertid dukket opp et forslag 280 A som var sendt inn før fristen, men som av en eller annen grunn ikke hadde foreligget da forslagsheftet gikk i trykken.

Forslaget som kommer fra Akershus Arbeidsmannsforening går ut på at landsmøtet velger en ungdomssekretær. Landsstyrets innstilling var: «Kan ikke tiltres.»

Kristian Haugnes, avd. 2, sa at formannen i åpningstalen hadde sagt at mange ungdommer forbandt solidaritet med noen man hadde i arbeiderbevegelsen i gamle dager. Jeg er stygt redd for at formannen har mye rett i dette. Mange ungdommer har et fjernt forhold til fagbevegelsen og det den står for. Visste dere forresten at «Internasjonalen» er pensum i fjerde klasse.

Vi mener det er riktig at en ungdomssekretær ansettes, ikke velges som det heter i forslaget. Da kommer vedkommende på linje med opplysningssekretæren. Det er ikke en saksbehandler vi er ute etter. I Akershus driver vi et bevisst ungdomsarbeid som har gitt resultater. Vi har kurs for ungdom som er fulltegnet. Ungdommen må få tilbud fra fagbevegelsen hvis de skal engasjere seg.

Noen sier at dette kan skape en kløft mellom unge og gamle i forbundet. Dette er ikke riktig. Erfaringene fra Bygning, som har en egen ungdomssekretær, viser at de unge ser at de eldre har mye å tilføre, og

eldre og unge deltar sammen. Bygning har fått mange aktive ungdommer, og det tror jeg også at vi kan få. LO tar sikte på å starte 100 aktivgrupper, men det tar tid før LO får et skikkelig ungdomsarbeid i gang. Derfor må vi i mellomtiden ta skjeen i egen hånd. Målet er en mer offensiv satsing. Dette forslaget fra Akershus vil gi økt medlemstall i forbundet, sa han.

Harald Øveraas, sto ved det han hadde sagt i innledningen søndag og minnet om hva han også hadde sagt: At vi må ikke komme i den situasjon at landsmøtet ansetter så mange folk at vi ikke har plass til dem. Det bør overlates til de styrende organer å foreta vurderinger og ansettelser.

Når det gjelder ungdomsarbeidet viste han til vedtektenes § 5 om at avdelingene skal velge ungdomskontakter. Han trodde det beste var at arbeidet ble satt i gang der. I og med at LO driver og utvider ungdomsavdelingen, mente han det var riktig å prøve å få koordinert virksomheten istedet for at hvert forbund kjører igang på egen hånd. Han kunne derfor ikke anbefale forslaget, og minnet forøvrig om at gjennomsnittsalderen for de yrkesaktive i forbundet er 39 år. Den er ikke høy.

Øveraas hadde stor sympati for det Haugnes tok opp, målsetting og måter å gjøre det på — uten at man bør gå til ansettelse av ungdomssekretær.

Svend Pettersen, administrasjonen, var enig i formannens vurdering. Det er han som er forbundets ungdomskontakt, og som sådan oppfatter han alle opp til sin egen alder som ungdom.

Han la vekt på at ingen må oppfatte det slik at forbundet har en negativ holdning til ungdomsarbeidet. Han mente han kanskje ikke hadde fått utrettet så mye han kunne ha ønsket på det feltet. Arbeidet var vesentlig lagt opp i tråd med det som kom fra LO's ungdomsutvalg. Han pekte på samarbeidet om LO's sommerpatruljer og trodde distriktsprofilen her var den mest gunstige. Forøvrig var det klart at ungdomskontakt var med i vurderingene i forbundets arbeide. Han håpet at avdelingenes ungdomskontakter ville bli rustet opp litt etter litt. Det er de unge som vi trenger for framtida.

Rolf Finstad, avd. 2 registrerte at Øveraas sto ved det han sa i innledningsforedraget sitt, noe annet hadde han heller ikke ventet. Han minnet også om hva Haraldseth hadde sagt, om at LO står for svakt blant ungdom. Skal vi ha noen unge til å ta over, så må vi ta vare på dem og få dem inn som medlemmer i organisasjonen.

Utviklingen har ført til at de unge nå går i lengre tid på skolen, før de kommer ut i arbeidslivet. Det betyr at vi må inn på skolene og få kontakt med dem der, sa han, og trodde det var begrenset hva avdelingenes ungdomskontakter kunne greie for å få lagt opp av større ting på fritida. Opplysningssekretæren har en jobb som krever sitt utenom ungdomsarbeidet, så det er forståelig at hans innsats her vesentlig består i å sende videre det som kommer fra LO's ungdomsutvalg, sa Fin-

stad. Han hadde tro på at landsmøtet ville vurdere fornuftig og regnet med at forslaget ville få støtte. Han viste også til forslag nr. 254 som landsmøtet hadde vedtatt tidligere.

— Ungdomskontaktene ute i avdelingene må koordineres og skole- res, — det blir ungdomssekretærens oppgave, sa Finstad, og foretok en korrigering i forslaget. Det står at landsmøtet skal velge ungdoms- sekretær, det ble endret til at forbundet skal ansette.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, tok ordet til forretningsorden og mente at vi hadde hatt denne diskusjonen tidligere på dette landsmøtet. Lands- møtet blir bare heftet ved at vi fortsetter på samme tema. Dessuten er vel valgkomiteen ferdig med sitt arbeide, så forslaget var ikke aktuelt.

Stein Åros, avd. 214, støttet forslaget fra Akershus. I tillegg til det som var sagt i innledningene til Øveraas, og Haraldseth minnet om det som også Gro hadde sagt i sin innledning. Han syntes landsmøtet burde ta våre ledere på alvor, og det gjorde man best å vedta forslaget fra Akershus.

Votering

Forslag 280 A, med korrigering «ansette» istedet for «velge», mot landsstyrets innstilling.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt.

Omorganisering av forbundet

Nr. 281 Avd. 6 Hordaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Der ansettes regionale organisasjonsarbeidere i de regioner hvor med- lemspotensialet er stort.

Motivering:

Noen avdelinger/regioner er spesielt belastet med arbeidsmengde og stort geografisk område samtidig som de har et stort medlemspoten- siale. I slike avdelinger/regioner vil en regional organisasjonsmedar- beider kunne forsvares økonomisk.

Landsstyrets innstilling:

Forslaget kan ikke tiltres i den form det foreligger. Forbundsstyret må til enhver tid vurdere eventuelle behov.

Nr. 282 Avd. 10 Sulitjelma Gruvearbeiderforening foreslår:
Etter opplysninger i fagbladet Arbeidsmanden forstår vi at det forelig- ger et forslag til landsmøtet om å velge et mye færre antall tillitsmenn i den daglige ledelsen i fremtiden. Sulitjelma Gruvearbeiderforening vil gå i mot et slikt forslag. Å erstatte valgte tillitsmenn med ansatte bidrar til å svekke kontrollen fra grunnplanet overfor ledelsen i fag- bevegelsen.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres.

Nr. 283 Avd. 18 Rogaland Arbeidsmannsforening foreslår:
Forslag på at det ansettes en person som skal følge opp avdelingen.

Motivering:

Denne person må reise rundt i avdelingene å holde møter med de for- skjellige utvalg. Skolere avdelingen eller sørge for at den får skolering. Se etter at skriv som kommer fra forbundet blir fulgt opp. Sørge for å få ivereksatt undersøkelser eller innrapporteringsgrunnlag for for- skjellige statistikker som klubber ønsker.

Forslaget er ikke tiltrådt av styret i avd. 18.

Landsstyrets innstilling:

Kan ikke tiltres i den form forslaget har.

Forslag: Forbundsstyret vil intensivere arbeidet for å få en effektiv og fremtidsrettet organisasjon. Herunder vil organisasjonsutvikling inn- gå som en sentral del.

Debatt og votering

Forslag 281

Harald Ulvatn, avd. 6, var enig i innstillingen, men ville likevel rette oppmerksomheten mer mot dette forslaget. Bakgrunnen for det, er de behovene vi har registrert ute i avdelingen, sa han, der bemanningen er en forretningsfører, en kontordame og en dame på deltid. Med det medlemstallet vi har, kan en forstå arbeidssituasjonen.

Dette er et stort fylke med perioder med høy anleggsaktivitet, og han var ikke tvil om at fantes et stort medlemspotensiale på anleggene. Svært mye av arbeidet for å få organisert folk faller på forretnings- føreren, og det skal verves ganske mange medlemmer for å holde med- lemstallet flatt. Det betyr at forretningsførere ofte blir veldig mye ut- nytta. I landsstyrets innstilling står det at forbundsstyret til enhver tid vil vurdere eventuelle behov. — Har dere vurdert dette litt eller er det skrevet ned i full fart? spurte han.

Arnfinn Nilsen, administrasjonen, sa at det hender vel at forbundsle- delsen som andre folk setter ting på prent uten å tenke seg om, men det var ikke slik det var gjort her. — Vi mener det slik det står, og i for- bindelse med store anlegg osv. bør avdelingene ta opp med forbundet dette spørsmålet, og det skal bli nøye vurdert. Mer kan jeg ikke love
Landsstyrets innstilling ble deretter enstemmig vedtatt.

Forslag 282 utgår.

Forslag 283

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten ba nå om landsmøtets samarbeide. Redaksjonskomiteen har ikke sin innstilling klar, budsjettkomiteen er ikke ferdig. Valgkomiteen har noe klart, f.eks. innstilling på valg til tariffrådene og LOs representantskap.

— Skal vi ta disse valgene nå, eller skal vi kutte ut for i kveld og være samarbeidsvillige i morgen? spurte han. Forsamlingen sluttet seg med applaus til det siste forslaget.

Ola Tuven fikk ordet til praktiske opplysninger om landsmøtefesten og ønsket vel møtt på Grand kl. 18.30 presis.

Dirigenten refererte en permisjonssøknad som ble innvilget, og formidlet beskjeder til et par foreninger om fotografering.

Møtet ble hevet kl. 16.28.

Formiddagsmøte fredag 25. september.

Møtet ble satt kl. 9.03 med *Arvid Øygård* som dirigent. Han takket for i går, og håpet alle var godt opplagte etter landsmøtefesten.

Allsangen til innledning var «Seieren følger våre faner», med *Sven Pettersen* som forsanger.

Protokoll fra gårsdagens møte ble referert av *Kikki Tindberg Jacobsen*.

Svein Westvik, avd. 4, sa at det hadde sneket seg inn en feil i referatet. Det sto at *Svein Westvik* var fra avdeling 34. Han var fra avdeling 4, men han var representant nr. 34. *Dirigenten* sa at dette ville bli rettet opp. Med dette var protokollen godkjent.

Ingvald Almklov ba om ordet til forretningsordenen. Han sa at under formiddagsmøtet torsdag hadde en kvinnelig representant fra Trøndelag fremmet et forslag som formannen ga en oppklaring på. I denne forbindelse kom han til å betegne forslaget fra Trøndelag som «smør på flekk». Jeg har i ettertid funnet at et lokalt uttrykk som på Sunnmøre ikke har noen negativ betydning, kanskje kan oppfattes annerledes andre steder i landet. Han hadde på denne bakgrunn beklaget uttrykket overfor den kvinnelige representanten og han ville gjenta dette overfor landsmøtet slik at tilliten til ham som dirigent kunne gjenopprettes. Det kan vi trenge i dag, sa *Almklov*.

Innlegget ble etterfulgt av en forsonende applaus.

Dirigenten sa at det var reist spørsmål om når de nye vedtektene skulle tre i kraft. Det tar tid med trykking m.v. og han kunne tenke seg at ved årsskiftet, fra 11.1.88 var en passende dato for ikrafttredelse. Dette forslaget ble enstemmig godkjent.

Dirigenten sa at det gjensto tre saker på dagsorden, bevilgninger, redaksjonskomiteens innstillinger og valg ifølge vedtektene. Han foreslo at man startet med bevilgninger.

Ordet ble gitt til formannen i budsjettkomiteen, hovedkasserer *Ola Tuven*.

— Det er to ting som betyr noe i forbindelse med bevilgningene, sa han. Først er det summene som ligger der, men de organisasjonene som er med får også en oppbakking på annen måte ved å komme med på bevilgningslista fra et forbundslandsmøte. Det vil alltid være slik at vi må være restriktive med å ta med nye organisasjoner og grupper for årlige bevilgninger. Ny i år på den lista er Den norske fredskomite.

Tuven refererte de organisasjoner som ellers er tatt med, og begrunnet det. Det er også en del som har fått sine søknader avslått. Når det gjelder bevilgninger til humanitære tiltak har Norsk Folkehjelp alltid vært vår organisasjon utad, slik at midler til humanitære formål kanaliseres den vegen.

Budsjettkomiteens innstilling er enstemmig, bortsett fra at en har reservert seg av prinsipielle grunner når det gjelder bevilgninger til politiske ungdomsorganisasjoner.

Han la fram denne innstillingen fra Budsjettkomiteen.

Bevilgninger Protokoll

FRA MØTE I BUDSJETTKOMITEEN

Årlige bevilgninger:

AUF.....	kr. 35 000,-
SV's ungdom	12 000,-
NKP ungdom	12 000,-
Framfylkingen	25 000,-
Den Norske Fredskomite	20 000,-
AIS (arb.bev. int. støttekomite)	100 000,-
Beløpet blir å belaste solidaritetsfondet.	
Engangsbevilgning.	
Norsk Folkehjelp.....	30 000,-
Nei til Atomvåpen.....	30 000,-
FsA (Fellesrådet for det sørl. Afr.)	10 000,-
Totalt	274 000,-

Følgende søknader er avslått:

Forslag nr. 268, Norsk Revmatikerforbund.

Norges Kristne Arbeideres forbund.

Sambandet Norge — Sovjetunionen.

På prinsipielt grunnlag stemte en representant mot bevilgning til politiske parier.

Forøvrig er innstillingen enstemmig.

Johan Klunderud (s)   Magny Hansen (s)   Ruth Samuelsen (s)

Per I. Olsen (s)   Ola Tuven (s)

DEBATTEN

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, fikk ordet først. Han hadde oppholdt seg fire måneder i de sentrale områder av Afghanistan i fjor, i egenskap av gruvarbeider med kjennskap til boresystemer.

Vanningsanleggene her var systematisk ødelagt av sovjetiske tropper. Ved brønn etter brønn var det spor etter tunge stridsvogner, og sprengladninger var senket ned i brønnene, for å ødelegge livsgrunnlaget for jordbruket, og dermed for folket som måtte flytte, ut fra motivet at der folk flytter vekk forsvinner den aktive motstanden. Mesteparten av arbeidet for å opprettholde den nødvendige venningen utføres manuelt. Vanningssystemet er tildels fra forrige århundre med flere kilometer underjordiske kanaler. Det er den mest arbeidskrevende operasjonen der, og behovet for boreutstyr er enormt, sa Skotåm og minnet om at 4 millioner afghanere har flyktet til Pakistan, 1 million er drept i krigen med Sovjet. De sovjetiske angrepene retter seg inn mot alle områder, og det skiller ikke mellom sivile og militære mål.

Han fortalte, at avreisen ble forsinket i 16 dager fordi Sovjet hadde tatt kontroll over en provins. Underveis passerte han ødelagte transporter med matforsyninger, og de døde lå der de hadde falt åtte dager tidligere.

I den forbindelse minnet han om at afghanerne er ekstremt opptatt av sin religion, som bl.a. påbyr dem å begrave sine døde innen soloppgang dagen etter. Når de likevel ikke gjorde det i tilfeller som dette, var det på grunn av bitter erfaring. De sovjetiske angriperne fester sprengladninger til de døde, for å ramme enda flere.

— Hvorfor trekker jeg fram disse groteske beskrivelsene her på landsmøtet? Jo, for å minne om en blodig virkelighet, der 120 000 sovjetiske okkupasjonsoldater skaper et helvete på jord, sa Skotåm, og foreslo engangsbevilgning på 25 000 til Solidaritetskomiteen for Afghanistan.

— Det vil si at rammen utvides med tilsvarende beløp, for det ville være synd å sette positive tiltak opp mot hverandre, sa han.

Skotåms forslag:

Jeg foreslår at landsmøtet som en engangsbevilgning bevilger kr. 25 000,- til Afghanistanstankomiteens arbeid.

Kjell Holst, avd. 5, sa at han syntes det var nødvendig å øke bevilgningene til «Nei til atomvåpen». Organisasjonen har økonomiske problemer. Organisasjonen ble likestillet med Fredskomiteen og får en årlig bevilgning på 20 000,- kroner. Jeg håper at jeg får tilslutning til en slik økning.

Kjell Dyngeland, avd. 6, sa at det gjennom hele landsmøtet hadde vært understreket at vi må ha ungdommen med oss i arbeiderbevegelsen. Norsk Arbeidsmandsforbund bør derfor øke bevilgningene til Framfylkingen. — Hordaland Arbeidsmandsforening har tatt konsekvensen av dette behovet og vil foreslå at det bevilges et årlig beløp på kr. 30 000,- til Framfylkingen: Forslaget hadde følgende ordlyd:

Det bevilges et årlig beløp på kr. 30 000,- til Framfylkingen. Rammen blir å utvide til 279 000,-.

Han understreket betydningen av en skikkelig offensiv i hele arbeiderbevegelsen for å få ungdommen med. LO-kongressen har vedtatt at Framfylkingen er LOs barneorganisasjon og Framfylkingen har vedtatt et barnepolitisk handlingsprogram som nå kan brukes av alle i arbeiderbevegelsen.

Knut Lauveng sa at han var tatt noe på senga. Han trodde at redaksjonskomiteens innstillinger ville bli behandlet først og at bevilgningene på en måte kunne avspeile de uttalelser som ble vedtatt. Han håpet at dette kunne bli virkelighet selv om behandlingsrekkefølgen var en annen. Vi vet at Fremskrittspartiet hadde stor fremgang ved kommunevalget og at en av hovedårsakene til dette var det fremmedhatet man pisket opp i valgkampen. Nordmenn har alltid vært flinke til å støtte svarte undertrykte, både i Afrika og i USA. Vi har støttet de som kjemper for borgerrettigheter i Amerika. Vi har støttet misjonen i Afrika. Mange har gått på søndagsskoler og blitt fortalt hvor viktig det er å hjelpe de fattige i andre land. Vi er flinke til å kritisere land med store rasemotsetninger, men etter at vi har fått stadig flere nye folkegrupper i vårt eget land og ser de konfrontasjoner som nå skjer i vårt eget land, så er vi ikke like flinke. Jeg står her med et utklipp fra Klassekampen, jeg håper ikke dette gjør noe, men det står om en antirasistisk kampanje som har støtte i alle partier fra AKP til Høyre. Kampanjen mot fremmedhatet trenger vår støtte og det gjør også antirasistisk senter sa Lauveng som viste til mottoet for landsmøtet; Vår framtid — ditt ansvar. Vi må være med på å forebygge rasemotsetninger så vi slipper å lappe på noe som alt er skjedd.

Dirigenten sa at han ville foreslå 5 minutters taletid pluss 2 minutter og to minutter da hans oppfordring om å vise måtehold åpenbart ikke hadde den tilsktede virkning. Hans forslag ble enstemmig vedtatt.

Magne Mælumshagen, avd. 36, sa at budsjettkomiteens forslag burde støttes, men totalsummen i forslaget burde endres til det reelle beløp: 886 000,- kroner. Han ba om at dette ble rettet.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, startet sitt innlegg slik: Kamerater og tømmermenn! Til tross for at ikke oppfatningene hans var helt klare denne formiddag, ville han ta opp forslag om å øke bevilgningen til Norsk Folkehjelp. Forslaget hadde følgende ordlyd:

«Årlig bevilgning for Norsk Folkehjelp flyttes fra engangsbevilgning til årlig bevilgning».

Rolf Knoph, avd. 10, sa at Lauveng allerede hadde argumentert for det forslaget han ville fremme. Forslaget hadde følgende ordlyd:

«Jeg foreslår at landsmøtet bevilger kr. 10 000,- til den tverrpolitiske kampanjen mot fremmedhat».

Hovedkassereren og formann i budsjettkomiteen *Ola Tuven* sa at komiteen i sitt forslag har foretatt påplussinger i forhold til forrige landsmøte. Blant annet har man økt bevilgningene til Framfylkingen med 150%. AUF, SVs ungdom og NKPs ungdom har også fått økninger. Disse organisasjonene driver også en holdningsskapende virksomhet blant annet mot rasehat. Han minnet også om at landsstyret og forbundsstyret bevilger store beløp til solidaritetsarbeid. Gjennom Solidaritetsfondet på 400 000 kroner bevilges det mye også internasjonalt. Debatten var dermed avsluttet.

Votering

Budsjettkomiteens innstilling ble vedtatt på alle punkter, unntatt ett. *Bjarne Jørgensens* forslag om at bevilgningen til Norsk Folkehjelp blir årlig, ble vedtatt. Øvrige fremsatte endringsforslag ble avvist med varierende flertall.

Etter disse bevilgningene, syntes dirigenten at landsmøtet også kunne bevilge seg ti minutters pause. Møtet hvilet 10.05.

Etter pausen ble møtet satt igjen kl. 10.15.

Per J. Olsen, avd. 9, fikk ordet til forretningsorden til å framføre det han sjøl kalte for etterpåklokskap: — Er landsmøtet klar over at et stort flertall i Norsk Arbeidsmandforbunds landsmøte gikk i mot å bevilge penger til antirasistisk forbund? Er vi klar over det?

— Dette var knapt til forretningsorden, sa dirigenten, før han ga ordet til redaksjonskomiteens formann, *Harald Øveraas*, som la fram komiteens forslag til uttalelser.

Uttalelser

Harald Øveraas sa at komiteen på bakgrunn av de innkomne forslag, hadde forsøkt å konsentrere seg slik at det ikke skulle bli inflasjon i uttalelser. Den hadde delt det opp på tre deler: den økonomiske politikken, nedrustningsspørsmål og internasjonalt solidaritetsarbeid. Det er alltid problematisk å formulere uttalelser, fordi det kan være så mange ting en burde ha med. Men når en først begynner å rette opp, blir en aldri ferdig. Redaksjonskomiteen har bestrebet seg for å få med essensen i innstillingene, som er enstemmige.

Han la så først fram og leste dette forslaget til uttalelse:

Om den økonomiske politikken

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund må konstatere at det ennå står mye igjen for å få rettet opp igjen landets økonomi etter at den borgerlige regjering måtte gi opp våren 1986.

Landsmøtet understreker videre at et inntekts-politisk samarbeid med myndighetene ved tariffoppgjøret i 1988, må knyttes til bestemte forutsetninger. Bl.a. må regjeringen innen tariffoppgjøret ha fått ned rentenivået, spesielt på boliglån, og i denne sammenheng må regjeringen bruke de virkemidler den har til rådighet.

Landsmøtet forventer også at regjeringen sørger for et mer rettferdig skattesystem som begrenser rentefradraget, og som dermed også kan virke som et av de beste redskap for å få ned renta.

Landsmøtet krever at nedsatt fleksibel pensjonsalder blir et prioritert krav ved kommende tariffrevisjon. Arbeidsmandsforbundet kan ikke lenger akseptere at stadig flere medlemmer må forlate yrkeslivet med en blanding av arbeidsledighetstrygd, sykepenger og attføring. For mange virker det nedverdiggende å ta imot uføre- eller attførings-trygd istedet for pensjon.

Landsmøtet forutsetter videre at myndighetene rydder opp i kreditt-politikken ved tiltak som kan endre den maktforskyvningen som fant sted fra de politiske myndigheter til bank- og finansinstitusjonene under den borgerlige regjering. De økonomiske ressurser må igjen bli kanalisert ut av spekulasjonsøkonomien og det private luksus-forbruket og over i produktive investeringer i industri og næringsliv for å sikre sysselsettingen. Med det behovet landet har for nye industriarbeidsplasser, vil landsmøtet spesielt framheve nødvendigheten av økte investeringer i kartlegging av landets mineralressurser, da dette dreier seg om råstoffer som kan gi ny industri i distrikter der tradisjonell virksomhet må omstilles. *Sendes den norske regjering.*

Debatten

Hans Takøy, avd. 27, mente man hadde fått litt liten tid til å absorbere innstillingen, men han ville foreslå en endring i avsnittet om renta. Han mente den burde gå direkte på boliglån, det skulle stå «boliglån» og ikke «spesielt boliglån». De fleste av oss tåler det rentenivået vi har i dag. Det er boligrenta som svir, for dem som virkelig trenger lånet. Derfor bør vi ikke snakke om renten generelt, vi har ikke noe i mot høyt rentenivå for kakser som kjøper Mercedes.

Harald Øveraas forsto Takøys intensjon, det var ingen motsetning mellom Takøy og redaksjonskomiteen her. — Men vi har vært klar over at vi har behov for industriinvesteringer, og i den forbindelse er det også nødvendig at renta ikke er for høy. Også kommuner og fylkeskommuner rammes av høy rente. At Mercedes-lån kunne belastes høy rente var alle enige i.

Votering

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Harald Øveraas la deretter fram og leste dette forslaget til uttalelse:

Landsmøteuttalelse om nedrustningsarbeidet

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund hilser med glede at USA og Sovjetunionen for første gang er blitt enige om å redusere det kjernefysiske våpenkappløpet ved å fjerne mellomdistanseraketene og ødelegge atomstridshodene. Når supermaktene samtidig er enige om nye forhandlinger om prøvestans, kan dette bli det første skritt på veien til forhandlingsbordet også om langdistanseraketter.

Men til tross for denne positive utvikling, føler landsmøtet en viss uro over å ha registrert en tendens til at den militære opprustningen forskyves fra Sentral-Europa til nordområdene. Landsmøtet anmoder den norske regjering om å bidra til nedrustnings- og avspenningsprosessen ved å dempe den militære aktiviteten i Nord-Norge, og påvirke NATO til å unngå enhver provokasjon som kan forstyrre en positiv utvikling i nedrustningsarbeidet.

Landsmøtet mener at Norge kan ta selvstendige og konkrete skritt mot nedrustning ved å arbeide for:

- Opprettelse av en atomvåpen-fri sone i Norden,
- stans i atomvåpenprøvene,
- at all forskning og utvikling av romvåpen opphører,
- at alle skip som anløper Norge, garanteres frie for kjernefysiske våpen,
- at Norge bremser opp for forhåndslagring av amerikansk krigsmateriell på norsk jord,
- at det utvikles et industrielt samarbeid og økt samhandel mellom Norge og Sovjetunionen i vår nordligste landsdel, da dette vil kunne få tillitsskapende virkning for forholdet mellom øst og vest,

- at Norge motarbeider en ytterligere utbygging av kjernekraftverk som under en konflikt med konvensjonelle våpen vil kunne forårsake like katastrofale følger for befolkningen som atomvåpen.

Uttalelsen sendes den norske regjering.

Debatten

Bjarne Jørgensen, avd. 4, var helt enig i uttalelsen slik den forelå, bortsett fra at siste strekpunkt hadde fått en uheldig formulering. Slik det står, kan det virke som om vi godtar atomkraftverk dersom vi ikke øyner en konflikt i det fjerne. Han foreslo at man beholder «— at Norge motarbeider en ytterligere utbygging av kjernekraftverk» og stryker resten av setningen.

Stein Larsen, avd. 9, ville ha endring i andre avsnitt. Der står at vi har registrert at den militære opprustningen forskyves nordover. Det var han enig i, men han syntes det var drøyt å framstille det som om det bare er NATO som bidrar til det. Sovjet har sin største militære konsentrasjon der, sa Larsen og minnet om at det ikke er mange dager siden den alvorlige fly-episoden der et sovjetisk kampfly la kursen så nær et norsk overvåkingsfly så det nær hadde styrtet. Han syntes formuleringen i uttalelsen var for ensidig rettet mot norsk forsvar og NATO og foreslo at hele avsnitt 2 ble strøket, så vi ikke vedtar en uttalelse som like gjerne kunne ha kommet fra et landsmøte i NKP eller Sambandet Norge—Sovjetunionen.

Harald Øveraas syntes Bjarne Jørgensens forslag var korrekt og redaksjonskomiteen foreslår i tråd med Jørgensen at strekpunktet rettes til — at Norge motarbeider utbygging av kjernekraft som energikilde. Til Stein Larsen sa Øveraas at det vel hersker enighet om den klare tendensen vi ser til forskyvning av militærstrategien til nordområdene. Dette er det ikke bare vi som er engstelige for. Det er en fordel å bruke globus istedet for kart når vi vurderer den situasjonen. Det er heller ingen uenighet når det gjelder konsentrasjonen på den andre siden. Det vi prøver å få sagt i uttalelsen, er at den marinestrategien som er tatt i bruk i dag og som alle er klar over, selv om den kanskje ikke er behandlet i styrende organer i Norge, er at konsentrasjonen lenger og lenger nordover kan oppfattes som en provokasjon, som igjen fører til økt aktivitet på den andre siden, og dermed er vi inne i den spiralen vi vil unngå, sa Øveraas og opprettholdt innstillingen.

Arnfinn Nilsen, administrasjonen, syntes det ville være beklagelig om vi ikke fikk 110 prosents enighet om dette, og spurte om Stein Larsen ville finne det mer spiselig om vi stryker det som står etter Nord-Norge, i 2. avsnitt.

Det bekreftet Stein Larsen. Innstillingen ble så enstemmig vedtatt.

Harald Øveraas refererte redaksjonskomiteens forslag til uttalelse om det internasjonale solidaritetsarbeidet:

Det internasjonale solidaritets-arbeidet må styrkes

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund har med dyp uro registrert at til tross for internasjonale avtaler om menneskelige og faglige rettigheter, blåser det en fagforeningsfiendtlig og anti-demokratisk vind over verden. Mennesker er på flukt fra fengsel, tortur og død — og et økende antall asylsøkere og politiske flyktninger har funnet veien til vårt land. For fagbevegelsen har solidariteten med den undertrykte arbeiderklassen ingen landegrensener, og norsk fagbevegelse må nå ta opp kampen for å sikre disse flyktningene grunnleggende rettigheter som bolig, utdanning og arbeid. Mottaker-apparatet for flyktninger må styrkes, og asylsøknernes ventetid på svar fra myndighetene må kortes radikalt ned.

Landsmøtet vil på det skarpeste fordømme stormaktenes militære overgrep mot andre land. Dette gjelder både Sovjetunionens krigføring i Afghanistan og USA's militære og økonomiske understøttelse av «Contras» i Nicaragua og undertrykkelsesregimene i det øvrige Mellom-Amerika.

Landsmøtet vil appellere til den norske regjering om å arbeide aktivt for at det hvite rasist-regimet i Sør-Afrika blir effektivt isolert, både økonomisk, moralsk og kulturelt, samtidig som den internasjonale fagbevegelsen oppfordres til å intensivere aksjonene mot de multinasjonale kapitalinteresser som i dag profitterer på Apartheid-regimet. De svarte gruvearbeiderne i Sør-Afrika vant nylig en stor seier ved å manifestere enighet og fasthet i sin første landsomfattende streik. Tusenvis av gruvearbeidere fikk sparken under streiken, og i det okkuperte Namibia er det unge gruvearbeiderforbundet fortsatt i streik for fundamentale rettigheter som lønn, hus og mat. Solidaritetsarbeidet for de svarte i det sørlige Afrika må intensiveres og Norsk Arbeidsmandsforbund er i samarbeid med Norsk Folkehjelp i ferd med å organisere et hjelpearbeid som gir den enkelte fagorganiserte anledning til regelmessig å gi et fast beløp til bestemte prosjekter. Landsmøtet oppfordrer den øvrige delen av norsk fagbevegelse om å gjøre noe tilsvarende. Men internasjonalt solidaritetsarbeid dreier seg om mer enn pengehjelp. Landsmøtet vil derfor be forbundet påvirke politikerne og opinionen til å innse nødvendigheten av en ny økonomisk verdensordning for å redusere den omfattende fattigdommen som stadig er hovedårsaken til undertrykkelse, spenning og krigsfrykt mange steder i verden. Forbundet må derfor engasjere seg aktivt i arbeidet med å hjelpe fagforeningskamerater som kjemper for politisk frigjøring og faglige rettigheter i land der arbeiderklassen holdes nede ved hjelp av vold, tortur og økonomisk utarming.

I tillegg til den økonomiske bistanden forbundets medlemmer kan yte, må forbundet benytte alle sine internasjonale kanaler i solidaritetsarbeidet for å hjelpe forfulgte fagforeningskamerater rundt om i verden.

Oversendes LO og den norske regjering.

Debatten

Kurt Lauveng, avd. 5, sa at det ikke var så lett å fremme forslag etter det mistrøstige resultat under bevilgningene. Han ville ikke legge skjul på at han var skuffet over avstemningen. Det jeg vil snakke om er menneskeverd. De tendenser vi ser til å dømme folk etter hudfarge og kultur er direkte menneskefiendtlig. Arnfinn Nilsen sa i debatten etter Gro at han hadde opplevd flere eksempler på rasisme. Jeg har også ett eksempel. En utenlandsk kamerat av meg hadde arbeids- og oppholdstillatelse her i landet. Han hadde utdanning fra et annet europeisk land, men den ble ikke godkjent her i landet. Han var intellektuelt godt utrustet, han tok seg etterutdanning i Norge, snakket godt norsk m.v. Han fikk seg imidlertid aldri jobb slik alle andre på hans kull fikk. Han søkte gang på gang, han var i konferanser m.v. En av de han var i konferanse med sa rett ut at han drev business og mange av hans kunder ville reagere negativt hvis han ansatte en utlending. Vedkommende måtte si seg uenig med bedriftseieren, men han takket ham ihvertfall for at han var ærlig. I denne saken ble det en tragisk utgang, sa Lauveng som ikke kom nærmere inn på dette. Han mente at det i uttalelsen burde komme sterkere frem at rasisme er menneskeforakt og fremmet derfor følgende forslag:

Dagens innvandringspolitikk fungerer rasistisk. Landsmøtet i N.A.F. ber regjeringen rette opp de negative konsekvensene av denne politikken.

Charles Mortensen, avd. 7, var skuffet over at det ikke ble bevilget 10.000 kroner til solidaritetsarbeid og kampanjen mot rasisme. Hvilken forsamling er dette som avviser en slik bevilgning? Både Gro Harlem Brundtland og Haraldseth og andre har understreket betydningen av solidaritet. Vis nå dette i praksis. Han fremmet følgende forslag i forbindelse med uttalelsen:

Kampanje mot Rasisme.

Landsmøtet slutter seg til den landsomfattende tverrpolitiske kampanjen mot rasisme som er i ferd med å settes igang. Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre, Norsk Kommunistisk parti, Sosialistisk Venstreparti og Rød Valgallianse har sluttet seg til denne kampanjen mot Hagens rasistiske framstøt.

Landsmøtet oppfordrer alle fagorganiserte aktivt å ta del i denne. Landsmøtet gir forbundsstyret i oppgave å snarest bevilge penger til Kampanje Mot Rasisme. Dette belastes Solidaritetsfondet.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, sa at hvis man vedtok tilleggsforslagene ville man kunne gi Carl I. Hagen en midt i trynet, og det kunne han fortjene.

Forbundsformannen sa at de punkter mot rasisme som var etterlyst også står i uttalelsen fra redaksjonskomiteen. Det er ingen uenighet her om at rasisme skal bekjempes. Dette er fanget opp i uttalelsen. Øveraa sa at forbundet ikke kan melde seg inn i alle mulige organisa-

sjoner. Man støtter en del av de idealistiske organisasjoner, men ikke alle. Her kan hver enkelt aktivisere seg i de kampanjer de finner viktige. Det løses ikke gjennom vedtak på dette landsmøtet, sa Øveraas som ba om støtte til redaksjonskomiteens uttalelse.

Kurt Lauweng, avd. 5, opprettholdt sitt forslag og sa at det ikke var ment som en hets mot Regjeringen eller myndighetene. Man vil bare slå fast at loven fungerer rasistisk i dag. Det er kanskje meningsløst å vedta dette etter at bevilgninger ble avvist, men hvis vi mener noe med solidaritetserklæringer, bør vi støtte det.

Charles Mortensen, avd. 9, sa at han beklaget det som skjedde under bevilgningene. Hvis hans forslag ble godtatt lettere ved at man strøk andre del av sitt forslag (det om bevilgninger), ville han trekke dette. Andre del av hans forslag var dermed trukket.

Votering

Redaksjonskomiteens uttalelse ble enstemmig vedtatt. Forslagene fra Luveng og Mortensen ble avvist med stort flertall. Møtet hevet kl. 11.00.

Møtet ble satt etter pause kl. 11.15.

Dirigenten tok først opp et praktisk spørsmål eller etterlysning: — Det er mistet en kappe i garderoben, er det noen som har tatt feil?

Øystein Hagen oppklarte; — Den savnede kappe finnes i oppbevaringen på Sara hotell.

Man gikk så over til neste punkt på dagsorden.

Punkt 9 - Valg

Dirigenten minnet først om valg på representanter til LO-kongressen var vedtatt delegert til landsstyret, før han ga ordet til valgkomiteens formann.

Valgkomiteens formann *Thorleif P. Støle* la fram komiteens innstillinger og opplyste at de var enstemmige på alle punkter. Komiteen har hatt mange timers arbeid med innstillingen, og har fått inn mange forslag, og mener den har fått til et brukbart produkt som kunne anbefales.

— Det er tatt rimelige hensyn til en rettferdig fordeling etter geografiske forhold, innkomne forslag og behandling i gruppemøtene. Valgkomiteen har vært bundet opp av den gruppeinndeling landsmøtet har vedtatt. Det har gitt små muligheter for små grupper å bli representert i forbunds- og landsstyre, sa Støle og beklaget at mindre grupper dermed falt ut.

Den fylkesvise fordeling i lands- og forbundsstyret er slik: Buskerud 2, Akershus 4, Møre og Romsdal 2, Nordland 3, Oslo 3, Hordaland 4, Agder 3, Sør-Trøndelag 3, Østfold/Vestfold 2, Telemark 1, Hedmark 5,

Finmark 4, Rogaland 4, Sogn og Fjordane 3, Nord-Trøndelag 4, Troms 2, Oppland 2 og Svalbard 1.

Støle syntes man der hadde kommet fram til en rimelig fordeling og pekte på at det blant de fem fra Hedmark også er en representant fra Vakt.

Han la så fram følgende innstillinger fra valgkomiteen:

ADMINISTRASJON

Leder: Harald Øveraas
Nestleder: Arnfinn Nilsen
Hovedkasserer: Ola Tuven
Seksjonsleder stat: Arnfinn Nilsen
Seksjonsleder privat: Anders Bjarne Rodal
Saksbehandler: Ivar Skredderhaug
Saksbehandler: Kjell Hauger
Saksbehandler: Ruth Samuelsen
Saksbehandler: Toralf Årdal

FORBUNDSSTYRET

Representanter:

Harald Øveraas, leder — forbundet
Arnfinn Nilsen, nestleder — forbundet
Ola Tuven, kasserer — forbundet
Anders Bjarne Rodal — forbundet
Ivar Skredderhaug — forbundet
Trygve Kolden, 2680 Vågåmo (E)
Ernst Ditlevsen, Øvre Stokkavei 32, 4000 Stavanger (P)
Liv-Marit Moland Olsen, Brattåsen 54, Hisøy, 4800 Arendal (R)
Oddveig Frisli, 2364 Næroset (R)
Aslaug Eilertsen, Mannsverk 52, 5000 Bergen (R)
Svein Westvik, Tærnaveien 6, 8610 Grubhei (V)
Johan Klunderud, 1435 Kråkstad (V)
Ingvald Almklov, 6148 Åheim (B)

Vararepresentanter (Forbundsstyret)

Kjell Hauger, forbundet
Ruth Samuelsen, forbundet
Robert Lunde, 1930 Aurskog (P)
Per Havik, 2380 Brumunddal (P)
Helene Granbo, Buenget, Selsbakk, 7000 Trondheim (R)
Nelly Thorsnes, Postboks 130, 6901 Florø (R)
Inger Lahm, Knattlia 5, 3000 Drammen (R)
Karl J. Bjørgvik, Inndalen, 7660 Vuku (V)
Kjell Svendsrud, Vingnes, 2600 Lillehammer (V)
Alex Jessen, Rudsalen 92, 1351 Rud (B)

LANDSSTYRET

(Består av Forbundsstyrets 13 representanter
+ følgende 18 representanter)

Maria Fossum, Lørenfare 6, 0580 Oslo 5 — Oslo (R)
Arna Karlsson, Skellefteåv. 1, 8610 Grubhei — Nordland (R)
Reidun Johansen, Snareveien 2, 1500 Moss — Ø./Vestfold (R)
Åge Seppola, 9048 Skibotn — Troms (R)
Endre Øygarden, 3890 Ytre Vinje — Telemark (V)
Odd Olsen, Tollevik, 9500 Alta — Finnmark (V)
Åge Kristiansen, 2320 Furnes — Hedmark (V)
Audun Åsebø, Åsen, 6770 Nordfjordeid — S. og Fj. (V)
Arnor Dahl, 9310 Sørreisa — Nordland (A)
Magnar Karlsen, 2070 Råholt — Akershus (T)
Bjørn Berggård, 7590 Tydal — Sør-Tr.lag (P)
Tom Pedersen, 5310 Hauglandshella — Hordaland (P)
Jens Haverstad, Markvn. 21, 3300 Hokksund — Buskerud (P)
Bjørn Tiller, Bakkaberget 6, 7650 Verdal — N.-Tr.lag (E)
Ulf Skare, Rallarveien, 9910 Bjørnevatn — Finnmark (B)
Stein Åros, 4380 Hauge i Dalane — Rogaland (B)
Bjørn Fjukstad, 9175 Sveagruva — Svalbard (B)
Jan Rivenes, Etterstadkroken 5, 0659 Oslo 6 — Hedmark (C)
Wenche Mikalsen, Tomasbakken, 9500 Alta — Finnmark (R)
Anne Lise Øyen, P. Fegerstadsgt. 16, 7500 Stjørdal — N.-Tr.lag (R)
Hildebjørg Detlefsen, Jernbanegt. 2, 2000 Lillestrøm — Akershus (R)
Anne Beth Jacobsen, Tors gt. 17, 4011 Stavanger — Rogaland (R)
Hans Hagenes, 5398 Bekkjærviik — Hordaland (H)
Charles Hermandsen, 9470 Gratangsbotn — Troms (V)
Erland Fredriksen, Lerdalsvegen 15, 1750 Halden — Østfold (V)
Paul Løvdal, 4909 Songe — Agder (V)
Johan Kaslegård, 3570 Ål — S. og Fj. (A)
Jarle Bye, 7094 Lundamo — Sør-Tr.lag (T)
Ole Jan Madland, Tjodolfsgt. 34, 4010 Stavanger — Rogaland (P)
Magnus Songstad, Østre Hopsvei 5 B, 5043 Hop — Hordaland (P)
Mellvin Steinsvoll, 6470 Nauste i Romsdal — M. og R.dal (P)
Svein Per Aateigen, Fregattvn. 6, 4602 Kristiansand — Agder (E)
Charles Mortensen, Tårnet, 9900 Kirkenes — Finnmark (B)
Ola Kristian Folladal, 7720 Malm — N.-Tr.lag (B)
Åge Kristoffersen, 2580 Folldal — Hedmark (B)
Per Wicken, Boks 35 Bryn, 0611 Oslo 6 — Oslo (C)

Valgkomiteens innstilling på representanter og vararepresentanter til kontrollnemnda

KARTELLETS REPRESENTANTSKAP (HERUNDER OGSÅ DISTRIKTSREPRESENTANTER) LANDSORGANISASJONENS REPRESENTANTSKAP

KONTROLLNEMNDA

Representanter:

John O. Grave, 3753 Tørdal
Arvid Dyrge, 3420 Lierskogen
Kikke Tindberg Jacobsen, Rypeveien 5, 3050 Mjøndalen

LO-revisor:

Odd Pettersen, LO

STATSJENESTEMANNSKARTELLETS REPRESENTANTSKAP

Representanter:

Forbundets formann (medl. av Kart. styre)
Forbundets nestformann (medl. av Kart. styre)
Bjørn Sørli, Ås vegsentral, 3170 Sem (V)
Jens Tveit Aga, Ekrendalen 3, 5060 Søreidgrand (V)
Hans Martin Figenschau, Kvespenes, 9046 Oteren (V)
Alfred Håkonshellen, 5075 Håkonshella (H)
Jørn Karlsen, Skiveien 43, 1410 Kolbotn (J)
Edmund Langnes, 8350 Bjerkvik (K)

Vararepresentanter:

Saksbehandler, Forbundet
Saksbehandler, Forbundet
Severin Westvik Ternavn. 6, 8610 Grubhei (V)
Johan Klunderud, 1435 Kråkstad (V)
Magnhild Solstad, 5820 Gaupe (A)
Arvid Antonsen, Søremsvn, 27, 9000 Tromsø (H)

Distriktsrepresentanter (Kartellets representantskap):

Paul Løvdal, 4909 Songe (V)
Magne Berg, c/o Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening (V)
Mette Mikalsen, 9965 Sandholmen (V)

Vararepresentanter:

Erland Fredriksen, Lerkendalsvn. 15, 1750 Halden (V)
Kjell Svendsrud, Vingarvn. 59, 2600 Lillehammer (V)
Oddlaug Karlsen, 8420 Frøskeland (V)

LANDSORGANISASJONENS REPRESENTANTSKAP

Representanter:

Seksjonsleder Stat, Forbundet
Seksjonsleder Privat, Forbundet
Reidun Johansen, Snareveien 2, 1500 Moss — Østfold (R)
Endre Øygarden, 3890 Ytre Vinje — Telemark
Jan Olav Ingvaldsen, Charlotta, 8230 Sulitjelma — Nordland (B)
Arnt M. Øien, Bregnevn. 8, 2450 Rena — Hedmark (E)

Vararepresentanter:

Saksbehandler, Forbundet
Saksbehandler, Forbundet
Liliann Olsen, Skinnsnes, 4500 Mandal — Agder (R)
Ingrid Fossen, 8264 Engan — Nordland (A)
Finn Fløtten, Nordenstensvei 25B, 9910 Bjørnevatn — Finnmark (B)
Bjørn Berggård, 7590 Tydal — Sør-Trøndelag (P)

BERGVERK

Representanter:

Stein Åros, 4380 Hauge i Dalane
Rolf Knoph, Sandnes, 8230 Sulitjelma
Sverre Eliassen, 7340 Oppdal
Jarle Johannessen, Hinderaker, 4262 Avaldsnes
Jim Tuven, 8647 Bleikvassli
Ola Kr. Folladal, 7720 Malm
Allan M. Krutá, 7894 Limingen
Halle Millelborg, Kronprinsensgt. 12B, 9900 Kirkenes

Vararepresentanter:

Svein J. Liestøl, 4380 Hauge i Dalane
Wenche Spjelkavik, Sandnes, 8230 Sulitjelma
Åge Kristoffersen, 2580 Follidal
Inge Johansen, Breidablikkvn. 4, 9500 Alta
Odd Øseth, 9385 Skaland
Frank Lindstrøm, 7720 Malm
Ole Kr. Ness, 7894 Limingen
Per J. Olsen, Soldatvn. 3A, 9900 Kirkenes

SKIFER

Representanter:

Jørund Båtstad, 2670 Otta
Sverre Strand, 7340 Oppdal

Vararepresentanter:

Ola Tho, 2670 Otta
Magne Skjørstadhaug, 7340 Oppdal

MINERAL

Representanter:

John Karlsen, 2840 Reinsvoll
Arnstein Remmen, Altermark, 8616 Båsmoen
Helge Takseth, 6145 Slagnes

Vararepresentanter:

Harald Nerbø, 6490 Eide
Roy Thomassen, Hvitveislia 8, 4790 Lillesand
Asbjørn M. Ødegård, 6490 Eide

ASFALT

Representanter:

Magnar Karlsen, Nyveien 17, 2070 Råholt
Bjarne Jørgensen, 8210 Finneid
John Holthe, 7095 Ler

Vararepresentanter:

Håkon Trettsveen, 2824 Redalen
Harald Hindrunsen, 8632 Skonseng
Kjell Ludvigsen, Skogtun, 1815 Langli

VAKTSEKTOREN

Representanter:

Jan Rivenes, Etterstadkroken 5, 0659 Oslo 6
Per Wicken, Postboks 35 Bryn, 0611 Oslo 6
Trygve Vågenes, Tøyengt. 47A, 0578 Oslo 5
Inger S Hagen, Grefsenvn. 21B, 0482 Oslo 4
Elisabeth Haaversen, Nye Teglværksvn. 50A, 4600 Kristiansand
Einar Brattaker, Myrvannsvn. 36, 7080 Heimdal

Vararepresentanter:

Arve Nybakken, Solbakkvn. 4, 2322 Ridabu
Kåre H. Aas, Stigeråsen 54, 3700 Skien
Geir Karlsen, Bonesveien 83, 5063 Kråkenes
Harder M. Nilsen, Huitfeldtsgt. 7, 0253 Oslo 2
Bente Finsen, Sørums Gård, 3400 Lier
Jan H. Pettersen, 8420 Frøskeland

MASKIN

Representanter:

Per Havik, 3280 Brumunddal
Reidar Solvang, Tiurvn. 41, Skottåsen, 3700 Skien
Bjørn Tiller, Bakkaberget 6, 7650 Verdal
Martin Skårstad, 8543 Kjeldebotn
Trygve Kolden, 2680 Vågamo
Per Åmbakk, Bjerkvid, 6100 Volda

Vararepresentanter:

Arnt M. Øien, Bregnevn. 8, 2450 Rena
Eivind Eilefsen, Amt. Bergsgt. 12, 3900 Porsgrunn
Karl J. Østerås, Sagstuvn. 14, 7650 Verdal
Ottar Andersen, Smalfjord, 9845 Tana
Svein E. Slettum, 2843 Eina
Johan Vatne, Storsteinvn. 1, 6100 Volda

BOM- OG BRUVAKT

Representanter:

Per Borge, Lensm. Solbergs vei 5A, 3000 Drammen – Buskerud
Gudmund K. Selvåg, Ø. Stadion vei 44, 5031 Laksevåg
Bjørnar Jenssen, Sisikvn. 4, 8200 Fauske
Kjell Arne Guldberg, Gaupen, 2355 Gaupen

Vararepresentanter:

Bodil Fure, Hetlevikåsen 32, 5071 Loddefjord
Anne Marie Takvam, Stølsvegen 102B, 5262 Arnatveit
Magnus Midlang, Ortuflaten 2, 5033 Fyllingsdal
Harry Solvi, Bøneslia, 5064 Straumsgrenda

PRIVATE ANLEGG

Representanter:

Kjell Magne Svendsen, Glettefjell 7, 4300 Sandnes
Ole Berg, 3570 Ål
Arild Jensen, Gislevoldvn. 3, 2050 Jessheim
Bård Kristensen, Ankenesvn. 265, 8500 Narvik
Arild V. Paulsen, 6523 Frei
Nils Toralf Grenstad, 7590 Tydal
Asbjørn Fjellhaugen, 5465 Matre
Tor Slåtta, 3800 Bø i Telemark
Odd Truls Jørgensen, Åsveien 92, 4300 Sandnes
Jo Furunes, 7340 Oppdal

Vararepresentanter:

Ole Waage, Seehusensgt. 28, 4000 Stavanger
Ståle Sønsteli, Vogtsgt. 51, 0477 Oslo 4
Arne Jagerdal, Kleiva 65, 6900 Florø
Liv A. Andersen, Morenevn. 2, 8160 Glomfjord
Kåre Ulstad, 7977 Høylandet
Helge Romsdal, Skillingsvn. 25D
Vidar Strand, 5320 Kjerrgarden
Geir O. Hansen, Utsikten 5, 3800 Bø i Telemark
Sigurd Vatne, Tananger Ring 202, 4056 Tananger
Kjell Dyngeland, Loddefjordvn. 24, 5071 Loddefjord

BRAKKEBETJENINGEN – PRIVATE ANLEGG

Representanter:

Frøydis Fjellhaugen, 5465 Matre
Torunn Valan, 7953 Strand

Vararepresentanter:

Ingrid Graue, Røldalsvn. 54, 5750 Odda
Evy Hansen, Uller Gård, 2009 Nordby

KRAFTLINJEFIRMAER

Representanter:

Steinar Stenersen, Svalandsruta, 4600 Kristiansand
Ole Solli, Briskevn. 21S, 3550 Gol
Arild Solberg, 5250 Lonevåg
Anton V. Kolden, Venseth, 8200 Fauske

Vararepresentanter:

Knut Åge Falmår, 7870 Grong
Odd Okan, A/S Linjebygg, 8643 Bjerka
Magnus Skjerping, 5250 Lonvåg
Gunnar Rusaanes, Fiolvn. 24, 8250 Rognan

MASKIN

Representanter:

Per Havik, 3280 Brumunddal
Reidar Solvang, Tiurvn 41, Skottåsen, 3700 Skien
Bjørn Tiller, Bakkaberget 6, 7650 Verdal
Martin Skårstad, 8543 Kjeldebotn
Trygve Kolden, 2680 Vågamo
Per Åmbakk, Bjerkvid, 6100 Volda

Vararepresentanter:

Arnt M. Øien, Bregnevn. 8, 2450 Rena
Eivind Ellefsen, Amt. Bergsgt. 12, 3900 Porsgrunn
Karl J. Østerås, Sagstuvn. 14, 7650 Verdal
Ottar Andersen, Smalfjord, 9845 Tana
Sven E. Slettum, 2843 Eina
Johan Vatne, Storsteinvn. 1, 6100 Volda

RENHOLD**Representanter:**

Jorunn Johansen, Lensmannsstien 131, 3030 Konnerud
Liv Marit Moland Olsen, Brattåsen 54, Hisøy, 4800 Arendal
Björg Røyrbotn, Kvernvn., 5040 Paradis — Hordaland
Randi Sivertsen, Oslo, W. Jarlsbergs vei 2, 1342 Jar
Ann Beth Jacobsen, Torsgt. 17, 4000 Stavanger — Rogaland
Helene Granbo, Selbakk Buenget, 7000 Trondheim — Sør-Trøndelag
Anita Grimsrud, Sam Eydesgt. 258, 3660 Rjukan — Telemark
Beathe Pettersen, Ringgt. 24, 1700 Sarpsborg
Arna Karlsson, Skjellefteåvn. 1, 8610 Grubhei
Sigrid Skuggen, Hardhauggt. 27, 6000 Ålesund
Torbjørg Johansen, Solliia Knatten, 1990 Sørurn 6

Vararepresentanter:

Laila Kiil, Kastanjevn. 15, 3000 Drammen — Buskerud
Reidun Johansen, Snarevn. 2, 1500 Moss — Østfold
Ann Helen Instebo, Hegrenesvn. 40, 5000 Bergen — Hordaland
Oddveig Frisli, 2364 Næroset — Hedmark
Wenche Vikse, Vikse, 5500 Haugesund — Rogaland
Björg Vimo, Middelfarts vei 1, 7620 Skogndal — Sør-Trøndelag
Torill Viken, Lønnebergvn. 17, 2830 Raufoss — Oppland
Nelly Thorsnes, Boks 133, 6901 Florø
Eldbjørg Klimpen, Ternevn. 11, 8900 Brønnøysund
Alma Honningsvåg, Bergmo BL-B, 6400 Molde
Alex Carlsen, Etterstadsletta 2, 0660 Oslo 6

STATSKRAFTVERKENE**Representanter:**

Arnor Dahl, Svartisen, 9310 Sørreisa
Jan Magne Storå, Svartisen, 8275 Storjord
Einar Tretnes, Jostedal, 6445 Malmefjord
Johan Kaslegård, Jostedal, 3570 Ål
Edmund Langnes, Overføringsanl., 8530 Bjerkvik
Jonny Skriudalen, Overføringsanl., 3790 Helle

Vararepresentanter:

Idar Storvik, Svartisen, Berget, 8632 Skonseng
Arne Pedersen, Svartisen, Heggevn. 16, 8226 Sørfold
Jan Helge Moe, Jostedal, 4330 Sand
Knut Storli, Jostedal, Kvam, 5800 Sogndal
Anton Helmo, Overføringsanl., Lysthaugen, 7650 Verdal
Kjell Ljosland, Overføringsanl., 4540 Åseral

JERNBANEANLEGGENE (NSB)**Representanter:**

Jørn Karlsen, Oslo, Skivn., 1410 Kolbotn
Petter Bergdølmo, NSB's brakke, Alf Bjerkes vei 15, 0582 Oslo 5

Vararepresentanter:

Erland Banken, Oslo 2693 Nordberg
Ove Iversen, 3442 Hyggen

BRAKKEPERSONELL – STATSKRAFTVERKENE**Representanter:**

Magnhild Solstad, Jostedal, Jostedals-anleggene NVE, 5820 Gaupne
Ingrid Fossen, Svartisen, Kobbelv-anleggene NVE, 8264 Engan
Ingrid Grini, Overføringsanl., NVE Numedal, 3630 Rødberg
Karin Jansson, Andersengja 28, 4200 Sauda

Vararepresentanter:

Berit Varberg, Jostedal
Konstanse Eliassen, Svartisen
Eli Bærhaugen, Overføringsanl.
Brett Pettersen, Hagavn. 1, 1940 Bjørkelangen

VEGSEKTOREN – NVE's FORBYGNINGSANLEGG**Representanter:**

Erland Fredriksen, Lerdalsvn. 15, 1750, Halden — Østfold
Rolf Finstad, 1550 Hølen — Akershus
Arne M. Holøien, 2550 Os i Østerdalen — Hedmark
Kjell Svendsrud, Vingarvn. 59, 2600 Lillehammer — Oppland
Rolf Sandberg, Maurvn., 3370 Vikersund — Buskerud
Hans Thv. Kittelsen, Kongsløysvn. 7, 3109 Loftseid — Vestfold
Endre Øygarden, 3890 Ytre Vinje — Telemark
Paul Løvdal, 4909 Songe — Aust-Agder
Tor Øyvind Ljosland, 4700 Vennesla — Vest-Agder
Kjell Trondstad, 4265 Håvik — Rogaland

Konrad Ulvatn, 5122 Alverstadstraumen — Hordaland
Toralf Årdal, 6853 Årdal i Jølster — Sogn og Fjordane
Oddvin Haukeberg, 6260 Skodje — Møre og Romsdal
Magne Berg, 7087 Gimse — Sør-Trøndelag
Bjørn Musum, Sunnan, 7700 Steinkjer, Nord-Trøndelag
Arvid Øygård, Andås, 5650 Mosjøen — Nordland
Charles Hermansen, 9470 Gratangsbøtn — Troms
Odd Olsen, Tollevik, 9500 Alta — Finnmark

Forbygningsanl.:

Odd Arvid Rusten, 2266 Arneberg
Norvald Oppdal, 7865 Øysletta

Brakkepersonell:

Elvira Hansen, Postboks 234, 8250 Rognan
Reidun Eikeset, 6910 Bremanger

Vararepresentanter:

Reinert Hellerud, 1860 Trøgstad
Harald Fagerheim, Statsrådn., 28, 2074 Eidsvoll Verk
Odd K. Søgård, 2265 Namnå
Ola N. Gjerve, 2920 Leira
Nils Fønnebø, 3632 Uvdal
Øivind Myhre, Høyjord, 3240 Andebu
John Odd Grave, 3753 Tørdal
Ivar B. Pedersen, Melkedammen, 4800 Arendal
Roar Bakken, 4525 Kongsmo
Håkon Evjenth, Ankervn. 3, 4056 Tananger
Brikt O. Gåsdaal, 5650 Tysse
Kåre Rake, 6878 Loen
Magne H. Veiset, 6540 Kvernes
Ole Rabben, 7260 Sistranda
Olav Hallem, Hauká, 7650 Verdal
Svein Westvik, Tærnavn. 6, 8610 Grubhei
Hans Takøy, 9300 Finnsnes
Kjell boland, Myrvn., 9500 Alta

Forbygningsanl.:

Petter Lilleøen, 7863 Overhalla
Sten Figenschau, Myrvn. 13D, 9500 Alta

Brakkepersonell:

Hjørdis Mathisen, 9820 Varangerbotn
Borgny Kjetland, 5198 Matredal

KYSTVERKET

Representanter:

Sverre Karlsen, Sommerøy, 8430 Myre
Åsmund Nilsen, 6170 Vartdal
Geir Jacobsen, 9048 Skibotn
Hans Haganes, 5397 Bekkjarvik
Erling Sætre, 6170 Vartdal
Finn Fredriksen, Solliåsen 13, Roligheten, 4818 Færvik

Oppsynsmenn:

Alfred Håkonshellen, Postboks 40, 5075 Håkonshellen

Brakkepersonell:

Ingebjørg Gamst, Postboks 210, 9180 Skjervøy

Vararepresentanter:

Edmond Jensen, Brurbergvn. 9, 8310 Kabelvåg
Kjell Arne Ekroll, 6360 Åfarnes
Alfred Berntzen, Postboks 36, 9590 Hasvik
Ola Hjelle, Postboks 29, 6133 Lauvstad
Terje Leikanger, Dalvikvn. 5, 6500 Kristiansund
Tormod Iddeland, Ringvn. 16, 4580 Lyngdal

Oppsynsmenn:

Rolf Eilertsen, 8317 Strønstad

Brakkepersonell:

Torbjørg Simonsen, Roald Amundsensgt. 54, 8480 Andenes

Valgkomiteens formann sa at forbundsstyremedlemmene kom fra følgende fylker (1 fra hvert): Akershus, Møre og Romsdal, Nordland, Hordaland, Agder, Hedmark, Rogaland og Oppland. Han understreket at valgkomiteen var enstemmig på alle punkter og han anbefalte med dette innstillingen.

Generell debatt

Dirigenten sa at det nå ble anledning til generell debatt og han sa at taletiden fortsatt var 5 minutter pluss 2 pluss 2.

Rolf Knoph, avd. 10, hadde levert forslag til valgkomiteen angående kjønnskvoltering. Han var ikke fornøyd med den innstillingen som forelå. Han syntes at man nå skulle ta en prinsipiell beslutning om at det skulle være minst 2 kvinner i forbundsstyret. Etter antallet kvinnelige medlemmer skulle desimalen egentlig være 2.7. Etter de siste avstem-

ningene har jeg ikke store illusjoner om å få dette vedtatt, men jeg synes at man i denne omgang kan ta en prinsipiell avklaring om to kvinner.

Dirigenten sa at han anså dette som en vedtektssak og forslaget måtte avvises. Forslaget hadde denne ordlyden:

Kvinnene utgjør ca. 1/3 av medlemsmassen i Forbundet. Jeg foreslår at landsmøtet gjør et prinsipielt vedtak om at minimum 2 av de valgte tillitsmenn innen Forbundsledelsen skal være kvinner.

Johan Tunstad, avd. 4, sa at han hadde stor respekt for det arbeidet som valgkomiteen hadde gjort, men vårt forslag på landsstyremedlem er ikke tatt til følge. Vi fra Nordland — en delegasjon på 18 medlemmer — kan ikke komme hjem med et vedtak på en annen enn den vi har foreslått. Han fremmet derfor følgende forslag:

«*Forbundsstyret — Arvid Øygård, Nordland.*»

Kjell Holst, avd. 5, sa at hans avdeling var så uheldig å være plassert i Oslo, og dette var åpenbart ikke noe som valgkomiteen hadde satt pris på. Vi har i den landsmøteperioden vi har bak oss ikke hatt noen hverken i forbunds- eller landsstyre. I Oslo representerer vi også en god del innvandrere. Vi har foreslått en glimrende talskvinne, men jeg ser at hun er foreslått til landsstyret. Jeg skjønner vi skal måtte ta til takke med det, men jeg håper at de av dere som kommer tilbake på neste landsmøte husker at vi har vært urepresentert i forbundsstyret over en så lang periode. Det forslaget valgkomiteen har presentert er ikke i overensstemmelse med medlemmenes ønsker, sa Holst.

Bjørn Berggård, landsstyret, sa at det var åpenbart av innstillingen at det ikke hadde sittet noen fra Sør-Trøndelag i komiteen. Vi er den 4. største avdelingen i forbundet og vårt forslag må kunne tas hensyn til. Vi har sendt inn forslag på navn til rådene, men det er ikke tatt til følge.

Jeg foreslår derfor nå *Magne Berg — Vei* — til forbundsstyret, satt opp mot *Johan Klunderud*. Jeg synes at vi bør ha tilsammen 2 i forbunds- og landsstyre.

Han ba til slutt sekretariatet om å rette opp en stavfeil under *Privat* anlegg. Riktig navn skal være *Grendstad*.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, spurte om det ble anledning til å reise forslag senere eller om det skulle gjøres nå. *Dirigenten* sa at det ble anledning til å foreslå motkandidater på hvert punkt.

Arna Karlsson, landsstyret, sa at hun ikke var fornøyd med kvinnekvoten i forbundsstyret, etter det valgkomiteen hadde lagt frem. Før var det fire saksbehandlere og ingen av de kvinner. Nå snakker vi om

fem saksbehandlere, og da bør det ihvertfall være en kvinne fra renhold. Det er foreslått 3 kvinner i forbundsstyret, men vi bør også ha en saksbehandler.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, varslet at han hadde en hel bunke med seg, men i den generelle debatten ville han begynne med første side. Der har han mange han gjerne skulle ha skiftet ut, men i første omgang ville han overse det for å få kabalen til å gå opp. Han gjorde oppmerksom på vedtektene når det gjelder valg til landsstyret. Han var redd vi hadde latt oss manipulere litt, og håpet Øveraas ikke syntes han var for stygg nå. — Men jeg har aldri vært noen pen mann, sa han.

Jørgensen representerer *asfalt* og var foreslått til tariffrådet. Han minnet likevel om at det i avdelingens vedtekter står at gruppens forslag skal være avgjørende. Den praksis hadde ikke valgkomiteen fulgt her.

Han registrerte videre at *Arvid Øygård* var falt ut av forbundsstyret. Hva er det som er skjedd her? I Nordland Arbeidsmannsforening gikk man enstemmig inn for *Øygård*. Han ville derfor foreslå *Øygård* istedet for *Westvik* og oppfordret *Westvik* til å trekke sitt kandidatur. — Han kan heller komme tilbake om 4 år.

Magne Songstad, landsstyret, ville understreke sin indignasjon over valgkomiteens arbeid og gjøre landsmøtet oppmerksom på at det ikke var funnet plass til representant for forbundets økonomiske ryggrad, den farende busen.

Gudmund K. Selvåg, avd. 6, mente komiteen hadde brutt med vedtektene der det står at alle grupper skal være representert hvis det er mulighet for det. — Jeg vil derfor opprettholde min enstemmige innstilling til valgkomiteen sa han, og bidro med en historie:

Det var *Stalin*, *Krustsjov*, *Bresjnev* og *Gorbatsjov* som var ute og kjørte tog sammen. Så stoppet det jævla toget.

Stalin: — Vi skyter togføreren. (Men toget sto likefullt.)

Krustsjov: — Vi rehabiliterer togføreren. (Men toget sto.)

Bresjnev: — Vi venter og ser hva som skjer. (Og toget sto.)

Gorbatsjov gikk ut og vinket alle passasjerene ut til å skubbe på. Og toget gikk.

Historiens moral?

— Det vi trenger er folk som kan skubbe på, sa *Selvåg*.

Magne Lyngstad, avd. 23, korrigerer noen navn i valgkomiteens innstilling.

Bjerg Vimo som er satt opp som vararepresentant til tariffrådet for renhold kommer fra Nord-Trøndelag, ikke Sør-Trøndelag, og stedet heter *Skogn* og ikke *Skogndal*.

Den foreslåtte vararepresentant til forbundsstyret fra *Inndalen*, heter *Bjergvik*, ikke *Bjørkvik*.

Helene Granbo syntes det var merkelig at jentene i stedet for å sette inn en jente i landsstyret foreslås representert med en forretningsfører. Når det gjelder administrasjonen så står det ikke i vedtektene at vi ikke skal ha to kvinnfolk der.

Anne Beth Jacobsen tok også opp at valgkomiteen ikke hadde fulgt innstillingen fra renhold, men skiftet ut kandidaten til fordel for en mann. Vi i gruppa vil stå på for å få inn flere jenter og holder på det vi var enige om, nemlig *Helen Granbo*, sa hun.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, syntes komiteen var kommet til en underlig gruppefordeling, her står det RR, VV, RR og VV hele vegen. Men hvis vi virkelig var demokratisk i denne organisasjonen, så var ikke det så avgjørende hvilken gruppe en kommer fra. Det snakkes så mye om enhetlig fagbevegelse, men i praksis dreier det seg mye om å mele sin egen kake.

Han ville så foreslå en rokkering i administrasjonen og foreslå *Kjell Hauger* som seksjonsleder istedet for *Anders Bjarne Rodal*. Eller som han sa: Av to onder foretrakk han *Hauger*.

Valgkomiteens formann, *Støle*, fikk ordet. Han oppfattet at *Anne Beth Jacobsen* angrep valgkomiteen for å sette opp en mannlig representant for rengjøringssiden. Grunnen til det var at da komiteen ba *Troms-benken* om å foreslå kandidat, svarte *Troms-benken* at *Sepoola* var deres kandidat.

Han fant det forståelig at enkelte var misfornøyde med ikke å få sin representant inn, men det hadde ikke vært så enkelt for valgkomiteen å fordele de 26 plassene på de hundre forskjellige navneforslagene som inn.

Den generelle debatten var dermed avsluttet.

Valg

Som leder ble *Harald Øveraas* valgt enstemmig med akklamasjon og stående applaus.

Nestleder: *Arnfinn Nilsen* enstemmig valgt med akklamasjon.

Hovedkasserer: *Ola Tuven* enstemmig valgt.

Seksjonsleder

Johan Tunstad, avd. 4, foreslo skriftlig avstemning og fikk følge av tilstrekkelig antall i salen.

Skriftlig votering — valgkomiteens innstilling på *Anders Bjarne Rodal* ble satt opp mot *Jørgensens* forslag på *Kjell Hauger*.

Den skriftlige avstemning ga som resultat at *Anders Bjarne Rodal* ble valgt med 175 stemmer, *Kjell Hauger* fikk 67 stemmer og 7 stemmesedler var blanke.

Kjell Hauger fikk ordet og sa at han i samråd med møteledelsen ikke ønsket å ta ordet før etter avstemningen. Allerede i juli i år hadde han sagt fra på forbundskontoret om at han neppe var tilgjengelig for verv etter dette landsmøtet. I forståelse med formannen hadde han imidlertid ikke ønsket å gå ut med dette. Da dette med seksjonslederstillingen ble aktuelt, hadde han sagt seg villig til å vurdere situasjonen på nytt. Overfor valgkomiteen hadde han onsdag morgen også redegjort for sin situasjon. Ryktene hadde begynt å svirre omkring dette. På denne bakgrunn var han overrasket over at hans navn var å finne på listen fra valgkomiteen. Han ba om at hans navn ble strøket som saksbehandler i innstillingen.

Johansen ba om at de som talte opp stemmene, slapp å se på lappene. Det var tross alt hemmelig valg.

Dirigenten sa at dette skulle ordnes ved at lappene kunne leveres fra bordene til dirigentbordet.

Valgkomiteens formann fikk ordet og sa at det var riktig at valgkomiteen hadde hatt samtaler med *Hauger*. *Hauger* hadde imidlertid ikke stilt noe ultimatum til valgkomiteen. Fra avdelingene var det kommet inn 13 forslag på *Rodal*, 1 på *Hauger*.

Kjell Holst, avd. 5, sa at dette var det verste skuebrød han hadde vært vitne til, og det handlingsmønsteret som her ble avslørt var rørsla uverdigg. Det må være klart at enten så stiller man til valg eller så stiller man ikke til valg. Dette er pokker meg forbundet uverdigg, sa *Holst*.

Per Gunnar Skotåm, avd. 10, sa at han var stolt over å kunne foreslå *Stein Larsen* som motkandidat til *Ivar Skredderhaug*. Hans kandidatur er støttet av avdelingene 9, 10, 125, 206 og 487 og de representerer $\frac{2}{3}$ av alle gjenlevende gruvearbeidere her i landet. Dette er en stilling som krever faglig vidsyn. Vi trenger en mann som har kjent på kroppen det denne yrkesgruppen lever med og som har solid erfaring i daglig fagforeningsarbeid. Dette har *Stein Larsen*.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, sa: — Jeg tror aldri vi kan bli ferdig med dette landsmøtet når vi også skal legge «Stein» til byrden. Jeg er ikke så begeistret for han *Skredderhaug*, og før jeg dro til landsmøtet svor jeg på at han ikke skulle gjenvelges som saksbehandler. Men nå har jeg forandret mening. Jeg skjønner at han er blitt overkjørt. Det har vært stort arbeidspress på kontoret på grunn av sykdom, og jeg må spørre om han har fått tilstrekkelig oppbacking av forbundet. Han er en vanlig gruvearbeider som ikke har noen utdannelse, og jeg håper han etter landsmøtet får bedre støtte på kontoret. Jeg står på han *Skredderhaug*, selv om jeg er tung!

Hans P. Solberg, avd. 17, sa at det var flertall innen bergverk for å velge Skredderhaug. Jeg vil se hvem av dere som da vil ha Larsen. Det er det motsatte av demokrati hvis han velges, sa Solberg.

Ivar Olsen, avd. 17, sa at han var i en vanskelig situasjon fordi han visste at Stein Larsen studerte jus. Skal han så ta permisjon fra forbundet et eller to år inntil han blir ferdig? Da er det ikke bra å velge ham nå. Jeg ville bare gjøre oppmerksom på dette.

Rolf Knoph, avdeling 10, viste til at man hadde avklart dette med valg kontra ansettelse mandag, og når vi skal velge, bør det også være alternativer. De tre på toppen i forbundet ble valgt uten motkandidater. Selv om man hadde lett med lys og lykt i hele forbundet, hadde man aldri kunnet finne motkandidater til de tre, men vi kan ikke velge på alle punkter de samme folkene som skal komme igjen og gjøre samme dårlige jobben som før. Alle vet at Stein Larsen har en viss politisk holdning, men ingen har kunnet ta han for misbruk av sitt tillitsverv. Hadde han gjort det, hadde han vært ferdig med en gang. Det er mange Ap-folk også flere Fremskrittspartifolk i Kirkenes enn det er AKP, men han har støtte i hele lokalsamfunnet. Og vi trenger en fornyelse i forbundet, sa Knoph.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, sa han hadde luktet på landsmøtet, i baren og på festen hvordan stemningen var for Larsen. Hvis han studerer jus, har han kanskje planer om å bli en ny Nordhus, en ny Hestenes eller Perry Mason for det jeg vet. Vi slår kontra på oss sjøl hvis vi velger ham. La ham studere jus.

Stein Larsen repliserte at han skulle studere jus fordi hans kone skulle gjøre ferdig sin utdanning i Oslo. For å holde familien sammen, har jeg derfor søkt om permisjon fra Sydvaranger. Man får ikke permisjon uten i forbindelse med utdanning. Det er dette som er bakgrunnen. Om jeg noen gang kommer til å avslutte jusstudiene, vet jeg ikke. Jeg studerer ikke jus for å bli noe stort her i verden, sa Larsen.

Skriftlig votering

Det ble krevd skriftlig votering, alternativt valg mellom Stein Larsen og valgkomiteens innstilling på Ivar Skredderhaug. Skriftlig votering ble gjennomført.

Mens opptellingen pågikk meldte dirigenten at valgkomiteen var innkalt til møte umiddelbart.

Voteringsresultatet: Ivar Skredderhaug ble valgt med 197 stemmer, 44 stemmer var avgitt for Stein Larsen. Fem stemmer var blanke. Valget av Skredderhaug ble mottatt med taktfast applaus.

Ruth Samuelsen og *Toralf Årdal* ble enstemmig valgt som saksbehandlere.

Dirigenten gjorde oppmerksom på klokka, det ville bli nødvendig med ekstra kort matpause, og forsamlingen sluttet seg til å kutte ned pausen til klokka 14.

En permisjonssøknad ble innvilget før møtet ble hevet kl. 12.53.

Ettermiddagsmøtet fredag 25. september

Møtet ble satt kl. 14.00 med *Jens Tveit Aga* som dirigent.

Han ga ordet først til Harald Øveraas for å besvare de mange spørsmål som var stilt angående hvordan vi skal forholde oss i forbindelse med prosesjonen i anledning Einar Gerhardsens begravelse i dag.

Det var vanskelig å svare eksakt angående tidspunkter, avhengig av landsmøtets framdrift.

Høytideligheten tar til i Oslo Rådhus kl. 14.00. Det vil da ennå gå en tid før prosesjonen derfra starter, og den vil neppe nå Youngstorget før 15.30. Øveraas mente at dersom landsmøtet ennå ikke var ferdig med forhandlingene på det tidspunkt, burde møtet avbrytes med en pause, slik at delegatene fikk delta på Youngstorget. Dersom møtet er ferdig til det tidspunkt, mente han det var naturlig at de som ikke var avhengig av fly og tog, ventet for å ta del i seremonien.

Valgene fortsetter

Ordet ble gitt til valgkomiteens formann. Komiteen hadde hatt møte om hvilken kandidat som skulle foreslås i stedet for Kjell Hauger som saksbehandler, og har kommet frem til en enstemmig innstilling på Kjell Holst.

Holst er 51 år gammel og forretningsfører i Osloavdelingen. Han har vært fagorganisert i 26 år, de siste to og et halvt år i Arbeidsmandsforbundet, og før det i Jern og Metall.

Valgkomiteens formann ga en oversikt over Holst faglige tillitsverv og anbefalte komiteens innstilling.

Gudmund Botnen, avd. 18, sa at avdeling 18 ville foreslå Olav Lindal som saksbehandler. Olav Lindal kommer fra den største avdelingen i forbundet og kanskje den største klubben i NAF ved Norwegian Contractors. Klubben har til tider hatt over 1000 medlemmer. Han har vært klubbformann og er i dag nestleder i avd. 18. Han har gjennom årene hatt mange tillitsmannsoppgaver. Og alle som kjenner ham vet at han har en kolossal arbeidskapasitet. Det er snakket mye om ungdommen her på landsmøtet. Lindal er en forholdsvis ung mann og en «coming man».

Debatten var avsluttet og dirigenten foreslo en åpen avstemning. Det ble krevd skriftlig votering, og ved avstemningen var det over 20 som forlangte dette. Skriftlig votering ble gjennomført:

Kjell Holst ble valgt med 174 stemmer. Lindal fikk 64 stemmer. 8 blanke stemmer.

Forbundsstyret

Følgende ble valgt enstemmig og uten motkandidater:

Harald Øveraas, Arnfinn Nilsen, Ola Tuven og Anders Bjarne Rodal.

Arna Karlsson, landsstyret, minnet om at hun tidligere hadde varslet at hun ville komme tilbake med forslag her, og allerede hadde begrunnet det. Hun foreslo Ruth Samuelsen istedetfor Ivar Skredderhaug. — La oss vise Ruth Samuelsen den tillit at hun kommer inn i forbundsstyret med de rettigheter det innebærer, sa hun.

Ivar Skredderhaug, administrasjonen, følte at han hadde fått den støtte han trenger av landsmøtet. — Jeg synes Arna Karlsson nå er kommet med et godt forslag, som jeg vil støtte, og jeg vil gi Samuelsen all den støtte jeg kan, sa han.

Salen applauderte, og valgkomiteen trakk da sitt forslag på Ivar Skredderhaug.

Ruth Samuelsen ble så enstemmig valgt.

Trygve Kolden, Ernst Ditløvsen, Liv-Marit Moland Olsen, Oddveig Frisli og Aslaug Eilertsen ble alle enstemmig valgt.

Det var kommet motforslag på Svein Westvik: Arvid Øygård.

Per Ingebrigtsen, avd. 4, fant det nødvendig å forklare forsamlingen prosedyren i Nordlands Arbeidsmandforening før man kom fram til resultatet i det forslag avdelingen har lagt fram. Det er en stor avdeling, med geografisk spredning, og holdt en samling som kostet ca. 60 000 kroner, for å gjennomføre denne prosedyren på mest mulig demokratisk vis. I en så stor avdeling er man ikke enig om alt, og vi har diskutert så fillene føyk en rekke av de saker som skulle opp på landsmøtet. Da det var snakk om hvem som skulle være vår representant i forbundsstyret var det imidlertid ingen uenighet — vi samlet oss enstemmig om Arvid Øygård. Og så kommer vi hit og opplever at valgkomiteen istedet har satt en ellers utmerket kamerat fra vår avdeling, til og med fra samme gruppe som Arvid Øygård. Hva er det egentlig som skjer? Hvordan skal vi komme tilbake til våre folk og fortelle at Per Westvik er valgt istedetfor den vi var enstemmig om at vi ville ha. Det er ingen motsetninger mellom Øygård og Westvik slik en nesten skulle tro når en ser innstillingen.

— Jeg er overgitt, for å si det mildt, sa Ingebrigtsen. Nå må forsamlingen tenke seg om. Jeg har ikke mer å si. Takk

Edmund Langnes, forbundsstyret, sa at han hadde sittet i forbundsstyret halvparten av den siste perioden, og han kunne bare understreke at her var det en mann som hadde gjort seg mest bemerket. Det var Arvid Øygård. Han kunne ikke skjønne hvorfor det ble satt opp en annen kandidat fra valgkomiteen. Han er foreslått fra avd. 4.

Bjarne Jørgensen, avd. 4, viste til vedtektene for avdelingene hvor man fastslår at valg skjer etter innstilling fra gruppene. Disse vedtektene er vel gode nok også for forbundet. Stem på Øygård. Her er det noe som foregår . . .

Eldbjørg Klampen, avd. 4, sa at hun hadde en flau og vemmelig smak i munnen i forbindelse med dette valget. Hun ba om støtte på Øygård og håpet at hele salen ville følge opp.

Øyvind Øygård ble satt opp mot valgkomiteens forslag på Svein E. Westvik. Øygård ble valgt med stort flertall.

Bjørn Berggård hadde foreslått Magne Berg som motkandidat til valgkomiteens kandidat Johan Klunderud. Berggård sa at dette var en avdeling med mange medlemmer og man hadde i valgkomiteen bare fått 1 representant i forbunds- og landsstyre.

Rolf Finstad, avd. 2, sa at det var 16 år siden Akershus hadde hatt en i forbundsstyret. Det var Morten Gustavsen som gikk ut i 1971. Støtt Klunderud!

Votering

Johan Klunderud ble valgt med stort flertall.

Per J. Olsen, avd. 9, foreslo Rolf Knoph satt opp mot valgkomiteens forslag på Ingvald Almklov. Distrikt 3 støtter dette forslaget og de representerer 2 tredjedeler av gruvearbeiderne. De bør nå ha en representant i forbundsstyret. Han er en dyktig tillitsmann i Sulitjelma. Han sa også at Almklov var en bra mann og man ville foreslå han inn i landsstyret satt opp mot Stein Åros.

Forretningsfører *Mellvin Steinsvoll*, avd. 3, sa at Almklov tidligere hadde fått god kritikk på landsmøtet, og han ville forsterke denne kritikken. Vi kjenner ham godt fra før. Vi har hatt ham i forbundsstyret, og vi må fortsatt ha ham der. Han kan også utmerket snakke på vegne av gruvearbeiderne.

Arnstein Remmen nevnte den uskrevne avtalen som ble nevnt på forrige landsmøte om at gruvene denne gangen skulle komme i forbundsstyret. Jeg vil bare minne om det som skjedde i 1982, og andre kan sikkert bekrefte dette.

Valgkomiteens formann advarte mot forslaget på Knoph. Det vil bety at Nordland får to i forbundsstyret mens Møre og Romsdal ikke får noen. Støtt valgkomiteens innstilling!

Avstemning

Almklov ble valgt med stort flertall

Vararepresentanter til forbundsstyret

Følgende ble valgt uten motkandidater:
Ivar Skredderhaug, Torolf Årdal, Robert Lunde, Per Hovik, Helene Granbo, Nelly Thorsnes, Inger Lam, J. Karl, J. Bjørivik, Kjell Svendsrud og Alex Jessen.

Landsstyret

Følgende ble valgt uten motkandidater:
Maria Fossum, Arna Karlsson, Reidun Johansen.

Liv Marit Moland Olsen, forbundsstyret, foreslo Helene Granbo satt opp mot valgkomiteens kandidat Åge Seppola.

Hun sa at hun kjente Seppola som en kjekk kar, men Helene Granbo var kandidat fra rengjøring.

Forbundsformannen ga beskjed om at Granbo allerede var valgt som vararepresentant til forbundsstyret. Dette skapte derfor problemer.

Moland Olsen trakk etter dette forslaget på Granbo.
Åge Seppola ble valgt.

Videre ble følgende medlemmer i landsstyret valgt uten motkandidater: Endre Øygarden, Odd Olsen, Åge kristiansen og Audun Åsebø.

Ivar Olsen, Finnmark, ba om ordet, ikke for å foreslå motkandidat til Arnor Dahl, men for å oppklare adressen som står oppført. Er Sørreisa i Nordland?

Harald Øveraas oppklarte det. Det er jobben som plasserer Arnor Dahl i Nordland. Han bor i Sørreisa, men er sjelden hjemme.

Arnor Dahl ble deretter enstemmig valgt.
Magnar Karlsen, Bjørn Berggård og Tom Pedersen ble enstemmig valgt.

Kjell Magne Svendsen, avd. 18, foreslo Ole Jan Madland istedet for Jens Haverstad, og gjorde oppmerksom på at Haverstad ikke var foreslått som kandidat for gruppa private anlegg.

Hilmar Ødegården, avd. 1, gjorde oppmerksom på at Haverstad representerer Buskerud og for å få distriktskabalen til å gå opp, må Haverstad velges. Buskerud har ingen i forbundsstyret og hvis ikke Haverstad blir valgt, får Buskerud heller ingen i landsstyret.

Helge T. Olsen gjorde oppmerksom på at gruppa private anlegg riktignok ikke hadde foreslått Haverstad, men det var heller ikke enstemmig forslag på Madland. Han støttet valgkomiteens innstilling.

Votering

Jens Haverstad ble valgt.

Valgkomiteens formann ville rette opp en feil. Nordens Klippe ønsker Charles Mortensen som representant og Ulf Skare som vararepresentant. Valgkomiteen har innstilt omvendt, og rettet nå innstillingen i samsvar med ønsket fra Nordens Klippe.

Charles Mortensen ble så enstemmig valgt.

Stein Åros, Bjørn Fjukstad og Jan Rivenes ble enstemmig valgt.
Som vararepresentant ble Bjarne Jørgensen foreslått istedetfor Jarle Bye. Jarle Bye ble valgt.

Ulf Skare ble valgt enstemmig til vararepresentant i stedet for Charles Mortensen.

Forøvrig ble alle vararepresentantene valgt enstemmig i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Kontrollnemnda

Enstemmig valg i samsvar med valgkomiteens innstilling. John O. Grave enstemmig valgt som komiteens formann.

Statstjenestemannskartellets representantskap

Alle representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling. Forbundsstyret fikk fullmakt til å ta ut saksbehandlerne.

Distriktsrepresentanter (kartellets repr.skap)

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

LOs representantskap

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

TARIFFRÅDENE

Bergverk

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Skifer

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Mineral

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Asfalt

Bjarne Jørgensen, avd. 4, hadde sittet i tariffrådet en årrekke og var ført opp som representant igjen. Ettersom gruppas innstilling ikke ble tatt hensyn til andre saker ønsker han nå ikke å stå som kandidat og trakk sitt navn.

I påvente av nytt forslag fra valgkomiteen, ble valgt av representanter for Asfalt utsatt.

Vaktsektoren

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Maskin

Magne Berg, avd. 8, foreslo at vararepresentant Karl J. Østerås ble erstattet med Anders Lefstad, 7084 Melhus.

Han begrunnet forslaget med den enighet som er mellom Sør- og Nord-Trøndelag om foredlingen.

Valgkomiteen godtok denne endringen, og dermed ble representanter og vararepresentanter med denne endringen enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Bom- og bruvakt

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Private anlegg

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Brakkebetjeningen – private anlegg

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Kraftlinjefirmaer

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Renhold

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Statskraftverkene

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Jernbaneanleggene

Her var det en endring i valgkomiteens innstilling: Erland Bakke istedet for Jørn Karlsen som representant, Oddbjørn Eriksen som vararammann istedet for Erland Banken.

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Brakkepersonell – statskraftverkene

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Vegsektoren – NVEs forbygningsanlegg

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Kystverket

Representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Asfalt

Morten Antonsen, avd. 23, foreslo Hans Kverkild som representant istedet for Bjarne Jørgensen som hadde trukket seg.

Han ble enstemmig valgt og de øvrige representanter og vararepresentanter enstemmig valgt i samsvar med valgkomiteens innstilling.

Valgkomiteens formann foreslo på komiteens vegne Audun Åsebø til tariffrådet for veg. Enstemmig valgt.

Dirigenten, Jens Tveit Aga, fastslo at valgene var ferdig, og dermed også dirigentenes og sekretærenes oppgave på landsmøtet. Han takket på bordets vegne forsamlingen for fint samarbeid og ville personlig gi ros til landsmøtet. Sjøl hadde han deltatt på mange landsmøter og mente han aldri hadde sett en forsamling opptre så korrekt som denne.

— Og dette kan du godt få med i Arbeidsmanden, Oddvar, sa han. Forsamlingen applauderte.

Forbundsformannen ga ordet til *Knut Westgård* som hadde bedt om ordet. Han ville takke for seg i forbundsledelsen. — Det er 20 år siden jeg første gang ble invalgt i forbundsstyret. Jeg ble opplysningssekretær i 1982 og de fire siste årene har jeg vært saksbehandler for rengjøring. Det har vært rike og interessante år, og jeg har hatt arbeidsoppgaver nok. Jeg har ikke vært nødt til å lete etter arbeid på kontoret. Jeg vil takke for samarbeidet med alle tillitsvalgte og takke for samarbeidet i forbunds- og landsstyre. Jeg takker mine arbeidskamerater i for-

bundet, spesielt forbundsformann Harald Øveraas som alltid har vært villig til å trå til når det har vært nødvendig. Takk for meg!

En stående forsamling takket ham med applaus.

Kjell Hauger sa at han hadde vært i forbundet siden 1980. Også han ville takke for seg. Bare bli sittende! sa Hauger, men forsamlingen reiste seg pent og applauderte også for ham.

Forbundsformannens avslutningstale

Forbundsformann Harald Øveraas takket dirigentene og sekretærene for en god avvikling av landsmøtet. Det er ingen enkel oppgave å lede en forsamling som dette. Jeg synes alle har gjort en utmerket jobb, de har løst sin oppgave på en utomordentlig fin måte, som svenskene sier. Jeg ber om fullmakt til å honorere hver av funksjonærene med 1000 kroner for sin innsats her. Landsmøtet ga denne fullmakten.

Han ville også takke alle tillitsvalgte for fornyet tillit på landsmøtet. Det er alltid spennende med valg. Og det er godt å få tillit. Her er fattet mange vedtak, og nå kreves det samarbeid for å sette vedtakene ut i livet. Jeg skal love at vi skal gjøre vårt beste — selv om det beste ikke alltid er godt nok. Dere må alle være med å samarbeide om vedtakene skal bli en realitet. Kanskje noen er skuffet over at deres forslag ble nedstemt. Men slik er det alltid. Noen ganger er man i flertall, andre ganger i mindretall. Det gode og unike med en organisasjon som vår er at etter at vedtakene er fattet, så jobber vi sammen. Jeg håper at denne tradisjon i fagbevegelsen skal fortsette også i fremtiden. Jeg er sikker på at vi skal få effekt av de vedtakene vi har gjort her, men det blir ikke lett.

En del tillitsvalgte går ut av forbundsstyre og landsstyre etter dette landsmøtet. Jeg har allerede nevnt Kjell Hauger og Knut Westgård. Jeg vil også be følgende komme opp til talerstolen og motta blomster som et minne og som en takk fra forbundet for den innsatsen dere har gjort i forbundet. Han kalte opp følgende personer:

Knut Westgård, Torleif P. Støle, Toralf Årdal, Edmund Langnes, Lilian Kristjanson, Hilmar Ødegården, Morten Antonsen, Jørn Karlsen, Odd Gunnar Bråten, Anton Halvorsen, Ingrid Johansen, Erling Gurskevik, Randulf Olsen, Rolf Hovd, Arne Eide, Asgeir Klingsheim, Olav A. Abrahamsen, Margit Korsjøen, Ole Linn, Einar Tretnes, Netty Brøndbo, Gunnar Nyhus, Nelly Thorsnes, Sverre Strand, Geir Jacobsen, Johannes Balandin, Johan Sletten, Ruth Haugnes.

Han håpet at alle ville fortsette å arbeide for forbundets interesser på andre poster etter dette. Takk for innsatsen!

Han rettet også en spesiell takk og ga blomsterhilsen til valgkomiteens formann. Det er ingen lett jobb i et forbund som vårt å sy sammen en innstilling som tar hensyn til alle gruppeinteresser. Jeg synes valgkomiteens formann og øvrige medlemmer fortjener ros for den måten de har løst oppgavene på.

— Det er også noen som man kanskje ikke ser så mye til, og det er de kontoransatte som både før og under landsmøtet har gjort en formidabel jobb for at landsmøtet skulle gå prikkfritt. Dere skal få blomster siden. Takk skal dere ha!

Noen venter kanskje på at jeg skal trekke konklusjoner etter landsmøtet. Det finner jeg svært vanskelig å uttrykke, for jeg vil også gjerne være ærlig. Jeg er enig i det dirigenten sa om at det har vært et disiplinert landsmøte. Men jeg har spurt meg selv etter en del landsmøter bak meg: Hva har skjedd under behandlingen her. Var det ikke større individualisering tidligere. Har vi ikke et inntrykk av at mange saker allerede er låst etter behandling i delegasjonene — uansett hvilke argumenter som kommer frem i debattene? Jeg vet ikke om dette er bra eller ikke, men jeg vil at dere skal tenke over dette etter landsmøtet. Jeg er ikke ute etter å såre noen, men jeg tror ikke dette er det beste landsmøtet jeg har vært med på. Jeg følte vel en stund at vi var i ferd med å få et debattnivå som var vanskelig å svelge. Vi kan være uenig i sak, men la oss da diskutere sak. Jeg ønsker de nye i forbundsstyre og landsstyre velkommen til samarbeid. Skal vi få gjort en innsats, må vi ha et godt samarbeid og god kommunikasjon. Jeg takker alle representantene for aktiv innsats på landsmøtet og ber dere jobbe etter de vedtak som er fattet og plante dem ut lokalt og bekjempe de holdninger som vi skal bekjempe i samfunnet.

Med disse ord erklærer jeg Norges Arbeidsmandsforbunds 31. ordinære landsmøte for avsluttet.

Møtet hevet kl. 15.20.

Som avslutning sang landsmøtet «Internasjonalen» med Sven Pettersen som forsanger.

Landsmøtets representanter

Koder for faggrupper

A = St.anlegg. B = Bergverk. C = Vakt. D = Div. E = Mask.entr.
 F = Vaktmester. G = Grunnboring. H = Kystverket. J = Jernb.
 K = Overf.anl. L = Bruvakt. M = Mineral. N = Forbygn. O = Mast og Lin-
 je. P = Priv. anl. R = Renhold. S = Skifer. T = Asfalt. V = Veg.

Avd. 1. Buskerud Arbeidsmannsforening

Repr.nr.	Faggruppe
1. Jorunn Johansen	R
2. Inger Lam	R
3. Evelyn Lindahl	R
4. Hilmar Ødegården	V
5. Rolf Sandberg	V
6. Jens Haverstad	P
7. Kikki Tindberg Jacobsen	C

Avd. 2. Akershus Arbeidsmannsforening

8. Bård Strand	C
9. Arvid Dyngre	E
10. Øivind Høgmo	P
11. Roger Gammelseter	P
12. Alex Jessen	M
13. Steinar Stenersen	O
14. Thorbjørg Johansen	R
15. Hildbjørg Detlefsen	R
16. Kristian Haugnes	R
17. Terje Teig	T
18. Johan Klunderud	V
19. Rolf Finstad	V
20. Hans Chr. Akselsen	V

Avd. 3. Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening

21. Oddvin Haukeberg	V
22. Martin Rimstad	V
23. Helge Takseth	M
24. Harald Nerbø	M
25. Sigrid Skuggen	R
26. Torunn Olsen	R
27. Helge T. Olsen	P
28. Per Åmbakk	E
29. Ole Solli	O
30. Karl Olsen	H
31. Jan Olav Storholt	T
32. Erling Westerås	M

Repr.nr.

Faggruppe

Avd. 4. Nordland Arbeidsmannsforening

33. Johan Tunstad	V
34. Svein Westvik	V
35. Kjell Østingsen	V
36. Anne K. Knutsen	V
37. Sture Vangen	V
38. Eldbjørg Klimpen	R
39. Anne Almås Knutsen	R
40. Greta Andersen	R
41. Arnstein Remmen	M
42. Sverre Karlsen	H
43. Martin Skårstad	E
44. Øystein Mediå	E
45. Bård Kristiansen	P
46. Liv Anne Andersen	P
47. Jan M. Storå	A
48. Ingrid Fossen	A
49. Jan H. Pettersen	C
50. Bjarne Jørgensen	T

Avd. 5. Oslo og Omegn Arbeidsmannsforening

51. Jørn Karlsen	J
52. Randi Sivertsen	R
53. Reidun Thorstensen	R
54. Maria Fossum	R
55. Synnøve Eriksen	R
56. Kurt Lauveng	C
57. Per Wicken	C
58. Harder Magnus Nilsen	C
59. Dag Robertsen	C
60. Robert V. Lunde	P
61. Arild Jensen	P
62. Ståle Sønsteli	P
63. Nils Pedersen	E

Avd. 6. Hordaland Arbeidsmannsforening

64. Arild Solberg	O
65. Hans Hagenes	H
66. Geir M. Karlsen	C
67. Gudmund K. Selvåg	L
68. Knut Jarle Rødseth	V
69. Margit Solvang	R
70. Bjørg Røyrbotten	R
71. Liljan Larsen	R

Repr.nr.	Faggruppe
72. Liv Ormberg	R
73. Ann Helen Instebo	R
74. Arne Nordtveit	R
75. Inger Frøland	R
76. Marie Oppedal	R
77. Jens Tveit Aga	V
78. Arne Eide	V
79. Konrad Ulvatn	V
80. Johannes Tufeland	V
81. Alv Nilsen	V
82. Asbjørn Fjellhaugen	P
83. Kjell Dyngeland	P
84. Vidar Strand	P
85. Forfall	P
86. Mikal Øvrebø	P
87. Ingrid Graue	P

Avd. 7. Agder Arbeidsmannsforening

88. Bjørg Knulst	R
89. Arline Haug	R
90. Lillian Olsen	R
91. Tor Øyvind Ljosland	V
92. Paul Løvdal	V
93. Oddvar Guttormsen	P
94. Svein Per Aateigen	E
95. Asbjørn Larsen	M

Avd. 8. Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening

96. Magne Berg	V
97. Rolf Gravseth	V
98. Sverre Valseth	V
99. Ole Rabben	V
100. Sverre Strand	S
101. Einar Brattaker	C
102. John Holte	
103. Roger Fornes	E
104. Per Antonsen	E
105. Egil Lium	P
106. Margit Korssjøen	R
107. Helene Granbo	R
108. Alison Ramo	R
109. Signe Sagmyhr	R

Repr.nr.	Faggruppe
Avd. 9. Grubeforeningen Nordens Klippe	
110. Per Johan Olsen	B
111. Stein Larsen	B
112. Finn Fløtten	B
113. Halle Mikkjelborg	B
114. Ulf Skare	B
115. Charles Mortensen	

Avd. 10. Sulitjelma Gruvearbeiderforening

116. Rolf Knoph	B
117. Per Gunnar Skotåm	B
118. Wenche Spjelkavik	B

Avd. 11. Øst/Vestfold Arbeidsmannsforening

119. Hans Thv. Kittelsen	V
120. Øyvind Myhre	V
121. Reinert Hellerud	V
122. Ruth Samuelsen	R
123. Gerd Karlsen	R
124. Rønnaug Andersen	R
125. Beathe Pettersen	R
126. Svein Nyhus	E
127. Kjell Ludvigsen	T
128. Egil Pedersen	C

Avd. 12. Telemark Arbeidsmannsforening

129. Forfall	R
130. Endre Øygarden	V
131. Sigfred Pedersen	P
132. Tom Richard Olsen	V
133. Gunborg Bakka	R
134. Kirsten Bjørnflaten	R
135. Kåre Holberg Aass	C
136. Eivind Eilefsen	E

Avd. 13. Hedmark Arbeidsmannsforening

137. Odd Karsten Søgård	V
138. Svein Tore Rønningen	V
139. Arnt M. Øien	E
140. Per Havik	E
141. Oddveig Frisli	R
142. Karin Fedreheim	R
143. Arve Nybakken	C

Repr.nr.	Faggruppe
Avd. 17. Finnmark Arbeidsmannsforening	
144. Halvard Halonen	V
145. Ivar Olsen	V
146. Kjell Boland	V
147. Olav Andreas Abrahamsen	V
148. Hans Petter Solberg	B
149. Hans Fridtjof Johnsen	B
150. Harald Wenzel	H
151. Wenche Mikalsen	R
Avd. 18. Rogaland Arbeidsmannsforening	
152. Alf Georg Oftedal	M
153. Alf Nærheim	
154. Astri Guttelvik	P
155. Gunnar Ulriksen	P
156. Sigurd Vatne	P
157. Gudmund Botnen	P
158. Kåre Blix	P
159. Odd Truls Jørgensen	P
160. Forfall	P
161. Kjell P. Høyland	P
162. Olav Ljosdahl	P
163. Kjell Magne Svensen	P
164. Karl Stokka	P
165. Roy Andresen	P
166. Kjell Tronstad	V
167. Ole Tamburstuen	V
168. Magne Slettebø	V
169. Lillian Kristjanson	R
170. Wenche Vikse	R
171. Anne Beth Jacobsen	R
172. Åse Gislason	R
173. Anne Lise Karlsen	R
174. Eli Mikkelsen	R
175. Einar Tretnes	A
176. Helge S. Iversflaten	A
177. Karin Janson	A
Avd. 22. Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening	
178. Jarle Eide	V
179. Jarle Dalberg	V
180. Arthur Solstad	V
181. Johan Kaslegard	A
182. Knut Storli	A
183. Forfall	P
184. Nelly Thorsnes	R

Repr.nr.	Faggruppe
Avd. 23. Nord-Trøndelag Arbeidsmannsforening	
185. Morten Antonsen	CV
186. Bjørn Musum	V
187. Bjørg Vimo	R
188. Kirsten Landstad	R
189. Petter Lilleøen	A
190. Hans Kverkild	T
191. Gunnar Simonsen	P
192. Alla Krutå	B
193. Bjørn Tiller	E
Avd. 27. Troms Arbeidsmannsforening	
194. Charles Hermansen	V
195. Hans M. Figenschau	V
196. Hans Takøy	V
197. Mariann Valberg	R
198. Unni Bergset	R
199.	
200. Odd G. Bråten	E
Avd. 36. Oppland Arbeidsmannsforening	
201. Håkon Tretsveen	T
202. Thorvald Bakken	P
203. Jo Furunes	P
204. Edvin Midtskogen	E
205. Anders Gjeisar	E
206. John Karlsen	M
207. Magne Bakken	S
208. Ivar Larsen	N
209. Kjell Svendsrud	V
210. Per Haugli	V
211. Torill Viken	R
212. Anne Jurstad	R
Avd. 51. Folldal Grubearbeiderforening	
213. Åge Kristoffersen	B
214. Sverre Eliassen	B
Avd. 69. Malmo Grubearbeiderforening	
215. Ole Kr. Folladal	B
216. Stig H. Malmo	B

Repr.nr. Faggruppe

- Avd. 111. Løkken Grubearbeiderforening**
217. Ola Bergsrønning ..... B
- Avd. 125. Mofjellets Grubearbeiderforening**
218. Olav Jamtli ..... B
- Avd. 142. Longyearbyen Arbeidsmannsforening**
219. Agnes Kvilvang ..... B
220. Jarle Haagensen ..... B
221. Rune Stiaueren ..... B
222. Eva Bekkavik ..... B
223. Bjørn Fougstad ..... B
- Avd. 206. Skaland Grafittverks Arbeiderforening**
224. Odd Øseth ..... B
- Avd. 214. Sanbekk Grubearbeiderforening**
225. Stein Åros ..... B
226. Tor Berge ..... B
- Avd. 220. NVE Linjearbeiderforening**
227. Johnny Skriudalen ..... K
228. Ingolf Åtland ..... K
229. Jostein Rogstad ..... K
- Avd. 487. Bleikvassli Grubearbeiderforening**
230. Jim Tuven ..... B

Deltakerliste

Innenlandske gjester

Landsorganisasjonen i Norge
Leif Haraldseth, Ole Knapp.

Landsorganisasjonen i Norge
Presse- og informasjonsavdelingen
Øivind T. Hansen.

Landsorganisasjonen i Norge
Revisjonskontoret
Thorstein L. Pedersen.

Statstjenestemannskartetlet
Nils Totland, Hans Øverby.

Det norske Arbeiderparti
Gunnar Skaug, Gerd Hagen Schei.

Arbeidernes Opplysningsforbund
Alf Frotjold, Jan Andersen.

Arbeidernes Ungdomsfylking
Dag-Arne Syvertsen.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund
Herman Lund.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Rolf Frøysland, Torbjørn Dahl.

Norsk Tjenestemannslag
Dagfinn Habberstad, Kirsti Skjold Evjen.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund
Einar Engseth, Rolf Jørn Karlsen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Øivind Blankvandsbråten, Svein Stryken.

Bekledningsarbeiderforbundet
Anders Brevik, Ellen Sveri.

Norsk Jernbaneforbund
Leif Thue, Karl-Johan Schjøberg.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Olav Støylen, Helge Paulsen.

Norsk Kommuneforbund
Liv Nilsson, Arne Grøttum.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
Rolf Solberg Thorsen, Johannes Henriksen.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund
Rolf Hauger, Arne Marthinsen.

Spesielt inviterte gjester
Øystein Larsen, Ludvik Wangsmo, Edvard Laxå, Jorulf Haugli, Stortingrepresentant Jan Olav Ingvaldsen.

Inviterte til åpningen og landsmøtefest
Fru Nilsen, fru Flesvig, fru Alfsen, fru Haugen, fru Henny Kristiansen, fru Magny Sundt.

Utenlandske gjester

SVERIGE
Svenska Gruvindustriarbetareförbundet
Allan Viklund, Karl-Gustav Hammarberg.

Fastighetsanställdas Förbund
Lennart Roos, Arne Almgren.

Statsanställdas Förbund
Dan Nordberg.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
Thore Zeithén, Yngve Wikström.

FINLAND
Byggnadsarbetareförbundet
Matti Ojala, Ulf Lindström.

Statens Arbetares- och Tjänsteinnehavares Förbund
Eila Jokinen, Taisto Pennelin.

Tekniska och Specialbranschernas Förbund (TEKERI)
Heimo Määränen, Tuula Lehmusto.

TYSKLAND
Industriegewerkschaft Bergbau und Energi (IGBE)
(*Vest-Tyske Gruvearbeiderforbundet*)
Walter Schmidt, Erich Wolff.

ENGLAND
National Union of Mineworkers
(*Engelske Gruvearbeiderforbundet*)

**INTERNASJONALER - UNIONER - FEDERASJONER
og SAMMENSLUTNINGER**
Miners International Federation
(*Gruveinternasjonalen*)
Jan Olyslaegers, Ann Browne.

DANMARK
Dansk Funktionærforbund
Kaj Hansen, Erik Green.

Kvindeligt Arbejderforbund
Johnny Barchou, Karin Stausgaard.

Specialarbejderforbundet
Arne Berg, Svend Åge Jensen.

ISLAND
Samband Byggingamanna
Gudmundur Omar Gudmundsson.

International Federation of Building and Wood Workers
(*Bygningsinternasjonalen*)
Poul Christensen.

ISKA – Public Services International
(*Internasjonalen for stats- og kommunalansatte*)
Liv Nilsson.

Nordiska Väg- og Anlægningsarbetareunionen
Roland Josefsson.

Nordiska Byggnads- og Träarbetarefederationen
Poul Christensen.

Nordisk Funktionærsammenslutning
Jørgen Jørgensen, Hans Jørgen Jensen.

Forbundets administrasjon:

Formann: Harald Øveraas. Nestformann: Arnfinn Nilsen. Hovedkasserer: Ola Tuven. Sekretær: Knut Westgård. Sekretær: Anders Bjarne Rodal. Sekretær: Ivar Skredderhaug. Sekretær: Kjell Hauger. Redaktør og informasjonssekretær: Oddvar Stølen. Redaktør og informasjonssekretær: Randi Bergan. Opplysningssekretær: Sven Pettersen. Miljøsekretær: Liv-Merete Høglund. Historiker: Monica Schanche.

Forbundsstyret:

Harald Øveraas, Arnfinn Nilsen, Ola Tuven, Knut Westgård, Anders B. Rodal, Torleif Støle. Liv Marit Moland Olsen, Aslaug Eilertsen, Torleif Årdal, Arvid Øygård, Edmund Langnes, Trygve Kolden, Bjørn Berggård.

Ansattes representant:

Roy Bjørndal.

Landsstyret:

Åge Kristiansen, Ernst Dtløvsen, Odd Olsen, Anton Halvorsen, Arnor Dahl, Jan Rivenes, Reidun Johansen, Erland Fredriksen, Magnus Songstad, Magnar Karlson, Arna Karlsson, Ingrid Johansen, Ingvald Almklov, Åge Seppola, Erling Gurskevik, Tom Pedersen, Randulf Olsen, Rolf Hovd.

Kontrollnemnda:

John O. Grave, Arvid Dyrnø, Ruth Haugnes.

Revisor:

Tom Røisi.

Forretningsførere:

Avd. 1: Arne Pedersen. Avd. 3: Mellvin Steinsvoll. Avd. 4: Per Ingebrigtsen. Avd. 5: Kjell Holst. Avd. 6: Magny Hansen. Avd. 7: Øystein Hagen. Avd. 11: Wenche Iversen. Avd. 13: Arne Martinsen. Avd. 17: Odd Skum. Avd. 18: Åse Ommundsen. Avd. 22: Finn Steinset. Avd. 23: Magne Lyngstad. Avd. 36: Magne Mælumshagen.

